

NARODNA IN UNIVERZITETNA KNJARNICA

GS

36 285₁₋₂

030051133

COBISS 0

36285, VII, C. f.

1

117.00

80 1

90282 M

36285, VII, C, f

Ljubljana in Gy

Slovenska
stenografija.

Priredil

Fr. Novak,

c. kr. gimn. profesor.

Prvi del.

Korespondenčno pismo.

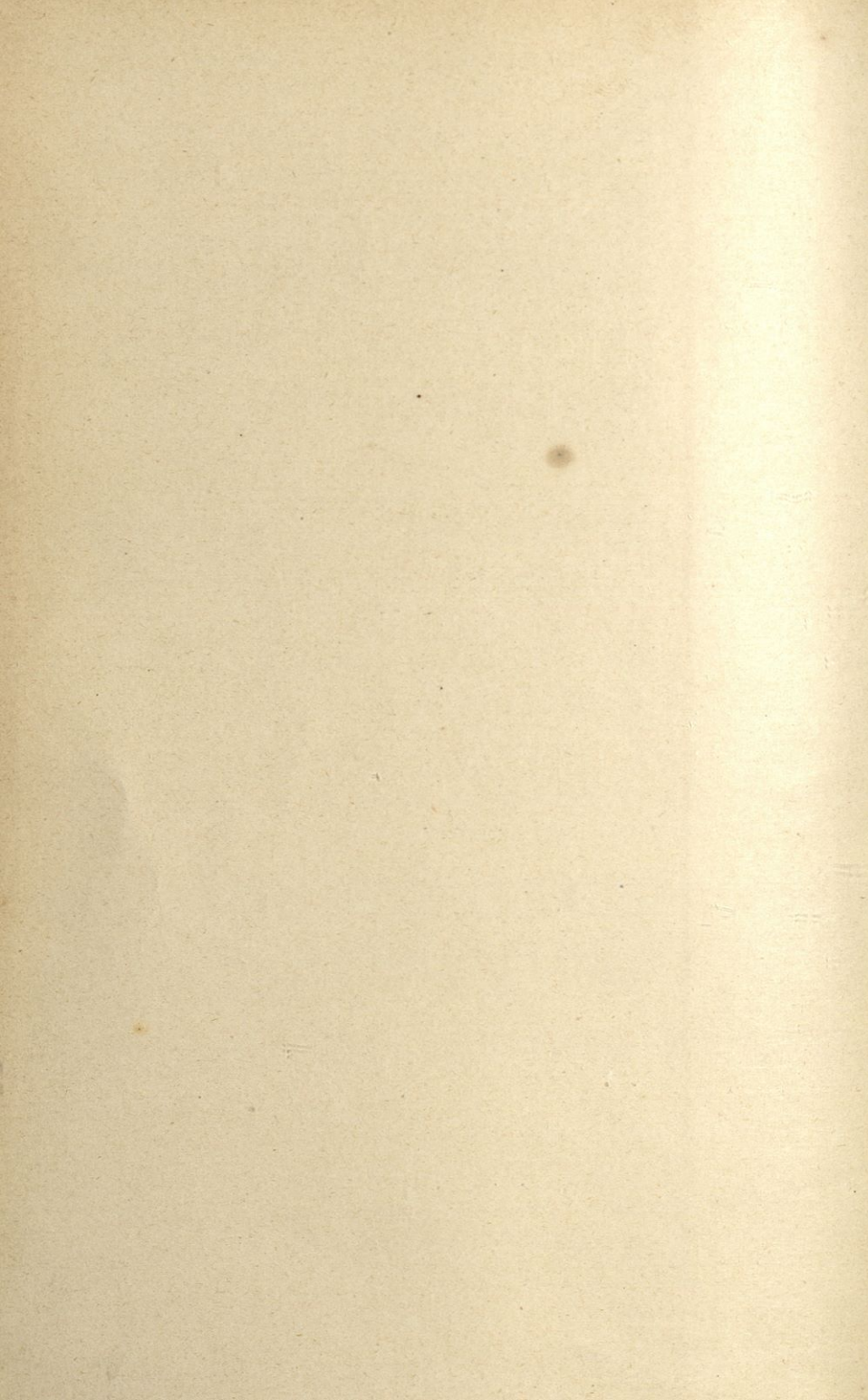
Avtografiral gimn. prof. J. Mach, učitelj stenogr. in urednik «Těsnopisných Zábav»
v Kraljevem dvoru. Litografiral J. Farský, «uměl. ústav polygraf.» v Pragi.

Cena nevezani knjigi 3 K.

V Ljubljani.

Založil Fr. Novak. — Natisnila Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg.

1900.

Slovenska stenografija.

Priredil

Fr. Novak,

c. kr. gimn. profesor.

Prvi del.

Korespondenčno pismo.

Avtografiral gimn. prof. J. Mach, učitelj stenogr. in urednik «Těsnopisných Zábav» v Kraljevem dvoru. Litografiral J. Farský, «uměl. ústav polygraf.» v Pragi.

V Ljubljani.

Založil Fr. Novak. — Natisnila Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg.

1900.

36285

030051133

Vsebina in kazalo.

Vvod	1
----------------	---

Prvi del. Korespondenčno pismo.

Besedotvoritev.

§ 1. Pravopisje, črte in črke	5
§ 2. Samoglasniki	11
§ 3. e	12
§ 4. o	15
§ 5. a	15
§ 6. i	16
§ 7. u	18
§ 8. Soglasniki	20
§ 9. Zložki posameznih soglasnikov	21
r (22), v (24), j, t (25), k, h (26), s, l (lj) (27), n (nj), m, z (28), š, b—vz	29
§ 10. Neposrednje spajanje namesto posrednjega	29
§ 11. Lastna imena in tuške	30

Besedno krajsanje.

§ 12. Vvod v besedno krajsanje	31
§ 13. O izpuščanju glasnikov in nadomeščanju samoglasnikov	32
j (32), v (33), r, p, l, e (34), o (35), a, i (36), u	37
§ 14. Sestava z imeni	37
§ 15. Sestava s predponami	38
A. Enostavne predpone	39
B. Sestavljene predpone	41
C. Tuje predpone	42
§ 16. Končnice in pripone:	
I. Spajanje končnic in pripone z debli	42
II. Označevanje, odnosno krajsanje končnic in pripone	43
III. Posamezni končniki:	
1. -ov (47). 2. -je (48). 3. -išče (48). 4. a) -stvo, -štvo (48); b) -ski, -ški (49). 5. -ica (49). 6. -cija (50). 7. graf-ija, -krat- (-krac-), -fikac- (50). 8. -tijo (50). 9. -ta-joč, -tu- (50). 10. -ter, -tel, -telj (51). 11. -tev (-tva), -ta-tev, -ti-tev (51). 12. -izem (52). 13. -an (52). 14. -v-ec (52). 15. -en (52). 16. -eal, -ual; -ial, -ian, -iar, -iast, -iat, -iel, -ien, -iol, -ion . . . . . (54). 17. -ujem, -iram (54). 18. -ost (54). 19. -ši, -ejši (-iši); -ji, -eji (-iji) (56). 20. Konč- nice z drugim pravopisom	56

§ 17. Glagol	56
Združenske in samoznaki: <i>a)</i> koren jes-: sem; <i>b)</i> koren by: bil, biti (60); <i>c)</i> bôd-: bom; <i>d)</i> hoč- (hč-), hot-; <i>e)</i> mor-, moz-, moč-, mog-, mož- (61); <i>f)</i> mor-a-	62
<i>A.</i> Izpeljava in sestava samoznakov	62
<i>B.</i> Izpeljanke in sestavljenke	63
§ 18. Samostalnik in pridevnik	63
Samoznaki, njih izpeljanke in sestavljenke: <i>a)</i> Avstrij-; <i>b)</i> človek, človeč-, človeš-; <i>c)</i> držav-; <i>d)</i> Hrvat; <i>e)</i> -krat; <i>f)</i> misel-, mišlj-; <i>g)</i> narod; <i>h)</i> slov- (66); <i>i)</i> treb-; <i>k)</i> dobr-; <i>l)</i> drug; <i>m)</i> mnogo-, mnogo; <i>n)</i> tak; <i>o)</i> tolik; <i>p)</i> vs-	67
§ 19. Zaimek	68
Samoznaki, njih izpeljanke in sestavljenke: <i>a)</i> teb-, se, sebe, sabo (sebo, -j); -seben, -soben, -sebojen; <i>b)</i> je, ji, jo; jih, jim, -a; <i>c)</i> moje, tvoje, svoje; <i>d)</i> njegov, njihov; <i>e)</i> ta, to; <i>f)</i> ist-, tist-; <i>g)</i> -kdo; <i>h)</i> kater- (kter-), sleherni; <i>i)</i> kolik . . . ; <i>k)</i> nihče	68
Proste okrajšave: <i>moj, tvoj, svoj</i>	69
Privesek <i>r</i>	69
Združenske	69
§ 20. Števnik	71
Izpeljanke in sestavljenke	72
Samoznak: nobeden (noben)	72
§ 21. Členki	73
I. 1. -a, 2. -e, 3. -i (75), 4. -o, 5. -u, 6. -aj (76), -ej, -oj, -ar, -er, -or	77
II. <i>A.</i> Nekrajšane oblike	77
<i>B.</i> Nestalne okrajšave	78
<i>C.</i> Samoznaki	78
<i>D.</i> Proste okrajšave	78
Izpeljanke in združenske	79
§ 22. Kratice	82
§ 23. Ločila in druga znamenja	82

Kratice.

- a. = analogijska okrajšava.
b. = brzopisna okrajšava (v debatnem pismu).
K. = konsonant.
kon. = končen.
navzd. = navzdolnji.
navzg. = navzgornji.
p. = prosta okrajšava.
s. = samoznak.
samogl. = samoglasnik.
sen. = senčnat.
sogl. = soglasnik.
sp. = spodnji.
srlat. = srednjelat., srednjevečna latinščina.
ten. = tenek.
V. = vaje.
Vl = vrsta sogl.: l, n, nj, š; g, m, mn, p; b, c, f, h, k, t (navzg.), z, ž.
Vš = vrsta sogl.: č, d, s (st), šč, št, t (navzd.), v, j.
Vfr = vrsta zložkov: fr, gr, hr, sr (stik), tr (navzg. t), str (navzg. st), zr (zg. z).
Vcr = vrsta zl.: cr, šr, zr (srednji ali vel. sp. z), žr, zdr, vzdr, ščr.
Včr = vrsta zl.: čr, dr, kr, tr (navzd. t), str (navzd. st), vr, str.
Vbr = vrsta zl.: br, mr, pr.
zač. = začeten.
zg. = zgornji.
Br., Brachet, Grammaire historique de la langue française, 39. éd. Paris.
D., Diez: (II.) Grammatik der romanischen Sprachen, II. Th., 3. Aufl., Bonn 1871; (EW.) Etymologisches Wörterbuch der romanischen Sprachen, 2. Aufl., Bonn 1861/1862.
Kr., Krebs-Allgeyer, Antibarbarus der lateinischen Sprache, 5. Aufl., Frankfurt a. M. 1876.
M., Miklosich: (I.—IV.) Vergleichende Grammatik der slavischen Sprachen, I., III., 2. Aufl., II., IV., 1. Aufl., Wien 1868/1879; (EW.) Etymologisches Wörterbuch der slavischen Sprachen, Wien 1886.
Mag., Magdić, Hrvatska stenografija, 3. izd., Zagreb 1895.
Pl., Pletersnik, Slovensko-nemški slovar I., II., Ljubljana 1894/1895.
Sk., Sket, A. Janežičeva slovenska slovnica, 7. izd., Celovec 1894.
St., Stolz, Historische Grammatik der lateinischen Sprache; I. ¹/₂, Leipzig 1894/1895.
Š., Šuman, Slovenska slovnica po Miklošičevi primerjalni, Ljubljana 1882.
T. č., Těsnopis český, 8. vydání. V Praze 1895.
T. L., Těsnopisné Listy. V Praze.
-

Prvi del.

Korespondenčno pismo.

Vvod.¹

Pismo, s katerim moremo tako hitro pisati, kakor govorimo, se imenuje stenografija, t. j. tesnopis. To običajno nazivanje se nanaša samo na tesni prostor, ki ga pismo zavzema; z ozirom na brzost (hitrost) bi je morali imenovati tahigrafijo, t. j. brzopis (hitropis). Z brzostjo pa mora stenografija združevati tudi toliko točnost, da more stenograf lahko in točno čitati ne le svoj lastni stenogram, ampak tudi to, kar je kdo drug pravilno pisal.

Gabelsbergerjev sestav, po katerem je naša stenografija² urejena, dosega svoj zgoraj označeni namen s tem, da uporablja enostavne, brzotečne, lahko spojive in stolpljive znake in da krajša posamezne besede in stavke po določenih pravilih. Na tej podlagi delimo nauk o stenografiji v dva dela.

Prvi del obsega: 1. Nauk o črkah in o njihovem zlaganju v besede, t. j. besedotvoritev. 2. Nauk o besedah, nastalih po izpeljavi in sestavi, in o besednih plemenih, njihovem pre-gibanju in krajšanju, t. j. besedno krajšanje.

Drugi del uči krajšanje besed kot stavkovih členov, t. j. stavkovno krajšanje.

Prvi del Gabelsbergerjevega sestava ali korespondenčno (dopisno, poslovno) pismo se rabi zlasti v dopisovanju in v konceptih in zadostuje navadnim potrebam, ker moremo štiri- do petkrat hitreje pisati kakor pa z običajnim pismom; stavkovno krajšanje pa, s katerim moremo slediti tudi hitre govore, se rabi zlasti v zbornicah, in zato se imenuje ta del tudi debatno ali kamerno (komorno) pismo.

---

¹ Pravopis je uravnan po Pleteršnikovem slovarju.

² Glavni viri, na katere sem se oziral, prirejujoč to knjigo, so: Těsnopis český. Pražák. Česká čítanka těsnopisná, 4. vyd. V Praze 1895. Ibl, Methodická učebnice českého těsnopisu. I.—III. V Praze 1896. V Pardubicích 1895. V Praze 1897. Magdić, Hrvatska stenografija. Poliński, Nauka stenografii. 4. wyd. Lwów. Bezenšek, Slovenska stenografija. Ljubljana 1893. Heinrich, Gabelsberger'sche Stenographie. I. und II., 3. Aufl. Laibach 1890, 1886. Preuß, Neuer Lehrgang der Gabelsberger'schen Stenographie. I. Dresden 1897. Satz-kürzung, Dresden 1897. Rättsch, Lehrgang der Stenographie. 49. Aufl. Dresden 1889. Scheller, Lehr- und Lesebuch der Gabelsberger'schen Stenographie. 6. Aufl. Prossnitz 1897. Schiff, Lehrgang der Stenographie. 6. Aufl. Wien 1895. Schreiber, Stenographie. I. und II. Leipzig und Wien 1898. Neues System der Satz-kürzung. 2. Aufl. Wien 1878.

Besedotvoritev.

§ 1. Pravopisje,¹ črte in črke. 1. Stenografski pravopis se v obče strinja z običajnim pravopisom, ki se ravna po glasu z vednim ozirom na izpeljavo. Vendar pa smemo pisati tudi samo po glasu (izreki), ne oziraje se na izpeljavo, ako s tem kaj pridobimo na brzotečnosti, ne da bi se nam bilo bati nejasnosti ali zamene. Tako pišemo *l*² nam. *lj* (skoraj redno), *sč* nam. *zč*, *šč* nam. *žč*, *šk* nam. *žk*, *sk* nam. *zk*, prav pogosto *u* nam. *v* (zlasti v začetku; predpon *v* in *u* navadno ne ločimo; stalno pišemo *u* nam. *v* v začetnem zlogu tujih besed), *n*³ nam. *nj*, *sc* nam. *zc*, *šc* nam. *žc* (*st* nam. *zt*), *š*⁴ nam. *šč*, *č* nam. *tč* in na koncu⁵ besed *s* nam. *z*, *š* nam. *ž*, n. pr.:

ključ, kralj, ljubljén, mravlja, ogljik, zemlja = ključ...; obrazček = obrasček...; križ-ček, ubož- = krišček...; služkinja, težke = sluškinja...; niz-ki, oz-, rez-, zvez-, opazka, polz-kost, rez- = niski...; vdovec, vnuk, vnet; predvčerašnjim; vrežem, vlomim, vsekam, vštejem, vtečem, vstavim; vzhaja, vzhod = udovec...; predvčerašnjim...; urežem...; ushaja...; avla, avgust = aula...; nataknen, trdnjava, semnja = nataknen...; grizca = grisca...; ubožca... = ubošca...; (grizti = gristi...); nalašč, ščurek, vojašénica = nalaš...; detetčen, kratčina = detečen...; penez, mraz, solz = penes...; brž, delež, mrež = brš...;

toda pred neoznačenimi končniki ohranjujemo zaradi jasnosti prvotni glasnik, n. pr.:

solz(ah), lez(ejo), delež(ih), brž(e), niž(e)...

V tujkah smemo nadomeščati samogl. *i* s sogl. *j* med prednjim *l*, *n* ali *r* in naslednjim samoglasnikom, n. pr.:

melioracijski, amoniak, kolonialen, miniatura, kariatida, ministerialen, miriada, ordinariat = meljoracijski (*lj* = *l*), amonjak...

2. Z istim pogojem kakor pod 1. smemo z ozirom na izreko in glasoslovje⁶ celo izpuščati posamezne glasnike, kakor *e* (zlasti polglasni in vrinjeni blagoglasni *e*), *i*, *o*, *u*; *j*, *v*, *p*, *r*, redkeje *l* in *s*.

¹ Pravopisna pravila in večino pravil, ki se tičejo črk, čitaj in uporabljaj le ob priliki!

² M., I. 338; *lj* se v praksi redko kedaj označuje.

³ M., I. 338. ⁴ M., I. 355—356. ⁵ M., I. 359.

⁶ Umeje se, da glasoslovnih pravil, po katerih izpadajo, odnosno odpadajo, posamezni glasniki, ne bomo uporabljali v besedotvoritvi, pač pa v besednem krajsanju; v besedotvoritvi bomo tedaj izpuščali le samoglasnik *e*, in sicer za znaki, za katerimi se zaradi njih oblike *e* navadno ne označuje (§ 3., e, 2., *a* in *b*).

e¹ sme izpadati v besedah, kakor:

nohet, kupec, krepek, kratek, časten, prijeten, bujen...; oder, ogenj, ogel, veter, kozel, misel, oster, dober, mrtev, topel, pletel, mogel, rekel; igel, dupel, kapelj, isker, beder, sester, reber, oken, črešenj, cesarstev...; kamena, kamenen, okameneti (okamneti), prijatelj, meseca (mesca), temà; celo, zelo...

î:² izkušén (= skušen), izprašan (= sp-), izpovedati, izpoved (= spo-³), izpod-riniti (spod-), izpremeniti, izprememba (= spr-⁴), izpred (= spred), iztegmem (= st-)...; neizpremenjen (= nespr-), poizkus = poskus...; nicoj, sicer, sinoči, čigav (ali = čegav); davi, drevi; jutri, mari (= dav...); nesti, hvaliti, sodite (= nest, hvalit = hvalt, sodte); merica, palica, ribica, mizlica, letnica; ceremonija, furija, historija, materija, serija; kladivo = merca...; ceremonja...; furja...; kladvo...

O:⁵ nocoj...

U:⁶ ubogati, uboštvo, uže, varuješ, polubrat; goljuf, vun (= ven)...

j:⁷ večji, višji, nižji; dežja, tju lenj, tretji, zjutraj; evangelij, Jurij poleg Juri; nitij, dnij poleg niti, dni⁸...; pij, ovijte, bijmo, pijmo; cvetjiče, grozdjiče = veči...;

začetni **v⁹** v govoru rad odpada:

vzbuditi, vzdihniti, vzhajati, vzrasti, vzrediti, vzprejeti, vzprožiti, vzpored, -en, vzpričo... = zbuditi¹⁰, shajati, sprejeti, sprožiti, spored, spričo...; vprašati, vsak, vtorek = prašati, sak, terek ali pa = uprašati, usak, uterek...; nevdržén = nezdržén...;

začetni **p¹¹** pred **t** izpada:

ptič, ptuj = tič, tuj...

r¹² (izpada na severozahodu v skupnih **čr** in **žr**):

čreda, črez, črešnja, črevelj, črevo; žrebe, žrebelj = čeda, čez = čes (po 1.); žebe...

l: solnce, solnčen = sonce...

s: raz-strt, -streljen; s seboj¹³, s sinovi... = raztrt..., seboj, sinovi...

3. Umeje se samo ob sebi, da se ravnamo po običajnem pravopisu, ako bi pisava po izreku ne bila ugodna ali če bi imela nastati dvoumnost; pisati nam je tedaj, n. pr.:

sladki, slabši, hud, a ne slatki, slapši, hut...; delen: deljen, vese-le: -lje, želé: želje...; njem: nem...; rez: vez, las: laz...; drobi-š: -ž, vede-š: -ž, ješ: jež, mete-š: -ž, tepe-š: -ž, pade-š: -ž, sede-š: -ž...; voska (vosek): vozka (vozek)...; slog: zlog, smet: zmet, svitek: zvitek...; krijte: krite, lijte: lite, krij: kri, lij: li...

4. A proti izreki navadno nadomeščamo v tujkah **z** s prvotnim soglasnikom **s**, stalno pa v priponi **-zem** (**-izem**), n. pr.:

konzistorij, konzulat, gimnazija; sarkazem, vokalizem = konsistorij, sarkasem...;

¹ M., I. 303—304, 316, 338.; III. 130.

² M., I. 322, 333, 338.; IV. 211, 251, 529, 237—249.

³ Pl., I. 327 (izpo-) in II. 547 (spo-).

⁴ Pl., I. 334 (izpre-) in II. 553 (spre-).

⁵ M., I. 333, 349. ⁶ M., I. 333, 347, 325 EW. 71.

⁷ M., I. 359.; III. 135. ⁸ Sk., § 87. d.; M., III. 140. ⁹ M., I. 347.

¹⁰ Pl., II. 807 (vz-); *sp* smemo tedaj pisati nam. vz + p- in iz + p-, Pl., II. 547 (spo- = 1 izpo-, 2. vzpo-, 3. spo-).

¹¹ M., I. 345. ¹² M., I. 357—358. ¹³ Prim. Pražák, 16: [s] seboj.

ravno tako smemo tudi domačim besedam zamenjavati predpono *z* s prvotnim *s*, kadar koli se ni bati zamene, in to v zložkih *zb*, *zd*, *zg*, *zm*, n. pr.:

zbor, zdelan, zgodba, zmeren = sbor . . .

5. Členke smemo med seboj spajati, včasih tudi z imeni in glagoli; nikalnico *ne* združujemo z naslednjim glagolom¹ . . .; tako združene oblike imenujemo združenske.

6. V stenografiji ne razlikujemo velikih in malih začetnic kakor v navadnem pismu.

7. Ločila stavimo v stenografiji redkeje kakor pa v navadni pisavi. Zlasti smemo opuščati vejice oziralmim stavkom in pristavkom (apozicijam) in za kratkimi odvisniki; piko opuščamo zlasti za vrstilnimi števniki. Treba je pa vejice in pike, kadar koli bi nastala nejasnost. Podpičje in dvopičje nadomestujemo navadno z vejico, vprašaj in klicaj pa s piko, ako je stavek končan. Namesto pike rabimo kratko vodoravno črtico (-). Opuščaj (apostrof) rabimo pri citatih iz pesnikov in pri letnicah v označenje stoletja (§ 20., 6.).

8. Izmed naglasnih znamenj² rabimo samo ostrivec (') kot znamenje dolgih zlogov, bodi si da je naglas potisnjen (˘), bodi si da je potegnjen ali zategnjen ('); potrebno je pa to znamenje samo tedaj, kadar bi bil pravi pomen besede brez njega dvomljiv. Kratko naglašeni zlogi se sploh ne zaznamujejo, n. pr.:

svéta: svetá (= svetâ), sít = sit: sít = sít . . .

9. Stenografsko pismo se razprostira med štirimi črtami kakor navadno pismo:

.....	5	
3 _____		zgornja skrajnica.
.....	3/2	
2 _____		nadčrta.
.....	2/1	
1 _____		osnovnica (črta).
.....	1/4	
4 _____		spodnja skrajnica.
.....	6	

Črte ²/₁, ³/₂, 5 in ¹/₄, 6 . . . so prenesene osnovnice (gl. pod 10!).

Črta 1, na kateri črke ali stoje ali se pa od nje oddaljujejo ali pa k njej prihajajo, se imenuje osnovnica³, 2 nadčrta, 3 zgornja in 4 spodnja skrajnica. Razdalja med črto 2 in 3 in med 1 in 4 je skoraj za polovico večja kakor pa med 1 in 2. Stenograf začetnik mora spočetka med takimi črtami pisati; pozneje mu zadostujeta samo srednji dve črti in slednjič samo osnovnica; izurjen stenograf pa piše tudi brez osnovnice.

¹ M., IV. 171. ² Pl., I. str. XI.

³ Črta osnovnica se zove pogosto v ožjem smislu samo «črta».

10. Kjer neha prednji znak, tam začenja nastopni. Ako se torej kateri znak oddalji od osnovnice, tedaj ne smemo prenehati in pisati nastopnih znakov na osnovnico, ampak moramo nadaljevati v istem smeru in v tisti višini do konca besede. To novo osnovnico, na kateri si mislimo pisane nastopne znake do konca besede, imenujemo preneseno osnovnico (prim. oblike v stenografskem delu):

petek, sta-len, -n, -r, -ven, -va, lat-, spektralen, platnen, aktiven, jelen, jeklen, -em, -im, -emu, silen, sirena, sosed -u, mineralen, sok, sol, Solun, visok, colen, minimalen, sel, nesel, cel-e, -ina, zelen, sever, goljuf-en, -nem, -nim, čistilen, kastelan, vertikalnen, pošten, -em, -im . . . ;

veliki zgornji znaki segajo do črte $\frac{2}{1}$, kadar stoje na spodnji skrajnici, izvzemši *t*, ki prevzame dolžino spodnjega *t*, n. pr.:

leteč, pe-stič, bre-, štrčim, benef-ica, marjet-, ametist; prim. Afričan . . . ! ena in ista oblika se pogosto lahko razprostira ali med obema skrajnicama ali pa med zgornjo skrajnico in osnovnico, odnosno med nadčrto in spodnjo skrajnico; v takih slučajih dajemo v obče prednost zadnjim oblikam, t. j. oblikam, ki so glede na višino manjše, da se nam ne utruji roka, ki bi se morala sicer prepogosto premikati med obema skrajnicama, n. pr.:

ametist, čast-en, -(i)len, fanatik, fantek, matematičen, star-ček, -ost, stvareh, temeljit, tečen, terc-a, -et, tešilen, težka ($\check{z} = \check{s}$), tkalec, Turčin, vetrček, vrtnec . . .

Opomba. V soglasniških skupinah (zložkih) se ravna *a*) v obče naslednji znak po legi svojega prednika, vendar pa preminja *b*) v časi prednji znak svojo pravilno lego in se ravna po legi naslednjega znaka, in to večinoma zaradi oblike naslednjega znaka, n. pr.: *a*) *rf* (navzd.), *rz* (sp.), *rž*, *tr* (stik), *jš*, *jz* (sp.), *jž* . . . ; *b*) *rb*, *rc* (zač.), *rd*, *sg*, *sm*, *sp*, *nč*, *nd*; *grb*, *grč*, *grđ*, *hrb*, *srb* . . .

11. Vendar se pa iz praktičnih ozirov kolikor mogoče vračamo k osnovnici, ako dobimo jasne in točne oblike:

pišem, olajšam¹, rišeš, viš-ek: -ku, piž-em: -mu, ponižen: nižina, sovražen, visok-o, visočina, soha, som, soba, buj-en, -nemu, sen, nesen, prvi, sod, soldat, solza, star-ček, vetr-, ustre-či, -za . . . ;

prim. začetne zloge *id-*, *ig-*, *im-*, *ip-*, *iko-*, *ikr-*, katere pišemo redno na osnovnici (gl. § 6., 2. b in § 9., r, 3.); začetne zložke *kr*², *dr*, *gr* ohranjujemo pred naslednjim samoglasnikom *i* v časi proti pravilu § 6., 1. na osnovnici, skoraj redno pa *br* in *pr*, n. pr.:

krida, Krim, krič, drič; bridek, brigada, primas . . . , toda cipresa, popru . . . ;

¹ Za prednjim ten. *j* pišemo naslednji vel. sp. znak do spodnje skrajnice; prim. stike in pastike: *jf*, *jš*, *jt*, *jž*, *jz* = *j(e)f* . . .

² Prim. Pražák, 58: křídélka . . .

prim. oblike, kakor *biba* (§ 6., 2. b, ϵ); stike in pastike (§ 3., 2. a, op. 1.): $jd^1 = jed$, $jm = jem$; $fk^2 = ek$ (navzg. *f*), $tl = tel$ (navzg. sp. *t*), $stv = stev$ (navzg. sp. *st*); tr^2 (navzd. zg. in sp. *t*)...

12. a) Po pravilu, omenjenem v § 10., bi morali zgornjo skrajnico (3) večkrat prekoračiti za znaki, ki segajo do te črte, vendar pa velike znake v teh slučajih skrajšamo za dolžino malih in celo za dolžino srednjih znakov, da nam ni treba pisati črez skrajnico; ako pa tako skrčenje ne zadostuje, tedaj gremo črez zgornjo skrajnico, in sicer s srednjimi znaki za polovico. V višini, do katere pišemo velike znake, si mislimo preneseno osnovnico, na kateri, odnosno nad katero ali pod katero slede nastopni mali ali srednji znaki, n. pr.:

men-ih, nek-, naš-, raci, stali, ostani, stari, svetlika, votlina, svetlin, oratar, svetlem, -u, vitkem, -u, ataman, perescem, stanuj; prim. § 3., 1. b op.: mescen, betežen; steb(e)r; dostavim, svetlim, vitkim...

b) ako pa sledi velik znak, zlasti *t* ali kon. *c* ali *č*, tedaj se prednji znak skrajša in piše samo do črte $\frac{3}{2}$, nastopni veliki znak pa do črte 5 (gl. 9.!), n. pr.:

t-at, rezul-, substr-, denuncia-nt, doce-, pate-, notariat, adjutant, steza, listič...

c) dolgih znakov — in navadno tudi *h* — ne pišemo nad skrajnico, pač pa prednje znake, odnosno *h*, ako je treba, nekoliko skrajšamo, n. pr.:

smatral-išče, letov-; butar-ah, senc-, stav-³, stvareh³; letn-ih³, star-, vitk-; bogataš-(i)h, smrtn-, umetnik-, zajc-; starodav-en³: -nih⁴; visokih⁵ = visok(i)h; tahi-hidrit, -drom...

d) tudi veliki znaki, ki stoje na preneseni osnovnici v višini nadčrte, odnosno na preneseni osnovnici $\frac{3}{2}$ ali $\frac{1}{4}$, se skrajšajo in pišejo samo do zgornje skrajnice, odnosno do črte 5 ali do nadčrte, n. pr.:

belič, veličasten, bister, bistr-em, -im, -emu, mirta, minuta, dvignete, korigen, nikitin; minister, birič; filister...

e) spodnjo skrajnico (4) prekoračijo navadno le mali in srednji znaki, n. pr.:

fesu, goljufn-emu, ljut-, pošten-..., toda jezdu, čudežu...

13. Črke (pismena, znaki) so *A* samoglasniki in *B* soglasniki.

¹ Prim. T. č., str. 10, Mag. 11 (bieg, djed), Scheller, 13 (beide, feimen, feib); drugi stenografje pišejo naslednji znak na preneseni osnovnici: Pol. 17, Preuß, I. 21, Schreiber, I. 31.

² V teh in enakih zložkih, odnosno zlogih, prednjim znakom končni del nekoliko skrajšamo, da moremo naslednje male znake pisati na osnovnici, gl. pod 14. a in § 13., e, II., 2.!

³ Na osnovnici! ⁴ Na spodnji skrajnici! ⁵ Ako hočeš *i* označiti, moraš prekoračiti zgornjo skrajnico; ako pa ne, piši *h* v skrajšani obliki do skrajnice.

14. a) Glede na velikost, t. j. glede na prostor, katerega zavzemajo med štirimi črtami, delimo soglasnike v male, srednje in velike. Znaki, ki ne izpolnijo vsega prostora med osnovnico in nadčrto, ampak k večemu¹ samo polovico, so mali; srednji izpolnjujejo prostor med ravno tistima črtama; znaki, ki dosegajo zgornjo ali spodnjo skrajnico, so veliki (zgornji ali spodnji), in sicer segajo spodnji² znaki do črte $\frac{2}{1}$. Izmed zloženih soglasnikov, katerih imamo v stenografiji več, navedimo tu samo: *lj*³, *nj*; *mn*, *rj*; *st*, *zd* in pa dolge znake, ki se razprostirajo med obema skrajnicama: *šč*, *št* in *vz*.

b) Glede na jakost so znaki senčnati in tenki. Tenki so izmed samoglasnikov: *e*, *i* (navzg. in navzd.), *o*; izmed soglasnikov: navzd. *f*, prvi *j*, *t*, navzd. *st* in obratni *s*; ostali so senčnati.

15. a) Znaki *a*, *l*, *s* (izvzemši obratni *s*, ki se piše na koncu besed za nekaterimi znaki na levo, gl. 0, 2. b!), mali *v*, včasih tudi *i* (gl. i, 2. b!) potrebujejo tenkih potez, da se morejo spajati z ostalimi znaki, in sicer imajo v sredini besed po dve potezi, predpotezo in zapotezo; znakom *a*, *l*, *s* odpade na koncu zapoteza, v začetku pa predpoteza, razen pred *a*; nespojeni *a* se označuje s točko (piko).

b) Brez predpotez, idočih od osnovnice, so: *d*, *č*, *zd*, *šč*, *št*; znakom *b*, *d*, *č*, *m*, *v*⁴ (obema) bodi okrogla zapoteza kratka, ker iz predolge poteze nastane lahko *i* ali *o* ali pa tudi *e*.

16. Nekateri soglasniki imajo po več znakov, ki se razlikujejo ali po obliki ali po legi ali po smeru pisave:

j ima tenki in senčnati znak.

Srednji znak *v*, t. j. začetni *v*, se rabi v začetku, mali ali petljasti⁵ *v* pa v sredi in na koncu.

Prvi *c*, začetni, se rabi zlasti v začetku besed, končni *c* pa zlasti na koncu, a nikoli v začetku.

Prvi *f* je tenek znak in se piše od spodaj navzgor, t. j. navzg. *f*, drugi je senčnat in se piše od zgoraj navzdol, t. j. navzd. *f*.

¹ Znaki *l*, *n* in *nj* ne segajo popolnoma do črte $\frac{2}{1}$; prim. znaka *a* in *e*; znake *o*, *i*, *u*; *ur*, *nu* pišemo do črte $\frac{2}{1}$.

² T. č.; prim. Scheller, Preuß; Schiff, Heinrich, Conn (Kammer-Stenogr., 3. Aufl., Wien 1879).

³ Znak *lj* se rabi v praksi prav redko.

⁴ Končni petljasti *v* se tedaj razlikuje od končnega obratnega *s* po svoji zapotezi, n. pr. lev: les (§ 3., 2. b).

⁵ Za ta znak smo sprejeli odprto petljo kurentnega *ℓ* ali, kar je isto, do sedaj navadni petljasti *v* rabimo tudi samostojno.

t — spodnji in zgornji — se piše navzgor ali navzdol, t. j. navzg. sp. in navzg. zg. ali pa navzd. zg. in navzd. sp. ¹

Drugi š brez tenkega, k osnovnici vračajočega se poteza, t. j. nesklenjeni š, ² se rabi na koncu besed (n. pr. naš . . .) in se ne stavi nikdar nad nadčrto, da se ne zamenja z znakom *h*, n. pr.:

stvar-eh: -iš . . .;

pred neoznačenimi končniki pišemo prvi š, n. pr.:

naš(em), hiš(ah), š(e), viš(e) . . .;

z ima tri znake: srednji ³ znak se rabi samo v začetku besed; prvi veliki spodnji *z* zlasti v sredini, včasih pa tudi v začetku, posebno pred *o* in pred *u*-jevskimi zlogi, n. pr.:

zob, zakup, zaslužek . . .;

drugi zgornji *z*, zlasti na koncu, a le redko v začetku (§ 10., 3.), n. pr.:

zona, zora . . .

Tretji *st* sestoji iz obratnega *s*, ki se piše na levo, in navzdolnjega *t* (gl. e, 2. b!).

Končni *c* (sestoječ iz *t*+*s*) in drugi, navzd. znak *st* se ne moreta zamenjavati, ako čitaš vselej najprej tisti znakov del, ki se prvi piše; vrhu tega ima kon. *c* na desni senčnato potezo, senčnico, navzd. *st* je pa tenek znak.

Znaki *k*, ten. *j*, kon. *c*, *h*, navzg. zg. *t* začenjajo tik na osnovnici brez predpotez, navzg. *f* in navzg. sp. *t* pa tik na spodnji skrajnici.

§ 2. Samoglasniki. 1. Samoglasniki se zaznamujejo na razne načine:

a) Največkrat se označujejo na prednjih soglasnikih s tem, da se njih značajna (karakteristična) znamenja vanje vlagajo (obrazno ali simbolno označevanje, simbolovanje);

¹ Kdaj da pišemo ta ali oni *t* (*st*), odločujejo v obče — razen jasnosti in brzotečnosti — 1. v posameznih besedah njegovi prednji, odn. naslednji znaki; gl. zglede v naslednjih paragrafih, v katerih je večkrat ena in ista beseda zaradi vaje pisana z raznimi znaki *t*, a to samo v prvih §§; 2. v zvezi (stavkih) pa lahko odločuje — razen sosednjih znakov iste besede — tudi še a) končnik prednje besede, t. j. za besedo, ki neha ob zgornji, odn. ob spodnji skrajnici, pišemo naslednjo besedo z navzd. zg., odn. z navzg. sp. *t*, ako dopušča to jasnost, brzotečnost, odn. njegov naslednji znak, n. pr. konec tečaja, cvetni teden, dragocena tkanina, očetov svet, stara gostilna; poštna tvrdka, goljufen trgovec . . .; za besedo pa, ki neha med osnovnico in nadčrto, pišemo navzd. sp. ali pa navzg. zg. *t*, n. pr. slaba letina = let(i)na . . .; b) redkeje je zavisen končniški *t* (*st*) od sprednjika naslednje besede, n. pr. Delali so ridasto cesto: ridast. Trobentica ima kobulasto razcvetje: kobulast grm. Gost cvet: naš gost les. Mesto Celje: — Ljubljana . . . Slična je raba dvojnih znakov *f* in *c*, n. pr. ploščnat pecelj, cveten recelj (zač. *c*): droben pecelj (kon. *c*); f(a)rna (navzg. *f*) cerkev: sloveč fizik (navzd. *f*) . . .

² Prim. T. č., 15, V. 2.

³ Gl. Mag.; prim. znak *z* v poljski stenografiji (Poliński).

b) ako se pa samoglasnik ne da simbolovati, tedaj se njegov znak stopi z znakom prednjega soglasnika (gl. *o, i, u!*), redkeje z znakom naslednjega soglasnika (gl. *i, u!*), v posebno obliko (označenje s stapljanjem), ali se pa

c) samoglasnik piše samostojno s svojim abecednim znakom.

2. Simbolovanje imej v obče prednost pred stapljanjem in abecednim spisovanjem.

3. Zaradi brzotečnosti pa včasih a) samoglasnike *a, i, o, u* nadomeščamo¹ z brzotečnim znakom *e*,² ali pa b) samoglasnike *a, e, i, o, u* tudi popolnoma izpuščamo.¹

Kako da se tedaj v posameznih slučajih označujejo posamezni samoglasniki, to nas uči samoglasje ali vokalizacija.

4. Soglasnika, med katerima se nahaja samoglasnik, se vežeta med seboj ohlapno s tenko potezo, s spojnico, katera ima obliko vezaja navadne (kurentne) pisave, t. j. soglasnika se spajata³ posredno (posrednje spajanje) ali se pa zedinjata tikoma, brez posredovalne spojnice, t. j. kjer neha prednji znak, tam začenja takoj nastopni, soglasnika se stikata (stikanje), se spajata neposredno (neposrednje spajanje) v širšem smislu.

5. Soglasniki, ki začenjajo brez predpotez tik na osnovnici, odnosno tik na spodnji skrajnici (kon. *c*, navzg. *f, h*, ten. *j, k*, navzg. *t*, § 1., 16.: stikanci), se stikajo s prednjimi znaki, *f, j, t* pa tudi z naslednjimi; ostali soglasniki (spojenci) pa se spajajo.

§ 3. e. Ta glasnik ima znak ravnomernosti in se označuje s tenko, kolikor mogoče ravno potezo.

1. Spisuje se a) s tenko, kolikor mogoče vodoravno potezo v začetku in na koncu besed, n. pr.:

en, es, eb-, ed-, eg-, ej, em-, ep-; le, re-, -de, me, ve, he; ene, Eve⁴...

Opomba 1. Ako bi hoteli stikancem označiti prednji začetni *e*, nastale bi oblike s topimi koti; takih neokretnih in zamudnih oblik se nam je v stenografiji kolikor mogoče izogibati. Da se tedaj topim kotom ognemo, položimo znaku *k* začetni del v lego

¹ O nadomeščanju in izpuščanju samoglasnikov *a, i, o, u* gl. § 13.!

² Ker samoglasnik *e* lahko nadomešča druge samoglasnike, zato ga imenujemo tudi samoglasniški nadomestnik.

³ Glagol «spajati» in samostalnik «spajanje» rabimo pogosto brez pridevkov v pomenu «posredno spajati, posrednje spajanje»; «neposredno spajati» in «neposrednje spajanje» pa v širšem smislu s pomeni: 1. stesnjevat, stesnjevanje, 2. stikati, stikanje, 3. vlagati, vlaganje, 4. stapljati, stapljanje, gl. § 8., 1. do 3.

⁴ Lastna imena lahko podčrtujemo zaradi jasnosti.

prednjega *e*, tenki *j* pa naklonimo bolj proti osnovnici in *ga* v tem smeru pišemo do nadčrte; v zlogih *ec*, *et*, *ef* pa nadomeščamo kon. *c* z začetnim, navzg. *f* z navzdolnjim, navzg. *t* z navzdolnjim, a v zlogu *eh* se ne moremo ogniti topemu kotu, n. pr.:

ek, ej, ec, et, ef; eh.

Opomba 2. Navzgorjnima *f* in *t* pridevujemo končni *e* nekoliko niže, da odpravimo topa kota: *-fe*, *-te*.

b) s tenko potezo, t. j. s spojnico ali s spajanjem v sredi besed. Včasih je sicer tudi sredinski *e* označen z vodoravno potezo (n. pr. telet), vendar se pa ta ravna poteza ne more vselej rabiti, ker imajo posamezni soglasniki razno obliko; kajti nastali bi topi koti, pisava bi se raztegnila, in to bi se ne strinjalo s pojmom «tesnopis». Treba je pa *e* kot najpogostnejši samoglasnik kar najkrajše označiti. Tu zadostuje, ako soglasnika, med katerima stoji *e*, spojimo samo s tenko potezo, t. j. s spojnico, katera se zdaj bolj, zdaj manj dviguje v obliki vezaja navadne pisave. Sredinski *e* se tedaj označuje samo s spajanjem, t. j. kadar koli sta dva soglasnika med seboj ohlapno spojena s tenko potezo ali spojnico, tedaj čitamo med njima samogl. *e*; stikanca *j* in *k* usposobimo za spajanje v označenje prednjega *e* na poprej omejnjeni način (op. 1.), n. pr.:

kesen (§ 1., 11.), len, lesen (§ 1., 11.), lese: leve, nesel (§ 1., 10.), nesen, senen, ser, sever (§ 1., 10.); kep, leden, lege, lepe, nereden, rejen, sedem, ne sejem (§ 1., 5.), semenj, eben, berem, dene, eden, gesel, jereb, meljem (§ 1., 1.), perem, peres, velel, verem, neveren, vesel (§ 1., 10.), nevesel, veve, zelen (§ 1., 10.); bede, beg, ded, debelem, dejem, medem, mejen, pepel, vem, ne -, zebe, ne -; leze, -l, ležeč, neseš, rečeš, rečen, seč, bereš, deneš, peš, veš; cele (§ 1., 10.), cene (§ 1., 11.), cer, ceven, tesen, terem, eter, šel, žel, žen, bezeg, deže-len, -ven, mesečen, pečen, vez; cep, čep, čeden, temen, tepem, šepečem, žep; čese, -š, šef, tečen, težen; sedenjem, cenjen, mnenjem, temnem, merjen, ceste, stene, jezden, peščeven, češčen, tešč, šteden (§ 1., 10. in 11.), nešteven, mešte; telet, devet, metem, verjeten, č-et, t-, ž-, šč-, vz-, čete; nede-len = -ljen; pedenj (= peden), leme-ž (= -š), dele-ž (= -š); vesel-e: -je, nem: njem, res: rez, sede-š: -ž, tepe-š: -ž...; *e + j*; *e + k*: ej, s-, d-, m-, v-, f-, h-, t-, št-; l-ek, r-, s-, v-...

Opomba. Male in srednje¹ znake dvigamo pred naslednjim zač. *c*, navzd. zg. *t*, *st* in *vz* z osnovnice v višino do zgornje skrajnice, n. pr.:

necenjen, recelj, mecen, mecesen, pecelj; let, -en, -eč (§ 1., 10.), netelesen, netežek, Reteče, betežen, dete, mete-š: -ž, pet, vet, zet; pesten; ne vzel (§ 1., 5.)...;

pred naslednjim navzg. sp. *t*, *st* in pred navzg. *f* pa v nižino na spodnjo skrajnico (gl. dotične zglede, ki so mnogo redkejši, pod 2. a!).

¹ Za privzdignjenimi srednjimi znaki naslednje velike znake nekoliko skrajšamo, prim. § 1., 12. a.

2. Sredinski *e* se navadno ne označuje

a) pred stikanci, in sicer 'pred kon. *c*, navzg. *f*, *h* in navzg. *t*, ki se zaradi svoje oblike ne dajo s posredovalno spojnico spajati¹ s sprednjimi znaki; dalje za stikanci, in sicer za ten. *j* in za navzg. *f* in *t* (*st*), ki se ravno tako tudi z nastopnimi soglasniki ne spajajo,² ampak stikajo, t. j. kjer neha prednji znak, tam začenja tikoma brez spojnice takoj nastopni (*stikanje*). Tako nastanejo soglasniške skupine *K^a-c*, *K-f* (redko), *K-h*, *K-t*, *j-K*, *f-K*, *t-K*, v katerih moramo med spojencem in stikancem, odnosno med stikancem in spojencem čitati samogl. *e*, n. pr.:

dece, belec, Nemeč, venec, necenjen, mesec, pešec; Štefe; Čeh, reče-h: -š, vehe: veše; čet, šepet, lehet, let, tet, zet, žet, ščet, sešet; feb-, fed-, fef-, fen-, fer-, fev-, fes; leten (§ 1., 10.), mete-n, -r, -š: meh, netelešen, petek, Peter = peter, š(e)t = šet: št, ščeten, štetev; cesten, pester, semester; ječēč, jed, jek, jelen, jet (§ 1., 11.), jest, ješč, jez, jezdec . . .;

tudi pred stikancema *j* in *k* smemo opuščati označenje prednjega samogl. *e*, kadar koli se nam ni bati zamene z vzporedno soglasniško skupino, in sicer opuščamo samogl. *e* češče pred *k* kakor pa pred *j*, n. pr.:

lej, rej, mej; deček, lek, nekem, pesek, rezek, tenek . . .

Opomba 1. Imamo pa tudi vzporedne soglasniške skupine, v katerih se *e* nima čitati. Te prave soglasniške skupine imenujemo kratko zložke ali z ozirom na stikanje soglasnikov stike, a zgoraj omenjene skupine, v katerih nam je čitati *e*, neprave zložke, neprave stike, ali kratko pazložke, ali v ožjem smislu pastike. Pri čitanju omenjenih 7, odnosno 9 zložkov (stikov) in vzporednih istoličnih pazložkov (pastikov) odločuje jezikovno znanje, katero je stenografu neobhodno potrebno, n. pr.:

stebel-ce, sel, zel-: lece, -t; pesemce: mecen, mecesen; sence: necel; cepce: pecelj; perce, tercet: recelj, recen; peres-ce: -ec; reše-tce, tele-: betec; sekt: bekēt; refer-ent, repet-: net; sest-re: -er; be-tve, že-: be-tev, že- . . .

Opomba 2. Ako pa jasnost zahteva, ali pa če bi imela nastati dvoumnost,⁴ tedaj se mora *e* na kateri koli način označiti, n. pr.:

mes-ce: -ece, mest-ce: -ece . . .

Opomba 3. V stikanih končnikih *-efe* in *-ete* pišemo navadno oba *e* v enem potegljaju, n. pr.:

Štēfē, pelj-ete, nes-, lez-, letē, pete, devete, netečen . . .

¹ Ako bi poskusili te stikance, ki začenjajo na osnovnici, odnosno na spodnji skrajnici, n. pr. s prednjim *l*, spojiti po pravilu, navedenem pod točko 1. b, nastal bi pred njimi ali topi kot ali tudi tenki *j* ali pa celo *o*.

² S spajanjem bi nastali za temi stikanci topi koti.

³ *K* = konsonant.

⁴ Ti slučajji so v celotnih stavkih jako redki.

b) pred obratnim *s* (= kon. *s* v obratni obliki), katerega vselej stikamo s prednjimi znaki, imajočimi na desno zaokroženo zapotezo (*b*, *č*, *d*, *l* = *lj*, *m*, *n*, *nj*, mali in srednji *v*, *mn*), n. pr.:

nebes, teles, penez, les: lev (§ 1., 15. *b*), ves: vez; (ravno tako pred navzd. *st*, § 1., 16. in § 2., 5.): lest, -enec, mest, -en, -é, nest, vest, ne- . . .;

toda za znaki, ki nimajo zaokrožene zapoteze, se *e* pred navzd. *st* lahko označuje po pravilu 1. *b*, n. pr.: pesten . . .

§ 4. o. Ta samoglasnik izraža votlost in okroglost; označuje se tedaj:

1. obrazno z vzbočenjem prednjih soglasnikov *c*, *g*, *h*, *k*, *p*, *s*, *š*, *z*, *ž*, *zd*, *šč*, *vz*; tako nastanejo vzbočki *co*, *go* . . ., n. pr.:

colen (§ 1., 10.), leco; godeš, ne godete (§ 1., 5.), goj; nehoden; ko,¹ kokoš, ten-ko, rejen-: ne-, tep-: pe-, ščet-: te-, žer-: re-; poj, pokoj, pole = polje, pot: poet, post: poset; sok (§ 1., 10.), sol, sove, sobe (§ 1., 11.), sod, sokol, som, sopem, sohe, sočen, meso, neso; šole, šote, vešo; zob (§ 1., 16.), zoren, ne-, kozo; žolt; gozdoven; veščo; vzoren; ek-: eko-, eg-: ego, ep-: epo-, epos, epohe . . .

2. Spisuje se, in sicer *a*) staplja se s prednjimi znaki, t. j. z zakroženjem prednjih znakov *b*, *č*, *d*, *l* (*lj*), *m*, *mn*, *n*, *nj*, *r*, *t*,² *st*, *v*, *št*; tako dobimo zakrožke *bo*, *do* . . ., n. pr.:

bok, bol-eč, -est, bos, -ote, nebo; čop, lečo; dobe, dol, docelen; loj, lok, los, -os, love, telo; moj, mol = molj, most, mošt, pojemo; temnote; noj, note, Noe, poleno; njo; robote, jezero (§ 3., 2. *a*; § 1., 11.); rjoveč; togote, topol, leto, četo; sto: sot, stol, stope, često; vode, voj, levo, tovor; štole, štorc . . .

b) s svojim abecednim znakom *α*) v začetku besed, n. pr.:

ocet (§ 3., 1. *b*, op.), očes, oko, opotečen, orjem, ost, otmnjen, oves, ode: rode, oj: roj, ose: rose . . .

β) za samoglasniki in za soglasniki *f*, *j*, navzg. *t* (*st*), n. pr.:

Leon, meteor; efor, fofot; jođ, jok, Jožef; motor, otok, vodotoč (§ 1., 11.), ce-sto, te- . . .

Opomba. Obratni *o* pišemo samo na koncu besed, in sicer za navzg. *i* (§ 6., 2. *b*, *đ*) in za prednjim ten. *j*, n. pr.:

hojo, se-jejo, šte- . . .

§ 5. a. Samoglasniku *a* je lastna jakost (moč, tehtnost); označuje se tedaj:

1. obrazno z ojačenjem senčnice v prednjem soglasniku (spojnica za ojačenim soglasnikom se ne čita za *e*, § 2., 4.), n. pr.:

kadet,³ kameleon, okamenel, lokave, seka; lahek,⁴ Laokoont, las, lase: lave, last, laten, laz, laž, dela-j, -vec, -š, kastelan, vela (= velja); nam, Latona,

¹ Zlog «ko» začenja tik na osnovnici in se stika s prednjim znakom (gl. stikance pod *e*, 2 !); ker pa imamo tudi vzporedne zložke (gl. *e*, 2., op. 1.) tedaj odločuje le jezikovno znanje, ali nam je *e* pred zlogom «ko» čitati ali ne.

² Navzd. *t* zaokrožujemo v celoti, prim. T. L. XXVIII., str. 11; isto velja o vložku v *tr* (§ 9., r, 3.); zlog *tro* ima senčnico, a zlog *to* je nima.

³ Od zdaj naprej navadno ne bomo razlikovali med zg. in sp. *t*.

⁴ Znak *l* se z ojačenjem tudi nekoliko poveča.

semena, senat, žena, stena; raben, raj, raka: reka, ranjen, raste, elaborat, močerad, referat; saden, saj, sat: vesta, res-at, -ast, peresa; delava, leva: lesa; babe, balon, baron, bas, -a, raba; daj, danes, davek, dast-a, -e, balada, beseda, čelada, metoda, serenada, seda: seva; gada, gaj, gazela, pegam, šega; jagoda, jarek; maj, -or, demagog, maščoba, tema, Tomaž; padeva, paleta, papež, paseš, past, -elen, -orek, pat-ena, -os, opašem, sapa; vaje, vas, vašem, važen; zabela, začetan, zálega = záleĝa; car, raca; čas, -a, -t, ječa, otočan, palača, tečaj, začasen; haos, jahač; Rafael; šah: mešaš, maša: maha; steza, rez-avec, vez-; žaba, žareč; sanja, menjaš, vonjave; mamna, jamnat, semnjar (§ 1., 1.); večerja; sta-len, -n, -rec, postaven, stavec, stavek, cesta, Mostar, pas-ta: -at, -te: -ete, postaran; mezda; goščave, nameščaj, vaščan; štaben, štafete, rešta; ne vzameš . . .

2. Spisuje se s svojim abecednim znakom (s točko, § 1., 15. a). a) V začetku besed, n. pr.:

abeceden (§ 3., 1. b, op.; § 1., 12. a), afera, agat, Arabec, atom (§ 1., 12. a) . . .

b) za samoglasniki in za tenkimi soglasniki: *f* (navzg.), *j* (ten.), *t* in *st* (navzd.), n. pr.:

ocean, teater, aloa, Kanaan; faza, vaj: -a, ataman (§ 1., 12. a), nota: Noeta, oratar, salata, šota, tat (§ 1., 12. b), teta; starosta, stas . . .

c) kjer koli se ne more opreti na prednji soglasnik, n. pr.:

sat: Nasta, satan, postaj¹ . . .; (oblike s končniki *-ica*, *-ifa* in *ura*, § 6., 2. a, in § 7., 2. a, op. 1.).

§ 6. i. Visoki in ostri glas tega samoglasnika se označuje:

1. obrazno, in sicer a) s povišanjem malega in srednjega znaka v prvem zlogu, ako sledi srednji znak ali zgornji veliki (izvzemši zač. *c* in *t*) ali dolgi znak (izvzemši *vz*); mali znaki se stavijo tik pod nadčrto, srednji pa stoje samo za polovico čez nadčrto, n. pr.:

kij, kimavec, liberalen, lijak, liga, lim, lipa, nimam, riba, rida, risove, sijaj, sipa; kiha, ličen, lih, ničeven, nibaj, nizek, ričet, sičem; lišček, ništen; biba, dijak, dim, dirja, gibate, migajo, pipa, Vida, zibel, zid, zima; dičen, diha, mičen, miza, pičen, viha, Mihael, njih; piščal, pištola . . .

Opomba. Ako stoji srednji znak pred srednjim, tedaj *i* tudi lahko pišemo z abecednim znakom; gl. pod 2. b; prim. § 1., 11.!

b) z vzklonom nastopnega kon. *c* in *t*; tako nastaneta zloga v vzklonjeni obliki *ic* in *it*, n. pr.:

danica, resici, vevericah, žice, licen; bar-it, kamen-, k-, nal-, paraz-, rakita, sešit . . .

2. Spisuje se, in sicer a) stapljuje se s prednjimi znaki *č*, *d*, navzd. *f*, *h*, *t*, navzd. *st*, zač. *v*, zg. *z*, *št* in *z* nastopnim zač. *c*, navzd. *f*, *t*, sp. *z*, ter se tako končni, odnosno

¹ Navzgorjemu *t* pridevljemo tenki *j* nekoliko niže; prim. § 3., 1., op. 2.!

začetni del teh znakov priseka, da nastanejo zlogi v prisekani obliki *či, di, fi, hi, ti, sti, vi, zi, ští*; *ic, if, it, iz* (označenje s prisekom¹), n. pr.:

číst-a, -ota, peći, večina; dika, diete, diereza, radikalen; benefica (§ 1., 10.), zefir; himna, malahit; tihi, acetyl, ametist (§ 1., 10.), Atila, latič (§ 1., 10.), netilen, pameti, stati; stih, kosti, pestič; vid, vilice, vinjete, vitez, vi-ter: ve-, vis-očina, -ok, -oko; jezičen, mizi; štirjak; lice: lece, licemerem; (-ica, a, 2. c): marjet-, mat-; manifest; (-ifa, a, 2. c): tar-; verifikator; lit: let, literaren; nizek (§ 2., 2.) pomizek . . .

Opomba. Zlog *iti* pišemo z debelim *t*, n. pr.:

satel-iti, nas-, lov-, vab-, vad-, toč-, kaz-, šč-, čast-; kitica, legitimen, Litija, litina, politika; hitim . . .

b) s svojim abecednim znakom, ako se ne da označiti niti po 1. *a*, *b*, niti po 2. *a*, in sicer *a*) v začetku besed, n. pr.:

iker, il, inak, Iran, Ivan, iha, ista; Iberec, idej, iga, imej, imetek, ipak; izep, iščem, ikona²; Itaka, Izera . . .

β) na koncu:

reki, deželi, beri, zarji; teži, tašči, gozdi; rani, kanji, rosi, visi; levi; rabi, vzemi, temni, legi, lepi, reši; raci (§ 1., 12. *a*), stali, stari; gaji, mati, cesti;

obratnemu s pridevljemo navzd. *i*:

časi, nesi, vesi . . .

γ) za samoglasniki:

Aida, mozaika, naiven, zaide; aneroïd, egoist, poide;

i s predpotezo in zapotezo se piše za prednjim *e*, n. pr.:

deist, ateist . . .

δ) med prednjim soglasnikom in naslednjim samoglasnikom:

lias, Iliada; Nioba; folio, Rio (§ 4., 2. *b*, op.; prim. § 13., j, II. !), toda po pravilu 2. *a*: Diana, diorama, petiot, safan, via;

i s predpotezo in zapotezo se piše pred naslednjim *e*:

pietist, relief . . .

ε) v sredini za soglasniki:

kis-el, -ik, lirika, lisica (§ 1., 12. *d*), livada, nikalen, Ninive, njivi, oliva, pionir, rinete, ris, silen, sirena, sivec: sevec; cekin, celina, kikiriki, morivec, nefelin, palisada, pelikan, petelin, satirik, stearin, velikaš, zavisen, žalivec — velikima: kima, koliba: liberalec, molimo, želim: lim, lesenima: nima, Filip: lipa, starim: Rim, dostavim (§ 1., 12. *a*); Nikolaj³, diko; nakipel: kipel, paribe: ribe — nekih (§ 1., 12. *a*): kih, otokih, belič (§ 1., 12. *d*): ličen, malih: lih,

¹ Izraz, «prisek (-ati, -an)» ni popolnoma primeren za znak *t*, vendar ga rabimo z ozirom na sličnost končnega, odnosno začetnega dela z ostalimi prisekanimi oblikami.

² Prim. § 9., r, 3.: ikra.

³ Zlog «ko» velja kot srednji znak; *i* v prvem zlogu bi morali tedaj po pravilu pod 1. točko simbolno označevati s povišanjem prednjega malega, odnosno srednjega znaka, a zaradi oblike zloga «ko» se prednji soglasniki ne dajo povišati.

Elizabeta: Liza, činih: nihaj, deli-š: -h, meni-š: -h, starih, stav-iš: -ah (§ 1., 16.), rišeš (§ 1., 11.), li-sti: le-, Aristotel, koristen, zavist: zavest; kal-ifa¹, Tener-; nak-ičen, nal-, nas- — biljet, bilina, birič (§ 1., 12. *d*), obilen, bisaga, bivam, bivol, giljotina, gomila, ibis, imaginaren, kobila, mili, minister (§ 1., 12. *d*), minorat, semnjina, epika, pisar: pivar, pisat, pisem: pesem, recepis, šopiren, tapir, Vereščagin, zinem; diven¹, vila, vir — biba, biga, migam, mimika, pipa, zibel, zima; dim², vid; lomim, lapidaren, papiga, piramida, rapiden; namig (prim. pod 1. *a*!) — semnjih: mnih, miši, pišem (§ 1., 11.), -eš, temni-š: -h, bister, obist, pesimist, gizdavec, dišeč, višek (§ 1., 11.) — Ciril, civilen, mašina, salicil, šinjak, jezik, žila, nižina: ponižen (§ 1., 11.), toživec; čistilen, šestilo, pastir; čil¹, počivalen — našim, širji, žid, žimnica, zdirja — ciza, naših, šišek, potocih, božič, lež-iš: -eš: ližeš; pačiš¹, čist; citat¹ — ščir, voščí-vec, -m, veščih; obiščem . . .

Opomba. Za navzg. *f*, navzg. sp. *t* (*st*) in za tenk. *j* se *i* lahko označuje tudi s podaljškom teh znakov za dolžino znaka *i*, n. pr.:

filister (1. 12. *d*), finesa, fizika (§ 1., 4.); tiran, tišina, pastir: nikotin, cistin; boj-im: -em, goj-im: -em, taj-im: -em;

pred naslednjim š smemo tudi navzg. zg. *t* (*st*) podaljšati, n. pr.:

boga-tiš, pes- . . .

§ 7. u. Globoki glas *u* se označuje 1. obrazno *a*) z znižanjem prednjih soglasniških znakov, in sicer se znižujejo mali (izvzemši *n*) in veliki spodnji³ (izvzemši *zd*) za toliko, da ne segajo črez osnovnico, ostali pa za polovico srednjega znaka in se za ravno toliko oddaljijo od nadčrte, odnosno od zgornje skrajnice (*f*, sp. *t* in dolgi znaki se sploh ne stavijo v nižino), n. pr. sredinski *u*:

kulisa, kustos, kuščar; luna, lubadar, ljubaven, lučaj; njun; rus: Rus, rubin, rujem, rušilen, forum, koruza, varuj; sulica, sumnja, supin, sušil, suveren, lasulja, sesučem, sesut; busola, butelja, kobulast, obuj; dukat, duša: duha, duševen, reduta; gubave, iguman, jaguar; juvelir, jug, justica, Justinian, kajuta; muha, muževen, mamut, amulet, imuniteta; pupilaren, puščoba, kapucin, topuz; rjujem, rjuha; Vuk; zunanji, zubej; cunja, curek; čuk, čudak, čudež, čutarah, čuvaj, račun, nečuvem; hudoba, humanist; šumeč, košuta; tulipan, tuš, tužen, metulj; studenec, ostuden; kazuist; pazduha; župan, žu-žek: ži-, kočuh . . .

končni *u* (*k*, *l* in *nj* navadno za vel. sp. znaki in za šč):

koz-aku, tež-, kočč-; veš-alu, vaz-, fižolu, tiščalu; ležanju; daru, jezernu; času; levu; dobu; vidu, sosed: -u; rogu; boj: -u, jubileju (§ 1., 2.), licej: -u; star-emu (§ 1., 12. *a*), hud-, ljut: -emu (§ 1., 12. *e*) pošten-; Komnu, semnju; ščepu; denarju, oratarju; bahaču; mahu; mestu; mejašu; vitezu; jezdu⁴; čudežu . . .

Opomba 1. Soglasnik, ki ga stavimo pod osnovnico v simbolno označenje naslednjega *u*, sme slediti soglasnik na ravno

¹ Prim. pod 2. *a*!

² Prim. pod 1. *a* in 2. *a*; § 2., 2.!

³ § 1., 12. *e*.

⁴ Glede na lego tenkega *j* prim. § 3., 1., op. 1.!

tisti preneseni osnovnici v označenje drugega *u*, ako sta soglasnika (posredno) spojena, da se ni bati zamene z vzporednim zložkom, n. pr.:

luku, Rusu, muku, kobulu, rebusu, čibuku, čuku, Husu, metulju, mehurju, tulu, turu, žulju, lugu, lubu, ku-mu, ru-, su-, kupu, jugu, marabuju, čudu, šumu, pustu, bubuju . . .

a sledita si tudi stikana soglasnika, ako se ni bati zamene:

kukurek, du-hu, pu-, pustu-, čutu: čut . . .

Opomba 2. Zlog *nu* se piše vselej s svojim posebnim znakom; *nu* pogojno nadomešča *nju*, n. pr.:

nuna, lenuh, minuta (§ 1., 12. d), sta-nu, vi-, si-, ime-nuj (§ 1., 12. a), sta-, kop-unu, pest-, rač-, bah-, beg-, t-, r-; ko-nju, kosta-, konjuh . . .

b) s predpotezo pod osnovnico, razen pred *e*, *i* in pred stikanci *c*, *j* in *t*; predpon *v* in *u* ne razlikujemo (§ 1., 1.) niti v oblikah, v katerih se po pomenu natanko loči *v* od *u*, n. pr.:

ubožček (§ 1., 1.), učenemu, vdova, ugasi, uho, ujaha, uk: -u, ukaz, ukor, ulica, vložen, vljuden, umeti, umnemu, uničen, vnet, vnuk, up: -u, ur-a, -ad, -ok, vsak, usih, usoda, usta, vstaš, ušesa, vseven, uveten, vvod, uzda, uzebem, užitek, uščenem; ubadam, ulivam, uloga, ustop = vbadam . . . : uedinim, uenačim, uima, uide, učenil, ujeda, uta, utop; uc, uj, ut; gl. pod 2.!

2. Spisuje se, kjer koli se ne da obrazno označiti, in sicer a) staplja se s prednjimi *b*, *č*, *d*, *h*, *l*, *m*, *r*, *rj*, *t* (navzd.), *st* (navzd.), *v*, *št* in z naslednjimi *c*, *m*, *p*, *s*, *š*, *t* (navzd.), n. pr.:

gibu, jereb: -u; Libuša; božiču, uničuj; udu, duet; menihu; nače-lu, do-, Ni-, siluete, alun, Solun, debeluh; Rimu; siru, miruj, sirup; papi-rju, pasto-; satelitu; namestuj; pasivu, zevu; moštu; ucelim, vcepim; datum, delir-ium, med-; zaupen; radi-us, tif-, us-; utečem, uteha, utemeljen, utop, vtikam; um¹, up; gl. pod 1. b!

u se lahko staplja s prednjim in nastopnim soglasnikom:

anakolut, status, tutek . . .

Opomba 1. Zlog *ur* se piše pogosto s posebnim znakom (izvzemši pred *a* z naslednjim soglasnikom, pred *o* in *j*) in se staplja s prednjimi *b*, *č*, *d*, *h*, *l*, *m*, *t* (navzd.), *st* (navzd.), *v*, *št*, n. pr.:

kotur, furir, ščurek (§ 1., 1.); uren, ura: Ural, durak, koturast, turoben, Turjak, urjenja; buren, burete: burja; kačur: -ja; es dur, duri, oduren; mehur: -jem; sil-ur, tel-, jod-, Am-, čem-, t-; Turin; lastur: -jak; Šturij; mat-ura (§ 5., 2. c), polit-, remed- . . .

Opomba 2. Zlog *ku* pišemo s posebnim znakom, ako obrazno označenje ni mogoče, ali pa, kjer bi se *k* moral nagniti preveč pod osnovnico (zlasti na koncu besed), n. pr.:

bi-ku, epi-, je-, le-, li-, mali-, mimi-, re-, ri-, siroma-, ve-, vi-; akuten, akumulator, okusen; uku . . .

¹ Začetni *u* se spisuje zlasti pred zložkoma *mr* in *pr*; gl. § 9., r, 4.: umrl, uprl . . .!

b) s svojim abecednim znakom, n. pr.:

liscu, kalifu, kiju, ščipu, risu, potuj, turistu, pišu, lišču, ne maščuj, funt, fužina, manipulant, dopisun, ščuka (§ 1., 1.); katun, latu . . .

Opomba. Začetni zlog *av* v tujkah nadomestujemo po izreki (§ 1., 1.) stalno s samoglasnikoma *au*, ki se spisujeta v obratnem redu na poseben način, n. pr.:

av-la, -gur, -gustinec, -tor . . .

§ 8. Soglasniki. 1. Soglasniška znaka spojenca z vmesnim samoglasnikom vežemo ohlapno s spojnico, ki je ali samoglasniška poteza ali pa samo posredovalna, t. j. soglasnika spojenca spajamo, n. pr.:

len; god, kad, kum;

ako pa stoji samoglasnik med stikancem in spojencem, odnosno med spojencem in stikancem ali med stikancema, tedaj zedinjamo soglasniška znaka tikoma, brez spojnice, t. j. kjer neha prednji znak, tam začenja takoj nastopni, soglasnika stikamo, n. pr.:

deca, let, dac, lat, jek . . .; maj: mej, lak: lek . . .

2. Ako pa med soglasnikoma ni nobenega samoglasnika, tedaj nastane soglasniška skupina, t. j. zložek.

3. Zložki¹ se tvorijo brez posredovalnih spojnic, t. j. z neposrednim spajanjem soglasnikov, in sicer:

a) s stesnjevanjem spojenev, t. j. soglasnik spojenec pišemo prav tesno poleg soglasnika spojenca, soglasnika stesnjujemo, n. pr.: *bl, bd* . . .: *b-l, b-d* . . .

b) s stikanjem stikancev, t. j. kjer neha prednji spojenec, odnosno prednji stikanec, tam začenja takoj naslednji stikanec, odnosno naslednji spojenec, n. pr.: *nc, fn, tk, tj*² . . .; spojenci se le izjemoma stikajo, n. pr.: *rb, rc*, toda stikanci *f, j, t* se nikoli ne stesnjujejo, *c, h, k* pa le z naslednjimi soglasniki; prim. pazložke (pastike) v § 3., 2., op. 1.!

c) z vlaganjem soglasnikov, t. j. soglasnik se vlaga (vpleta) v soglasnik, a vsak znak ohranjuje svojo obliko, n. pr.: *gl, sr* . . .

d) s stapljanjem, t. j. sogl. tvorita nov znak, n. pr. *mn, vz, br* . . .

4. Zložki so tedaj ali a) stisi ali b) stiki ali c) vložki ali d) stopi in se dajo zopet stesnjevati, stikati in vlagati, so tedaj stisljivi, stikljivi in vložljivi.

5. Vokalizacija³ zložkov. a) S stopi ravnamo kakor z enostavnimi znaki; za nje veljajo tedaj glede na vokalizacijo v obče ravno tista pravila kakor za enostavne znake, n. pr.:

rjast, rjuha . . .;

¹ Glede na lego posameznih soglasnikov v zložkih prim. § 1., 10., op.!

² Navzg. *t* pridevljemo tenki *j* nekoliko niže; prim. § 3., 1., op. 2.!

³ Prim. zgled v T. č., § 4. in Ibl, I. 23.

b) pri vložkih, stikih in stisih nam je paziti I¹ na premeno lege in II. na premeno oblike.

I. Premena lege. A. Kot enostavni znaki veljajo, t. j. oba znaka prevzameta značajno znamenje, se povišujeta, kadar koli se *i* simboluje s povišanjem, n. pr.:

glibast; skip; blišč . . .

B. Glede na lego pred *u* je pomniti: a) začetni zložek (vložek, stik, stis), sestoječ iz malih znakov, se stavi pod osnovnico po pravilu § 7., 1. a; ravno tako se znižuje tudi sredinski in končni zložek, ako je mogoče simbolovati, n. pr.:

skup, ključ, žarku, maslu;

b) ako stoji srednji ali zgornji veliki znak pred malim, stavi se srednji za polovico pod osnovnico, zgornji veliki se pa znižuje le v toliko, da se more v malem znaku označiti nastopni *u* po pravilu § 7., 1. a, n. pr.:

gluh, žeb-lju, kemb-, sed-lu, žvep-, trup-, kremplju, ma-čku, star-, žezlu;

c) spodnji veliki in dolgi znaki se pred malimi ne znižujejo, n. pr.:

koš-ku, viš-, hrošč-, kaš-lju, karž-;

d) ako stoji srednji ali veliki (zg. ali sp.) pred *u*, označuje se *u* samo na tem prednjem znaku, n. pr.:

arkordu, gumbu, lišpu; žolču, monarhu, baršun, verzu, polžu;

e) kadar je v navedenih slučajih pod *a*, *b*, *c*, *d* simbolno označevanje manj ugodno ali sploh nemogoče, spisujemo *u* po pravilih § 7., 2. a in *b*:

suk-nu, braš-, brezd-, var-stvu, lakom-, storžu, or-lu, rek-, stek-, steb-, starcu, vatlu, reclju . . .

Opomba. V zlogu za zlogotvornim *r* se označuje *u* le v prednjem znaku, odnosno v prednjem zložku, n. pr.:

rklju, rtu; Brnu: brunu, čmrlju, drču, drzun, grlu, grleu, grbu, grmu, hrbtu, krlju, krnu, krhu: kruhu, krču, krtu, krstu, mrku, prstu, prstku, prsteu, srdu, srpu, sreu, srčku, trsu: tresu, trstu, trnu, trnku, vrču, vrčku, vrhu, -ncu, zrnu, žrlu . . .

II. Premena oblike (ojačenje, vzbočenje, stapljanje) se zaznamuje samo na prednjem soglasniku, n. pr.:

glas, skala, mlad, čenčo, skok, blođen, brenči, Šenčur . . .

§ 9. Zložki posameznih soglasnikov. V nastopnih odstavkih slede najvažnejši zložki², in sicer najprej prav pogostni *r*-jevski in *v*-jevski zložki in zložki stikancev *j*, *t*; *k*, *h*; potem se vrste po važnosti in pogostnosti zložki spojencev *s*, *l*, *n*, *m*, *z*, *š* in v zadnjem odstavku so navedeni važnejši zložki ostalih spojencev.

¹ Pravila pod I. in II. čitaj in uporabljaj ob priliki! Večino navedenih zgledov najdeš v § 9. na posameznih mestih.

² Redkejši zložki navadno nimajo zgledov.

Stikanca in spojenca *c* in *f* in znaki spojenci *ku*, *nu*, *ur* nimajo posebnih odstavkov; s temi znaki ravnamo v obče tako, kakor sicer s spojenci, odnosno s stikanci, njih zložki so porazdeljeni po posameznih odstavkih drugih znakov.

r. 1. a) Stesnjuje se v zložkih *rl*, *rn*, *rš*, *sr*¹ (stis); stisi z znakom *ur* (*urb*, *urč*, *urg*, *url* [= *urlj*], *urm*, *urn*, *urv*, *urku*):

per-la: -ela, orlu, arnika: arena, guverner, ver-ne: -en, maršalu, baršun, nesreča; turban, Turčin, liturgika, murlja, turmalin, diurnist, urna, murve, Turku...

b) v zložkih *rg*, *rm*, *rp*, *rku* se *r* nekoliko (k večemu do srede razdalje med osnovnico in nadčrto) privzdiguje, t. j. spojnica se opušča², ako stoje naslednji znaki *g*, *m*, *p*, *ku* na osnovnici, sicer se stesnjuje kakor pod *a*:

perga-ment: regi-, jar-ma: -em, karp: rep, jarku: reku; kirurg, sirku, jarmu: teoremu, karpu: repu...

2. Stika se s spojenci (§ 8., 3. b) in stikanci a) *rb*, *rc*, *rf*, *rh*, *rk*, *rt* (navzg. *t*), *rz* (navzd. *z*), *rž*; *fr*, *gr*, *hr*, *sr* (stik)³ *tr* (navzg. *t*), *str* (navzg. *st*), *zr* (zg. *z*):

barbar, torba, turbina, narcis, starcem, morfin, porfir, monarhu, pirh, jarka, curku, žarku, karta, mirta (§ 1., 12. d), retorta; rza: reza, rž: rež: riž, storžu, frak, Francoz, žafran, Afričan, igra, griva, griza, grozd, grušč, hrastu, vihra, hrepeneč, hrib, hrošč, hrup: -u, sraga, nesrečen;

stika *tr* in *str* se rabita 1. kot pastika = *ter*, *ster* (§ 3., 2. a, in op. 1.; § 13., e, II.):

veter, sester;

2. kot brzotečna namestnika manj ročnih vložkov *tr* in *str* (gl. pod 3. točko, prim. § 15., 5. l):

centralen, katran, botrina, utrinek, citriona, jutru, Istra, magistrat, sestra, jastreb, ustre-ljen, -či (§ 1., 10. in 11.), Bistrica; nezrel, ne zruši...

b) stiki z znakom *ur* (*urc*, *urh*, *urk*):

durcah, Urh, pečurka, turkis...

c) *fr*⁴, *gr*, *hr*, *sr*, *tr*, *str*, *zr* (vel. zg. *z*) + *l*, *n*, *nj*, *š*; *g*, *m*, *mn*, *p*; *b*, *c*, *f*, *h*, *k*, *t* (navzg.), *z*, *ž* = *Vfr* + *Vl*:

frli, gr-lo: -elo, -lu, za-trl, s-, grne: greni, srna: srena, sršen: sreševina, zatrnem, ogrnjen: ogrenjen, grši: greši; grgra, grm: -u: grem, grmat, srp: -u: srep; grb: -u, greben, griba, hrbet, Srb: srebam, src-e, -u, pozrcalina, frfra, srka, grtanec, fržol...

¹ Ta stis, v katerem se piše *s* od desne na levo, se rabi redkeje in le v sredini.

² V teh zložkih, stoječih na osnovnici, se mi običajno stesnjevanje ne zdi dovolj jasno, ker moram že v spojinah *reg*, *rem*, *rep* soglasnika nekoliko tesneje spajati, da mi ne nastane vmes tenki *j*; prim. zložke: *lg*, *lm*, *lp*, *lku*; *ng*, *nm*, *nku*; *sg*, *sm*, *sp*, *sku*; *vm*, *vku*; *nč*, *nd*, *nz* (končni *z*), *nšč*, *nšt*!

³ V stiku *sr* pišemo *s* od leve na desno; stik *sr* rabimo v začetku, pa tudi v sredi poleg stisa.

⁴ Gl. § 8., 4. l

d) *grj, srj, trj¹, strj¹*:

grjačast, grjen, srjen: sirjen: se-, potrjam, utrj-en, -ujem, strjen . . .

3. Vlaga se v zložkih a) *rč, rd, rs, rst²* (navzg. t; navzd. t, § 16., 18.), *urs, urš, rz* (navzg. z), *ršč, ršt*:

murček, norčavemu, starček (§ 1., 11.), vetr-, akordu, bilj-ard, leop-, rdi: redi, borsa: resa, personalen, kursu (= kurzu, § 1., 4.), kursiven, Urša, verzu: rezu, varščina . . .

b) *rt* (navzd. t), *rv*:

rt-u, -ič, karteča, Martin; barven, korvete, servituten . . .

c) *cr, šr, zr* (srednji ali vel. sp. z), *žr, zdr, vzr, ščr³; čr, dr, kr, tr* (navzd. t), *str* (navzd. st), *vr, štr*:

crem, zrak, zrijem, zrušen, zrjove, pozračen, žreb, zdražen, zdrobim, združen, vzrast, vzrok; čreda, Dragatuš, modras, vidra, drevce, tahihidrit (§ 1., 12. c), vedro: vedo, družčina, jedru, krasota, birokrat, ikra, dekret, kriv, krída⁴, Krim, kritika, križček (§ 1., 1.), kronika, krotiš, kruh, trata, trebuh, tribun, triolet, trop: top, otrok: otok, trubadur, trud, -u, strah, stresem, strižem: strežem, stroj: stoji, strop: stop, strup, vrata, vrem, nevreden, vrišč, mavrica, vroč: vočar, kavro: kavro, Evropa, manevru; štromelj: štola, štruca: štula . . .

d) *Vfr⁵ + č, d, s (st), šč, št⁶, t⁷* (navzd.), *v, j⁸ = Vč*:

frči, grča: grič, grd: gred, grsí: gres, grst: greste, grščina, hrček, hrst, hrščal srčen: srečen, srd, -u: sreda, srsam, trči, trd, četrtak, strči: streči, strd . . .

e) *Vcr + Vl, Vč*:

crlja, zrl: zrel, zrn, zrnja: zrenja, zrcalo, žrl, -u: žrelu, žrnu: runu, žrtlen: žret, žrd, zdrdra, zdrt: zdret, ščrbast . . .

f) *Včr + Vl, Vč*:

drl, krj: -u: kreljut: krilu, trl, strl: strel, vrl: vrel, štrli, črn, drn: dren, kn: krenem, trn: -u: tren, strn, vrnem, trnjem: trenjem, črš: črešenj, kršen: krešem, tršast, vrši, drgam: dregam, trg, strgam, črmnjak, krma: Krim: kremen, krmna, trma: trema, strm: stremen, strmna, črpam: črepam, trpen: trepeten, strpen; črbolinka, Trbiž: trebež, vrba, štrbunk, krh: kreha, trh: treh, vrh, črka, Krka: Krek, trkam, štrk: štrekelj, drzen: dreza: drzun, krzence: krezulja, tr-zen: tre-, vrzel, držim, zadržuj, tr-žen, str-: stre-: stri-, vr-žem: vre-, črč: črič, drč: drečen: drič, krč: kreč: krič, trčen, vrč: -u: vreč, štrčim, drdra, krdelo: kreda: krída, trd, strd, vrdevam: vreden, drsa: dresen, krsika: kresek, trs: tres, str-sel: stre-, čr-sten, dr-: drest, krst, -u, trst, -u: trest, vrst, dršč: drišč, krščen, tršč: trešči: trišči: trušč, črt: čret, krt: kret, trt: tret, vrt: vret, štrtin . . .

Opomba 1. Vložka *tr* in *str* lahko zamenjavamo (zlasti pred naslednjim soglasnikom) s stikoma (2. a in c), n. pr.:

trčen, trd, trs, trst, trg, tržen, strd, strmna, stržen . . .

Opomba 2. V celotnih stavkih rabimo lahko pastike (§ 3., 2. a, op. 1.), ako se nam ni bati zamene ali nejasnosti, n. pr.:

treh, dekret, tret, vret . . .

¹ Navzg. t in st; prim. pod a.

² Gl. zglede pod d, e, f! ³ Gl. pod e!

⁴ § 1., 11. ⁵ Stika *tr* in *str* kot namestnika vložkov *tr* in *str* gl. pod f!

⁶ Gl. pod v., 3.: trštvi! ⁷ Prim. pisave z navzg. t pod 2. c! ⁸ Gl. pod g!

g) črj, drj, krj¹, trj (navzd. *t*), *strj²* (navzd. *st*):

nedrj-a, -u, trja: têrja, strjen . . .

4. *a)* Staplja se v zložkih: *br, mr, pr = Vbr*, n. pr.:

bratranec, obrazu, breg, brigada, bri-žen: obre-, brom, brusen, gabr-a: -u, stebri, mraz, umrem, mrož: mož, prah, prapor, predem, opre: opere, represiven, primas, paprika, cipresa, Cipru, praprot, proso, Prus: -u, popru: popu . . .

b) *Vbr + c, f, h, j, k, t* (se stikajo, a z drugimi znaki se stesnjujejo):

brhek: breh, obrt: obretim, (mrjem, gl. j!), mrk, mrt, prt: preti; brd-a, -u: bredem, brst, -ič: brest, -ič, brza: breza, brk: brek, brlog, brzda, obrnjen, Brnu: brunu, mrčes, umrl, mrmrave, mrsen, mršavih, prga: naprega, uprl, koprneč: poprenjak, oprte: oprete, prstu, prsat: prsta: presta, prstan: prestan, prsen: presen, prsi, pršeč: prešeren . . .

v. 1. *a)* Stesnjuje se v zložkih, kakor *vč, vd, vl (vlj), vn (= vnj), vs, vž, všč; kv, lv, nv*:

davčen, fevd, vlada, mravljinec, davni, ovnu, krevsam, mevža, davščina, kvasu, cerkve: cerkev, želve: leve, ponve: ponev . . .

b) mali *v* se privzdiguje kakor *r* pred *g, m, p, ku [vm, vku]*:

Pevma: ne vem, davku . . .

2. Stika se s stikanci *vc, vh (vj in jv, gl. j!), vk, vt; tv³, stv*, n. pr.:

brivci, stavki, rovtje; latva, žetve, latvica, stvar-eh: -iš (§ 1., 16.), stvarnik; var-stven, vod-, lestvenik . . .

Vcr, Včr, Vbr + Kv:

žrtva; drstvu; mrtv-aščina, -ec . . .

3. Mali (petljasti) *v* se vlaga v prednje soglasnike *a) b, c, č, d, (j), m, š, t, st* (navzd.), *v* (zač.), *z* (zač. in sp. vel.), *ž, zd, šč, št, vz*:

cvete, cviček, čveternik, bečva, medved, dvig, triumvirat, tem veči⁴, šva: šev, Švica; tvarina, volitven, bitve, setve, žrtvij, stvaren, zvačim, zvedavam, zvezda, zvit, zvišan, zvon, nezvest, žvečen, zdvig, društenik, trštvu, vzvišen . . . *bv . . . + r*: cvr-ček, -k, čvr-st, -ž, švrk, tvrd, zvr-ačam, -žek, -nem, -šen, vzvraten . . .

b) f (navzd.), *g, h, p, z* (zg. vel.):

gvozd, hvala . . . *gv . . . + r*: nezvršen . . .

c) v prednje zložke *br, mr, pr; čr, dr, kr, tr, str, vr, štr* (prim. *črs, drs, krs, trs, str, vs*, toda *rs: rv*):

brv: brevir, mrva: mreva, prv-i (§ 1., 11.), -ak, -oten; črv, -u, -ič, -iv, drva: drevesa, drveni: dreveni, krv-ave, -i: krivi: krevelj, strv, postrvi, vrv: vreva . . . *brv, mrv, prv; črv, drv, krv, (trv), strv, vrv + c, k*: br-veca, mr-, prvka; čr-veca: čre-, postr-, vr- . . . *brv . . . + lj, n, nj; k; č, st⁵*: brvno, mrv-ljiv, -nat, prv-nik, -stven, drv-če, -nina, -njak, krv-kast, -nik, vrv-čar, -čast, -čica, -njak . . .

¹ Gl. pod *k*, 2.: škrjanec! ² Prim. 2. *a*!

³ Brzotečnima stikoma *tv* in *stv* dajemo v obče prednost pred vložkoma (gl. pod 3.), in sicer rabimo stik *stv* celo za znaki, za katerimi bi pričakovali po § 3., 2. *b* vložek; prim. uporabo stikov (*r*, 2.) *tr* in *str* nam. vložkov!

⁴ § 1., 5. ⁵ Drugi soglasniki tu ne pridejo v poštev, ker se s skupino *brv* ali sploh ne združuje jo ali pa le v zelo redkih besedah.

j. I. 1. Tenki *j* se stika s prednjimi in nastopnimi znaki, n. pr.:

a) ribjo, bičju, ledjam, grofji, lesja, stoletja, koristjo, veševja, železju, zjokam, grozdja . . . ; b) *brj*, *mrj*, *prj* = *br + j*, *mr + j*, *pr + j* (toda *črj* = *č + rj*¹ . . .) : gabrja, rebnju, rebrijan, mrjem, prja . . . ; c) *Vfr* — *Vbr*² + *Kj*: trs-ja, trst-, vrb-, vrv-, brd-, brst-: brest-, prt- . . . ; d) strojba, zajček, brajda, dojdem, hajduk, bajka, sojka, sejmar, daj-mo: -emo, jej-mo, štej-: šteje-, voj-na, postoj-, bujnemu (§ 1., 11.), bogatejši, okrajšave, olaj-šam (§ 1., 11.), huj-, daj-va: -eva, jej-va, štej-, kupuj-, dajve, Mojzes, kajžar, rejščina, dejstven, mojstru . . . ; e) ljubuj: ljubju, nagibuj: šibju, veličuj: ličju, obeduj: sadju, kupuj: kopju, caruj: carju, zametuj: zametju, letaj: poletja . . .

2. Vlaga se v naslednje sogl. *e*, *h*, *t*; zložki *je*, *jh*, *jt* imajo poševno lego, n. pr.:

jajce, krajeu, srajco, tujcev, zajcem; lajha; bajta, zajtrk, štejta: štetja, imejta: imetja, delaj-te, kupuj-, štej-: šteje-, imenuj-: imenuje-, kupuj-: kupuje-, žrtvuj-: žrtvuje- . . .

Opomba. Vložek in stik *jt* lahko zamenjavamo³, n. pr.:

najti, najtemeljit-ejšem, najtesn-;

stik *jt* nam velja tudi kot pastik *j(e)t* (§ 3., 2. a), n. pr.:

ujet, najetja, ujetju⁴; najti: najeti . . .

3. Staplja se z *l*, *n*, *r* v nove znake: *lj*, *nj*, *rj*.

II. Senčnati *j* se rabi pred *a*, *u*, za *i* in kadar koli je treba razlikovati *j* in *je*, n. pr.:

javor, vi-jak, ro-, vo-: pes-, božjast; protja, listja; junaštva, čajju: čaj, čarodeju: čarodej; ledju; bij, -e, lij, -e, kij, lijek; taj-en: -ni, buj-en: -ni, omej-ena: -na, paj-ek: -ka, za-jeda: -jde: -ide, sej-em: -ma, kupuj-emo: -mo, za-jamem: -jemam: -jmem; daj-ete: -ajte: -te . . .

t. 1. in 2. a) Navzgo. *t* se stika s prednjimi in nastopnimi znaki (*bt*, *ft*, *kt*, *lt*, *mt*, *nt*, *pt*; *tc*, *th*, *tč* [stik], *tz*, *tk*, *stk*, *tl*, *stl*, *tm*, *tn*, *stn*, *tnj*, *stnj*):

hrbta: hrbet, nafta, juften, fakt, manufakturst, elektrika, kobalt, kulturen, polti: poleti, polten: poleten, ce-ment, doku-, ele-, jantar, labirint, panteist, renta: rineta, cep-tam: -et, pt-ica: pet-, steptan; otca, muteu (stik *tč* gl. pod 3.: kotček), t-kač: te-, tkalec, tkem: tekam, česti-tka, pu-: putika, listk-a, -u, tlak, atlas, Sotla, atlet, votlina (§ 1., 12. a), stlačen, rastlina, tmina, ritma, otme: otemen, let-na: -ina tratnja, listnat, namestnica . . .

b) tudi navzd. *t* se stika z naslednjim kon. *c*, *k* (ten. *j*, gl. *j*!); s prednjim *k* se stesnjuje ali se pa spaja neposredno; sicer se stesnjuje:

sitce, bitka, dragocena tkanina (§ 1., 16.), daktil, drobtina, lectu, altist, antimon, docent, parenteza (*tl*, gl. 1!); ritmu, let-nica, mit-, žit- . . .

Vfr — *Vbr* + *Kt* (*tK*): hrbt-ca, -na, žr-tne, tr-, vrtee, kr-stne, vr-, prt-ljaga, -nem, -ce, brstnat, prst-cu, -ku, -na: -ena, -nik . . .

¹ Prim. r, 2. a in d; 3. g! ² t. j. *Vfr*, *Vcr*, *Včr*, *Vbr*.

³ Prim. § 9., r, 2. a! ⁴ § 13., e, II., 1: jetnik, jecljavec . . .

3. Navzgo. *t* se vloga v *b*; *č*, *šč*¹, *št*; *h* (zložek *ht* se stika s prednjimi znaki kakor stikanec *h*), n. pr.:

ote-tba, ženi-; kotček, detetčen (§ 1., 1.), kratčina; jahta, tehten, drhteč, le-hti, i-, vihtiš, Melanhton, nohtu, pehtran . . .

4. Staplja se s prednjim *š* v nov znak *št*.

k. 1. Stesnjuje se z naslednjimi *d*, *l*, *š*, n. pr.:

kdaj, anekdota, klatež, klet: Kelt, kletve, kličem, klobuku, kloridu, klju-č, -jem, -n, rklju: reklu, parklju, vekšam . . .

Vfr — *Vbr* + *kl*: frklja, zdrkljiv . . .

2. Stika se s prednjimi znaki in s stikancem *c*, n. pr.:

šib-ki: -ek: -ika, bobku: čibuku; kocka, mačka, starčku: čuku; tvrdka (§ 1., 16.), redkvica, brdku: hajduku; brh-kemu: -ek, lahkih, kruhku, postolka, žuželkam, vulkanu, čebulku: luku; mamka, ulomku: muku; čitanka, tenkih, bankirju, su-nku: si-, raču-: uči-; šopki; eskadra, sose-ska, voj-, nizkemu (§ 1., 1.), skorbut, Štajersko, skup: suku; sklanja, sklep, sklon, sključen; paskvil; skrajna, iskra, reskript, skromen, skrunilen; *skr* + *VL*, *Vč*: skrlat, skрге, skrb, oskrbnik, skrčen . . . *Vfr* — *Vbr* + *sk*: hrskam, ministrska, dr-ška, tr-: tre-, br-: breskva, mrzko; mi-ška, hru-, višku (§ 1., 11.), možku (§ 1., 1.), šklefeče, škropilen, škratlju; *škr* + *VL*, *Vč*: škrlat, škrge, škrbast, škrjanec: škarjam; gozd-ku; hrošč-, ubožč-, moštka; vz-kip; -klik; -krajšan; akcent; *Vfr* — *Vbr* + *bk* . . .: hrčku, zrnkam, trnku, trpkim, strmkast, stržku, štrkci, prhka . . .

3. Vloga se v naslednji *s*, n. pr.:

heksameter, Ksenofont, taksi, prakso, kodeksu . . .

4. Staplja se z *m* in *n* (*nj*) v nova znaka *km* in *kn* (= *knj*); *kn* se po svojem izviru stika s prednjimi znaki kakor *k*, n. pr.:

kmet, -ica, -ič, voja-kom, klobu-, kom-ad, -at, -et, -entar, lakom-en: -nega, -než, skomina, komu, komt-esa, -ur; okna, naknaden, luknjast, suk-na (= -nja), knez, suknen, književen, piknem, okno: oko, sukno, knut; brenknem, lusknat, tresknem; *Vfr* — *Vbr* + *kn*; *skn*: hrknem, zafknjen, zdr-knem, dr-, tr-, mr-; hr-sknem, dr-, br-, pr- . . .

Opomba. Stop *kn* nadomeščamo s stisom (*k* + *n*), ako to jasnost zahteva, n. pr.:

o-knu, su-, zabre-knem: zabr- . . .

h. 1. Stesnjuje se z nastopnim *č*, n. pr.: omehčan . . .

2. Stika se s predjimi znaki in nastopnim kon. *c*, n. pr.:

polh, -u, bol-ha: -eha, pha: peha, shaja, shiran, shod, shujšan: suh, shranim, *shr* + *VL*: shrmi: shrumi, shr-za, -že; Mihca . . .

3. Vlagajo se v *h* naslednji zač. *c*, *s*, *š*, sp. vel. *z*, n. pr.:

Mihca; hs, hš, hz, gl. § 10. in 14.!

4. Staplja se z naslednjim *m*, n. pr.:

hmelj, drahma . . .

¹ Zglede gl. § 16., III., 3.!

s. 1. Stesnjuje se v zložkih *ls, ms, ns, ps* (*prs*); *sl* (le v sredi in na koncu besed), n. pr.:

anonsa, elipsa, pse: pese, psi: pesi, psovan: peso, psu: kapusu, prska: Preska, prsknem; nesla, maslu, uslužen, *Vfr — Vbr + sl*: str-sla: stre-, brsljiv...

2. Stika¹ se z naslednjimi stikanci, n. pr.:

drevesce, brzce (§ 1., 1.), sfrči...

3. Vlaga² se a) od leve na desno v zložkih *sb*³, *sč, sd, sl*⁴, *sž, sc* (zač. *c*), *sf* (navzd. *f*), *sv* (zač. *v*), *sz* (sp. vel. *z*):

nosba, sčesem: sečem, slab, sliva, slutnja, posle, sce-lim, -na, scvrem, sfera, atmo-, sfinks, sfrli, sfrifra, svat, svetl-em, -emu, -im (§ 1., 12. a), svila, svišč, svvoj, svoboda, svrab, *svr + Vl*: svr-šetek, -knem, -ha, -ž...

b) od desne na levo v zložkih *sn, snj, sg, sm, sp, sku*:

snamem, pis-na: -ana, sneg, sni-dek, -mek, snoven, s-nu: su-: se-: si-, snutek, natisnjen, *Vfr — Vbr + sn*: zdr-snem, dr-, trsnat, brsnem, mrsnat, prsnik; smatram, pis-ma: -em, smet, česmina, jasin, las-mi: -em, osmi: osem, pes-mi: -em, vas-mi: -em, smola, smuk, pasmu: sumu, bismut, dei-zmu, sarka-, (§ 1., 4.), smrad, smreka, *smr + l, c, k; č, d, t, j*⁵: smr-k: -ek, -ti; spačen, spektralen (§ 1., 10.), jaspis, aspirant, spojiti, despot, spuščam, sprajzen, sproten, *spr + Vl*: sprt: spreten; biskup, le-sku: li-, obeli-, pe-: pi-, vti-...

1 (= lj). 1. a) Stesnjuje se v zložkih *bl, cl, čl, dl, ml, nl; lb, lč, ld, lf, ln, lnj, lst, lš, lšč, lz, lž*:

oblak, blesket, ble-sku: bli-, blisknat, bliščec, republika, bljuvam, stebļu, žreblju: kobulu, brenclja, peclju, član, ničla, kočljiv, d-lan: de-, dleto: delta, bodljaj, sedlu, mlat-ič, -ve, mletve, mlin, nevenljiv, delba: lebeda, dolbem, žolč: -u: luču, mol-či: -eči, baldahin, soldateska (§ 1., 11.), Arnulf, sulfat, pol-na: -ena, ilnat, čolnu, dopolnjen, tolstak, jelševina, Olševček, daljši, tolšča, zelščina, spolz-ek, -ka, solzica, polž-u, -e: poleže...

b) v zložkih *lg, lm, lp, lku* se *l* nekoliko privzdiguje, t. j. spoj-nica se opušča (gl. § 9. r!), ako stoje naslednji soglasniki *g, m, p* na osnovnici:

algebra, vulgata, dol-gu: le-: lu-, palma, tolmač, holmu, psalmu, tolmun, alpe, Kulpa, stol-pu: le-: lu-, de-lku, mo-: molekul...

2. Stika se s stikanci, n. pr.:

darilce, tkalci, molsti, tolstika, flotilja, fluor...

3. Vlaga se v prednje znake: *c* (zač.), *f* (navzd.), *g, h, p, š, t* (navzd.), *st* (navzd.), *z, ž, zd, šč, vz*, n. pr.:

recljat, reclju, reflek-siven, -tor, sufler, fleten, glas, -ovir, glej, glib, glivec, glodam, gluh, hlad, pihlja, pohlepu, omahljivec, hlod, shlapeti (= vz-, § 1., 2.), usehla, pla-pola, -tnen, ple-s, -ve, žveplen, vpliven, truplu, plug, -u: pulju,

¹ Semkaj prištevamo navzg. *st*.

² Semkaj prištevamo navzd. *st*; prim. § 3., 2. b!

³ Vložke *sb, sd, sg, sm* = *zb, zd, zg, zm* gl. pod *z*!

⁴ Vložek *sl* rabimo v začetku besed, pa tudi v sredi in na koncu poleg stisa; prim. *sr* pod *r*, 1. a in 3. a!

⁵ Gl. op. 1 pod črto na str. 25!

spla-knem, -vam (= vz-, § 1., 2.), splet-e, -kar, šle: šel, kašlju, tlačan, plet-le, vatlu, nastlan, zlat, mezlan, zlezla, zlijem, bojazljivec, kozlih, žezlu, žlahten, žleva: želva, ugrizljaju, karzlju, vzlet... *Vfr* — *Vbr* + *cl*: grlce, grgljam, grstljiv, hrpljem, hršč-ljiv, zdrž-, ščrbjlavec, drskljam, krčljiv, kr-hlju: kre-, krhlika, trhljiv, trpljenju, stržlju, brbljam, brskljam, bršljan, mrzlica, prhlina...

n (nj¹). 1. a) Stesnuje se v zložkih *bn, cn, čn, dn, pn; nc* (zač. *c*), *nr, nš, nz* (sp. *z*):

drob-na: -en, bobnu: grebenu, lic-ne: -en, loc-nu (= -nju): mece-, sveč-nik: -enik, d-nem: de-, dnu, smodnik, stop-na, -nja, šrapnel: penast, kancelist, tanjši, recenzent...

b) *n* se nekoliko privzdiguje v zložkih *ng, nm*, t. j. spojnica se opušča:

Anglež, sangvinik, sfinga; senjmar... *Vfr* — *Vbr* + *bn*...; grd-nja: -enja, zrnce, drčne, trdnjava, trpni, vršnjak, brene, mrdne...

2. Stika se s stikanci, n. pr.: brenclj, finance, lanjcu.

3. Vlaga se v zložkih *fn, gn, hn, šn, zn, žn, zdn, ščn, vzn; nč², nd, nz* (zg. *z*), *nsč, nšt*, n. pr.:

tarifne, nagnan, gnjat, gnil, gnoj, -u, gnusen, stegnu: legenu, dihnem, usahne, strihnin, majhnemu, mašnik, braš-nu: srše-: baršu-, košnja, letošnji, znanstven (§ 9., v. 2.), neznan, znesem, železnicah, tež-na, -nja, bližnjik, glež-nju, sež-, gozdnem, leščnik (§ 1., 1.), vznak, vznemirjen, brenčavih, kon-čen: -ičen, senčnat, kinč, venček, vinčece, svinčen, kli-nček, klju-, kli-nčku, klju-, brenči, Šenčur, mandat, komandant, dendrit, pandur, linda, Vili-ndar, Pi-, plind: gnida, fondu, bronza; latin-ščina, litvan-, materin-: ne štiti, monštranca: nešet... *Vfr* — *Vbr* + *fn*...: zdrz-nem, drg-: dreg-, vrhnji, brzd-nina: brezd-, mrznja, prhnem, zrnčast, trnč-ek, -ku...

4. Staplja se z *m* v nov znak: *mn = mnj*.

m. 1. in 2. Stesnuje se v zložkih *mb, mč, md, mf, mp, mst, mstv, mš, mz, mž, mšč, cm, čm, dm, gm, šm, žm*; stika se z naslednjimi stikanci (*mc, mst, mstv*...), n. pr.:

gumbu, kemblj-a, -u, tambur, -aš, Kamčatka, samčku, nimfa, pamflet, triumf, Olimp, kompas, temperatura, kremplju, vzemši, zimzelen, skremžen, nemščina, cmok, racman, semarim, kuč-ma: -em, čmrlju, sed-mina: -em, Vidmu, fragment, gmotna, šmaren, šušmar, piž-ma: -em, ožme: žemlje, samci, lakomstvu (§ 9., v. 2.), spremstven... *Vfr* — *Vbr* + *mb*...: krčma, kr-mca, str-...

z. 1. Stesnuje se v zložkih *zb, zg, zj* (sen. *j*), *zm*:

rezba, azbuka, zbijem, zbirka, zburkan (= vz-, § 1., 2.), zbran, zbris, zbrušen, *zbr* + *VI*: zbr-bra, -zlina; zgib, zgodovina, zglas, zgrabim, zgrudi, *zgr* + *VI* *zgr*-nem: -enim, -mi, -bim, -da; zjaha, zjezdi, zmes, zmeta, zmletek, zmnožek, zmrazi, *zmr* + *VI*: zmr-šen, -zlina, -znem...

2. Stika se z naslednjima stikancema *j* (gl. *j!*) in *t*:
zjoka...

¹ Znak *nj* radi nadomeščamo (§ 1., 1.) z *n*, kadar stesnujemo.

² Razlikuj vložke in zloge *nč*: *nič*: *neč*-, *nd*: *nid*:- *ned*-. . .!

3. Zgornji *z* se vloga v zložkih *zg, zm, zp, zt* (§ 10., 9.), n. pr.:
mozga, bri-zgnem, brli-, rezget, nezgoden, nezmeren . . .

4. Staplja se z naslednjim *d* in *s* prednjim *v* v nova znaka
zd in *vz*.

Opomba. Po § 1., 4. smemo nadomeščati *z* s prostim *s*, in to
v zložkih *zb, zd* (redkeje), *zg, zm*, n. pr.:

zbor, zbran, zdelek, zgoden, ne-, zmaga, nezmeren = sbor . . .

Š. 1. Stesnjuje se v zložkih *pš, šp*, n. pr.:

lep-šam: pe-, češpljevec, nališpan (§ 1., 11.), lišpu, pešpot: šepet, špranja . . .

2. Stika se z naslednjim stikancem *c*: pešca, težcu . . .

3. Staplja se z naslednjim *č* v nov znak *šč*.

b, č, d, g, p, ž, vz. 1. Stisi: *bč, bd, bf* (navzd.), *bg, bj*
(sen.), *bp, bs, bst* (navzg.), *bš, bz, bž, bšč, bšt, čb, čku, db, dč, df*
(navzd.), *dg, dj* (sen.), *dp, ds, dst* (navzg.), *dš, dt* (navzd.), *dz,*
dž, dšč, dšt, gč, gd, pč, žb, žč = šč (§ 1., 1.), *žd, žg, žm, vzb . . .*, n. pr.:

ljubčku, rubščina, ločben, moži-čku, kup-, utr-dba, skla-, god-čeva, Greg-,
smaragdu, uslužbljenec, ždim, žvižga (§ 1., 11.); vz-buden, -duh, -dramen,
-gleden, -plamti, -tekeli, -trajen¹ . . .

2. Stiki: *bc, bf* (navzg.), *bh, bst* (navzd.), *čc, dc, df* (navzg.),
dh, dst (navzd.), *dt* (navzg.), *pt, gc, pc, vzh . . .*, n. pr.:

hlebca, dolbst, sopst, ločca, želodcem, Neptun, hlapcu, vz-hod, -klonjen,
-tekeli . . .

§ 10. Neposrednje spajanje namesto posrednjega. Neposredno
spajati (stikati, vlagati, stapljati) smemo pa tudi v zlogotvornih
skupinah, ako se da samoglasnik (zlasti *a, o*, redkeje *u*) v prednjem
delu zloga jasno označiti, ako je ta nova s stikanjem, odnosno z
vlaganjem ali stapljanjem tvorjena oblika ugodnejša in ako se ni
bati nejasnosti ali dvoumnosti, n. pr.:

1. **l**: gal-a, -un, legalen, strgal, gol, -ičave, amorfn-em: -im, glagol,
mr-goli, žvr-; halja, di-hal, dr-, holm, ohol, ka-zal, va-, bazalt, mozolj, kozolec;
asfalt, falanga;

l smemo vlagati tudi v prednje, v nižini stoječe glasnike:
g, h, navzd. *t, zg. z* in v znak *ku*, n. pr.:

kragulj, -a: -u, regulator; bahulja; metulj (§ 7., 1. a), -a: -u; koz-ulja:
-la, -lu, sezul; cirkularen, molekul (1, 1. b), tuberkule . . .

2. **n, nj**: ganem, gigant, zlagan, poganstvu, gonim, gonja, aragonit: gon-
dola; Hanak, kuhan, mehanik, dihanj-a, -u, navihan, arhont; fa-zan, re-, ne-
zanesljiv; bizon, amazonka; fant, -om, Kanfanar, Štefan: laguna, begun, bahun,
vrhunec, vohun . . .

3. **r, rj**: garda, Bolgar, gor-a, -enjec: -janec, -jušen, blagor, Gregor-ič:
-čič, ogorčen: goreč, zgornji; harač, vihar, -ja, Horjul, dehor, horizont; bazar,
kozarec, nazor, dozorel, zona, zora (§ 1., 16.); fara, -n; poštar . . .

¹ Gl. druge zglede v § 15.!

4. **s, st:** a) gas-i, -iti, -nem: ganem, peg-ast, veg-, gos, -i, -ka, -lar, -li, -el, -em: -mi, -podarstven, gost (§ 1., 16.) cvet: naš gost les, stara gostilna, gostljat, gosta, dolgost, has-ek, -en: -ni, -nem, grahast, host-en, -a, tihost; rjast, ga-; žele-zast, ron-, brzost; kos, -e, -em, -ilo, -ec: -a, -u, -am, -om, -ma, -mač; kost-enec, -njak: -anj, jakost;

s smemo vlagati tudi v prednji, v nižini stoječi *h*, v zg. *z* in v znak *ku*, n. pr.:

Hus: -u, huzar (§ 1., 4.); Jezus: cir-kus, poskus: fiskusu;

b) čas: -u, globus: -u, brus: -u, fund-us, intim-, turn-, lakm-; bebast, čast (§ 3., 2. b).

5. **v** vlagamo zlasti v prednje *f*, *g*, *h*, *p* (*pre-*, *pri-*, *pro-*, gl. § 15.!), *r*, zg. *z*, v zloge *hto*, *ko* in *kro*, v zložka *dr* in *tr*, redkeje v ostale soglasnike:

favorit; gavec, šegav, onegaviti, gavran; goved, trgovina, blagovestnik; bahav, -en, duhov, -nega, -nik, mahov, -ina, -ja, -it; pav, -ola, pavrst, hra-pav, liš-, tro-pov, satra-; po-vabim, -večan, -vesmo, -vest, -višan, -vitek, -vod, -vračam, -vrnem, prav, -a, -im, -da, -en, -ica, -ilen, -nik, zapravljujec, provoz; rav-an, -en, na-, nameravava, nraven; rjav, -ec, kur-java, šir-, žerjav; tehtovit, kov-ina, -ač, lekovit, skovir, junakov, krov, -ec; kodravi, travnik: ljuba-ven, grbo-, glodavec . . .

6. **m:** streh-am, neh-, mohamedan, Homer, trah-om, oreh-; balz-am, plez-, vitezom . . .

7. **š** vlagamo v prednje sogl. *b*, *č*, *d*, *g*, *h*, *l*, *v*, zg. *z*:

ogreb-aš, sreč-, pajd-, d-, mig-, neh-, del-, velj-, rov-, v-, biv-, plez- . . .

8. **f:** kafra, škafar, škof; sarafan, grafit, harfa, trafikant; sofist . . .

9. **t:** katun; kotiljon, kotichek; vrtič; vezatve, kazat, brzotisk; hotel, bohoten, krohot, strahot-a, -en, tihota; brazgotina . . .

10. **č, šč, št:** gostač, krastača, gost-aščina, -aštvu . . .

§ 11. Lastna imena in tujke. a) Lastna imena, katerim puščamo v običajni pisavi njih lastno obliko, pišemo kolikor mogoče po izreki (glasu) in jih navadno podčrtujemo¹. Kadar bi pa jasnost zahtevala, in zlasti kadar bi bila stenografska pisava neokretna, tedaj pišemo rajši z latinico. Ako se ime ponavlja, zadostuje označenje sprednjikovo na osnovnici in po potrebi tudi še končnikovo na nadčrti. Isto velja o pridevnikih, ki so narejeni od lastnih imen, n. pr.:

Mažuranić, Palacký, Mickiewicz, Goethe, Schiller, Rousseau, Cavour, Toricelli, Shakespeare; Smichov, Gródek, Przemysl, Bordeaux; Saint-Cloud, Št. Vid; *Stritar*, *Vodnik*, *Prešeren*; *Jurčičevi* spisi, *brizinski* spomeniki . . .

b) Tudi druge tujke s tujim pravopisom pišemo po izreki, le njihov pravopisni *s*, glaseč se kakor *z*, navadno ohranjujemo (prim. § 1., 4.!), n. pr.:

cercle, entre nous, ensemble,agio, a conto, check, casus, friseur . . .

¹ Zaradi jasnosti podčrtujemo tudi osebni in svojilni zaimek *Vi* . . . *Vaš* . . . v pismih, prošnjah, spomenicah . . .

Besedno krajšanje.

§ 12. Vvod v besedno krajšanje. 1. Po pravilih dosedanjih odstavkov moremo sicer vsako besedo mnogo hitreje stenografsko zapisati, kakor nam je to mogoče z navadno pisavo, a vendar bi s samim tem grafičnim sredstvom naša stenografija še ne dosegla svojega namena. Zato nam je treba v celotnih stavkih krajšati še posamezne besede. Pri tem besednem krajšanju nam je paziti *a)* na posamezne glasnike; ti so namreč razne vrednosti: v deblo so važni, pogosto bistveni, manj važni, pogosto nebistveni v gibljivih, izpremenljivih predponah in priponah (= obrazilih), v imenski sestavi, sklonilih in osebilih. Zato se glasniki redkeje izpuščajo v deblih, češče pa v končnikih, in v obče redkeje enostavnim besedam kakor pa sestavljenim; posamezni glasniki smejo izpadati zlasti tedaj, kadar celotna oblika nedvoumno sledi iz zaporednosti označenih bistvenih znakov; izpad, odnosno odpad posameznih glasnikov je pogosto utemeljen tudi po navadni izreki in po glasoslovju (§ 1., 2.); samoglasnike *o, a, i, u* pogostoma nadomeščamo z brzotečnim znakom *e*; *b)* na posamezne zloge ali dele besed; tudi ti niso enake važnosti: dočim je deblo (koren) stalen, neizpremenljiv del vsake besede, so pritikline (kakor n. pr. prirastki in osnovni samoglasniki ali nastavki, ki jih devamo med deblo in končnice; sklonila in osebila; predpone in pripone; vstavki in priveski . . .) izpremenljive, zatorej debelskih zlogov ne moremo kar z lahka krajšati, ker ravno iz teh spoznavamo pravi pomen besed, pač pa smemo krajše označevati, odnosno celo izpuščati nestanovitne, manj važne, nebistvene zloge (kakor n. pr. predpone; prirastke, osnovne samoglasnike, sklonila, osebila, pripone, vstavke, priveske . . .); *c)* na posamezne besede; kakor sta v stavku osebek in dopovedek poglavitna člena in ju ostali členi dopolnjujejo, enako sta med besedami glagol in ime (t. j. samostalni, pridevnik, števnik, zaimek) prve važnosti. Važne so tedaj (pregibne) besede, ki zaznamujejo stvar ali pojem za se ali kako lastnost ali število, manj važne pa (nepregibne) besede, ki nam kažejo razmerje pri glagolu in pridevniku ali razmerje v stavku med členi in razmerje med stavki. — Okrajšave teh manj važnih besed in zlogov, navedenih pod 2., sloné na slovničnih pravilih oblikoslovja in besedoskladja; jeziku več stenograf si tako skrajšane besede pri čitanju lahko sam dopolnjuje. Glavno vodilo pri tem krajšanju nam bodi: Spisuj, kar je za točno čitanje bistveno potrebno; manj potrebno krajšaj; nebistveno, samo ob sebi umevno izpuščaj.

2. Poleg tega krajšanja pa rabimo še obvezne stalne okrajšave pogostnih besed in zlogov (samoznake ali sigle) in neobvezne ali proste¹ (brzopisne²) po pravilih debatnega pisma tvorjene okrajšave pregibnih besed, zlasti pa členic in besedil; slednjič uporabljamo tudi še kratice navadne pisave (abreviature), ločila in znanstvene, zlasti matematične znake.

§ 13. O izpuščanju glasnikov³ in nadomeščanju samoglasnikov. Besedam v celotnih stavkih izpuščamo posamezne glasnike, ako s tem pospešimo pisanju hitrost, ne da bi kratili jasnosti; prav pogosto zanemarjamo glasnike v tujkah, da se ognemo zamudnim, neokretnim, v slovenski stenografiji nenavadnim spojinam. Izmed glasnikov pa se češče izpuščajo samoglasniki kakor pa soglasniki, kajti soglasniki so važnejši od samoglasnikov. A to izpuščanje je dvojno: ali se glasnik stalno po pravilu izpušča ali pa se le sme izpuščati. V prvem slučaju se mora glasnik izpustiti, v drugem pa le tedaj, ako je krajša oblika tudi jasna in nedvoumna. Samo ob sebi se umeje, da bo tu češče in drznejše izpuščal izurjeni stenograf kakor pa stenograf začetnik, kateremu je pri izpuščanju glasnikov treba večje opreznosti.

A. Izpuščanje sogl. (*j, v, r, p, l*).

j. I. Stalno se izpušča 1. v pogostnih končnikih *-aje, -eje, -oje, -uje*, v katerih je soglasnik *j*⁴ največkrat ali vstavek ali pa pripona, odnosno del pripone; po analogiji se izpušča v istih končnikih tudi korenski *j*, n. pr.:

-aje: kr-, g-, ogr-, vst-, v-; gl-, r-, sl-; d-, b-, t-, del-, opotek- ...

-eje: s-, m-, v-, ž-, id-, soar-; nov-, star-, redk-, kasn-; d-, gr-, sm-, št- ...

-oje: b-, h-, kr-, m-, str-, sv-, v-; p-, st- ...

¹ Proste okrajšave in samoznaki so ali 1. začetne ali 2. srednje ali 3. končne ali pa 4. mešane okrajšave, t. j. beseda se označuje ali 1. s sprednjikom ali 2. s srednjikom ali 3. s končnikom ali pa 4. a) s sprednjikom in končnikom, odnosno b) s sprednjikom in srednjikom, odnosno c) s srednjikom in končnikom. Glede lege okrajšav veljajo v obče naslednja pravila: Začetne okrajšave stoje na osnovnici, izvemši *u*-jevske zloge, ki se stavijo pod osnovnico, ako je *u* v sprednjiku simbolno označen; srednje na nadčrti; končne na nadčrti, pod osnovnico le tedaj, ako je v končniku *u* simbolovan; mešanim okrajšavam stavimo sprednjik na osnovnico, srednjik in končnik pa na nadčrto, včasih združujemo končnik s sprednjikom na osnovnici.

² II. del, § 2., 4.

³ Navedene so tu večinoma oblike, ki bi se morale v raznih odstavkih. omenjati, ali pa oblike, katere nujno potrebujemo pri izpeljavi z raznimi pripnami (§ 16.).

⁴ Prim. M., I. 330, II. 2—84, 77—79, I. 324!

-uje: k-, n-, r-, t-, h-, s-, kl-, sl-, ps-, dar-, žal-, ob-, ogled-, dolg-, boj-, kup-, modr-, blj-, pl- (= plj-), č-, ukaz-, ustrah-, hr-, otr-; sn-, stan-, dopolnj-, vojsk-; mir-, mil-, spis-, zanič-, pot-, žrtv-, namest-; (za prednjimi š, ž (sp.), ž, šč; f, št) poviš-, poliz-, uvaž-, šč-; škof-, spošt- . . .

2. v korenskih zlogih zaimkov *jima, jim, jih*, gl. § 19., 1.!

II. 1. Sme se izpuščati in se navadno izpušča v končnikih -ija¹, -ije, -iji, -ijo, -iju, večkrat v končnikih -aja, -aji; -eja, -eji; -oja, -oji; -uja, -uji, redkeje v končnikih -ajo, -ejo, -ojo, -ujo; *j* med dvema samogl. lahko izpada tudi v sredini besed, n. pr.:

-ija: berač-, traged-, grof-, teokrat-, hudob-, Avstral-, akadem-, gen- (genij), galer-, fas-, fantaz-; zv- . . . -ije: domač-, štud-, škof-, podrt-; homil-, man-, scener-, poez-; b-, kl-, um-, s-, zaš- . . . -iji: domač-, Ind-, bibl-, man- . . . -ijo: domač-, basn-, mol-, bež-, sliš-, puht-² . . . -iju: gen-, l-, nunc- . . .; gr-aja, post-, t-, vstaj-am: -enja; gr-aji, post-, t-; meja, žeji; hoja, hoji; str-uja, ob-, str-uji; vst-ajo, plet-ejo: dajo, r-ejo, den-, hojo, strujo; navajajo, tajijo: tajé; daj-ete, vij-, poj-, obuj-, varuj- . . .;

glagolske oblike s končaji -ajejo, -ejejo, -ijejo, -ojejo lahko nadomeščamo s krajšimi na -ajó, -ejó, -ijó, -ojó, ako se nam razlikovanje ne zdi potrebno; skoraj redno pa zamenjujemo oblike na -ujejo z oblikami na -ujo, ki so v sedanji slovenščini deloma izginile iz splošne rabe, n. pr.:

majejo = majo, štejejo = štejo, vijejo = vijo, bijejo = bijo, pojejo = pojo, čujejo = čujo, namestujejo = namestujo; nosijo si³, navijajo si, lijejo si, škođujejo si . . .

2. Glede na § 1., 2. navadno izpahnjemo *j* v oblikah, kakor:

večji, višji, nižji; otročji; dežja, tjulenj, tretji (= tretí), zjutranji, genij, pij, -mo, -te; mil-ijon, mis-, misijonar⁴: major, bajonet; čuva-ju, klica-, muze-, gerundi-, lo-, obsto- . . .

v. 1. Začetni *v*, ki v govoru rad odpada (gl. § 1., 2.!), pogosto izpuščamo, n. pr.:

vprašam, vsak, vtorek; vz-budim, -dignem, -duh, -gled, -rastem, -redim; -hajam, -pored, -prejemem, -prožim (= shajam, spored . . .).

2. Sredinski *v*, ki je večinoma vstavek ali pa tudi pripona ali pa korenski glasnik, lahko izpuščamo v pogostnih zložkih, kakor *vb, vc, vč, vd, vn, vnj, vsk, vst, vš, všk, vz, všč*, n. pr.:

stavba, delavci, ovčar, kovčeg, fevdalen, pravda, delavnik, glavnat, ravnatelj, ravnina, levnjak, kraljevska, plavstven, pohvalivši, ne-všečen (§ 15., 3.) po-, celovška, klavzula, mavzolej, navzočen, hinav-ščina, dav-, rev-; slavni: slani, plavnem: planem, pravšen: prašen, pravnemu: pranemu, ravna: rana, livnica: linica, ovna: ona, ovsa: osa;

¹ Oblike s končnikom -cija, gl. § 16., III., 6. in 7.!

² Oblike s končnikom -tijo, gl. § 16., III., 8.!

³ Prim. § 1., 5., in § 19., 6. b.!

⁴ Krajšo pisavo gl. § 16., III., 16.!

ravno tako moramo pisati *v*, ako je pred njim že izpuščen samoglasnik, n. pr.:

aktivna; svetovne, pojmovne (§ 16., III., 1.).

r lahko izpuščamo 1. v skupinah *čr* in *žr*, katerim *r* v govoru na severozahodu izpada (gl. § 1., 2.!), n. pr.:

čreda, črešnja, črevelj, črevo, črez, žrebe, žrebelj; žrelo: želo . . .

2. v besedi *zdrav*, nje izpeljankah in sestavah, n. pr.:

zdrav, -ilen, -iti, -nik . . .

3. v tujkah za prednjim *o*, razen v priponi *or*, n. pr.:

format, historik, normalen, organ, orkan, orkester; orgle: oglje; doktor, rektor . . .

p. Začetni *p*, kateri v govoru pred *t* izpada (gl. § 1., 2.!), se navadno ne spisuje, n. pr.:

ptica, ptič, -ar, -ek, ptuj . . .

l smemo izpuščati po izreki v besedi *solnce*, nje izpeljankah in sestavah, n. pr.:

soln-ce, -čece, -čen . . .

Drugi zgledi o izpadu teh in drugih soglasnikov slede v §§ 16. do 21.

Glede na izreko (gl. § 1., 1.!) smo soglasnike nadomestovali že v besedotvoritvi.

B. Izpuščanje samogl. (*e*, *o*, *a*, *i*, *u*) in nadomeščanje samogl. (*a*, *i*, *o*, *u*). Samoglasniki prav pogosto izpadajo, zlasti pa tedaj, ako bi njih označenje oviralo brzotečnost; soglasniška znaka pa, ki se strneta, spajamo *α* neposredno, in sicer ali ju stesnjevamo ali stikamo ali vlagamo ali pa stapljamo; *β*) včasih ju spajamo tudi posredno, s samoglasniško potezo, t. j. samogl. *a*, *o*, *i*, *u* nadomeščamo *z e* (gl. § 2., 3. a!)

e. I. Končnik *-teh* z navzg. *t* ima stalno obliko; za navzd. *t*¹ se *h* pravilno stika, n. pr.:

tat-eh, kost-, most-; Vojt-, gost-, leht- . . .; oblike *teb-e*, *-i*, *-oj*, *teh* gl. § 19.!

Opomba. Da se za znaki, odnosno pred znaki, stikanci *e* le izjemoma ali pa sploh ne označuje, smo že v § 3. omenili; prim. oblike: (kon. *c*) kup(e)c, (navzg. *f*) Št(e)fan, f(e)s, (*h*) m(e)h, r(e)hte, p(e)hota, (ten. *j*) j(e)len; r(e)j = rej, (*k*) n(e)ka = neka; n(e)ko, l(e)kno, (obr. *s*) ves, (navzd. *st*) v(e)st, (navzg. *t*) sv(e)t, t(e)k, (navzg. *st*) cest(e)n; mescè: mesece, bolha: boleha . . .

II. Sme se izpuščati, ako pazložek, ki nastaja po izpadu samogl. *e*, ne dopušča nobene dvoumnosti in zamene z vzporednim

¹ V končnikih *-teh*, *-tah*, *-tih* zamenjavamo kolikor mogoče navzd. *t* z navzg., n. pr.: *tolst*: *-ih*, *most*: *-ih* . . .

zložkom. To izpuščanje je prav pogostno, zlasti v končnikih¹, in sicer 1. pri stikancih, ki se zaradi svoje oblike ne dajo posredno spajati v označenje samogl. *e*; zato izurjeni stenograf prav rad nadomešča začetni *c* s končnim, senčnati *j* s tenkim, navzd. *f*, *t*, *st* z navzg.; 2. pri spojencih, katere sicer v označenje samoglasnika posredno spajamo, n. pr.:

1. **c**: decemvir, necepljen; **f**: fenomen, fevden; štafeta; **j**: jecljavec, ječmen, jedrat, Jefe, jegulja, jeklen, jel, u-, jemavec, najemščina, vzajemstven, jesenček, jestvina, ješčljiv, jetnik (§ 9., j, I. 2.), jezuit, ježevec; kraj-ec, plebej-, tuj-, uj-; stoj-eč, taj-, pajek; čaj-em, daj-, vej-, štej-, poj- (sam. in gl.), stroj-, tuj-, čuj-, sluj-, snuj-, obuj-, kupuj-: sij-, bij-; buj-en, taj-, žej-; daj-eš, vej-, poj-, čuj-; boj-ev, kraj-ev, -even (prip. -je, § 16.); **t**, **st**: steblast teci, tečaj, stečem, teden, utegnem, stegna, Teharjan, tehnik, tehten, tek, -om, steklen, telegram, steljen, temelj, temperament, tendenca, Atenah, tepem, stepen, tesen, tešilen, tet-a, -i, -ka, poteza, steza, težko (§ 1., 1.); svateb; bratec, klepet-; slut-eč, vrt-; strateg; fant-ek (: fanatik), imet-, list-, pet-, krat-, vit-, apoteka; kot-el, svet-, cvet-, let-, rast-, vrt-, klient-ela, kurat-; pisatelj, postelja; logarit-em, sist-, vzet-, rast-; lat-enten, renit-, vrst-en, plet-, karantena; otep; bot-er, mat-, (-erin), hit-, kritikast-, mojst-, bist-, ost-; dekoratêr; plet-eš, rast-, črt-ež, prat-; formalit-et, ot-; alfab-, kabin-, pam-, lazar-, ih-, kateh-; rešeta; klet-ev, štet-; tenek recelj (§ 1., 16.), danes teden: cvetni teden . . .

2. m-ej, v-, petrol-; l-ek, obl-, r-, v-; pes-, gos-, tres-: tresk; bezeg; ang-el (-elček, evangelij), ig-, okrog-, seg-, rah-, usah-, koz-, griz-; rog-elj, uh-; lih-em, pleonaz- (§ 1., 4.), lez- (-emo), pozemlje, pozemeljska; amorf-en, boleh-en, majh-, golaz-, kaz-, jez-, solz-, stegen (-ce), oken (-ce), ogenj; gab-er, steb-, hrab-, več- (-erni), hč- (-erka), cilind-, heksaed-, mod-, -erni, federalist, Og-er, tig-, bak-, isk-, pop-, lit-, manev-, jez- (-erce, -erska); sap-êr, friz-; greb-eš, reč-, ved- (= vedež), giblj-, v-, plev-, vez-: vleč-; treb-ež, čud-, del-; gomezeti, lezete; meč-ev, glavarj-, logarjevih, spev, pev-ec, -en, set-ev, plit-, zaht- (-evam), pošt-, štev-ec, -ilen, -nik; ofenziven, referat; general; hemisfera; kemik, alkemija; res-en, -nica; rev-ež, -ščina; sever, -ni; se-zam, -znanim, -zidan, -zovem: -zut; tercet, terên, terminus . . .

o. I. Stalno se izpušča v tvorno-sedanjemu deleležniku II. za prednjim tenkim *j*, n. pr.:

štej-oč, poj-, delaj-, vij-, vpij-, snuj-, ohranjuj-, škoduj-;

za senčnatim *j* se nadomešča z *e*, n. pr.:

bij-oč, sej-; orj-: umrj-; oblike *bom*, *boš* . . . gl. § 17., 4.!

II. Sme se izpuščati, odnosno nadomeščati z *e*, zlasti za znaki: *f*, *st*, navzg. *t*, *št*, in sicer: 1. v besedah s končniki (prip. -oma, -ota, -oč, -om, -oma, -or in -ov (§ 16., prip. -ov) in v njih izpeljankah, n. pr.:

len-oba, pust-, svetl-, zvest-; zloben; čist-ota; plet-oč, cvet-: cveteč; bedast-oča; škof-om, brat-, proš-, greben-, žerjav-; brat-oma; pot-om-ci (potemci); direkt-or, dokt-, -orska; grof-ov, očet- svet (§ 1., 16.), list-, mošt-; listov-en, -nik; ustan-ova . . .;

¹ Izpad samogl. *e* v končnikih je prav pogosto opravičen z ozirom na izreko in glasoslovje, gl. § 1., 2.!

2. v debelskih zlogih besed, kakor:

b(o)gat, -ija, dv(o)j-ba, -ček, -en; dv(o)m, -en, -iti; dv(o)r, -ana, -ec; gl(o)b-ok; gov(o)r, -iti; n(o)v, s-, osn(o)van; s(o)bota; posl(o)pja; nast(o)p, nedo-st(o)pen, post(o)pač, vst(o)pnina, zast(o)pnik; net(o)pir; sv(o)b-(o)d-a, -en; tv(o)j, -ec; tv(o)r (navzd. *t*), -ba, -en, -jen, stv(o)r;

v predponi *do-* in naslednjem zlogu *vo-*:

d(o)v(o)l-im, -jen, neza-, d(o)v(o)z¹; advokat . . .

a. I. Končnik *-tah* z *navz g. t* ima isto obliko kakor končnik *-teh*; za navzd. *t* (*st*) se *h* pravilno stika; *a* se označuje le za *navz g. st*, n. pr.:

čet-ah, minut-, trat-, prioritet-, plaht-, cest-, host- . . .

II. Sme se izpuščati, odnosno nadomeščati z *e* za tenkim *j*, navzg. *f*, *t*, navzd. *st* in končniku *-ura*:

j: božjast², -en, dam-jak, kač-, div-, lis-, divjačina; **f**: fabrika, fakt, fazan, fasija, farna cerkev (§ 1., 16.); **t**, **st**: tabela, intabuliran, tajiti, utajen, tajnik, takt, talent, tarifa, obstanek; trobentač: gost-, gost-aščina, voj-, jant-ar³, not-, samot- (arec), zlat-, -arska, elementaren, parlamentarnik, čita-m, -š, -n, -nka (§ 9., k, 2.), -l, -lnica, načitavši, čet-am, trat- (= tratim), sat-an, sult-, avskult-ant, dilet-, blebetav, -ec, -en, šant-av: list-, bogat-aš: vst-, atent-at, rezult-, fant-ast, škrlat-, Italija; **-ura**: kult-, literat-; letal: letel, tašča: tešć, tat: tet . . .

Opomba. Včasi smemo celo začetni *a* nadomeščati⁴ z *e*, n. pr.:

alabaster, alkohol: anafora, apostelj . . .

i. I. Končnik *-tih* označujemo kakor končnika *-teh* in *-tah*, n. pr.:

let-ih, mest-, tolst: -ih, zlat-; noht-; otet: -ih, gost- (= gosteh): tih, -a . . .

II. Sme se izpuščati 1. glede na § 1., 2. v besedah, kakor:

imam; iz-kušen, -prašan, -poved, -pod, -pred, -premema, neizdaten; leta-ti, meta-, hvali-⁵, streči, reči: reč; sod-ite (= -iti), pal-ica, rib-, varih, tovariš, -ija, dediščina . . .

2. v besedi *hiša* in nje izpeljankah:

hiš-a, -en, -nik . . .

3. v sredinskih in končnih zlogih, zlasti pa *a*) za tenkim *j*:

dvoj-ica⁶, troj-, boj-ih, stroj-; posojil-o, -en; dvoj-ina (= dvojna), pokraj-, -inska; nagajiv, tajivec . . .

b) za navzg. *t*:

kmet-ič, list-; fanat-ik, matemat-, -ika, jet-, beletrist-, plast-; vent-il, čut-, pust-, svet- (= svetel), šestilo; pobrat-im, bogat- (= bogatem), čast- (= častem), let- (= letam); bogat-in, (inska), ist-ina, slaba letina (§ 1., 16.),

¹ Prim. veznik *o* v sestavah, § 14.; členke (§ 21.): nocoj, noter, snoči, sploh, zastonj, zbog, znotraj, zoper, zopet; dovolj . . .!

² Pl., I. 48 (iz: božja oblast). ³ Prim. § 9., k, 4.: komentar . . .!

⁴ Prim. *ali*, § 21.!

⁵ Tri- in večzložnim nedoločnikom izpuščamo v končniku *-iti* prav pogosto oba *i*.

⁶ § 16., III., 5. (-ica).

pust-inja, život-, latinščina (§ 9., n, 3.); past-ir, -irska, (= -or, -orska), -irček, satira; črtiš (= črt-aš, -ež); partitura; dat-iv, mot-, pozit-, akt- (= -ov), alternativa, opustivši; čast-ivec, sramot-...

c) v sklonilu *-ih*, ako segajo prednji znaki do zgornje skrajnice ali do nadčrte, n. pr.:

zaje-ih (§ 1., 12. c), petk-, kotl-, rastl-, smrtn-, smotr-, star-, šator-, mrtv-, gotov-, motiv-, bogatin-, umetnik-; malik-, širok-, tajn-, velik-, visok-, največj¹...

d) v besedah, kakor:

arhiv, -ar, dinamit, gostivec (navzd. *st*), sestrič, -na, vetrič, -ek²; -koriščam...

U smemo izpuščati, odnosno nadomeščati z *e* 1. glede na izreko (§ 1., 2.) v besedah:

ubogam, ubožec...

pri glag. VI. vrste v določniku in tvorno-sedanjem deležniku II., izvzemesi 3. os. ed. in mn. in velelnik:

var-ujem, ver-, škod-...

in po analogiji tudi pri drugih glagolih iste vrste, kadar koli ni jasnosti na kvar:

kup-, omah-, spošt-, mašč-; kup-ujoč, mašč-, spošt-: kupujmo, varujte; -uje, -ujejo, gl. 13., j!

2. v besedah, kakor:

kož-uh, pir-, potep-, var-, beg-un, bah-, voh-; goljuf³, -en, -ija; dat-um, fakt-, ultimat-, vot-; tifus; biskup, fakulteta, eksekutiva; žup-an, -nik...

§ 14. Sestava z imeni. 1. V imenskih sestavljenkah in sklopljenkah — brez vezaja in tudi z vezajem — a) spajamo prvi del (besedo določilnico, določilno besedo) z drugim (b. osnovnico, glavno b.), kadar koli se nam zdi spajanje ugodno, gl. zglede pod 2. in 3., sicer b) spisujemo oba dela tesno enega poleg drugega, n. pr.:

blagosrčen, jugovzhod, knjigotržec, kruhoborec, miroljuben, strahopetec, suknostržec...

2. Vmesne samoglasnike (*o, e, a, i, u* med prvim in drugim delom) a) označujemo, ako njih označenje ni zamudno, zlasti kadar nam je do večje jasnosti, pa tudi iz grafičnih ozirov, n. pr.:

birokrat, božjepoten (j, II. 2.), čarodej, dolgo-las, -leten. -trajen, dragocen, enako-meren, -stran, hidro-tehnik, elektro-, knjigotisk, kratkočasen, modro-siv, -cveten, prekomeren, radoveden, samo-spev, -stalnik, -znak, sarkofag, suhozemec, suknotkalec, tahidrom (§ 1., 12. c), temnozelen, trdo-vraten, -živ, trudapoln, umotvor, vele-tehten, -tok, vodoraven, žoltosiv; blago-naklonjen, -vesten, knjigovez, suhovrh, enakoveljaven, tenkovesten, visokovejnat, vsakovrsten, zmagonosen; biblioteka...

¹ Prim. izpad samoglasnika *i* v samoznakih: kater-(i)h, misl-, močn-, narod-, tak-, tolik-...

² Prim. § 9., r, 3. a: vetrček...

³ Gl. § 1., 2.!

b) lahko nadomeščamo z brzotečnim znakom *e*, n. pr.:

daljnogled, enakopraven, gosto-sevci, -ževci, kamenosek, kažipot, krivočrten, malomesten, mono-gram, -pol, -teist, očividen, pravočasen, pravopis, polu-mrtev, popolisestra, rokodelc, stenograf, vinograd, zloglasen . . .

c) izpuščamo, ako pospešimo brzotečnost in ako izpad samoglasnikov ni na kvar jasnosti; besedi osnovnici, odnosno določilnici označujemo samoglasnik, ki se strne po izpadu vmesnega samoglasnika, po § 2., 1. a, b, c; s soglasniškima znakoma ravnamo po § 13., B (prim. § 8., 3.), ako je spajanje ugodno, sicer pišemo oba dela tesno enega poleg drugega, n. pr.:

nedvoumen, samo-uk, -upraven, verouk; bistrouden, celouren, črnook, hudournik, poluotok, samooblasten; bibliograf, fiziolog, homeopat, stereotipen, zlatoust, žaloigra; domoljub, enoleten, filolog, hribolazec, inoverec, rodoljub, telovaden; Budim-Pešta; avto-krat, -mat, bratomor, časti-lakomen (= časti l.), -vreden, čistoglasen, Črtomir, delokrog, enakotežen, isto-meren, -vreden, Kajtimar, klativitez, kleptomanija, krajepisen, letopis, mesojeden, ortogonalen, particip, pentameter, polukrog, prostovoljec, proto-kol, -tip, slonokost, sveto-hlimba, -zor, -žalje, vratolomen, životopis; arhitekt, bogoljuben, brzopisen, brzotek, časopis, drevored, dvorezen, elektroskop, gosto-beseden, -listen, -ljuben, -vejen, isto-barven, -časen, -doben; arhimandrit, duhomoren, lihomesten, slamorezen, samoroden, velikonočen; časti-hlepen (= časti h.), prostosrčen . . .

3. Po § 13. smemo tudi debelske glasnike izpuščati, samogl. *o*, *a*, *i*, *u* pa nadomeščati z brzotečnim *e*, in to zlasti tedaj, kadar je en del dovolj jasno označen, n. pr.:

bogo-služen, -tajstven, davkoplačevavec, elektrofor, falzifikat, filo-zof, -ija, kolodvor, nebotičen, telefon, tihotapec, vodo-toč (§ 4., 2. b), -vod, zmagoslaven; lahko-kril, -veren, -živec; avtonomija, blagovoliti, pevo-vodja, vojsko-, polnoč, svobodoljuben; brzovlak (§ 13., v, 2.) . . .

4. Vmesne pripone lahko izpadajo, n. pr.:

en-ak-o-praven, krat-k-o-časen, -glasen, -viden, -zložen, glob-ok-o-sežen¹, -umen, ob-č-e-škodljiv, šir-ok-o-listen, -usten, vel-ik-o-cesten², -dušen (vele-), -mesten, -tržec (vele-), vis-ok-o-šolec, juž-n-o-vzhoden, Šved-sko-Norveška, zemljiškoknjizen; mar-si-kak³ . . .; prim. § 16., II. B in II., § 1.!

Opomba. Prim. zaimke in členke (sestavljenske in združenske), kakor: malo-kdo (§ 19., 1.), prvikrat, malo- (§ 18., 4.), mimogrede, ravno tako (§ 21.) . . .!

§ 15. Sestava s predponami. Sestavljenske s predponami pišemo v obče kakor enostavne besede po pravilih, omenjenih v §§ 3. do 8.

¹ Zaradi jasnosti moramo samoglasnik *o* (§ 13., o, II. 2.) v prvem zlogu označiti, ako odpahnemo pripono.

² Ako spojimo besedo določilnico brez pripone p o s r e d n o z besedo osnovnico, tedaj označimo ob enem eventualno istoznačno vzporedno obliko, ki je sestavljena s predpono (prislovom) *vele-*.

³ Tu ne kaže izpuščati celega vmesnega zloga *-si-* (= enklit. zaim. *sí*, M., EW. 183 in IV. 111.), ker bi na brzotečnosti ničesar ne pridobili, pač pa izgubili na jasnosti.

Predpone spajamo tedaj z debli 1. posredno, 2. največkrat pa neposredno, t. j. soglasnike *a*) stesnjujemo, *b*) stikamo, *c*) vlagamo in *d*) stapljamo. 3. Začetni debelski samoglasnik označujemo v prednjem soglasniku ali ga pa pišemo samostojno s svojim abecednim znakom; zaradi brzotečnosti smemo pred začetnim debelskim *u* tudi cel zlog staviti pod osnovnico (prim. pod 4.). 4. Po opombi § 3. *b* so predpone, sestojee iz malih ali srednjih ali iz malih in srednjih znakov premične, stavimo jih tedaj pred zač. *c*, navzd. *t* (*st*) in pred znakom *vz* v višino do zgornje črte in pred navzg. sp. *t* (*st*) in redkeje pred navzg. *f* v nižino na spodnjo črto, ako je ugodno; druge predpone pa, kakor: *črez-* (*čez-*), *pra-*, *pre-*, *pro-*, *proti-*, *vz-* so nepremične in stoje redno na osnovnici. 5. Deblu pogosto premenjujemo prvotno pisavo, včasih tudi predponi *vz-*, ako dobimo s to spremeno ali brzotečnejšo ali pa vsaj spojivo obliko, t. j. *a*) namesto spojencev *c* in *t* pišemo rajši stikanca, ker je stikanje ugodnejše kakor pa stesnjevanje, predpone pa puščamo na osnovnici; v jasnih slučajih nadomeščamo tudi sen. *j* s tenkim; *b*) stikanca *c* in *t* (*st*) namesto spojencev pa tudi rabimo, da nam ni treba ločiti predpone od debela; *c*) iz omenjenega razloga smemo premenjavati pisavo tudi predponi *vz-* in naslednjemu deblu; *d*) vložka *tr* in *str* pogosto nadomeščamo z ročnejšima stikomoma (§ 9., r, 2.). 6. Pred zložki *rč*, *rd*, *sg*, *sm*, *smr*, *sp*, *spr*, *sv* in pred privzdignjenimi zložki *gr*, *hr*, *sr*, *čr*, *dr*, *kr*, *skr*, *škr*, *vr* ostajajo predpone na osnovnici in se spajajo posredno z debli; končni s predpone *raz* (= *ras*, § 1., 1.) se ne vlaga v naslednje soglasnike *b*, *d*, *g*, *m*, *p*, *v* (§ 9., s, 2.). 7. Ako bi pa spajanje ne bilo ugodno, zlasti pa, ako bi se bilo bati nejasnosti, tedaj se piše predpona tesno poleg debela.

A. Enostavne predpone. Samoznaki¹ so: *iz-*, *nad-*, *pre-* (pogojno), *pred-*, *pri-*, *raz-*; predponama *brez-* in *črez-* odpuhujemo končni soglasnik, kadar ji spajamo z debli, sicer ga označujemo po izreki (§ 1., 1.; § 3., 2. *b*).

Predponi *ne-* (pogojno, kadar se ne spaja) in *proti-* nam veljata kot analogijski okrajšavi (§ 21., 3.).

¹ Samoznake: *nad-*, *pre-*, *pred-*, *pri-* smo sprejeli iz «T. č.»; *po-* in *pod-* spisujemo do cela, prim. «T. L.», XXVI. 3.; samoznak za predpono *iz-* je nastal ali iz ojačenega navzd. *i* ali pa iz začetnega dela s prisekom (§ 6., 2. *a*) označenega zloga *iz-*; *nad-* označujemo z vložkom *nd* brez *a* (§ 12., 1. *a*), *pred-* pa z vložkom *rd* (na osnovnici!); v predponi *pre-* označujemo *e* pravilno, t. j. s posrednjim spajanjem (gl. pod 1. in 3.!), le ako je to manj ugodno ali pa sploh nemogoče, tedaj rabimo samoznak *pre-*, t. j. *pr* pišemo s tenko potezo, *e* označujemo nekako simbolno, in to 1. kadar spisujemo *pre-* samostojno (gl. pod 7.!), 2. kadar spajamo neposredno (stikamo ali vlagamo, gl. pod 2. *b*, *c* in 5.!).

s, z, vz smo obravnavali med soglasniki, o pa med samoglasniki in soglasniki, predpon u in v v obče ne razlikujemo niti v oblikah, v katerih se po pomenu natanko loči v od u (§ 7., 1. b); naj (§ 16., 19.).

Ker bi bilo preobširno navajati zglede za razne predpone in za razne načine spajanja, zato slede najprej enostavne predpone, ki pridejo tu v poštev, nekako po podobnosti in sorodnosti spajanja z debli v teh-le skupinah: 1. a) ob-, brez-, črez-; b) med-, od-, pod-, nad-, pred-; c) raz-; d) proti-; 2. iz-, pri-; 3. na-, pa-, pra-, za-; 4. ne-, pre-; 5. do-, po-, pro-, so-. Iz vsake teh skupin je navedenih le nekaj zgledov, kateri se dajo poljubno pomnožiti, in sicer se ti zgledi vrste po načinu spajanja (gl. spredaj točke 1. do 7.1):

1. Spojine:

brez-božen, -čuten, -dvomen,¹ -meren, -ok, -praven, -vesten, -zob; -številen,² -verec;² črez-jutranji, -meren, -naraven; raz-gled, -meren, -pad, iz-ber, -dihljaj: dihljaj, -govor,¹ -let, -reden, -sušen, -vira, -guba, (§ 1., 2. in 4.), -kus; pri-bližen, -čujoč, -niza: niza, -praven, -roda, -siljen, -soten, -studen, -zor; na-bran, -gib, -sip: sip, -sut, -terem; pra-faktor, -stric, za-det, -slišan, -sut, -stavljen, -stiram, -tiran; -rubljen (§ 1., 16.), -šumlja; ne-ličen: ličen, pre-ložen, -rok, -sekan; -kinjen (§ 3., 1.); do-bave, -zidan; po-roten, -sest, -sluh, pro-dam, -leten, -račun, -zoren, so-čuten, -roden, -šolec, -vražen (§ 1., 11.), -žalje . . .

2. a) Stisi:

ob-ljubljen, -sipljem: sipljem, -sut, -stanek,³ -teka: -tkâ, -tiska; -dan,⁴ -javi, -seg, -soja, -zor; med-durjem, -plečen, od-brusim, -dan, -južen, -ličen, -luščen, -plul, -sekan, -sukan, -soten, -stavek,³ pod-laga, -neben, -brdju, -jarmljen, -šuntan, -starosta, nad-duren, -fara, -zornik, pred-dvor,¹ -pravica, -pust, -sednik; raz-beljen, -delek, -ličen, -staven, -sip (§ 1., 2.), -stlan, -veza; dvorazreden . . .

b) Stiki:

ob-kraj, -stlan, -haja, -jokan; brez-hiben, -končen, -kraj, -strasten; od-kupen, -krhmem: -krehnem, -hruje; pod-kupljen, nad-hišen; raz-hod, -kralj, -knez; proti-cesar, -kralj, -naraven, -papež, -praven, -tlak, -vladen; iz-hlapljiv, -kaz, -knjižen, pri-hranek, -kazen; na-ključba, -stelje, -tahnjen,³ pra-tvar, za-hoden, -jet, -ključen; pre-hiter, -kupec; pro-klinja, so-hlapec, -krivec, -kot . . .

c) Vložki:

ob-veščen, -voden;¹ od-vetnik, -vržen, -rastel, -rušen, med-rebrn, podveza, -reden, -ročen, nad-ramen, -vraten, -vojvoda (prvi o izpada, drugi se

s samoznakom pri- smemo nadomeščati zlog pri- (= pr + i-) tudi v besedah, kakor: prija-ti, -telj, -zen (koren pri-, M. EW., 263.), prižan (koren priž-, M. EW. 264.), pridiga (iz lat. praedicare), prim-as, -itiven, princip, privat-en, -ist (prim. pod B: na + pred-ek, s + pri = spr + i-); raz- pišemo po izreki z vložkom rs (§ 9., r, 3.), vložek označuje obliko kot samoznak, kajti sicer pišemo zlog ras posredno: ras, -ast, -tem; predponi črez- odpada r po § 13., r.

¹ § 13., o, II., 2. ² § 13., e, II., 2.

³ § 13., a, II.

⁴ V nedvomnih slučajih smemo opuščati končni b, t. j. namesto polne oblike rabimo okrajšano (M., IV. 218); prim. tuje predpone: ab, ob, sub; ad.

lahko nadomešča z *e*, pred-večer; raz-nesem; pri-vada, -vedem, -vesek, -voljen, -vržen; pra-večen; za-vest; pre-vedem, -visok, -vrat; gl. § 10., 5.: po-v . . ., pro-v . . .; § 13., o, II. 2.: do-vo . . .!

d) Stopi:

ob-račun, -ris = o-bris, -ravna (§ 13., v, 2.), -robljen . . .

3. Zač. deb. samogl.:

ob-isk, -iščem (§ 13., j, II. d), -oran, -upan, -ičaj; brez-apnen; od-idem, -oran; med-igra, -urjem; pod-oknica, -učen; nad-oficir; pred-včeranji (§ 13., e, II. 2.), -uk; raz-iskati (§ 13., j, II. 1.), -iščem, -or, -uzdan, -ummik, -vpit; iz-enačim, -ide, -oran, -urjen, -usten; pri-imek, -učen; na-igram, -uk; pra-ujec; za-idem, -upen; ne-enak, -umen; pre-idem, -obilen; do-idem, -umen; po-iščem, -učen; so-igravec, -učeneč, -upnik . . .

4. Premične predpone:

ob-cesten, -toženec, -tožen: o-, brez-cveten, -strupen; od-cepljen, -stop; pred-stojnik; raz-cvet, -strižen; iz-tlačen, pri-strešek; na-tlačen; za-tohel; do-tičen; po-tuha; so-cvetka . . .

5. Premena deb. pisave:

a) ob-cepek: o-, ob-tečem: o-, brez-colen, -telesen; od-cepljen, -tegnem, pod-tečajen, pred-tegnjen; raz-stop, -tegnem; iz-celjen, pri-tok; na-ton; za-trl, -ton; pre-tek; po-tok, pro-stor, so-cesar, -teska; vz-teče . . .: cep, tok . . .

b) pre-cen, -trd, -streza; po-stransčina, pro-cep . . .

c) vz-hod, -klic . . .

d) raz-tresen, -trgan, -strelen = -streljen, -strt (gl. § 1., 2.); iz-trka; pri-trjen, -strešen; ne-strpen: -strupen; po-trdilen, -tres, -strežba, -strežek: -strižek: -stržek, pro-strt, so-trak, -trudnik; u-strašen, -streza, -strezen (§ 1., 10. in 11., § 9., r, 2.); vz-traja . . .

6. Predpone pred privzd. znaki:

ob-svetljen, brez-srčen, -skrben; pod-zglaven, od-drdra, -drči, -smukam; raz-srjen; iz-smoli, -grmi, -grgra, pri-smojen, -smuknjen, -spevek, -srčen, -krpa, -skrbim; za-rdevam, -smetim, -sveti, -krmi, na-svet, -grmaden, -grbančen, -grda, -hrbten, -rdeč, -smeh, -črčkam; ne-smrten, -spreten, -skrben, pre-srčen; do-spem, pro-speh, po-rdečim, -hrbtenik, -vrščina; v-vrščen . . .

7. Predpone se ne spajajo z debli:

brez-težen, -umen; proti-kot, -strup; iz-ključen, -kušen; pri-kupen, -kimam, -ličen; pra-vnuk, na-luščen; pre-tehtam, -težen, -učen, ne-ljub, -istinit; pro-učim, so-ključ, vz-cvete . . .

B. Sestavljene predpone. Samoznaki: ¹ *iz-pri*, -*ven* (= -*van*), *ne-o*, -*ob*, -*od*. Predpone spajamo med seboj in z debli po pravilih, navedenih v vvodu tega paragrafa. Samoznak *pri* se s prednjimi predponami nikoli ne spaja, ker bi se v spojeni obliki lahko zamenjal s sen. *j*, pač pa spajamo *iz*, ker se tu ni bati zamene z navzd. *i*, kajti tudi navzd. *i* nam velja glede jakosti (§ 1., 14. b) kot tenek znak. Navedeni zgledi sledé v abecednem redu:

brez-predmeten, -primeren, -razumen, -uspešen, -uveten, -zaslužen, -zavesten . . .; do-poved, -prinašam, -vtip . . .; iz-poved, -prememba, -pričam,

¹ Samoznake: *neo-*, *neob-*, *neod-* smo sprejeli iz «T. č.»; *izpri-* = *iz* + *pri-*.

—venreden, —vzet . . . ; **na**-poved, —predek, —vdan, —vdušen, —vzoč . . . ; **nad**-oblast, —poveljnik, —priroden, —vknjižba . . . ; **ne**-dovoljen, —dovršen, —izdaten (§ 1., 2.), —izkušen, —izmeren, —izpremenjen, —izurjen, —izveden, —izpričan, —izterljiv, neogiben, —kreten, —kusen, —snovan, ne opusti (§ 1., 5); **ne**-obdelan, —tesan: neotesan, **ne**-odkopen, —odpusten, —odvisen, —pooblaščen, —postrežljiv, —prebaven, —precenljiv, —previden, —pričakan, —priden, —priljuden, —razumen, —ugnan, —umrjoč, —vljuden, —usmiljen, —ustrašen, —utruden, —vzdramen (§ 1., 2.) . . . ; **o**-primem . . . ; **ob**-ustava, —razložim . . . ; **od**-vzamem . . . ; **po**-izkus, —oblastilo, —primem, —vzdignem . . . ; **pod**-odsek, —predsednik . . . ; **pre**-osnova, —vzeten, —zaslužen . . . ; **pred**-odredba, —potopen . . . ; **pri**-poved, —zadeven . . . ; **pro**-izvod, —vzročnik . . . ; **proti**-dokaz, —predlog, —ugovor, —ustaven, —vzporednik . . . ; **raz**-odenem, —vnemam, —prodaja . . . ; **s**-poprijemam, —porazum; —prednik, —primek . . . ; **u**-poraba . . . ; **v**-pogled . . . ; **vz**-prejemam, —primem . . . , **za**-prisežen, —ustava, —vdan . . .

C. Tuje predpone pišemo po izreki, vendar pa smemo predponam *ab-* (*abs-*), *ob-*, *sub-*, *ad-* opuščati končne soglasnike; ako označimo predpono *ab-* (*abs-*), ki pomeni prvotno krajevno ločitev, samo s samoglasnikom, tedaj jo ločimo od debla. Končne samoglasnike smemo izpuščati predponom *ante-*, *anti-*, *kata-*, *meta* po § 13. b: e, i, a; § 21. I., 1. do 3. Predponi *kon-* in *trans-* prištevamo samoznakom. Tu sledé le najpogostnejše, n. pr.:

ab-absoluten, —surden, *abs*-cisa, —trakten; *ad*-junkt, —vent; *amfi*-teater; *a*-nomalija, *a*-n-arhija; *ana*-litika, *ante*-cedens, *anti*-pod; *apo*-strof; *circum*-fleks; *de*-fenziven, —finiram; *dia*-gonala, *dis*-ponent; —krazija; *eks*-trakt, —akten; *en*-ciklika, *epi*-log, —zoda, *ep*-arhija: —oha; *hiper*-bola; *hipo*-tekaren; *in*-dikativ, —strument; *inter*-dikt; *kata*-falk, —strofa; *kon*-cept, —cesija, —ferenca, —fikt, —sumen, —vent; *kontra*-bas, —punkt, *kontro*-verza; *meta*-fora; *ob*-jekt, —ligaten; *para*-frazna, —bola; *per*-fekt; *peri*-frazna, —oda; *pre*-cizen, —dik; *pro*-ces, —fesor, —test, —testant; *re*-cept, —serven, —skript, —verz (§ 13., e, II. 2.); *sub*-jekt, —stitut, —strat, —tilen; *trans*-port, —cendentalen; *ultra*-marin; *uni*-verzalen, —forma . . .

§ 16. Končnice in pripone. I.¹ Spajanje končnic in pripon z debli. 1. Končnice in pripone spajamo z debli kakor zlagamo sicer črke v besede po pravilih, omenjenih v §§ 2. do 8., tedaj a) posredno, t. j. spojnica med deblo in končnico, odnosno med pripono je ali samo posreovalna poteza ali pa samoglasniška, kajti prednje samoglasnike (zlasti *i*) nadomeščamo pogosto s samoglasnikom *e*, t. j. s posrednjim spajanjem, n. pr.:

star-ec,² tkal-ec; sred-išče, federal-izem . . .

b) neposredno, n. pr.: zlat + ar . . .

2. V obče dajemo neposrednjemu spajanju pogojno³ prednost; da pa sploh moremo neposredno spajati, pogosto izpuščamo v končnikih, t. j. v končnicah in priponah, posamezne glasnike (prim. § 13. b in § 14.!), pa tudi cele zloge (II., b), n. pr.:

star + (e)c, milost + (i)v, boj + (i)šče . . .

¹ Pravila pod I. in II. čitaj in uporabljaj ob priliki!

² Znak — naj znači pod 1., 2. in 3. posrednje spajanje, znak + pa neposrednje.

³ t. j. pri enaki jasnosti in brzotečnosti.

3. Vendar nam pa pri besedah z več priponami včasih rabi posrednje spajanje, t. j. posredovalna poteza, bodi si v označenje, da smo izpustili kak prednji glasnik ali zlog, bodi si, da se nam neposrednje spajanje ne zdi enako brzotečno, n. pr.:

hran — (ilni)čen namesto hran + (nilni)čen, jus — (ti)čen namesto jus + (ti)čen, en-(ote)r¹; uč-(ite)lstvo¹; prim. dis(ci)-plinaren, gl. II. 4. . . .!

II. Označevanje, odnosno krajšanje končnic in pripon. Končnice in pripone označujemo, odnosno krajšamo redkeje z ozirom na glasoslovje in izreko, tem česče pa na podlagi debloslovja (besedoslovja, besedotvoritve) in analogije. 1. Debelska soglasnika *d* in *t* smeta izpadati² pred priponami *-ski*, *-stvo*, *-stven*, *-ščina*, n. pr.:

gospo(d)-ska, -sko, -stvo, -ščina, svobo(d)ščina; boga(t)stvo, očē(t)stvo . . .

2. Z ozirom na (prosto, navadno) izreko sme izpadati debelski in priponski *v*³ pred pripono *-stvo*, n. pr.:

čū(v)-stvo; kralj-e(v)-stvo . . . ; *o*⁴ v oblikah: kmet(o)val, var(o)val, ime(n)o van, -je, popot(o)vanje, var(o)vanka . . . ; *i*⁵ v oblikah: mer(i)ca, pal(i)ca, miz(i)ca, knjiž(i)ca; stor(i)ta, pojd(i)te . . .

3. Največkrat pa krajšamo na podlagi debloslovja. Glavno vodilo nam bodi: deblo (koren) spisuj, pripone pa krajšaj, odnosno izpuščaj. Umeje se, da je treba večje opreznosti pri prvotnih tvoritvah, ki so itak kratke oblike, kakor pa pri drugotnih; zato je krajšaj pripone prvotnim tvoritvam redkeje in zmerneje, tem česče in drznejše pa drugotnim, t. j. končnik smemo v obče tem krajše zaznamovati, čim jasneje smo označili sprednjik, n. pr.:

trigome(tri)čen: metričen, samosta(lnos)t: stalnost . . .

Isto velja o tujkah, katerim dajemo v končnikih navadno slovensko lice; tudi tu moramo ločiti deblo (koren) od pripon,

¹ Tu sta spojnic pred sogl. *r* in *lj* posredovalni, a ne samoglasniški potezi, ker krajšamo tudi sicer v pogostnih izpeljavah vmesni priponi *-ter-* in *-tel-* (*-telj-*), ki sta izvorno isti (M., II. 174 in 175), na isti način: ali ji sploh ne označujemo (gl. pod 10.!) ali pa jima izpuščamo zlog *-te-*, nikoli pa samega sogl. *t*; prim. pisave, kakor: en(ote)ren, razn(ote)r; s. (kate)ri, ne- . . .

² Izpad zobnikov *d* in *t* je utemeljen v glasoslovju (M., I. 345, 13.); prim. vzporedne oblike: gospo-ska, -ski, -stvo, -ščina in gospod-ska, -ski, -stvo, -ščina, svobo-ščina in svobod-, toda le sose-ska, -ščina; boga-stvo in bogat-, očē- in očēt-, bi- in bit- . . .

³ Prim. vzporedni obliki: čū-stvo; kralj-e-stvo; o izpadu soglasnika *v* v skupinah *vsk*, *všč* itd., gl. § 13., v.!

⁴ Prim. oblike v narodnih pesmih: svet'vati, podkup'vati, gost'val, pest'vala, potreb'vala, pričak'vala, ogled'vala, ženit'vanja . . . ; zdi se mi tedaj svojstvu slovenščine primernejše, ako izpuščamo tem in enakim končnikom *o*, kakor pa da bi opuščali nastopni zlog *-va-* po zgledu «T. č.», § 13.

⁵ Prim. v narodnih pesmih oblike: Marjet'ca, Jel'ca, rev'ci, ptič'ce, risan'ce, kup'co; pojd'mo, pojd'te, ostan'te, naprav'te . . .

t. j. od vmesnih tujih in od eventualne končne domače pripone, in sicer na podlagi debloslovja onega jezika, iz katerega smo besedo sprejeli.

Znanje debloslovja slovenskega, odnosno latinskega¹ ali sploh kakega romanskega jezika je tedaj stenografu potrebno, da more razločevati deblo (koren) od pripon, kajti sicer mu ni moči pravilno, zanesljivo in varno krajšati.

A. Končne pripone (končnice). Končne pripone krajšaj po možnosti, ako se ti ni bati zamene ali nejasnosti, n. pr.:

vra-t-(a)r², sta-r-(e)c, mil-o-st-(i)v = mil(o)st-(i)v, boj-(i)šč(e), voj-stv(o), zvest-(o)ba, grof-(o)v, toda zemlj-(i)šče: zemlj-išč, dej-stvo: -st(e)v; hrab-(e)r, steb-(e)r, več-(e)r, hit-(e)r, bis-t-(e)r, os-t-(e)r, sev-(e)r, ve-t(e)r, [ne ve-(te)r, bis-t-(e)r, os-t-(e)r, gl. drugotne tvoritve s pripono -ter pod 10.!), pas-t(i)r, pisa-t(e)lj, pli-t(e)v, že-t(e)v, klat-(e)ž, met-(e)ž, pt-(i)ca; inven-t-(a)r, not-(a)r, funk-c(ij)a³, sof-(i)z(e)m, avd-i-t(o)r, sen-a-t(o)r, sta-(t)us, fak-t(u)m, pastor: pastir . . .

Opomba. O izpuščanju končnic, t. j. sklonil, osebil, naklonil in pripon deležij, gl. §§ 13., 17. in 18.!

B. Vmesne pripone. Besede z več priponami razkroji v deblo (koren) in posamezne pripone; piši deblo (koren) in končno pripono, skrajšano ali neskrajšano (gl. A!), vmesne pripone pa a) izpuščaj v jasnih slučajih vse⁴, n. pr.:

en-(o-te)r, čar-(ov-n-i)stvo⁵, uč-(i)-t(e)lj, uč-(i-telj)-stvo, ume-(t-e)l-n-ina, nedosta-(t-e)k, nedosta-(t-e)n, nedosta-(t-n-o-s)t, duh-(ov-n-i)stvo, uč-(i-l-n-ica) = uč-(i-telj-i)ca; jur-(is)-dik(ij)a, or-(i)-ent, or-(i)-ent-ski, fone-(ti)-čen, mer-(i-tor-i)čen, mont-(an-ist-i)čen, separ-(a-t-i)z(e)m, nat-(ur-a-l-i)z(e)m ali na-t(ur-al-i)z(e)m . . .;

b) označuj jih le toliko, odnosno krajšaj jih le v toliko, kolikor se ti zdi potrebno za točno čitanje (v celotnih stavkih), zlasti pa, da se ti ne bo bati zamene s tvoritvami, ki imajo iste končnike, n. pr.:

mojstr-ski: mojstr-o(v)-ski, del-ski: del-(n-i)ški: del-(n-i)čarski = del-(n-i)ča(r)-ski: del-(n-i)čen, stan-(i)šč(e): stan-(o)v-(i)šč(e), uč-il-(i)šč(e): uč-(i-te)lj-išče, uč-il-stvo: uč-(i-te)lj-stvo, ist-(o-s)t: ist-(o)v-n-(o)-st, knjiž-(i)ca: knjiž-n-(i)ca, aktu-(a)l-en: aktu-el-en, hum-an-(ist-i)čen: hum-or-(ist-i)čen.

¹ Prim. Marenzeller, Normalien, I. Nr. 302 (Regulativ zum Behufe der Prüfung über Stenographie).

² Prim. § 13. B.

³ Pisava mnogoštevilnih besed s končnikom -cija se da razlagati tudi po analogiji vzporednih oblik, kakor «avdijenca, konferenca, inteligenca . . .»

⁴ t. j. le tedaj, ako s tem izpuščanjem pospešiš brzotečnost, ne da bi bilo jasnosti na kvar, tako n. pr. samega *n* navadno ne izpuščamo, ker bi na brzotečnosti premalo pridobili, pač pa pomnožili število z enakimi končniki, kar bi utegnili ovirati točno čitanje, n. pr.: muč-en-ec, muč-en-ca: muč-en-ica: muč-il-n-ica: muč-i-telj-ica . . .

⁵ Nekatero končnike (pripone) pišemo zaradi kratkoče skupaj, ne da bi jih ločili s črtico, dasi tiči v njih po več pripon, n. pr.: -ištvo, -iški, -ičarski, -čen, -ičen, -al-, -il- . . .

Opomba 1. Izpuščanje vmesnih pripon in celo debelskih¹ glasnikov je ugodno zlasti za debelskima ali končniškima *t* in *j*, ako slede v končniku *c*, *č*, *št*, *t*, n. pr.:

cvet-(i)ca, bajt-(i)ca, let-(n-i)ca; čit-(al-n-i)čen, gost-(il-n-i)čen, jet-(n-i)čar, čit-(a-j-o)-č; ve-t-r-(i)č = ve-t-(r-i)č, pas-t(ir)-č-ek, svet-(n-i)štvo; dvoj-(i)ca, rej-(n-i)ca, troboj-(n-i)ca, blagaj-(n-i)čar, taj-(n-i)štvo; krut-(o-s)t, rob-at-(o-s)t, bis-t(r-o-s)t, vest-(n-o-s)t; prim. pod III. 7.: arist(o-kra)cija, fort(i-fika)cija...!

Opomba 2. Pogostnim tujkam, katerih pisava kljubu temu ne bi bila brzotečna, tudi če skrajšamo končne pripone, smemo krajšati končnike na podlagi historijske slovnice. To velja zlasti o besedah z vmesnimi zlogi in zložki (priponami) *-iz-*, *-ta-*, *-menta-*, *-ister-*, *-str-*, *-tr-*...:

civil-(iz)ator², latin-(iz)ator = *-izem*, organ-(iz)acija, *-acijski*, *-irati*, german-(izatori)čen; dik-(ta)-tor, *-torski*, *-tura*, gravi-(ta)-cija, punk-(ta)-, ag-(i-ta)-tor³, *-cija*; argu-menta-⁴, parla-(menta)ren: parlament, sent(i-mentalnos)t; min-(isteri)alen⁵, min-(istr)-ski, *-stven*, *-stvo*: minister, admin-(istr)ator = admin-(istra)-tor, *-tiven*, *-cija*; demon-(stra)-cija⁶, *-tiven*; kat-(ast)r-ski⁷, *-alen*, ekcen-(tri)čen⁸, substa-(nti)ven⁹; franč-(iš)kan = fran(čiš)kan¹⁰, *-ski*...

Opomba 3. Istoznačnih vzporednih oblik ne razlikujemo, ako nam ni do posebne natančnosti. V podstavo si vzamemo najnavadnejšo, odnosno eno izmed najnavadnejših oblik; v takih slučajih je čitatelju prosto čitati to ali ono obliko, prim. § 19., 3., in § 21., 3.!

4. Slednjič uporabljamo analogijo, t. j. po sliki pravilno skrajšanih končnikov dajemo tvoritvam z istimi priponami ali vsaj z istimi ali sličnimi končniki isto grafično sliko, ne oziraje se na glasoslovje, izreko ali debloslovje. Ker tu ne odločujejo pravila debloslovja, ampak le istoličnost in sličnost končnikov, je jasno, da pogosto izpadajo proti glavnemu pravilu (pod II. 3.) debelski glasniki in celi zlogi. Take napačne, po enakosti in podob-

¹ Debelski glasniki izpadajo zlasti v brzopisnih okrajšavah, n. pr. otvori-tev, ustanovi- = ustavi-, utemelji-; dostoj-nost, ne-: nedostat-, *-samostoj-*: samostal-...

² D., II. 402 in 403: prip. *-izare* (srlat.): au(c)tor-, latin-, it. autorizzare, latinizzare, fr. autoriser, latiniser...

³ Izglagolni samostalnik; *ag-itare*, nepravilna tvoritev od sedanjega debla, Kermavner, Lat. slov., § 182.

⁴ St., I. 500: *-menta*: argu-menta-tio, ali-, instru-, doc-u-...

⁵ V besedi minister sta zloga *-is-* in *-ter* prvotni komparativni priponi (St., I. 503 in 504); min-istrare iz: minister.

⁶ St., I. 542: mon-strare iz: monstrum.

⁷ D., II. 391: it. catastro, srlat. capit-astrum.

⁸ Kr., 221: centrum = κέντρον.

⁹ Gl. končnik *-tiven* pod III. 15.: substa-nt-iven.

¹⁰ Prim. D., II. 381, 388; srlat. francus in pripona *-iscus*; pri krajši pisavi «frankan» lahko mislimo na okrajšano obliko «Fran», kakor da bi bilo «fran» deblo (koren), vse drugo pa pritliklinje; prim. hrv. franjevac.

nosti pravilno skrajšanih oblik nastale tvoritve imenujemo analogijske, in zdi se, da so te v stenografiji ravno tako opravilne kakor v slovnici vsakega jezika, n. pr.:

gospo(d)ski, -stvo, svobo(d)ščina:¹ noma(d)ski, vo(d)stvo, ču(v)stvo: plo(v)stvo; bab(i)ca, pal(i)ca: lev(i)ca, op(i)ca, spomen(i)ca, vrt-(o)v, list-(o)v, -ina: got(o)v,² -ina; gospod-a(r)-ski, mes-a(r)-ski: cesar-ski,³ prija-(te)lj-ski; ume-(t-e)l-ski: obi(t-e)ljski; taj-(n-i)ški, prav-(n-i)ški: des(n-i)ški, teh(n-i)ški; greš-(n-i)ca: des(n-i)ca; čit(a-j-o)-č: obot(avlja-j-o)č, zagot(avlja-j-o)č; despot-izem: monot(e)-izem; modr-(ij)-an, pes-(j)-an: krist(j)-an; cvet-(n-i)čen, perut-(n-i)čen: nat(an)čen, bot(ani)čen, plat(oni)čen; želez-(n-i)čen: teh(n-i)čen; asta-(ti)-čen, apate(ti)-čen: apa(t-i)čen, e(t-i)čen, despo(t-i)čen, go(t-i)čen, cve(t-i)čen, omo(t-i)čen, do(t-i)čen; fak-c(i-oz)-en, (fac-ti-osus): ofic(ioz)en (offici-osus), relig(ioz)en (religiosus); prohib-(i)t-(i)ven: trans(i)t-(i)ven; modr-(ij)-an, defic-(i)-ent, pac-(i)-ent, or-(i)-ent, patr-(i)-arh: kl(i)-ent; gen(i)-alen, ofic(i)-alen; sta-(t)us: sta(t)u-t; inst(it)u-t,⁴ inst(it)u-cija⁴ . . . admin-(is-tr-)at(o)r: reg(istr-)at(o)r,⁵ -ura, -cija; patr-(i)cij-ski; publ-(ic)-ist, -ika, mist-(ic)-izem; dis(c)ipl-ina,⁶ -inaren . . .

semkaj prištevamo tudi sestavljenke s pogostnimi osnovnicami -fikacija, -grafija, -kratija (-kracija), -grafičen, -kratičen, -grafski, -kratski, -fikujem, -grafujem . . ., s katerimi navadno ravnamo, kakor bi bile pripone; ravno tako nam lahko velja v sestavljenki *kat-ol-ik* zlog *-ol-* kakor vmesna pripona (*i* izpada po § 13., i, II.); *kat-(oli)čan*, -stvo, *kat-(oli)ški*, *strat-(eg-i)čen*, *nevt(r-al-n-o)st*, *got(ov-os)t* . . . pišemo lahko po op. 1. (pod točko 3. B).

Opomba 1. Mnogo pod II., 1. do 4. navedenih tvoritev se od mešanih okrajšav debatnega pisma prav nič ne razlikuje; tvoritve, pri katerih izpadajo posamezni debelski glasniki ali pa celi zlogi, prištevamo mešanim okrajšavam, katere pa smemo tudi v korespondenčnem pismu rabiti.

Opomba 2. Izurjeni in jezikovno izobraženi stenograf sme v celotnih stavkih rabiti tudi oblike (z izpadlimi ali skrajšanimi priponami), katere bi samostojne lahko različno čitali, ako je zamenja izključena, n. pr.:

uč(ili)šč(e) = uč(itelj)šč(e), uč(il)stvo = uč(itelj)stvo, sirot(i)ca = sirot(išni)ca = sirot(ni)ca . . .

Opomba 3. Iz navedenih točk je umevno, da bo stenograf, ki ima slovnico, posebe pa še nauk o besedotvoritvi (besedoskladji) v polni oblasti, krajšal sufiksirane besede izdatno, drzno, a vendar varno, dočim mora jezikovno manj izvežbani stenograf previdneje

¹ Pred podpičjem stoje pravilne, t. j. ali na glasoslovju ali na izreki ali pa na debloslovju osnovane tvoritve, za podpičjem pa analogijske.

² M., EW. 75.

³ M., EW. 28.: cesar iz strn. keisar; *ar* tedaj ni pripona.

⁴ Tu izpade poleg *t* tudi še *i* za navzg. *t* (§ 13., i, II.).

⁵ Srlat. registrum iz: regestum (regero, 3.); registrare, Kr. 1009; it. registro, fr. registre; D., EW. 345 do 346: «Die Einschlebung eines *r* hinter *t* ist ein bekannter romanischer Zug.»

⁶ St., I. 487 (*dis-* spajamo z naslednjim znakom posredno, gl. I. 3.!).

ravnati, t. j. vmesne pripone sme izpuščati le v prav jasnih slučajih; temu je priporočati, da naj take daljše besede krajša po pravilih debatnega pisma.

Opomba 4. Nekatere po teh navodilih pisane oblike se nam zde tako brzotečne in vendar — ako je sprednjik dovolj označen — tako jasne, da jih v debatnem pismu pogosto ne maramo več krajšati.

III. Posamezni končniki. 1. **-ov.**¹ a) Tej zelo razširjeni besedotvorni in pregibni končnici *o* navadno izpuščamo (prim. § 13., ol): **-l.v.**,² **-n.v.**, **-r.v.**, **-v.v.**: **-kov**, **sov** (gl. pod *b!*); **-b.v.**, **-d.v.**, **-m.v.**, **-z.v** (vel. sp.), **-zd.v.**, **-št.v.**; **-f.v.**, **-g.v.**, **-p.v.**, **-z.v.**; **-h.v.**; **-t.v.**, **-st.v.**, n. pr.:

vokal-, greben-, bor-, črv-, žerjav-, golob-, grad-, sistem-, topaz-, gozd-, prošt-, grof-, dolg-, strateg-, otep-, particip-, oreh-, fant-, bajonet-, tat-, brest-, gost-; ravno tako izpuščamo *o* v končnikih, kakor:

-ovaje:³ nadomest-; **-oval:**⁴ kljub-, kup-, strah-, pot-, namest-, gost-, žrtv- (II. B), **-ovalen:** osn-; **-ovalnik:** imen-; **-ovalnica:** gl. 5.1; **-ovan:** spošt-; **ovanje:** gl. 2.1; **-ovanec:** var-; **-ovanka:** var-; **-ovati:**⁵ dar-, pot-, gost-; **-ovatelj:** gl. 10.1; **-ovavec:** gl. 14.1; **-ovaven:** gl. 15.1; **-ovavka:**⁶ stan-, var-, strah-, pot-; **-ovavši:**⁶ odobed-; **-ovilo:** mot-, zagot-, motovilast-; **-ovina:** kron-, bor-, dom-, kup-, vrh-, grof-, got-, hrast-, gost-; **-ovinstvo,** **-ovinski:** gl. 4.1; **-ovišče,** **-ovališče:** gl. 3.1; **-ovit:** val-, brod-, grom-, blag-, kup-, groz-; **-ovitost,** **-ovitnost:** gl. 18.1; **-ovje:** gl. 2.1; **-oven:** pojmn-, svet-; **-ovec:** jesen-, hrast-; **-ovnik:** red-, grom-; **-ovnica:** gl. 5.1; **-ovnina:** stan-; **-ovščina:** duh-, brat- . . .

b) Vendar pa *o* spisujemo, kadar se nam zdi to potrebno ali iz grafičnih razlogov ali pa zaradi jasnosti, in sicer 1. skoraj redno za prednjima *k*⁷ in *s*; 2. navadno tudi za zložki, kakor *dr*, *vr* (da nam ni treba prenehati), večkrat za prednjimi *g*, *p*, *h*, *ht* (da dobimo večjo odprtino za vlaganje naslednjega *v*, zlasti ako pišemo *v* debelejšim svinčnikom ali peresom, ker se je bati, da se nam *v* ozki odprtini zamaže ali zalije), za znaki, kakor *b*, *d* . . ., ker označenje naslednjega *o* ni zamudno; 3. kadar opuščamo označevanje soglasnika *v* pred naslednjim soglasnikom po § 13., v. v končnikih, kakor: *-ov(e)n*, *-ov(e)c*, *-ovnik*, *-ovnica*, *-ovnina*, *-ovščina* . . ., ako ne kaže izpustiti celega prirastka (cele pripone) *-ov*, n. pr.:

rakov, vojskoval, tepkovec, jezikoven, tiskovina, časoven, mesovina, glasovit; modroval, jedrovit, gabrovec, bezgovec, repov, mahovina, tehtovit, gobo-vec: goba-, brdovit; stanovna, vdovci, glas-ovnik, polk-, darovnina, duhovščina . . .

¹ Končnice (pripone) *-av*, *-iv*, *-ev*, gl. § 13., e, a, i in § 10., 5.1

² Pika med soglasnikoma znači izpuščeni *o*.

³ V navadni govorici se *o* prav pogosto ne izgovarja, gl. II. 2.1

⁴ -grafoval . . ., gl. pod 17.1

⁵ Glede na odpad končnega *i* gl. § 13., i, II.1 ⁶ Prim. II., B in § 13., v.1

⁷ Pri hitrem pisanju nam iz zložka *kv* lahko nastane *nv* in iz stisa *sv* pa zlog *sev*, *siv* in celo *sd* ali *sed*; če bi pa rabili vložek *sv*, bi morali prenehati, in to bi bilo zamudno.

2. **-je**. Za prednjim tenkim *-j* in za zložkom *-rj* se končni *e* stalno izpušča;¹ v končniku *-nje* se *e* spisuje samo tedaj,² kadar bi imela nastati dvoumnost; vsekdar pa v končniku *-lje*, n. pr.:

domoljub-, gabr-, bič-, popot(o)č-,³ sosed-, nedr-, škof-, pol-, dvoum-, čuten-, dejan-, izpreminjan-, kraten-, samot(a)rjen-,⁴ usn-, ustvarjen-, znamen-; težen-: teženj; blagost(a)n-,⁴ kret(a)n-,⁴ post(o)pan-,³ **-evanje**: izpraš-, izprič-, utemelj-; **-ovanje**: del-, imen-, zbor-, tek-, obet-, namest-, gost-, spošt-; nadstrop-, posl(o)p-,³ medgor-, razmer-, zavetr-, soglas-, trs-, površ-, cvet-, odprt-, polet-, podjet-, sprejet- (= vz-), štet-, gost-, list-, iv-; **-evje**: dež-, jelš-, ladj-, vej-; **-ovje**: skal-, bor-, drob-, brod-, grm-, snop-, breg-, vrh-, brest-, hrbt-, sat-; želez-, grozd-, ravnotež-;⁵ igličev-: iglič-, rebrov-: rebr-, hostov-: host-, hrastov-: hrast-, gorov-: gor-; bukov-, lesov-...

3. **-išče**. Tej priponi *i* zdaj opuščamo in spajamo neposredno *šč* s prednjim znakom, zdaj ga zopet nadomestujemo s samoglasniško potezo, t. j. s samoglasnikom *e*, in spajamo posredno; končni *e*⁶ pišemo samo tedaj, ako bi nastala dvoumnost, n. pr.:

ladj-, stoj-, sirot-, zavet-, gost-, sta(v)b-, stebr-, prenoč- (o = e), sred-, metl-, jedmen-, ognj-, dv(o)r-, tor-, vst(o)p-, o(v)s-, tež-; **-al-**: bojev-: bojišče, prebiv-, pribežal-: pribežišče; smatral-, stal-, šet(a)l-; **-il-**: muč-, zdrav-: -išče, **-teljišče** (gl. 10.); **-ov-**: trg-, let-: -išče, hrast-: išče; **-oval-**: svet-: -išče; zemljišč-: -e...

Izp. dvor-iščen, gledal-, letovišcar, ognjiščece; prim. oprišč, izkoriščam, obiščem, zablščati...

4. a) **-stvo**.⁷ Končni *o* označujemo kakor *e* v priponah *-je* in *-išče* le pogojno; debelski soglasniki *d*, *t*, *v* in vmesne pripone lahko izpadajo (II., 1. in 2., *A* in *B*), n. pr.:

veleizdaj-, svetot(a)j-, vzor-,⁸ nadzor-, poljedel-, pogan-, boga-, kralje-; fevd-, ljud-, vojvod-, brat-, nasprot-, proklet-, nrv-, snov-, vdov-; prv-,⁹ čuv-: čut-; **-ij-**: kmet-, polic-, kupč-: -evavstvo; **-ev-**: hlapč-, knež-; **-ov-**: fant-, trg- (§ 13., v), očet-: očev-; **-ovin-**: dom-; **-ovav-**: namest-; **-v-**: igra-, prebiva-, mori-; **-teljstvo**: (gl. 10.); **-n-**: mešča-, brat(i)-, očet(i)-, tuj(i)-: tujstvo, dostoj(an)-, štarej(šin)-; **-r-**: samota-, zlata-, glava-, morna-, ura-, cesa-, časnika-, topilniča- = topniča-; dokto-, pasto- = pasti-, diktato-, avto-; dej-stvo: -stev... **-štvo**: siroma-, voja-, dija-: divj(a)-,¹⁰ bogat(a)-, prosj(a)-, vit(e)-, meni-, ribi-: ribstvo, pohi-; kne-: knji-; **-ni-**: odbor-, pes-

¹ Prim. § 3., 2.; v teh slučajih si prihranimo po en potegljaj in se ob enem ognemo topima kotoma; zamene se ni bati.

² Končnik *-nje* je jako pogosten, dočim se *-lje* mnogo redkeje nahaja (tu se *lj* navadno nadomešča s prostim *l*).

³ § 13., o. ⁴ § 13., a. ⁵ § 14., 4.

⁶ Prim. končnik *-nje*, 2.!

⁷ Priponi *-stvo* (... štvo) in *-ski* (... ški) se zedinjata sorodno z osnovami (debli); zato ji obravnavamo zaporedoma.

⁸ Glede na rabo zložka *stv* z navzg. st gl. § 9., v, 2.!

⁹ Tu pišemo *v* zaradi boljše zveze.

¹⁰ M., II. 240; divjak iz div-ij-ak; div-j-aštvo; dijak (iz: diaconus, M., EW. 45) je latinsko-grškega izvira, vendar s končnikom *-ak* lahko ravnamo, kakor bi bila pripona (prim. II. 4.!).

urad-, ured-, združ-; blagaj-, predstoj-, taj-, pleme-: plemstvo: plemeni-
taštvo, predsed-: -stvo, konje-: konjištvo; pravd-, razum-; oprav-; zdrav-:
-stvo: -ilstvo, čarov-, duhov-; čut-, namest-, ujet-, podjet-, povest-, obrt-,
umet-: umstvo . . .

Izp. čuvstvovanje, nprav-stven, sred-, dostojanstvenik, družtevec; prim.
prisostvovati . . .!

b) **-ski**. Tej rodovitni priponi navadno opuščamo končni *i*, t. j. določno obliko edninskega im. (in tož.) nadomeščamo z nedoločno, ki dandanes ne velja za pravilno,¹ n. pr.:

mor-ski (-ska, -sko, -skega . . .), silur-, muzej-, nedelj-, jesen-,
dolenj-, apost(o)l-; . . . **d**-: biljar-, noma-, lju- [= lusk in lus(e)k]; . . . **t**-:
atle-, diploma-, protestan-, go-: -ski; . . . **v**-: vipa-, hina-, mora-, sa-;
svetova-; hlapče-, kneže-, kralje-; arhi-, mori-, brato-, grofo-, hribo-, vdo-,
lo-, oslo-, stano-; . . . **r**-: inventa-, nota-, samota-; mesa-, cesa-, časnika-;
. . . **n**-: mešča-, lete-, cestni-, tati-, starej(ši)-, pristoj(bi)-; **-ov-in**-: im-,
trg-; **-ij**-: gimnaz-, histor-, infanter-, strateg-, obrtn-: -inski; **-cijski**, gl. 6.
cija! -**graf**- (II, 4): foto-, geo-, steno-; **-krat**-: aristo-, demo- . . .

. . . **ški**: dija-, divja-, mrtva-, nebe-, gledali-, pravljji-, prozai-, liri-:
lirski, celov-: celjski; vite-, plemen(i)ta-, matemati-, opti-, romanti-, pol(i)ti-,
separat-isti-, katoli-, kmeti-: kmet-ijski: -ovski-: -ski; **-ni**-: blagaj-, maš-,
mlade-: -nski, pes-, prav-, razboj-, samostal-, taj-, urad-, zbor-, želez-;
čar-ov-, duh-; des-, teh-; čast-, čut-, jet-, obrt-, odvet-, svet-, umet-;
-alni-: čit-; **-ilni**-: gost-, zdrav-: -niški . . .

5. **-ica**. Tej priponi² se *i* prav pogosto 1. izpušča, zlasti za
tenkim *j* in navz g. *t*, ali se pa 2. nadomestuje s samoglasniško
potezo³, t. j. z *e*.

a) *K* + (*ica*): bab-, srajč-, med-, grof-, pal-, cvetl-, detelj-, stop-,
vever-, sestr-, pastir- (§ 13., i): -ca, muž- (= -ca), kriv-, lestv-, mrež-,
zagozd-, pušč- (§ 1., 1.); izdaj-, vej-, dv(o)j-, troj-; bajt-, cvet-, črt-, krat-,
mat-, sirot-, trat-, trat-, čit(a)l-nica (§ 13., a, II.), des-, drvar-, greš-,
knjiž-: -ica, potoč-, res-, spal-, stvar-: -ca, zbor-, želez-; glas-ov-, osn-,
(§ 13., o), pot- . . .

b) *K* + (*n-i*)ca: blagaj-, skraj-, spoj-, taj-, troboj-; čut-, jet-, let-,
oblet-, mit-, namest-, napit-, posest-, povest-; vojašč- (§ 1., 1.), bolnišč-,
jetnišč-, sirotišč-; ključal-, zavaroval-; čital-; hranil-, kaznil-, posojil-; gostil-,
mlatil-, svetil- (= svetnica); des-, drvar-, greš-, knjiž-, potoč-, res- (= -ica),
vst(o)p-, zbor-, želez-; glas-ov, osn-, pot- (prim. a) . . .

Izp.: cvetlič-ica, -je, cvet-ičen (= -lič-en, -nič-en), pastir-ičica, le-
vičen, desničar, res-ničen (§ 13., e), knjiž-, -ničarski, zborničen, želez-ničar,
blagaj-, jet-: ječar, povest-ničar, mit-, bolnišničen: bolničen, ključalnič-en,
-ar, -arstvo, čitalnič-en, -ar, hranil-ničen, posojil-, gostil-ničar, -ničarski, top-
= topil-; tehničen⁴ (II. 4.) . . .

¹ Levec, Slov. pravopis, str. 34: jesensk dan, slovensk mož; Aškerc:
. . . vitešk mu je stas. Prim. Š. § 157.!

² Nekrajšane oblike gl. § 6., 1. b in 2. a, § 9., t, k, l, n!

³ n. pr.: cvetl-ica, detelj- . . .

⁴ τέχνη, τεχνιός.

6. **-cija**¹: funk-, jur(is)dik-, obstruk-, sank-, garan-, provin-; asocia-, denuncia-; antecedencije; kolavda- (§ 13., v), tradi-, delega-, loka-, konstela-, cirkula-², gestikula-³, koali-, revolu-, informa-, legitima-, halucina-, stagna-, opera-, administra-⁴, demonstra-⁴, koncentra-, agita-⁵, licita-, manifesta-, punkta-, rehabilita-, vegeta-, argumenta-⁴, instrumenta-, lamenta-, peti-⁶, institu-⁷, konstitu-, prim. statut, institut; motiva-, senza-, opozi-⁶, centraliza-⁴, legaliza-, lokaliza-, mobiliza-, introniza-, koloniza-, organiza-, amortiza-; razlikuj, ako se ti zdi treba, n. pr.:

poli-⁸: -ca, avdien-: -ca . . .

Izp.: akcij-ski, agitacij- . . .

7. **-graf-ija**, **-krat-** (**-krac-**), **-fikac-**. a) Pogostnim osnovnicam *-graf-ija*, *-ičen*, *-ski* navadno izpuščamo *-graf-*:

stenograf-ija, -ičen, -ski: stenograf . . .;

b) osnovnicam **-krat-ija**⁹, **-ski**, **-fikacija** . . . lahko izpada *-krat-*, odnosno *-fi-* ali *-fika-* (gl. II., B, op. 1.):

aristokrat-ija, -ski, demo-: -krat; falzi-fikacija, klasi-, modi-, paci-; forti-, frukti-, ident-, just-, misti-, noti- (= notica), rekti-; aristokracija: sat(is)fakcija . . .

8. **-tijo**. Navz g. *t* z obratnim *o* nam znači samostalniški in glagolski končnik *-tijo*, n. pr.:

homa-, boga-: bogato, le-: leto, sve-, čas-: duh-, sve- si . . .

9. **-ta-joč**, **-tu-**. Deležnikom — tvorno-sedanjim II. glagolov V. vrste 1., odnosno 2. razreda, ki se spregajo v sedanjiku in v njegovih odrastih po 1. in glagolov VI. — z debelskim (korenskim) *t* pred osnovnim samogl. *a*, odnosno *u*, izpuščamo stalno vse vmesne pritikline (pripone) med *t* in končnim *č* (gl. II., B, op. 1.) n. pr.:

čita-j-o-č, obeta-; lesketa-; namestu-, potu-, komprom(i)tu-; konsta(tu-j-o-č);

po analogiji smemo pisati tudi oblike s sredinskim debelskim *t*, ako je sprednjik dovolj jasno označen, n. pr.:

obot(avlja-j-o-č), zagotavlja- (= zagotovlja) . . .

¹ V tem končniku tiči ali pripona *-tion* (St., I. 545: -tio, -tionis; D., II. 345 in Br. 280, ločita . . . t-io) ali pripona *-ia*, *-tia*, *-antia*, *-entia*, D., II. 302, 364, 384.

² circu-lus, -lari, -latio.

³ gestus, gesti-culus, -culari, -culatio.

⁴ II. B, op. 2.

⁵ ag-ita-tio, gravi-ta-, lic-ita-, manifes-ta-, punc-ta-, rehab-ili-ta-, vege-ta-.

⁶ pet-i-tio, oppos-i-. ⁷ II. 4.

⁸ Samogl. *i* lahko izpade po § 13., i, II. 1.

⁹ Prim. § 13., j, II. 1.: teokratija . . .!

Opomba. Ako bi imela zamena nastati med obveznimi (stalnimi) oblikami s končniki *-tajoč*, *-tujoč* in istoličnimi (nestalnimi) oblikami s končniki *-toč*, *-teč*; *-tač*, *-tič* (gl. § 13., o, e, a, il), tedaj moramo neobvezni oblikam pisavo premeniti; v takih slučajih nadomestujemo vložek z brzim stikom (§ 9., t) ali pa spisujemo vmesni samoglasnik, n. pr.:

leta-: leteč, vrta-: vrteč: vrtič; gostu-: gosteč: gostič...

10. **-ter**, **-tel** in **-telj**. a) Končni in vmesni priponi *-ter* izpuščamo zlog *-te-* (I., 3.), n. pr.:

en(o)-, razn(o)-, sam(o)-; en(o-te)ren, razn(o)-, sam(o)-; prim. § 19., 1.!

b) tvoritvam s končno pripono *-telj* odmetavamo isti zlog le za prednjim debelskim (korenskim) *t*, za katerim odpadata osnovna samogl. *a* in *i*; da nam pa ne nastane zamena z deležniki tvorno-preteklimi II., ne rabimo navadnega stika, ampak vlagamo *l* (= *lj*) nekoliko nižje v navzdg. *t*¹, odnosno nekoliko višje v navzd. *t*, n. pr.:

čita-telj, časti-, gosti-, krati-, kroti-, krsti-, sramoti-...

c) drugim tvoritvam na *-tel*² in *-telj* spisujemo oba soglasniška znaka (*t* in *l* = *lj*); osnovni samoglasnik *i* odpada kakor pod *b*, n. pr.:

ume-tel, obu-²; prija-telj, osnova-, posredova-; brani-, budi-, odgoji-, rodi-, stvar-, verouči-; obi- (M., II. 109)...

d) z vmesnima priponama *-tel-* in *-telj-* ravnamo po pravilih pod II., B, a in b:

pe-tel-in, -inski, umetelnica: umelec: umetnica, umetel-nik, -nina, -ski: um-, umetnijski: umetniški: umetel-, umetel-stvo: um-, umet-elen (-eljen, -alen): umelen; stvari-teljen: -len; učiteljišče; prija-teljstvo, pisa-, ravna-; čita-; uči-, opravi-: -lstvo, vodi-: vodstvo; prija-teljjski, pisa-, uči-; obi-; prija-teljica, pisa-; čita-; uči-, odgoji-, stvari-...

11. **-tev** (**-tva**). a) Končnika ..*ta-tev*³ in ..*ti-tev* imata stalno obliko, n. pr.:

sta-tva; časti-tev, gosti-, kroti-, oprosti-, premesti-, premosti-, razlasti-, sramoti-, vrst-...;

¹ Magdić, Hrv. sten., 60.

² Priponi *-ter* in *-tel* sta istega izvira, kajti *l* je mlajši nastopnik glasnika *r*; pripona *-telj* je podaljšana iz pripone *-tel* (*-tel + ji*), ki se v sedanji slovenščini redko nahaja (S., §§ 101 in 119). Semkaj prištevamo tudi tvoritve s pripono *-el* (M., II. 109), pred katero stoji ali vrinjeni ali pa debelski *t*: ume-t-el, obu-t-el; obit-elj...

³ Ta končnik je redek; poleg oblike «statva» sem našel še samostalnik «tatva», od katerega imamo izpeljanko «tatvina».

b) tvoritvam brez prednjega debelskega *t* izpuščamo *i* pred pripono kakor tvoritvam na *-i-telj*, n. pr.:

bra-, že-, obu-, mr-; brani-, deli-, goji-, moži-, omeji-, odloži-, reši-, stvari-, taji-, trdi-, tv(ori)-, voli-, dovoli- (§ 13., o);

razlikuj, ako se ti zdi potrebno, n. pr.:

cenī-: centov, bi-: be-, pli-: ple-; p.: otvori-tev (II., B, op. 1.), ustānovi- = ustavi-, utemelji-.

Izp.: tatvina, razlastitven; cenī-tven, deli-, dopolni-, moli-, voli- (§ 9., v, 3.), molit-venik, -vica, ženi-tevski, -tvanski (= tvovanski), -tvanje (= tvovanje, -tovanje) . . .

12. **-izem**.¹ Ta pripona se stalno označuje z vložkom *sm* (izpuščata se torej oba samogl. *i* in *e*; prim. § 1., 4.!) in se z osnovo ali spaja ali pa stika, n. pr.:

federal- (§ 13., e, II., 2.), militar-², natural-³, katek-, optim-, fanat-, magnet-;

prednji debelski *e* se lahko izpušča (II., 4.):

de-, monote-, pante-, polite-; katol-icizem⁴, klas-, eklekt- . . .

13. **-an**: ob-č-⁵, pes-j-⁶, kristj-⁷, grob-ij-, modr-ij-, katolič- (II., 4), frančišk- (II., B, op. 2.) . . .

Izp.: občān-ka, -stvo, pokristjan-itev (II., B, op. 1.), -jen, modrijan-ec, -ski, -stvo: modr-, katoličan-ka, -stvo, frančiškanski . . .

14. **-v-ec**. **-avec**: glod-, igr-, jeclj-, kaz-, pis-, plav-, prebiv-; klepet-, šepet-; **-evavec**: boj-; **-ovavec**: imen-, posred-, škod-; gost-, namest-, pot-, žrtv-; **-ovec**: (gl. 1.!) ; **-evec**: šum-; **-ivec**: bran-, čast-, goj-, pros-, taj- . . .

15. **-en**. **-č-en**: ob-⁸; **-š-en**⁹: enak- (= enako-, enakov-)¹⁰, kak-, marsikak-¹¹, nekaj-, nikak-, velik-, vsak-;

ako se ni bati zamene, izpuščamo poleg pripone *š* tudi še prednji privesek *r*¹²:

čigave-r- (= čeg . . .), vsak-r- (po pomenu = vsakšen), kak-r- (= kaker-, kakor-), nikak-r-;

¹ Prip. -ismus, D., II. 389. ² milit-ar-ismus.

³ na-tur-al-ismus; St., I. 557-559: -tura; D. in Br. ločita ..t-ura.

⁴ cathol-icus, -ic-ismus.

⁵ Pridevniku *ob-č-i*, ki sestoji iz predpone *ob* in pripone *č* (M., II. 172), in njegovim izpeljankam lahko izpuščamo vmesno pripono *č*, a ohranjujemo *b*, ki bi sicer lahko po § 15. odpadel. S Čehi ne pišemo občān = očān . . . zaradi oblik očān, -ka, -stvo . . ., *b* pa ohranjujemo zaradi oblik: oč-a, -e, -i, -en, -etstvo, -estvo . . .: ob(č)ega, -emu, -em, -im, -ih . . ., -en, izob(č)en, -ec, ob(č)-enje, -estvo, -evalen, -evati . . . -ina, -inar, -inski, -instvo, ob(č)no-koristen, ob(č)e- (§ 14., 4.); občā: oba: očā, občilen: obilen, občujem = o(b)čujem: obujem, občiti: očiti: obiti . . .

⁶ M., II. 124. ⁷ M., EW. 144: christi-anus; § 16., II., 4.

⁸ Prim. občān . . . ⁹ M., II. 318. ¹⁰ II., B, op. 3.

¹¹ § 14., 4. ¹² M., IV. 117, 4 (go, že, re, r) in § 19., 5.

vmesni š, ki je sicer drugega izvira¹, izpuščamo pred podaljšano pripono *-nji*:

dana-š-nji, vsakdana-; -z-en:² boja-, -ljivec (§ 9, I, 3.), bole-, ljube-, -niv, posame- (posamen), -nik; -talen, -taren: kontinen-, fundamen-³, parlamen-; -toren: deklama-, civiliza-⁴, organiza-; -ičen⁵: jez-, kom-, proza-; teatral-;

po II., B, op. 1. in točki 4. lahko pišemo:

hrustanč-en, natanč-, botanič-, zlatenič, platonič-;

ako je sprednjik dovolj jasno označen, in to velja zlasti za tujke s pogostnimi končniki **-tičen**, **-stičen**, **-ističen**, **-tričen**, **-stričen**, **-toričen**, tedaj pišemo poleg sprednjika, t. j. poleg debla ali korena z naslednjo vmesno pripono ali brez vsake pripone samo končnik **-čen** (izpuščamo torej vse vmesne glasnike do vštete- tega *t*, bodi si da je ta *t* pripona ali pa le del pripone, bodi si da je debelski, n. pr.:

-tičen: apa-⁶, apate-⁷, asta-⁷, drama-⁸, fana-⁹; apologe-¹⁰, ar(i)tme-¹⁰, e-¹¹, este-¹⁰, pate-¹⁰; anali-¹⁰, kri-¹²; despo-¹³, go-¹⁴; apodik-¹⁵, fak-¹⁶, roman-¹⁶ (I., 1. in 3.), avten-¹⁷;

redkeje v domačih besedah:

pe- (= pečen); do-, nebo-, nedo-; dotičnik; gigan- (I., 1. in 3.): gigan- tiški, poe-¹⁸: poetiški, poli-: -tiški; **-stičen**¹⁹: ela- (I. 1. in 3.), pla-, ju-; fanta- (II., B, op. 1.); **-ist-ičen**²⁰: jur-: juridičen, sof-, stil-, central-, se- parat-, kapit-al-, karak-ter-, hum-an-, hum-or-, mont-an-, utrakv-, žurnal-, public-, piet-; stat-: -ičen; **-tričen**: elek-²¹, ekscen-, geome- (II., 3.): -trijski, gas-; me-: -čen: mističen; **-tor-ičen**²²: provoka-, meri- (i = e), no- (= -čen), his-, leg(is)la-, dikta-, civil-iz-, organ-: -ičen; **-grafičen** (prim. pod 7.): geo-: -grafski: -grafijski, steno-; foto-, tele-: -f(o)ničen (§ 13., o, II.): -sko- pičen; grafičen; **-kratičen**: aristo-, demo-, teo-; **-ovaven**: požrtv-; **-tiven**²³: adjek-, ak-, federa-, fik-, induk-, instruk-, nega-, ekseku-, intui-, pozi-, primi- (§ 15., A), prohibi-, transi- (II., B, 4.), spekula-, substan-; **-tativen**²⁴: fakul-, por-, kvali-, op-, osten-, reprezen-; reci-; demonstra-tiven, admini- stra-, avtorita-; **-titiven**: par-; **-iozen**²⁵: fake-, infeke-, luksur-, minuc-, ofic-, relig-, tendenc-...

¹ M., II. 155 in 156, 342. ² M., II. 146 in 147. ³ fund-a-ment-alis, par- l-a-ment-aris, prim. D., II. 382 in 383. ⁴ II., B, op. 2. ⁵ Prim. pod III., 5. izp.! ⁶ d. παθ-, II., 4. ⁷ ἀπατη-τι-κός, ἀστα-τι-κός, sta-re. ⁸ δρα-ματ-ι-κός. ⁹ fan-at-icus (fanum), D., II. 310 ali fan-a-t-icus (fanari), St., I. 520. ¹⁰ ἀπολογη-τι-κός... ¹¹ ῥθ-ι-κός, II. 4. ¹² κρι-τι-κός; § 1., 8. in § 9., r. ¹³ δεσπο- τ-ι-κός, II., 4. ¹⁴ Goth-icus, II., 4. ¹⁵ apodic-ti-cus, ἀποδεικ-τι-κός. ¹⁶ fac-tum, fac-ticus... D., II. 307. ¹⁷ ἀθθεν-τι-κός. ¹⁸ ποῦ-τα, ποῦτ-icus, ποιη-τι-κός. ¹⁹ ἐλα- σ-τι-κός, πλασ-, φωνατασ-; ius-tus, iusti-tia. ²⁰ D., II. 390: -ista; srlat. jur-ista: iur-i-dical, central- (centrum = κέν-τρον, Kr., 221), separ-a-t- (separo), cap-it-al- (cap-i-o: St., I. 163 in D., II. 327), hum-an-, hum-or-, mont-an-, utra-qu-, fr. journal-ist, χαρακ-τήρ... ²¹ ῥ-λεκ-τρον in prip. -icus, D., II. 308. ²² provoc-a-tor, mer-i-tor, srlat. not-orius, D., II. 354; ἰσ-τωρ in prip. -ιτ, dic-ta-tor... ²³ Prip. -ivus (-ivo-: St., I. 475, D., II. 365): exsec-u-t-, intu-i-t-, pos-i-t-, spec-ulat- (prip. -ulare, D., II. 399 in 400), substa-nt-. ²⁴ Prip. -tat + ivo: facul-tat-ivus, hort-a-t-... demon-str-a-t-, admin-is-tra-t-; auc-tor-i-tas, srlat. autoritas: au-tor-i-tat-; part-i-t-. ²⁵ Prip. -iosus ali -i-osus-s (St., I. 537): fac-ti-osus, minu-ti-, offic-, religi-; luxur-iosus, tend-ent- (srlat. tend-ent-ia, D., II. 384: -entia).

16. a) . . e(a)l²: ide⁻¹, -alen, -alist, -alističen, -alizem, licealen, realist, -alističen, -alizem, re-alen: -elen; . . u(a)l: du-, -alističen, -alizem, intelektualen, senzualist, -alizem, aktu-alen: -elen . . .

b) . . (i)-al²: genialen, gimnazi-alec, industri-, kolegialen, oficial, provincializem, soci-alen, -alist, -alističen, speci-alen, terci-; . . (i)-an³: cistercianec, denunci-ant, foli-, meridian; It(a)li-j-an, -ski, -ščina: Italija; . . (i)-ar: terciaren; mili-j-arda (§ 1., 1. in 2.); . . (i)-ast, . . (i)-at: entuzi-, plagi-; in(c)ia)tiven⁴; . . (i)-el: parci-elen, ofici-: -alen; . . (i)-en: abituri-ent, koefici-, ori-, -entski, -entalen, paci-ent, recipi-; . . (i)-ol: vitri-j-ol, -olast, toda vijolica, violina (§ 12., 1. a); . . (i)-on: akci-onar, funkci-, internaci-onalen, konvenci-, mili-j-onar, misi- (§ 13., j, II., 2.), nacionalec, opozicionalen, obstrukcionista, raci-onalen, senzaci-, subvencioniran . . .

Opomba. Po § 1., 1. in 2. lahko pišemo:

kolonialen, miniaturnen, materialističen, notar-iat, ordinar-, ter(i)torialen . . .

17. a) -u-j-e-m (§ 13., j in u, § 16., II.):

protest-, agit⁻⁵, kritik⁻⁶ . . .; -iz-u-j-e-m (II., B): amort-, mobil-, real-; -telj-u-j-e-m (gl. pod 10. -ter . . .!): pisa-, prija-, uči-; prijateljstvujem (gl. pod 10. -telj!); -fik-u-je-m (gl. pod 7. -fikacija!): modi-, identi-, misti-, rekti-; -graf-u-j-e-m: foto-, lito-, steno-, tele-; -u-j-o-č (gl. -tujoč!): prezent-, konstat-, agit-, kritik-; -iz-ujoč: mobil-; -telj-ujoč: uči-; -fik-ujoč: veri-; -graf-ujoč: lito-, steno- . . .;

-oval, -ovan, -ovanje, -ovati, -ovat:

prezent-oval, kritik-; amort-izoval, organ-; pisa-teljeval, uči-; mistifikoval, veri-; lito-grafoval, steno-; konstat-ovan; kritik-ovanje, legaliz-; polemiz-ovati, učitelj-evati itd.

b) -iram⁷, -iral, -iran, -iranje, -irati, -irat:

instru-iram, konsta(t)-, konst(it)u-, avtoriz-, kritiz-, latiniz-, modifiz-, rektific-, stenograf- itd.

18. -ost⁸. 1. Temu končniku spisujemo samoglasnik o za znaki, ki nimajo na desno zaokrožene zapoteze, n. pr.:

jak-, star-, ps-, strog-, gluh-, top-, brz-, svež-; svoj- (§ 13., o, II.) . . .

2. Za znaki z zaokroženo zapotezo (§ 3., 2. b: b, č, d, l = lj, m, mn, n, t. j. an, en, in, pn, sn, šn, žn, nj, v) o izpada, n. pr.:

slab-, hrabr-, vroč-, mlad-, rad-, debel-, mil-, ohol-, ostarel-, pretekl-, vesel-, zardel-, žal-, hrom-, lomn- (gl. pod 3.!), omikan-, vdan-, izobražen-, nadarjen-, nagnjen-, naklonjen-, nečuven-, neusmiljen-, oddaljen-, pošten-, razburjen-, strupen-, učen-, utrujen-, vaje-, vzvišen-, edin-, pohlepn-, zasn-, kratkočasn-, neodvisn-, neuspešn-, strašn-, dolžn-, hvaležn-, ponižn-, važn-, n(o)tranj-, sedanj-, vnanj-; -av-ost: drem-, grč-: -ast, hrip-: -ast, zvezd-: -avast, blebet-: -avast, -iv-ost: črv-: -ast, nagaj- (§ 13., i, II.), pomnj-, janim-; -ov-ost: sir-; got- . . .

3. Posamezne vmesne pripone izpuščamo, ako se nam ni bati zamene, in sicer izpada največkrat a) pogostna vmesna

¹ Srlat. ide-alis, ide-al-ista . . . ² II., 4. ³ Prim. pod III., 13.: modrijan!

⁴ initi-a-t-ivus. ⁵ ag-it-u-j-e-m. ⁶ ξρι-τι-χός. ⁷ § 1., 10. in 11.

⁸ Pripone -st sestoji iz pripone t in vrinka ali pripone s in se spisuje pred samogl. a, e, i, u: loma-, bole-, kori-, čelju- . . .

pripona **-n-** za znaki z zaokroženo zapotezo in za znaki: *h, j* (ten.), *r, ur, z* (zg.), s katerimi spajamo neposredno končno pripono **-st**, n. pr.:

gostoljub-(n-o)-st, hudob-, istodob-, ošab-, zlob- (§ 13., o, II.); lič-, navzoč-, neumrjoč-, toč-, vzroč-; gostobesed-, neugod-, sklad-, trd- (= -ost); formal-, lojal-, maščeval-, nevtral-, obil-, vesolj-, nezadovolj- (§ 13., o, II.); lakom-, lom-, globokoum-, vzajem-; delav-, enakoprav-, jav-, narav-, slav-, težav-, veljav-, dušev-, književ-, umev-, naiv-, pasiv-; majh-, živah-; buj-, dostoj-, nuj-, slučaj-, taj-, vztraj-; lahkover-, malomar-, malomar-, obšir-, pozor-, stvar-, var-, vzor-; odur-, ur-; blaz-, obvez-, trez- ...;

b) vmesna pripona **k**:

brid-(k-o)-st, glad-, gor-, gren-, lah- (= -nost), ljub-, meh-, niz-, red- (= -nost), slad-, šib-; malen-; en-(ak)-ost, vel-(ik)- (= velost), glob-(ok)-, šir-, vis- ...

c) vmesna pripona **-iv**:

kočlj-(iv-o)st, minlj-, spoštlj-, sramežlj-, škodlj-, umlj-, ustrezlj- ...;

d) semkaj prištevamo izpeljanke (gl. pod III., 1. -ov ...!):

glad-ovnost, vrh-; požrtvovav-nost; obč-, enakš-, prijaz-, posamez-, ljubezniv-ost, bojazljiv-, natančen-, eventualn-, idealn-, divj-¹ = divn-, sebič-n-, nesebič- ...

4. Vse vmesne pripone, odnosno debelski glasniki med končnim in prednjim *t* (II., B) izpadajo v končnikih, kakor:

a) **-t(os)t²**: čvrst-, is-, jedrna-, nape-, potr-; **-it(os)t = -(i)t(os)t**: besed-, ist(i)n- (§ 13., i, II.), spoj-, temelj-; **-ovitost**: členk-, duh-, glas-, gor-, hrib-, im-, plod-; **-evitost**: ognj-; b) **-t(n-os)t**: abstrak-, elegan-, globokoču-, naspro-, oči- (= -tost), podje-, prije-, priso-, prvo-, si- (= -tost), stras-, verje-, ves-, nedosta-³; **-itnost⁴**: imen-, znamen-, **-ovitnost**: groz-, rod-, stan-; c) **-t(k-os)t**: kra-, kro- (= -tost); d) **-t(r-os)t**: bis-, hi-, os-, pes-; e) **-talnost**: bru-, sentiment-, centripe-; nes-, samos-: s-; **-tarnost**: elemen-, parlamen-; **-tralnost**: nev-; **-tičnost**: elas-, elip-, kri-, plas-, prak-; omo-; **-tričnost**: elek-, ekscen-; **tivnost**: ak-, objek-, pozi-, recep-; pro-; **-tativnost**: kvanti-, osten-; **-tenost**: preme-; **-tvost**: mr-, pli-; **-tovost**: go- (II., 4.) ... , to da **-stavnost**: eno-, u-; **-stojnost**: samo-; **-stranost**: pri-; **-stvenost**: božan-, -svoj-; **-tilnost**: ne-; **-tličnost**: pri-; **-tljivost**: vr- ...

5. Razlikuj oblike s sličnimi končniki, n. pr.:

1. bolehn-: bolehav-; 2. častn-: časn-: častit-: -ost-: -ljiv-, čist-: -ota, čutljiv-: čutn-: ču(v)stven-; 3. dvojljiv-: dvojn-: dvomljiv-: dvomn- (§ 13., o, II.); 4. enoter-: -nost (gl. pod 10. -ter!); 5. gost-: -ota; 6. ist-: -ovn-: -init-; 7. kak-: -ov-: -šn-⁵, krepk-: krep-; 8. ničev-: ničn-; 9. obvezan-: obvezn-; 10. pozab-ljen-: -ljiv-: -n-; 11. prost-: -orn-: prostran-; 12. resn-: -ičn- (i = e); 13. svet-: -l-: -ljiv-: -iln-: -ečn-; 14. svoj-: -n-; 15. sumljiv-: -njiv-: -n-; 16. um-eln-: -eteln- (= -eteljn-, etaln-): -etn-: -evn-: -ljiv-: -n-: -stven-; 17. znan-: -stven-: znatn-; 18. zmot-en-: -n-: -ljiv- ...

Izp.: mladost-en, -nost, milost-iv-ost-: -ljiv-: -n-, pomilostitev ...

¹ div-j-ost iz div-ij-ost.

² Prim. pisave oblik: epit(e)t, vrt(e)t(i), rezult(a)t ...!

³ Prim. M., II. 265; nedosta-t-n-ost, prim. dosta-t-ek!

⁴ = -itost: imen-, znamen- ... ⁵ = kakršn-, kakoršn-.

19. -ši, -ejši (-iši); -ji, -eji (-iji). Pripona *ši*, ki se stavi na golo ali pa na podaljšano deblo, odpada v superlativu pred predpono *naj-* s podaljškom vred; navadno tudi pripona *ji* ali pa vsaj končni *i*, ako nam ni do tega, da bi natanko označili končne pripone *ši* in *ejši* (*iši*), *ji* in *eji* (*iji*), n. pr.:

1. -ši: naj-slab-, -lep-, -dalj-, -bolj-; 2. -ejši: naj-grenk-, -bridk-, -krepk-; 3. -ji: naj-jač-¹, -draž-, -viš-; 4. -ši: -ji: naj-gor-, -gr-, -šir-, -tan-; -mlaj-ši = -mlaj-ji; 5. -ši, -ejši, -eji: naj-star-; 6. -ejši, -eji: naj-tesn-, -pošten-; 7. -ejši, -iši, -eji: naj-prijetn-, -važn- . . .

Isto velja o komparativnih oblikah, ako slede jasno iz zveze; pripone v komparativu tedaj odpadajo pri primerjalnih členkih *ko*, *kakor*, *nego*; *čim-tem*; *če*, *kolikor-tem*, *toliko*; *več ko*, *manj ko-več*, *manj*, *toliko več*; pri genitivu s predlogom *od* ali *mimo*; pri akuzativu s predlogom *čez* ali *nad* . . .

20. Končnice z drugim² pravopisom.

-alka: potov-, strahov-; -alstvo: kupčev-, prebiv-; -lec: svetova-, prebiva-, bojeva-, posredova-, prosi-; -alen: požrtov-; -alnost: požrtov- . . .

§ 17. Glagol. 1.³ Glagolskim oblikam označujemo njih končnice, ako so potrebne, kar najkrajše (§§ 13. in 16.); daljše oblike 3. množ. os. sed., ki so v novoslovenščini navadnejše, smemo nadomestovati s krajšimi, ako s tem nadomestovanjem kaj pridobimo in ako nam ni do tega, da bi označili ravno daljše oblike.

2. Določniku sed., velelniku, nedoločniku, namenilniku in deležniku tvorno-pret. II. odpadajo pripone, t. j. osebila, naklonila, pripone deležij, osnovni samoglasnik, vrstna spona, gibljivi *e* (v delež. tvorno-pret. II. glag. I. 1. do 4., n. pr. plet-e-l) ali do cela ali pa le deloma⁴, ako slede te oblike iz besedne zveze, zlasti iz prednjih besed; prim. odpad, odnosno izpad pripon v nastopnih zgledih:

a) Ljudje (oni . . .) I. 1. nes-e-jo⁵ = nes-o, lez- . . . 2. plet-e-jo = plet-o, vplet-: vpleta-, pad-: pada- 3. greb-e-jo = greb-o, zagreb-: zagreba-, natep-: natepa-: natepava- 4. peč-e-jo = pek-o, strež- 5. pn-e-jo = pn-o, vzam- 6. mr-e-jo = mro, melj- 7. bi-j-e-jo = bi-jo, zna-jo, po-j-e-jo, obu-, snu-, popi-: popiva-, ču-: čuva- II. dvig-n-e-jo = dvig-n-o, vzdig- = vzdig-n-: vzdiga-: vzdigu-j-e- III. 1. šte-j-e-jo = šte-jo, ume-j-e-jo = um-e-jo =

¹ Prim. § 1., 2.!

² Prim. končnike pod III., 1., 4. a, 14., 15., 18.!

³ Pravila pod 1. do 3. čitaj in uporabljaj ob priliki!

⁴ Krajšanje glagolskih oblik, odnosno izpuščanje pripon je individualna stvar in tedaj ravno tako zavisno od stenografa kakor krajšanje pripon, § 16., II. 4., op. 2. in 3.

⁵ = nes-e-j-o . . .; končnico *jo* pišemo zaradi kratkoče skupaj.

um-e-: umeva- 2. gor-i-jo = gor-é, žel-, sed-, molč-, stoj-, toda želé¹, sedé, molčé, stojé IV. hval-i-jo, bran-, svar-, bud-, čast-, krop-, vab-, stav-, lom-, nos-, voz-, uč-, suš-, tož-, taj-, toda budé, uče, taje; stop-i-jo: stopa- V. 1. del-a-jo²: del-i-jo, pad-a-: pad-e-, let-a-: let-i-, mot-a-: mot-i-, obuj-a-: obu-j-e- 2. piš-e-jo = piš-o, stelj-, orj-, pošlj-, gloj-, meč-, išč-, laž-, klič-, rež-, giblj-, koplj-, devlj-, dremlj- 3. ber-e-jo = ber-o, žen-, zov-, žg- 4. se-j-e-jo = se-jo, li-, da-, šču-, su-, ku- VI. kupu-j-e-jo = kupu-jo: kupi-jo, miru-: miri-: škodu-: škodi-: gostu-: gosti-, ogledu-: ogleda-, posedu-: poseda-: posedi-: posede-, toda mašč(u)-, spošt(u)-, obraž(u)-, zanič(u)-; jaz plet-e-m, ti -e-š, midva -e-va, midve -e-ve, vidva -e-ta, vidve -e-te; učenca (oba, onadva . . .) -e-ta, mi -e-mo, vi -e-te . . .

b) pišem in čit-; sebi seješ, sebi žanj-; gledajo, pa ne vjd-; prah si in v prah se zopet povrn- . . .; ravno tako v podrednih stavkih: Če te ujamemo, vse ti vzam-. Kakor seješ, tako žanj-. Da si vse ogledaš, potrebu- kake tri ure. Greva, da si izber- konja. Pomozi vsakemu, kolikor utrp-. Kogar se bojiš, tega ne ljub-. Rajši dobrim služim, kakor hudim zapovedu-. Zakaj se vselej jokate, kedar mi kruha daj-? Ne sodite, da ne bod-: bo- (= boste, bote) sojeni . . .

c) let-(i)-mo³, pust(i)mo, let(i)te, sliš(i)te, lež(i)te, pust(i)te, taj(i)te, naprav(i)te, mol(i)te, sliš(i)ta . . ., tudi taj(i)t(e), mol(i)t(e), sliš(i)t(e), sliš(i)t(a), celo: pojd(i)te in pojd(i)t(e), čujt(e) = čujte in strm-, stojt(e) ino ves svoj um zbira-(j)te . . . sicer pa za prednjim glag. III. 2. in IV.: molimo (branim) in delamo: delajmo, ljubite Gospoda in poslušajt(e) ga, toda poslušajte G. in ljub- ga; nes(e)t(e): nesit(e), reč(e)t(e): rec(i)t(e), piš(e)t(e): pišit(e), pošlj(e)t(e): pošljit(e) . . .

d) nečem nes-(ti), ples- = plet-: plesa-; skub-(s-ti), tep-, ple-(ti); streč-; vzet-⁴; mle-; pi-; vzdig- = vzdign-: vzdiga-: vzdig(o)vat(i); štet-, molča-; kup-, čast-, sled-, paz- = sled(i)t(i), paz(i)t(i), leč(i)t(i): leč-(i); delat-: del- [= deli = del(i)t(i)], pis-, isk- = pisa-, iska-, bra- = brat-, sejat-; kup(o)vat(i) . . .

e) grem vošč-(i-t), bran- = bran(i)t, pis- = pisa-, kup-: kup(o)vat . . . prim. § 13., i, II., 1.!

f) mož je nes-(e-l), pek-, hval-, vrn-, vrg-, toda dal⁵, omel, bíl, čul, pel, vendar tudi razpr(l), zavr(l), udr(l), rju(l); on je delal: delil: del(o)val, mota(l): moti(l), moža sta nes(la), možje so -(li), sestra je -(la), sestri ste -(li), sestre so -(le), živinček je -(lo); v stavkih z umetnim redom: nes(el) = nesel je mož, nes(li) = nesli so možje . . .

¹ Končni *e* (3. os. ed. in množ., del. tvorno-sed. I. in *i*, razen *i* s prisekom, n. v. adno spisujemo, ako se da s prednjim znakom zaznamovati v enem potegljaju, n. pr.: nese, molče, bude, hvali, suni, nesi, grebi, reci . . ., toda plete = plet(e), trpe = trp(e), časte = čast(e); beri = ber(i), trpi = trp(i), pleti = plet(i); krož(i), služ(i) . . .

² Pri glag. V. 1. navadno označujemo vrstno spono (*a*), kadar se da simbolovati; ravno tako ravnamo pri glag. VI. z debelskim *u* (seveda, ako končnice opuščamo, § 13., u); na ta način nam je mogoče točneje čitati, ker ne moremo zamenjavati glagolov raznih vrst.

³ Pri glag. III. 2. in IV. se ni bati nejasnosti, ker so velelnikove oblike enake določnikovim.

⁴ Nedoločniku večkrat radi označujemo priponski *t* ali iz grafičnih razlogov ali pa zaradi večje jasnosti, n. pr.: vzet(i), štet(i); kup-(o)vat(i): -(iti), nadomest-(o)vat(i): -(iti); prim. § 13., i, II. 1.!

⁵ Enozložnim deležnikom pripono *l* spisujemo, n. pr.: jel, pel . . .; izpuščamo jo le tedaj, ako si prihranimo cel nov potegljaj, n. pr.: sovražniki so se udr-, upr- . . .

Pripona *-l* lahko odpada tudi deležnikom glagolov samoznakov, n. pr.:

on je hot-(e-l), mog-, mora-, misl(i)-...

Opomba 1. Ako je osebkov spol določen edino le po glagolovem deležniku (tvorno-pret. II.), tedaj opuščamo pripone (= pripone in sklonila) le moškemu spolu, n. pr.:

[jaz] sem nes-(e-l): nesla: neslo, ta je nes-(e-l), ta je nes-la, smo nes-(l-i): nesle: nesla, ni dvom(il): dvom(i)t(i), proti vodi je težko plaval = plava(l) = plav(al): plavat(i);

v stavkih z umetnim redom:

nes(el) = nesel sem, nes(li) = nesli smo...

Opomba 2. Ako je pa osebkov spol določen po pomočnem glagolu, tedaj odpadajo pripone (pripone in sklonila) tudi deležnikom ženskega in srednjega spola, n. pr.:

sta nes(la), bota nes(la), toda ste nesli kot dvojina za ž. in sv. sp.: ste nes(li) kot množina za m. sp.; [jaz] sem bil nes(el), [jaz] sem bila -(la)... ta je bil -(el), ta je bila -(la), ti bi bil -(el); bil bi -(el); v stavkih z umetnim redom: nes(el) = nesel sem bil, nes(la) = nesla sem bila, nes(el) = nesel bi bil...

3. Združenke.¹ a) Pomočnega glagola *biti* sedanjikeve oblike *sem, si... so; nisem... niso* združujemo 1. redno s prednjimi in naslednjimi deležniki *bil, hotel, mogel, moral*; 2. lahko s prednjim deležnikom vsakega drugega glagola, ako se mi ni bati nejasnosti, zlasti če potrebujemo deležnikovo pripono, n. pr.:

nesel + sem, pisal + si, vzel + je, dala + sva, imeli + smo, videli + ste, kupili + so;

redkeje s trpno-pret. deležnikom; najnavadnejše so združenke, kakor:

voljeni so...

b) Naklonski členek *bi* združujemo 1. redno s prednjimi in naslednjimi deležniki *bil, hotel, mogel, moral*; 2. lahko s prednjim deležnikom tvorno-pret. II. vsakega drugega glagola, n. pr.:

dala + bi, peli + bi...

c) Nikalnico *ne*, ki stoji v nikalnih stavkih pred glagolom ali pomočnim glagolom, združujemo z naslednjo glagolsko obliko; glagol samoznak na nadčrti dvigne nikalnico v višino, n. pr.:

ne + nesem, ne + bom nesel, nesel ne + bom; ne + bodem, ne + mislim, toda ne pridem (prim. § 15., B)...

d) Členek *naj* s prednjim in naslednjim glagolom, n. pr.:

naj + nesem, nesem + naj...

¹ § 1., 5.

e) Členke združujemo med sabo, n. pr.:

a + bi, pa + bi, še + bi, že + bi, če + bi, da + bi¹, ne + bi, da + ne + bi, ne + da + bi; naj + bi, naj + ne + bi . . . ;

na ta način dobimo pogostne združenke, kakor:

1. ne + bi + bil² (hotel, mogel², moral²), 2. bi + ne + bil² (hotel, mogel², moral²), 3. ne + bil³ (hotel, mogel³) + bi, 4. da + bi + hotel, da + ne + bi + hotel, da + bi + ne + hotel, ne + da + bi + hotel, naj + bi + hotel (na osnovnici).

Opomba 1. Ne rabimo pa a) združenke na nadčrti, kakor: da + bi + bil (mogel, moral), da + ne + bi + bil (mogel, moral), ne + da + bi + bil (mogel, moral), ampak ločimo rajši členke od deležnikov in stavimo združenke da + bi, da + ne + bi, ne + da + bi na osnovnico, deležnikom bil, mogel, moral pa ohranimo pravilno lego;

b) združenke, kakor: da + bi + ne + bil (mogel, moral) [na nadčrti]; da + bi + ne + nesel . . . [na osnovnici]; v teh slučajih pišemo združenko da + bi posebe na osnovnici, nikalnico pa puščamo združeno z deležniki: bil, mogel, moral; nesel . . . na nadčrti, odnosno na osnovnici.

Opomba 2. Veznikov ne združujemo z glagoli, n. pr.:

da bo, pa-, če- . . . : da + bi, pa + bi, če + bi . . .

V. 1. Ti neseš. Oba neseta. Mi beremo. Mi pišemo in⁴ čitamo. Vi pišete in čitate. Vi nas žalite, a mi molčimo. Jed mu tekne. Sestra daje, šteje, poje, kupuje, odpotuje, pije, umije, zašije, kupi. Stoječ mlin in molčec jezik ne hasnita. Ovca in koza nam koristita. Brata nas nadomeštujeta, a danes odpotujeta. Oba me zaničujeta. Trobente pojejo (= pojo). Časi pridejo. Danes pridejo bratje. Dečki štejejo, sedé: sedijo, stojé: stojijo, molče: molčijo. Živali koristijo. Učitelji svarijo (= svaré). Ljudje častijo (= časté), trpijo (= trpé), tajiyo: tajé. Besede mi pohajajo. Konji rezgečejo, rzgetajo. Otroci skačejo po tratah. Starši nam nekaj obetajo. Ptice letajo: letijo: leté. Deklice igrajo, padajo: padejo, spletajo: spletejo (= spleto). Oni kupujejo (= kupujo): kupijo, škodujejo: škodijo, žalujejo: žalijo, uničujejo: uničijo, maščujejo, spuštujejo. Prijatelj (: -a. : -i), zakaj molčiš (= : -ita: -ite)? Prijatelj, zakaj molčíte?⁵ Kaj pravita? Zakaj bežita, bežite? Kaj pišete? Gledamo, a ne vidimo. Ušesa imamo, da⁶ slišimo. Kar revežem dajemo, Bogu dajemo. — Mi naj nesemo. Nesem naj. Naj nesem. Oni naj nesejo (= neso). Nesejo: neso naj. Brat naj pusti. Pusti naj. Dekleta naj pletejo (= pletó). Bog me naj varuje nesreče. Ljubezen naj nas združuje: združi. Naj oba prideta. Naj prideta oba.

¹ = *deb*; prim. pisave pri pisateljih novejše in starejše dobe: *dabi*, *debi*, *deb'*, gl. Letop. Mat. Slov., 1891, str. 13: «Z nekaterimi vezniki staplja se *bi*, *b'* popolnoma v eno besedo, posebno z *da*, tako da je na Kranjskem navadno *deb*.» (Murko). Prim. Letop. 1892, str. 76; M., III. 325!

² Glagol samoznak na nadčrti dvigne prednja členka v višino; prim. pod c!

³ Glagol samoznak na nadčrti dvigne poleg prednje nikalnice (gl. pod c!) tudi naslednji členek *bi* v višino.

⁴ § 21., II. c: in = s.

⁵ Osebito moram tu označiti, ker prijatelja vičem.

⁶ *da* (= *d*) = *a*., § 21., I. 1.

Naroči sestri (: sestrama, : sestram), naj počaka (: -te, : -jo). Bežita! Bežite! Štejte! Delajte! Kupujte! Spoštujte! Čujte in molite! Pojdite in povejte njemu! Zvonovi zvonite, na' delo budite! Zdravi ostanite! Srečno hodite! Moli in delaj (: dela): Molite in delajte (: delate)! Dej kamen vzdigniti! Začnem, neham kamen vzdigovati. Nehajte dajati, pisati, delati! Ne utegnem plačati. Nimam kaj dati. Ne vem kaj početi. Dajte hlapcu jesti in piti! Pridem te častit, klicat, ti čestitat. Pojdi ga prosit, opozorit! Grem okno odpirat, kamen vzdigovat: vzdignit.

4. Samoznaki so: *a, b, c* oblike samostalnih in pomočnih glagolov, *d, e, f* glagoli nepopolnega pomena, in sicer:

a) od korena (*je*)s- sed. oblike, katere označujemo s končnicami (osebili) razen 3. os. ed., ki nima osebila; ta oblika ima nepravilno lego na nadčrti (§ 12., 2.), da se razlikuje od oblik *jé* (gl. jesti) in *je* (zaimek): 1. s-(e)m, -i, je, s-va, -ve, -ta, -mo, -te, -o. 2. nisem (= nésem), nisi, ni,¹ nisva, nisve, nista, nismo, niste, niso;

b) od korena *by-*² 1. tvorno-pret. deležnik II. *bi-l*, označen s končno pripono, 2. nedoločnik *bi-ti*, označen s končno pripono in korenskim *i*; končni *i* lahko odpada po § 13., i, II., 1.

Združenke: 1. sem bil, si —, je —, sva bil-a, sve -i, sta bila, smo bili, ste —, so — 2. sem bil-a, je -o, smo -e, ste bile, so — 3. bil sem, — si, — je, bil-a sva, -i sve, -a sta, bili smo, — ste, — so 4. bil-a sem, -o je, bile smo, — ste, -e so, 5. bil bi,³ bila —, bilo —, bili —, bile — 6. bi bil, bi -a, bi -o, bi -i, bi -e 7. naj bi, — — bil 8. nisem bil, nisi —, ni —, nisva bila, nisve bili, nista bila, nismo bili, niste —, niso — 9. ne bi bil 10. ne bil bi 11. bi ne bil 12. naj ne bi, — — — bil, — bi ne bil 13. ne bi, da ne —, ne da — . . .

V. 2. Poldne je: on rad jé; ne maram je. Kje ste bili: bile? Len je delati. Groza je bilo videti boja. Bilo je bežati. Ni bilo ni kraja ni konca. Mi smo: nismo pisali. Pisal sem. Slišal sem. Sem čul. Čul sem. Mraz je uničil cvetje. Vihar je polomil drevesa. Sreča nas je zapustila. Hlapci so ves dan orali. Ptice so letale: letele. Bila je huda zima, da je drevje pokalo. Dolgo časa so delavci kamen vzdigovali, a ga niso vzdignili. Dolgo smo kupovali, a nismo nič kupili. Malo časa je pri nas (§ 1., 5.) stanoval. Prišel je čas trgatve. Imeli smo besedo. Pravili so; povedali so. Tri dni je, kar ga nisem videl: -a. Jerbasček je spletla. Kaj je začeti: začel? Videti je dno. Videl je dno. Ni slišati: slišal zvona. Knjiga je bila dotiskana. Ne terjati: terjajte, kar meni dano ni. Ne vem, kaj bi počel, pisal, delal? Kaj bi vam naj pisali? Ni bilo nič slišati, da bi bil prišel. Želeti bi bilo, da ne bi deževalo: da bi ne deževalo. Ne da bi ga tepel: tepla: topli! Bog daj, da bi bilo res. Da bi bil vedel, da si doma, bi bil prišel. Nisem vedela, kaj bi naj bil storil. Ne da bi mu bil pomagal, še⁴ bežal je.

¹ Prim. združenke: *ni nič, -nihče* (§ 19., 6. d); *-nikdar, -nikoli, -treba* (§ 21., 8. d).

² Prim. koren *bi-* (M., EW. 12.) pod 5., B, op.

³ Naklonski členek *bi* = *a*, § 21., I., 3.; končni *i* se le tedaj spisuje, kadar je potreben zaradi jasnosti; prim. § 17., 3. e!

⁴ *še, že, če* (= *š, ž, č*) = *a*, § 21., I., 2.

c) *bód-*: 1. -em, -eš, -e¹, -eva, -eve, -eta, -emo, -ete, -o 2. jaz² -em³, ti -eš, on -e . . . 3. bod-i, -iva, -ive, -ita, -imo, -ite 4. -oč 5. naj bodem, — bode, — bodemo, — bodo 6. ne bodem 7. jaz — — 8. ne bodi . . .

Skrajšanim oblikam tega glagola izpuščamo samogl. o po § 12., 1. a (prim. § 13., o!):

1. b(o)-m, -š, bo: b(i), b(o)-va, -ve, -ta (= -sta), -mo, -te (= -ste), (-jo) 2. jaz bom³ 3. naj bom, — bo: — bi, — bomo 4. ne bom, — bo: — bi 5. jaz ne bom 6. naj ne bom, — — bo: — — bi . . .

V. 3. Bog je bil, je in bode. Kaj bo: bi⁴ počel? Od pametnih boš več hvale imel, da molčiš. Kaj bodele delali: delale? Danes boste začeli brati. Naj bo konec besedi! Hlapec ne bode: bo leta doslužil. Danes ne bomo dogotovili. Ne sodite, da ne boste sojeni. Skrbi nas ne bodo: bi trle in belile. Napiši naj bodo razločni in pravilni! Jaz vas ne bom: bi prosil. Vi nas ne bote: bi sodili. Zivljenje naj bode ti delaven dan!

d) *hoč-* (*hč-*), *hot-*: 1. hočem (hčem), -eš, -e⁵, -eva, -eve, -eta, -emo, -ete, -ejo (h. si) 2. jaz hočem . . . 3. hoti, ne — 4. hoté (deležnik tvorno-sed. I. in 3. os. mn. = hočejo), ne — 5. hoteč 6. hoteti (hteti), ne — 7. hotel, hotela, hotelo, ne hotel (§ 17., 2. f) 8. sem hotel (§ 17., 2., op. 1.), si —, je —, sva hotela, sve hoteli (§ 17., 2., op. 2.), sta hotela, smo hoteli, ste —, so — 9. hotel sem (§ 17., 2. f), — si, — je, hotela sva, hoteli sve, hotela sta, hoteli smo, — ste, — so 10. sem bil hotel 11. bodem — . . . 12. bom — . . . 13. jaz bodem — 14. — bom — 15. hotel bom 16. — bi: — bo, bi —: bo — 17. da bi —: — bo — 18. naj hočem, — hoče, — hočemo, — hočejo 19. naj bi hotel, naj bi bil — . . .

Skrajšane oblike:

1. čem, češ (§ 13., e, II. 2.), če (= vez. če, § 21., I. 2.), čeva, čeve, četa, čemo, čete, čejo 2. jaz čem 3. nečem (nočem) 4. jaz nečem 5. nisem hotel 6. nisem bil — 7. ne bodem —, — bom — 8. jaz ne bodem —, — — bom — 9. ne bi —: ne bo — 10. bi ne —, ne — bi, da ne bi —, da bi ne —, ne da bi — . . .

V. 4. Kaj hočeš biti? Dovolj mu storiti, kar hoče. Hočete vino piti? Otroci hočejo kruha. Jaz hočem biti vesel. Hoteli smo odpotovati. Hudo delnik ni hotel povedati, kdo da ga je bil najel. Naj sem storil, kar sem hotel, ni mu bilo prav. Bi že bilo, ko bi hotel: hoteli. Menijo, da bi hotel vzeti, če bi mu hoteli ponuditi.

e) *mor-*, *moz-*, *moč-*, *mog-*, *mož-* (gl. pod 5., B!): 1. mor-em, -eš, -e, -eva, -eve, -eta, -emo, -ete, -ejo (m. si) 2. jaz morem . . . 3. mozi 4. moči 5. mogel 6. sem — 7. — sem . . . 8. sem bil — 9. bodem — 10. bom — 11. jaz bodem — 12. mogel bodem 13. — bi: — bo: — bode 14. bi —: bo —: bode — 15. da bi —, da ne bi —, ne da bi — 16. ne morem 17. jaz ne — 18. nisem mogel 19. — nisem 20. nisem bil — 21. ne bodem — 22. — ne bodem 23. — ne bi: — ne bo: — ne bode 24. ne bi —, bi ne —, ne — bi 25. da bi ne — . . .

V. 5. Ne morem ti dopovedati. Jezik ne more povedati, kar v srcu čutim. Ne more, kar bi hotel. Ne moremo in nočemo ga žaliti. Jaz ne morem dopustiti. Mi ne moremo lenuha hvaliti. Hiša je bila natačena, da nisem mogel sestiti. Branili so nam, da nismo mogli črez most. Bežali so, kar so mogli bežati. Delavci so dolgo kamen vzdigovali, a ga niso mogli vzdigniti. Živali bi ne mogle živeti brez rastlin. Brez rastlin bi ne mogle živali živeti.

¹ Prim. pod 5., A. b. ² § 1., 1. ³ § 17., 2.

⁴ § 1., 5., in § 21., 8. b.

⁵ Prim. pod 5., A. b.

f) mor-a-: 1. mor-am. -aš, -a, -ava, -ave, -ata, -amo, -ate, -ajo (m. si) 2. jaz moram... 3. morati 4. moral 5. sem — 6. — sem 7. sem bil — 8. bodem — 9. — bodem 10. — bi: — bo: — bode 11. bi —: bo —: bode — 12. bi ne — ne bi — 13. ne bo —: ne bode — ...

V. 6. Nimam drobiža, moram izmenjati. Hočeš nočeš, moraš poslušati. Kdor hoče jesti, mora delati. Še danes moramo končati, kar smo pričeli. Ti moraš prejeti zaslužen kaznen. Prebral sem, kar sem moral brati. Moral je vojak postati. Italijani so morali bežati.

5. A. Izpeljava in sestava samoznakov.¹ *a)* Samoznaku, ki začenja s prednjikom (n. pr. *človek*, § 18., 4.) ali pa neha s končnikom (n. pr. *moč-en*), pritikamo pripone neposredno, ako je spajanje ugodno, ne da bi bilo jasnosti na kvar; vmesne pripone lahko odpadajo (§ 16., II. B), n. pr.:

moč(no)st, pomoč(ni)ca, moč(no)srčen ...

b) Ravno tako in z istim pogojem pritikamo končnice², ako se nam zde potrebne ali pa če njih označenje ni zamudno³; sicer nam nadomešča samoznak brez končnic vse druge osebe, odnosno sklone, n. pr.:

bôd- = bod-em, -eš ... drug = drugega, -emu, -i, -ih (§ 18., 4.) ...

c) Osnovno besedo spajamo pogojno z določilnico (kakor pod *a* in *b*); včasih smemo z ozirom na § 1., 11. preneseno osnovnico zapustiti in se vrniti z osnovno besedo na črto osnovnico, n. pr.:

močnopleč, narodnogospodarstven (§ 18., 4.), narodopraven ...

d) Pripono in končnico, odnosno pripono ali končnico, katere ne spajamo s samoznakom, stoječim na osnovnici, pišemo ravno nad samoznakom, odnosno nad koncem samoznaka ali tesno poleg konca na nadčrti, n. pr.:

državljan (§ 18., 4.), Hrvatje ...

e) Osnovno besedo, katere ne spajamo z določilnico, ki je označena s samoznakom na osnovnici ali na nadčrti, pišemo tesno poleg samoznaka na osnovnici, odnosno ravno pod samoznakom ali pod koncem samoznaka na osnovnici, n. pr.:

človekoljubje, državnozborski, državoznanstven, narodovlada ...

f) Samoznak, ki stoji na nadčrti, pišemo nad pripono ali določilnico, odnosno nad koncem pripone ali določilnice, odnosno tesno poleg konca pripone ali določilnice, n. pr.:

pomoč, opomorem, polnomočen, pomislek (§ 18., 4.), bajesloven, modroslovec, stihoslovje ...

¹ Pravila tega odstavka čitaj in uporabljaj ob priliki!

² Končnicam *-am, -ama, -ami, -om, -oma, -ah, -ih, -ov* navadno opuščamo prednje samoglasnike, zlasti ako stoje nad nadčrto; prim. § 18., 1., § 13., B!

³ Prim. § 17., 2. in § 18., 2.; bode: hoč(e), mor(e): mora; narod-*a, -u* ...

g) Nikalnico *ne* spajamo z naslednjimi samoznaki, kadar koli se da spajati, n. pr.:

nemoč, nemogoč, nemožen . . .

B. Izpeljanke in sestavljenke. a) bodočnost, b) 1. dopo-morem, obne (= one-), opo-, po-, pre-, pripo-, vz-, z-, 2. morebiti, c) 1. dopo-moči . . . 2. moč, -en,¹ -nost, 3. nemoč: neče, -en, 4. pomoč, -ek, -en, -nica,² -nik, -niški, 5. premoč, -en, pripomoček; brezmočen, 6. polno-močen, -močje, močno-duš-en, -nost, močno-pleč, -srčen, 7. dopo-mogel . . ., 8. obne-moglost (= one-), 9. mogoč; je mogoče, ni —, 10. mogoč-en, -než, -nica,³ -nik, -nost, 11. nemoč, -en, 12. omogoč-evati, -iti, 13. onemogoč-evati, 14. premogoč-en, -nost, 15. mog-ot-ec, 16. mož-en, -nost, 17. nemož-en (= nežen), 18. premož-en, -enje, -enjski, 19. vzmož-en, 20. zmož-en,³ -nost, d) primora-m, -ti, -l, -n . . .

Opomba. Niso pa samoznaki tvoritve, kakor:

istina, pristen (koren jes-); bivši (§ 13., v, 2.), -bit (trp.-pret. del. in namen., ki se rabita le v sestavah); bit-je, -en, -nost; bistv-o, -en; do-bim, prid-o-, zado-; do-biti (§ 13., i, II. 2.); do-bitek, pre-, dobit-en, -je, -elj (§ 16.) -ev (§ 16.); bil-ca, -ka; biva-m, -lišče (koren by-) . . .; bi-ti, -jem, boj (koren bi-); redke sestave: dobod-em (koren bôd-) . . .; bodem (koren bod-; bosti) hot-en (§ 10., 9.), pohoten; zmag-a, -ati . . .

V. 7. Denarja ne morem dobiti. Ni moči ga prebivati. Ne bodem pozabil. Jaz sem dobil, vi ste izgubili. Noč me je dobila. Ne da bi pozabil (: -a : -i)! Prosi, da ti pomorejo. Znanstva so velika moč. Pomagaj in dajaj (: -daj) rad, če ti je mogoče. Njega ni mogoče prekaniti. Reč je postala nemogoča. Mogočnost ga bo že še⁴ minila. Čebele so mi opomogle. Bil sem primoran.

§ 18. Samostalnik in pridevnik. 1. Samostalnikom⁵ označujemo njih sklonila, ako so potrebna, kar najkrajše, prim. § 13.: -tah, -teh, -tih; -tom, -toma, -tov, -fom, -hov; § 17., 5., A. b . . .

2. Ako pa samostalniške oblike jasno sledé iz slovnične zveze, tedaj jim sklonil sploh ne spisujemo;⁶ pogojno odmetavamo tudi prirastke (med deblom in med sklonili), in sicer pogosto -et-⁷, -ov-, -ev-, redkeje -en-, -es-; končni samoglasnik lahko odpada tudi edninskemu imenovalniku (zlasti za t), n. pr.:

det-(et-u), pišč-(et-a), tel-(et-ih), živinč-(et-), oč-(et-je), dekl-et-: de-k(e)l, im-(en-), per-(es-a), oč-es-a: oč-et-a, tel-es: tel-et, grad-(i) = grad-(ov-i) = grad-(je), dn-(eh) = dn-(ev-ih) = dn-(ov-ih); let(o).⁸ mest(o), žit(o), mat(i), sramot(a), vaj a), vin(o), delo: del, prim. končnike: -ur(a), § 13., a, II.;

¹ § 13., i, II., 3. c: močn-(i)h. ² § 16., III. 5.

³ Zložek *sž* (= *zž*), § 9., s, 3. ⁴ § 1., 5.

⁵ Kar velja o samostalniku, isto velja v obče o ostalih sklanjalnih besedah.

⁶ Samo ob sebi se razumeje, da opuščamo označevanje sklonil navažno le tedaj, ako s tem kaj pridobimo, prim. § 12., 1. in § 13.; s prostimi samoglasniškimi sklonili *e* in *i*, *a* in *u* ravnamo v obče ravno tako kakor pri glagolu (§ 17., 2., op. 1. in 2.), t. j. *e* in *i* označujemo, kadar se dasta s prednjim znakom v enem potegljaju pisati; ravno tako zaznamujemo *a* in *u*, ako se dasta simbolovati.

⁷ M., II. 190 do 191. ⁸ M., IV. 20.

-j(e), -išč(e), -stv(o), -štv(o), § 16. Tu so brat(je). Drevesa so košat(a). Jelke = jelk(e) so visok(e). Vrata = vrat(a) so odprt(a), razbit(a). Množica, malo, veliko ljud(i), fant(ov), kost(i)¹ = kost(ij) čednost-(i) = -(ij), cepí: cepov. Bilo je nekaj mrtv(ih), ubit(ih), ranjen(ih). Povedati ti imam nekaj zanimiv(ega). Troje ptič(ev) sem ustrelil. Danes imamo sej(o). Nima možgan(ov). Nisem videl ne oč(eta) ne mater(e). Srno prištevamo sesavc(em), dvoparkljar(jem), jelen(om). Imenovan je adjunkt(om), za adjunkt(a). Pridem ob let(u). Otroška ljubezen do starš(ev). Bilo je o binkošť(ih). Bil sem v toplic(ah). Smrt kosi od kraj(a). Grem v mest(o). Hodil sem po svet(u). Ne morem mu do živ(ega).

Opomba 1. Ako je osebkov spol označen edino le v pridevnem dopovedku, tedaj opuščamo sklonilo le moškemu spolu, n. pr.:

[jaz] sem (ostanem, ne morem biti...) bogat: -a: -o; ... so -(i): -e: -a;

v stavkih z umetnim redom:

bogat(i) = bogati smo ...

Opomba 2. Ako je pa osebkov spol označen v glagolu, tedaj opuščamo sklonilo tudi ženskemu in srednjemu spolu, n. pr.:

sta,² (bota, ostaneta, ne moreta biti...) bogat(a), to da ste (bote...) -i: -e: -a; [jaz] sem bil bogat, [jaz] sem bila -(a), ta je bil bogat, ta je bila -(a), so bili -(i), so bile -(e), so bila -(a), [jaz] bi bila -(a); bile bi -(e);

v stavkih z umetnim redom:

bogat(e) = bogate ste bile, bogat(i) = bogati so bili ...

3. Glede označevanja in opuščanja sklonil naj veljajo še nastopna navodila:

a) Ako je samostalnik združen s prirednim pridevkom, t. j. s samostalnikom (v istem sklonu), pridevnikom, zaimkom, števnikom, deležnikom (v istem sklonu, spolu in številu), tedaj dodevamo sklonilo navadno prvi besedi, le če je ugodnost večja, drugi,³ n. pr.:

V mestu Budejevic(ah). Kralju Matjaž(u). Šibe strahovavk(e). Modremu oč(etu). Na suhem zlat(u). Slab-a, -e tovariši(j-a, -e). Materin jezik je vseh dar(ov) najlep(ši) dar. Obleka nas ne stori Bogu prijetn(ih). Črt-(e, -i) vzpo-rednic-e, -i. Suh(e) veje. Iz hrastov(ega) lesa. Petje vesel(ega) ptiča. Stal sem na desn(em) bregu. Število naš(ih) dni.

b) Smemo pa sklonila tudi povsod opuščati kakor pri posameznih samostalnikih (gl. 2.!), ako sta sklon in število jasna iz besedne zveze, n. pr.:

Gazele so vitk(e) živali = žival(i). Pluli smo proti pristanišč(u) Pirej(u). Spal sem do bel(ega) dne = dn(e). Mladenič visok(e) rast(i), cvetoč(ih) let.

¹ Sk., § 87., d; M., III. 140.

² To velja samo tedaj, ako mi rabi osebilo -va, -ta samo za moški, ne pa tudi za ženski in srednji; prim. Sk., § 153.

³ Vendar pa smemo tudi v takih slučajih dodevati sklonilo prvi besedi, ako nam je do hitrejšega in točnejšega čitanja.

Ljubezen do materin(ega) jezika = jezik(a), do skrbn(ih) starš(ev). Imam ga za najzvest(ejšega) prijatelja = prijatelj(a). Jožef je bil očetu izmed vs(eh) sin(ov) najljub(ši). V štir(ih) (= 4) dn-(eh, -evih, -ovih).

c) Ako je pa sklon jasen in bi mogla nastati dvoumnost le glede števila, tedaj veljaj pravilo: v ednini izpuščaj sklonila, v dvojini in množini pa spisuj, n. pr.:

Grem v gor(o): gore. Odrekel sem brat(u): bratoma: bratom, sestr(i): sestrama: sestram. Mati je sedela pri mal(em) otrok(u): malih otrok(ih), otroc(ih). Poduk na srednj(i) šol(i) = srednji šoli: srednjih šol(ah).

Opomba. Edninskemu roditelju označujemo sklonilo, ako bi bila oblika brez sklonila enaka množinskemu roditelju; a dvojniskim in množinskim oblikam, ki so enake vzporednim sklonom edninskim, pa smemo izpuščati sklonila, n. pr.:

Ne maram ribe: rib. Do ceste: cest, gore: gor (= gorà), hčere: hčer (= hčera, hčeri), mesta: mest, dekleta: deklet, kolesa: koles, imena: imen, otroka: otrok, stremena: stremen, lasú: las, zobú: zob . . ., toda grem do visok(e) gor(e), do visokih gor . . . Ljubiš konj(a) (= ed. in dv.) = konja, brat(a). Njemu ni do reč(i), stvarnost(i). Omenil je nekaj reč(i), tajnost(i). Lovcev ni groza strmečih čer(i): strmeč(e) = strmeče čer(i) . . .

V. 8. Škarje so ostre. Hiše so lepe. Smreke so tenke in visoke. Zena je bogata. Žene so bogate. Možje so bogati. Duri so zaprte: zaprli (§ 17., 2. f). Zaprte: zaprli so duri. Kaj poročajo listi? Kje stojé hrastje, fantje? Jele so mi noge otekati. Jaz sem ga otel lakote. Ujeli so nekaj zajcev. Dokaj ljudi je videti. Nič ni lepšega, ko je strah božji (§ 1., 2.). Cel voz je bilo ranjenih. Šest mesecev moči tla krvava reka. Očeta in matere¹ ni doma. Krona iz zlata. Ljubezen do staršev. Trpeti nam je do smrti. K božiču. Proti solncu. Zanikaren sin je očetu: oču na sramoto. Oče in mati gresta v mesto. Čakali smo med upom in strahom. Za lakoto umreti je hujše: huje ko zgoreti. Ni čuda, da so visoki: visoke, ostri: ostre, bogati: bogate. Ne morejo biti vzeti: vzete. Ni dvoma: dvomiti: dvomil, da so bile ostre: so bili ostri. Mogoče, da so bile zaprte. Brez dvoma bi bili vzprejeti. Vzete so bile. — Medvedu kosmatincu je težko uti. Mesto Celje: — Ljubljana (§ 1., 16.). Solčni žarki pripekajo. Na dan sv. Treh kraljev. Obleka naše sestre: naših sester je nova. Bil je oče, ki je imel tri sinove (= sine). Zlat kralja Matjaža samega. Imam dva lista, zelenega in rumenega. Storil ga je nesrečnega. Lepih in rodovitnih dreves imamo malo. Na stare dni je moral miloščine prositi. Miza iz hrastovega lesa. Za belega dne. Poznam ga kot vestnega delavca. Vaš zvesti (§ 1., 16.) tovariš. — Bil je gostih besedi. Kako bi bilo lepo, ko bi ne bilo hudobnih ljudi na svetu! Dolina je polna malih gričev. Ljubezen do materinega jezika. Starček ve pripovedovati o turških vojskah. Prišli so pod rimsko oblast. Bili so pod rimsko oblastjo. Trobentica ima kobulasto² razcvetje. Delali so ridasto² cesto. On je na slabem glasu. Nekaj izgrednikov je bilo aretovanih. Bilo je šest voz (= vozov) poseдениh. Ni grše napake od lenobe. — Sestra je pri teti: tetah. Ločitev bo težka za mater in sestro: sestre. Danes ne bo bratov v šoli: šolo. Danes ne bodo bratje v šoli. Solnce je za goro: gorami. Otroci skačejo po zeleni trati: zelenih tratih. Tuje reči naj ne bodo v vaših skrbih: vaši skrbi. Otel sem ga iz nevarnosti: iz velike —: velikih —.

¹ Glede na nominativno obliko *mat(i)* (gl. pod 2.!) smemo tudi debelski zlog *-er-* izpustiti, kakor bi bil prirastek.

² § 1., 16.

4. Samoznaki, njih izpeljanke in sestavljenke. Gl. § 17., 5. A! Nekateri samoznaki imajo posebne, karakteristične¹ oblike: *mišlj-*, *dobr-*; v oblikah *mis-e-l*² in *dob-e-r*³ se vrinjeni e (§ 1., 2.) stalno izpušča. Postranske oblike, kakor: *druzega*, *tacem* . . . nadomestujemo z navadnimi oblikami (= samoznaki); le če se nam važne zde, zlasti če so vzete iz pesnikov, tedaj jih moramo do cela pisati:

a) *Avstrij-a*⁴ (-e, -i, -o⁵), -an, -anec, -anski, -ec, -ski;

b) *človek* (-a, -u, -om⁵), -o-derec, -jedec, -ljubje, -ljubnost, človekov; *človeč-anstvo*, -e, -ek, nečlovečež, učlovečenje, počloveč-evati -ujem, učlovečiti⁶, človeč-nost; *človeš-ki*, -tvo;

c) *držav-a* (-e, -i, -o, držav, -am, -ah, -ami⁵), -en, -ica, -ljan, -ljanski, -ljanstvo, -nik, -niški, -ništvo: društvo, držav-no-praven, -zboren, držav-o-pis, -tvoren, -znanstven; *podržav-iti* (§ 17., 5. A. b in c), -il, -ljen, -ljenje;

d) *Hrvat* (= *Hrovat*; -a, -u, -om, -je, -ov, -ih, -i) -ski, hrvaški (= hrovaški);

e) *-krat*⁸: en-, oba-, dosti-, prvi- (= prvo krat), često-, malo-, marsi-; veliko- (= veli-) poslednji-, zadnji-⁹ (§ 14., 4.); neki-¹⁰ = neko-, redko-, vsak- = vsaki- = vsako-, toda plačam v dveh kratih, več kratov: več-¹¹, h krat-u = -i¹¹; en-kraten, več-, večkratnik;

f) *misel* (misl-i, -ijo, -ih⁷), brezmiselje, misel-n, misel-nik, -nost, brez-, mislec, pomisl-ek, misli-telj (§ 16., 10.), omislitev (§ 16., 11.), misli-m, -š (§ 1., 16.), -ve, -mo, -ta, -te: -ti⁶, izpremisli, ne mislim, pomisliv, mislivec, toda smisel (zmisel), nesmisel, -n; *mišlj-*: -en, -enje, domišlj-aj, -ati, -avost, -evati (-ujem), -ija, -ivec, -ivost, razmišljen-ec, -ost, izmišljen-ina, izmišlj-evanje, -evavec, -evavka, -otina;

g) *narod* (-a, -u, -om, -i, -je, -ov, -ih⁷), -en, -ič, -iti (se), narod-njak, -njaški, narod-no-gospod-ar-stven, narod-nost, narod-o-kaz, -ljub, -pis, -znanstvo;

h) *slov, slo-v-, -sl-ov-*: naslov, bogo-slovec, modro-, baje-sloven, glaso-, proti-slovje, državo-, narodo-, slov-a, Slov-an, poslovaniti, slov-anski, -ar, -arček, -eč, nesloveč, Slovenec, sloveniti, slov-enski, -enščina, -es, -esen, -esnost, -eti, -im, odslov-ljen, slov-ka, -kovati, -nica: Slovenca, -ničar, -ničen, -nik, -niški, -o (-esa, -esu), slovotvorje, slov-stevce, -stven, -stvenik, -stvo, poslov-ilen, -itev, -iti (se), -ljenec; po-sl-ov-anje, -ati (poslujem), -en, -nica, -nik, toda po-slo-vod-en;

¹ Prim. § 21., II. C: poleg; § 15.: iz, pri, neo-, neob-, neod-, nad . . .

² Gl. § 1., 2. (M., I. 303 in 304, III. 130.)

³ Samoznak *dob(e)r* = *dobr-* označujemo s končnikom *br* na osnovnici (§ 12., 2.); zaradi večje jasnosti in lažjega čitanja spisujemo zložek *br* v ulomljeni obliki; prim. Faulmann, *Entwicklungsgeschichte des Gabelsberger'schen Systemes*, Wien 1868, p. 24/III.

⁴ Sprednjiku *av* (= Avstrij-) ni treba privedati končnega *a* v označenje nominativa, ker se ni bati zamene z gen. plur.; prim. pod c: država.

⁵ Gl. § 17., 5. A. b! ⁶ § 13., i, II. 1. ⁷ § 13., i, II. 3. c.

⁸ = *krät, kräta* in *krät, i*; «oblike m. in ž. spola se ne dajo vselej za gotovo ločiti». Pl., I. 457.

⁹ = *zad-nji-*, M., II. 207 in 156.

¹⁰ Od dveh in istih soglasnikov, ki bi se strnila v sredini, eden izpada; prim. § 19., 6. c: ves svoj, § 21., II. C: izza, čim manj . . .

¹¹ = *p.* § 21., II. D.

i) *treb-*: potreb-a, -en, -ica: -nica, -nik, -nost, -ovati (-ujem . . .), -ovavec, -ščina, nepotreb-en, upotreb-a, -iti, -ljati, -ljevati, prisl. treba, je treba, treba je, ni treba, glag. trebati, toda trebež, trebiti, trebuh;¹

k) *dober*,² *dobr-a*, -o, -ega, -ikati, -ikavec, -ina, dobr-o-dejen, -delnost, -dušen, -hoten, -hotnost, -miseln, -srčnost, -st, -ta, -tljiv, -tljivost, -tnica, -tnik, -tnost, -voljen, -živec, toda predober, odobr-avati, -enje, -ilen, -iti, -ovati (-ujem);

l) *drug* (-i, -a, -o, -ega, -emu, -em, -im, -ih), -ačen, -ačica, -ačnost, -am, -ec, -ič: -ač:³ -oč,⁴ -je,⁵ drugokrat (drugi krat, drugokrat), drug-o-jezičen, -pis, -stranski, -šolec, -ten, -vrsten; s a most. drug, -a, -ovi: drugu; drugovati: drugujem, predružač-ba, -iti, toda društvo, druž-ba, -ica, -iti;

m) *mnogo*, *mnogo-*: -besednost, -cveten, -gub, -imen -jedec, -kje, -krat, -kraten, -leten, -ličen, -ljuden, -ok, -st, -stranost, -številen, -ter (§ 16., 10.), -teren, -teriti, -ternat, -ternost, -terost, -uden, -vrsten, -zaslužen, toda mnog, -i, -a, -ega;

n) *tak*, -a, -o, -ega, -emu, -em, -im, -ih⁶ . . . -oj, -ov, -šen, (= -ešen, -išen, -oščen, -ovščen);

o) *tolik*, -a, -o, -emu, -em, -im, -ih,⁶ -êr (gl. koliker, § 19., 1. l.), -šen, toliko-krat = toli-, tolikokrat;

p) *vs-*: -a, -e . . . vse-veden (vsega-), -mogočen, -učen, -učilišče, toda ves, vs-ak⁷ (§ 1., 2.); vsekam = usekam . . .

V. 9. Avstrija je mogočna država. Ogrji so neodvisni od Avstrije. Slovanski narodi so branili Avstrijo preteče nevarnosti. V onem času je bil položaj Avstrije nevaren. Edinost Avstriji je vez. Smrt reši človeka vsega trpljenja. Človeku brat je človek. Vsakemu človeku je dolžnost koristiti človeštvu. Verujem, da je človeška duša neumrjoča. Turki so mučili kristjane prav nečloveško (§ 1., 5.). Brata sta Srb in Hrvat. Turki so napeli vse sile, a niso mogli premagati Hrvatov in Slovencev. Jurij Lenkovič je bil vodja hrvaškim (hrvatskim) in slovenskim četam. Imam na misli: mislih. Bili smo vsi enih misli. Jaz ne mislim tu ostati. On je mož viteškega mišljenja. Slovesna obluba. Kranjska dežela je v onih časih slovela za bogato. Kak težka, bridka ura je slovesa! Biti slovenske krvi bodi Slovincu ponos! Modremu očetu ni treba šibe strahovavke. Nekaj je treba žrtvovati za občne državne potrebe. Ima dobra ušesa, dober jezik. Hiša je v dobrem stanu. Ima jezik do dobrega (dobra) v oblasti. Bili smo dobre volje. Dobre ceste so velika dobrota (§ 18., 2.) vsaki soseski. Ona mi je mnogo dobrega storila. Dokončavši latinske šole ni hotel dobro storiti. On je druge vere in druge narodnosti. Nekaj drugega (= družega) sem hotel povedati. Moramo drug drugemu pomagati. Šel je drug za drugim. Bil je eden od drugega lepši. Potreboval bi še mnogo denarja, če bi hotel nakupiti le najpotrebnejš-ih: (-e) reči. Kaj hoče tako človeče! Srce mi ni dalo, da bi storil kaj takega (= takega). Take misli morate opustiti. Sad je takšen, kakršno je drevo. Nima toliko denarja, da bi mogel vse napraviti. Sampanjsko vino slovi po vsem svetu. Vso noč je bil v najtežjem

¹ t. j. samoznaki so izpeljanke od korena *terbū* 2., ne pa izpeljanke od korena *terbū* 1. in od korena *tribucha* (M., EW. 352., 364.).

² gl. § 1., 2.; prim. *misel*!

³ = drugač-e, -i, prim. § 21., I. 2. in 3! ⁴ = drugodi, prim. § 21., I. 3.!

⁵ = drugej.

⁶ Prim. *misl-ih*, *narod- . . .*!

⁷ Gl. § 19., 1.: vsakdo in 6.c.: ves svoj, vsega -ega . . .!

delu. Vse je bilo dobro. Vse dobro imamo od Boga. Mož je poznal vso državo in vse njene potrebe. Sprava je mogoča na podlagi resnične ravnopravnosti in enakovrednosti vseh narodov. Prvima človekoma je bilo ime Adam in Eva, ki sta prva roditelja vsega človeškega rodu.

§ 19. **Zaimek.** 1. Samoznaki, njih izpeljanke in sestavljenke: *a) teb-, se, sebe, sebo (seboj, sabo);* na-*seben*, samona-, o-, samoob-, po-, so-, za-, zasebnopraven, po-*sebnik*, za-, o-*sebnost*, po-, o-*soben*, spo-, *osobnost*, spo-, medseboj-*en*, -*nost*, toda oseb-*a*, -*ek*, sposobiti, u-; *b) je* [= j(é), glag.]: *je* (pom. glag. § 17., 4.), *ji, jo; jima* (= ima), *jim, jih* (§ 13., j, I.); *c) mo-je*,¹ *tv-, sv-*; *d) nj-eg-ov, nj-ih-*; *e) ta, to, teh; taisti*,² vse *to*, vsega *tega*, vseh *teh*, toda takrat,³ -*en* (§ 13., a, II.), to-*le*,³ le-*to*; *f) istih, ta-*; *tist-, -ih*, vseh-; *g) malo-kdo*: malek, marsi-⁴ ne-: neki, ni- (= nikdór, gl. 5.!), vsa-: vsak, toda kdo (kedo); *h) kater-* (= *kter-*)-*i*, -*a* (= mora), -*o*, -*ega*, -*emu*, -*em*, -*im*, -*ima*, -*ih* (§ 13., i, II. 3. c), -*imi*, -*ikrat*, malo-*kateri*, marsi-⁴, mnogo-: mnogoter (§ 16., III., 10.), ne-: ne more, nekateri-*krat*; vsakateri; sleherni (iz: sled-*kater-ni*); *i) kolik*, -*a*, -*o*, -*aj*, -*anj*, -*er*, -*eren*, -*ernat*, koliko-*krat*⁵ (= *koli-*), -*teri* (§ 16., III., 10.), -*st*, -*vrsten*, kolik-*š-en* (-*oš-en*), nekolik, -*š-en*, toda nekoličen: neličen; *k) nihče*, — *drug* . . .

2. Glede označevanja in opuščanja končnic velja v obče isto, kar velja o samostalniku in pridevniku (§ 18., 1. do 3.); umeje se samo ob sebi, da je pri oblikah pronominalne sklanje treba večje opreznosti kakor pa pri oblikah, ki so tvorjene po sestavljeni sklanji, n. pr.:

men- = men-*e*, -*i*, -*o*, -*oj*, teb- = teb-*e*, -*i*, -*o*, -*oj*, nj- = njega, -*im*, -*o*, -*ih*, toda nas, nama, nam, kdo, koga; naš- = naš-*ega*, -*emu*, -*ih*; naš-: naš (§ 1., 16.), on- = on-*ega*, -*emu* . . .

3. *a) Pri vzporednih*⁶ oblikah rabi nam v podstavo najnavadnejša, odnosno ena izmed najnavadnejših oblik, katero si kar najkrajše zaznamujemo; v takih slučajih je čitatelju prosto čitati to ali ono obliko. Tako si izmed vzporednih oblik: *meno, mano, menoj: vaju vaji, vaj* . . . vzamemo n. pr.: prvo⁷ za podstavo in pišemo samo *men-*; *vaj-* . . ., čitati pa smemo: *meno* ali *mano* ali *menoj*; *vaju* ali *vaji* ali *vaj* . . .

¹ Oblike *m-oje, tv-, sv-* nam veljajo kot samoznaki le tedaj, kadar jim moramo označevati končnike, § 13., j, I.; gl. pod 4.!

² Končni *i* odpada po § 13., i, II.

³ Samoznak opuščamo brzotečnosti in združevanju na ljubo (II. del, § 3., 5.).

⁴ § 14., 4. ⁵ § 14., 4. in § 18., 4. e (veliko-).

⁶ Gl. § 16., II. B, op. 3.

⁷ M., III., jo ima na prvem mestu.

b) Ako nam je pa do natančnosti,¹ tedaj moramo obliko do cela spisati, n. pr.:

meno: mano: menoj, naju: naji: naj, njej: nji . . .

4. V jasnih slučajih smemo oblike svojilnikov *moj, tvoj, svoj, -ega* . . . nadomestovati samo s soglasniškimi sprednjiki *m-, tv-, sv-* (proste okrajšave), n. pr.:

m- oče, *m-* teta, *tv-* dete (gl. 1.), za *tv-* brata, do *sv-* doma . . . ali pa po § 18., 2.: za *tvoj-* brata . . .;

soglasniške končnice, ako so potrebne, smemo natikati tudi na omenjene sprednjike, n. pr.:

*m-*ega, *tv-*ega, *sv-*ega, *-emu*, *-em*, *-im*,² *-ih*, *-ima*, *-imi* . . . = *moj(e)ga* . . .; *svojec*, *svojeqlaven* . . ., to da *moj-a*, *-i* (§ 13., j, II.), *moje* (§ 13., j, I.) . . .

5. Privesek (členek) *r*,³ ki se pritika zaimkovnim deblom in oblikam v označenje oziralnega pomena ali pa samo v okrepljenje oblik, sme odpasti, ako se ni bati nejasnosti, n. pr.:

ka-r, vse —: *useka* = *vseka*, vse to —; *kdo-r*, *koga-r*, *česa-r*, *ničesa-r*⁴ *čemu-r*, *nikdo-r*, *nikoga-r* . . .;

v orodniku in mestniku smemo poleg členka *r* izpuščati tudi *u*, ki je posnet iz dajalnika:

kom-u-r = *komer*, *ničim-u-r*, = *-er*, *ničem-u-r* = *-er* . . ., *kak-r-š-en*, (*kakoršen*) = *kakšen*, *kolik-r-š-en* (*kolikoršen*) = *kolikšen* (§ 16., III., 15.) . . .

6. Združenke.⁵ a) Zaimke, zlasti osebne, združujemo s prednjimi predlogi v eno celotno obliko, ako se dajo znaki ugodno spajati (stikati, vlagati, stapljati), ne da bi se nam bilo bati zamene ali nejasnosti, n. pr.:

k meni, — *nama*, — *nam*, *pri meni*, — *naju*, — *nas*, *z meno* (*menoj*, *mano*), — *nami*: *znam*, *k tebi*, — *sebi*, *pri tebi*, — *sebi*, *s tebo* (*teboj*, *tabo*), — *sebo*⁶ (*seboj*, *sabo*), *k nj-* = *njemu*, *njima*, *njim*, *njej* (*nji*), *pri nj-* = *njem*, *njih* (*njiju*), *z nj-* = *njim*, *njima*, *njimi*, *pri kom* (= *kom-er*, *-ur*; gl. 5.), — *čem* (= *čem-er*, *-ur*), *s kom* (= *kom-er*, *-ur*), *s čim* (= *čim-er*, *-ur*), do se dobe . . .; razlikuj, ako je treba: posebe (posebej): po sebe . . .;

¹ Natančnosti je treba, ako bi imela dvoumnost nastati; pri citatih iz pesnikov, v slovničnih spisih i. t. d.

² Sprednjik puščamo na osnovnici in označujemo naslednji *i* z abecednim znakom, a ne simbolno, § 6., 1. a in 2. b.

³ M., IV. 117., 4.; 93, o; prim. § 16., III. 15.

⁴ Gl. § 16., III. 15.

⁵ Prim. slične združenke pri pisateljih sedanje in novejšje dobe: *nanj*, *zanj*, *ponj*, *vanj*, *nadenj*, *predenj*, *nato*, *zato*; *za-se*, *za-me*, *va-me*; *dasi*, *dasi-ravno*, *seveda*, *zame*, *ponjem*, *odnje*, *brežnje*; *pred-njo*, *na-nji*, *pri-njem*, *med-nje*, *glej-ga*; *najsi* . . . pri starejših pisateljih (šestnajstega stoletja in poznejše dobe): *branime*, *pomozimi*, *nésomu*, *siliomu*, *oslobodinas*, *vzeminam*, *staga*, *pustiga*, *smilisse*, *varitesse*, *čudeočse* . . . v kajkavskih knjigah: *smilujmise*, *nedajnamse*, *dabiga* . . . (Letop. Mat. Slov., 1891, str. 11 do 13, 24 do 25).

⁶ Gl. § 1., 2.!

oblikam kazalnega zaimka *ta, to* (razen samoznaka *teh*) smemo opuščati končnice *le* v združenkah, t. j. za onimi predlogi, s katerimi je spajanje naslednjega debelskega *t* ugodno in mogoče, kajti prosto stojč *t* znači *to*, n. pr.:

do tega mesta: do *teh* mest, *k + t* — = *k* temu, — *tej* (*ti*), — *tema*, — *tem*, *pri + t* [= *prit(i)*] = *pri* tem, — *tej* (*ti*) — *tema*, *s + t* — = *s* tem, — *to*, — *tema*, — *temi*, *to da* kraj tega, — *teh* . . .

b) Pogostna zaimka *se* in *si* pritikamo prednjim oblikam, zlasti glagolom in členkom, pa tudi imenskimi oblikam; redkeje in previdneje pa naslanjamo druge osebne zaimke (n. pr.: *me, mi, mu, ga, nas*), in sicer le na glagolske oblike in členke, n. pr.:

dam se, daš —, *dava* —, *damo* —, *daste* —, *dajo*¹ —: *dajo, daj* —, *dal sem* —, *dali smo* —, *dali so* —, *nisi* —, *ni* —, *bote* —, *moraš* —; *naj* —, *že* —, *kam* —, *danes* —: *danes: dan* —, *bi*² —: *bo* — (= *bos*): *bode* —, *če* —: *črez* (*čez*): *česa* — *r*, *na* —: *nas, va* —: *vas; brat*³ —, *leto*⁴ *se, stari* —, *hudo*⁵ —, *njemu* —, *pri tem* —, *oba* —; *dam si, naj si, stari si; dal se je; žeja me, dajte* —, — *mi, daj mu, pusti* —, *nesi ga*, — *nas, ki me*, — *mi*, — *mu*, — *ga*, — *nas, vidi se mi, dozdeva* — *mu*; *razlikuj, ako je treba: kis: ki se* . . .

c) Povratno-osebni zaimek (*sebe, sebi, sebo* = *seboj, sabo, soboj*; *se, si* gl. pod *b*!) spajamo s prednjim in naslednjim pridevnikom (zaimkom) *sam, -a, -o*, ako je spajanje ugodno, n. pr.:

sam sebe, — sebi, — [s] sebo, samega šebe, sami sebe, se sam, si šam . . . ; semkaj prištevamo združenke:

se je (glag.), *sam svoj, ves svoj, vsega svojega* . . . (proti § 18., 4. p); prim.: *se mu, — mi, — me* (gl. pod *b*!).

d) Nedoločne zaimke *kaj, nekaj, nič, nihče* lahko združujemo z naslednjimi pridevniki, *nič, nihče, nikdor* (*nikdo*) pa tudi s pogostno prednjo glagolsko obliko *ni*, n. pr.:

kaj lepega, — drugega (druzege), *nekaj posebnega, nič lepega, nič drugega: nihče drug; ni nič, — — drugega, ni nihče, — — drug, — nikdor* . . .

V. 10. Mnogo jih je bilo videti. Vse jo je mikalo. Ni bilo v njegovi moči. Danes to ne more biti. Čemu ti bo vse to? Vsi ti darovi so mu pomogli črez vse zapreke. Ne zabi jezika, katerega te je mati učila. Z marsikatero staro materjo pojde kak drag kosček domovinstva v tihi grob. Tega ti nihče ne brani. Bog je dobrotljiv do sleherne živali. Kakšen konec bo to imelo? Tolik (—šen) je, kolikršen mora biti. — Kaj je meni in tebi mar? Tebe: tebi manjka. — Po moji pameti ni pričakovati uspeha. Po moji misli: mojih mislih. Danes ne bo mojih bratov v šoli. Ni v moji moči: mojih močeh. Mojim prijateljem je vse izpodletelo. Moji sestri je ime Zdenka. Vem za vse tvoje

¹ § 13., j, II.

² Združenko *bi + se* pišemo navadno po prosti izreki *b' + se*, torej = *bes*.

³ Navz. *t* pritikamo *s* kakor *e* nekoliko niže; prim. § 3., 1., op. 2.!

⁴ V takih slučajih ne izpuščamo samogl. *o*, ki bi po § 18., 2., lahko izpadel, zaradi brzotečnosti in jasnosti; prim. *letos*, § 21, II. B!

⁵ § 21., I. 4.

grehe. Obljubim na svoje poštenje. Hotel je vse pod svojo oblast spraviti. Bog je ustvaril človeka po svoji podobi. — Predolg počitek ni nikomur (= nikomu) koristen. Kdor svojih staršev ne spoštuje in svoje domovine ne ljubi, ne zasluži imena «človek». Cesar je iskal, je dobil. — Med mano (= meno, menoj) in tabo (= tebo, teboj) ni razločka. Z dobroto pri njem: njej nič ne opraviš. Eden med njimi je to zakrivil. Na tebi ne morem najti takih napak. Vsak ima nekaj nad sabo (= sebo, seboj). Ne da krajcarja od sebe. Meni do tega nič ni. Na to je odšel. Stvar je na tem. Za to delo nisem. S temi ljudmi ne občujem rad. Kakšen dobiček imaš od tega? — Sam sem se prepričal. Sami smo se prepričali. Začudila sva se. Bila sta si brata. Kam ste se hoteli peljati? Oblaki so se drevili po nebu. Ni si mogel drugač pomagati. Vname se boj. Vnema se ogenj. Ne ve se. Kdor hoče se podati, mu ne branim. Bojuje se najmlajši med junaki. Ne polasti se njih, ki so v trdnjavi. Ljubite se med seboj! Bralo se ji je na obličju. Veseliti se ne morem. — Kar pravite, se¹ mora potrditi. — Branili smo se, a se nismo mogli ubraniti. Jaz bi se ne udal. On hoče, da bi se drugi po njem ravnali. Ne čakajte, če se čez tri dni ne povrnem. Bilo je ljudi, da se je vse trlo.² Bodi miren in se potolaži. Kam se hočem obrniti? Rad na se vzamem. Spomni se nas! Ukazal je, naj se vojaki umaknejo. Treba se je ločiti. Grdo³ se gledata. Hrabro³ se branijo. Kako³ se imenujete? Dobro³ se moraš učiti. — Cena se ne nagne. Kruha se ni brani. Hudobnega človeka se varuj! Glavno mesto naše države se imenuje Dunaj. Srce se nam topi od veselja. Želje se v srcu vnamajo. Glasovi se cepijo. Otroci se igrajo. V mladosti se veselimo. Iz pesni se nauči mladina mnogo koristnih naukov. Po zimi se grejemo pri gorki peči. Brez luči si ne upa v temno klet. Stari grehi se maščujejo. Sukno (blago) se seka. Z naglostjo se tu nič ne opravi. Človeku se kar studi. Na trgu se prodaja in kupuje. Zvon se glasi. Sam Črtomir se z majhnim tropom brani. Po listih se glasi. V gozdih se radi sprehajamo. Most se giblje. Čudna se nam je godila. Vse se temu čudi. Jaz (ti, on . . .) se veseli-m (-iš . . .). Meni (njemu, nam, njim) se zdi. Mene se to tiče. Čutil boš, kaj se pravi biti brez doma. Nič se ne boj! Oba se vnameta in si boj napovesta. — Pravi mi. Treba mi (mu) bo počakati. Naroči sestri, naj nas počaka. Zakaj mi molčiš? Usliši nas! To je tisti iznesek (znesek), ki ga moram plačati. To ni meni nič mar. Ni ga videti. Privezal sem psa, da⁴ mi ne bi ušel. Ne bote se me (ga) iznebili. Ne gre mi iz glave. — Lenuh sam sebi čas krade. Dobro blago se samo hvali. Vrata so se sama odprla. Najtežja je oblast nad seboj samim. On ljubi sam sebe (samega s-). Od nas ni nihče padel. To ni nič posebnega. Povem vam nekaj zanimivega.

§ 20. Števnik. 1. Števnike označujemo včasih s črkami, zlasti krajše in pregibne oblike, navadno pa s številkami, katere nam je pisati prosto in enostavno brez olupševalnih potez, n. pr.:

en, prvi, dvoj (§ 13., o, II.), troj, enoter (§ 16., III., 10.) . . .

2. Števila brez vmesnih in končnih ničel zaznamujemo kakor v navadni pisavi, n. pr.: 12, 345, 6789.

3. Okroglim številom, kakor 10, 20 . . . 100, 200 . . . 1000, 2000 . . . 10.000, 20.000 . . . 100.000, 200.000 . . . 1.000.000 . . .

¹ Tudi v sličnih stavkih naslanjamo *se, si* na prednje oblike.

² § 17., 2. f.

³ § 21., I. o.

⁴ = demi, gl. § 21., 3.!

označujemo ničle s posebnimi znaki, katere stavimo deseticam in desettisočicam na osnovnico tesno poleg dotičnih števil, drugim enotam (stoticam, tisočicam, stotisočicam, milijonicam . . .) pa na nadčrto, in sicer rabimo za desetice in stotice ničlico (o), za tisočice črtico ('), za milijonice ključico¹ ('), za desettisočice, stotisočice in tisočmilijonice (milijarde) pa združene znake za desetice in tisočice, odnosno za stotice in tisočice, odnosno za tisočice in milijonice, n. pr. 20 . . .

4. Pod točko 3. navedeni znaki stoje lahko tudi brez prednjih števil in brez naslednjih pripon in končnic, n. pr.:

10, 100, 1000, 1,000.000, 10.000, 100.000, milijarda; na sto (= stotine, stote) podpisov, več tisoč (= tisoči, tisočakov), nekaj milijonov . . .

5. Številke in znake za desetice, stotice . . . uporabljamo tudi pri izpeljavi in sestavi besedi; a) pripone — razen dolgih² znakov — stavimo na nadčrto in dobimo izpeljanke; b) osnovne besede pa na črto osnovnico in dobimo sestavljenke; c) v sestavljenkah lahko spajamo, kadar koli je spajanje ugodno, v izpeljankah pa le izjemoma, ako se ni bati nejasnosti, n. pr.:

deset-ak, stot-, tisoč-, milijon-ar, -arka, tisoč-ni, deset-nica, stot-nija, stot-nik, stot-nina, stot-ništvo, pet-er, deset-, deset-erec, -eren, stot-, pet-erica, -erka, -ernat, edn-ica, šest-, tisoč-, milijon-, deset-ič: tretj-, četrt-, pet- (gl. pod c!), pet-ina, deset-, tretj-inka, deset-inski, pet-ka, deset-, po dva (dve): dvoje, po pet: petero, ima 5: petero otrok; $\frac{1}{2}$, $\frac{2}{3}$, $\frac{3}{4}$ . . . pet-krat, šest-, sto-, pet-kraten, -leten, šest-, sto-, tri-mesečen, peto-šolec, osmo-;

vmesna pripona odpada, ako se ni bati zamene:

šest-ero-delen, -koten, -zložen; šest-ero-rob: šestero robov: šest robov . . .

6. Za vrstilnimi števniki postavljamo piko, ki je v navadni pisavi običajna, le ako to jasnost zahteva; letnicam, ako so nam znane ali če jasno slede iz sestavka, označujemo samo desetice in ednice, odnosno samo ednice, pred katerimi smemo staviti apostrof (') v označenje izpuščenih številnih vrednosti, n. pr.:

tretjikrat (tretji krat, tretjo krat): trikrat, bilo je 5. leto: 5 let, cesar Franc Jožef I., car Nikolaj II., konec sedemletni vojski je bil leta 1763.; leta 1899.; 1900³, 1897/98, 1901/2 . . .

7. Samoznak je nedoločni števniki *nobeden (noben)*; *-drug, nobenkrat*; prostim okrajšavam prištevamo:

pet-letje, sto-, tisoč-; pet-letnica, deset-, sto-, tisoč- . . .

¹ Ključica začenja s piko, a opuščaj (apostrof, gl. pod 6.) s tenko potezico (':').

² n. pr. stotništvo . . .; prim. ponavljalne števnike s pripono -č: prv-ič, drug-, tretj- . . .

³ Gl. «T. L.» XXVIII. 20 (Pril.) in 39!

V. 11. On je za 20 let mlajši. Odesa je bila pred 100 leti še neznatna tatarska vas, a danes šteje nad 450.000 prebivavcev. Tisoč milijonov se imenuje milijarda. Če razdelimo prvotno enoto na 1000 enakih delov, imenujemo vsak del tisočino. Na tisoče ljudi je zapustilo mesto. V zvezi s šestomerom se rad rabi petomer. Tercina šteje po troje peterostopnih jamskih stihov. V katero vrsto četverokotnikov štejemo deltoid? V čem se razločujejo skladni trikotniki med seboj? Devetkrat večja množ'ca jih obsuje. Desetkrat pametnejših besedi je od tebe. Konec šolskega leta 1898/99. Deset let je minilo. Deseto leto je minilo. Po vsej širni Avstriji se je praznovala petdesetletnica slavnega vladarstva našega presvetlega cesarja Franca Jožefa I. Noben človek ni hotel pomagati. Na tistem mestu, kjer stoji ničla, ni nobene enote. Pri zadnjem koncertu so peli duhovne pesmi iz šestnajstega in sedemnajstega stoletja.

§ 21. Členki. 1. Členke ločimo¹ v prislove in veznike; predlogi so po svojem izviru prislovi.

Ker se rabi ista beseda lahko zdaj kot prislov, zdaj kot predlog, ali zdaj kot prislov, zdaj zopet kot veznik in ker krajšamo nepregibne besede po posebnih in istih pravilih, zato ni neumestno, ako obravnavamo členke, t. j. prislove, predloge in veznike, v skupnem odstavku.

2. Členki so samostalniške, pridevniške, zaimkovne in glagolske² oblike; nekateri členki so sestavljeni iz več prislovov ali so pa okrnjeni reki.

Pri členkih bi nam bilo tedaj ravno tako paziti na predpone, koren (deblo), pripone (vmesne in končne) in končnice, vrhu tega pa še na priveske, kakor: *go, že, r³; j . . .*, in krajšati po pravilih navedenih v §§ 13. do 18. Toda členki so otrple oblike in zaradi tega pogosto neprozorne in nejasne; stenografu bi bilo tedaj težko ali celo nemogoče ločiti bistveno od nebistvenega.

Da pa tedaj omogočimo krajšanje členkov, na katerih je slovenščina zelo bogata, delimo jih po končnikih v dve skupini: prva skupina obsega členke s samoglasniškimi končniki (*-a, -e, -i, -o, -u*) in s kočnima priveskoma *j* in *r*, ki nam veljata kakor končnici; členkom te skupine končnike večinoma izpuščamo; druga skupina obsega členke s soglasniškimi končniki (razen oblik s priveskoma *j* in *r*); členkom te skupine končnike večinoma spisujemo.

3. Pri členkih prve skupine si vzamemo v podstavo obliko, ki je po svojem izviru popolnoma jasna, in jo krajšamo po občnih

---

¹ M., IV. 150 do 261; o medmetu, ki ni beseda (M., IV. 1), ni treba posebe razpravljati.

² Deležnike v prislovni obliki (grede, stoje, rekoč . . .) gl. v prejšnjih odstavkih!

³ § 19., 5.

pravilih besednega krajšanja; ostale oblike z istimi končniki, bodi si da nam je njih postanek jasen ali nejasen, krajšamo po analogiji¹ na isti način (analogijske okrajšave). Končnike spisujemo, a) ako bi z izpuščanjem ničesar ne pridobili ali pa le malo, b) ako bi imela dvoumnost nastati, c) ako nam je do posebne natančnosti, zlasti če bi hoteli ločiti vzporedne² oblike z različnimi končniki. Nekateri členki te skupine so samoznaki.³

4. Členke druge skupine večinoma spisujemo; na podlagi debloslovja krajšamo le one oblike, pri katerih nam je mogoče ločiti bistveno od nebistvenega; mnogo jih zaznamujemo s samoznaki.

5. Sprednjike, odnosno korenske (debelske) zloge zaznamujemo členkom obeh skupin kar najkrajše, in sicer:

a) izpuščamo samoglasnike v onih besedah, v katerih slede nedvoumno iz zaporednosti soglasnikov ali jih pa po potrebi nadomeščamo⁴ s samoglasniško potezo, t. j. s samogl. *e*, n. pr.:

tj(a)kaj [tj(e)kaj], ali = eli, spl(o)h, zn(o)traj, z(o)p(er), z(o)p(et), snoči (sinoči) = sneči, n(i)ti, s(i)cer, č(e)š, t(e)daj; kak(o)r = kak(e)r, kolik(o)r; kamor = kamer⁵ . . .

b) z ozirom na glasoslovje in izreko izpuščamo: začetni *v*, ki v govoru rad odpada⁶, n. pr.:

včasi, včasih, večeraj, vkljub, vkup, vmes, vprek, vpričo, vsled, vštric (vštrit), vzadi, vzlasti, vzlic, vznak, vže = uže; vzpored, vzpričo . . . ; iz istega razloga⁶ smemo pisati:

z (s),⁷ spod, spred, zlasti . . . namesto: iz, izpod, izpred, izlasti . . . ;

po izreki na severozahodu pišemo:

čez (= čes)⁶ nam. črez . . . zutraj nam. zjutraj . . . nalaš (§ 1., 1.) nam. nalašč . . .

¹ Prim. § 16., II., 4.! Neoznačenje končnega samoglasnika je pogosto opravičeno glede na navadno izreko, n. pr.: dost-(a), d-; bliž-(e), viš-; al-(i), b-, dost-, jutr-, mar-, prot-, snoč-, sred-; dobr-(o), gotov-, namest-, prek-, zavolj-; kmal-(u), pol-, vrh- . . . ; prim. v nar. pesnih oblike, kakor: al', b', dol', gor', naprot', okol', spred', sred'; kak', mal', mim', tak' . . . in § 1., 2.!

² Mnogoštevilnih vzporednih oblik ne razlikujemo, ako nam ni do posebne natančnosti; ako pišemo n. pr. «zmer, skup, skor . . .» smemo čitati «zmeraj, zmerom (zmer), skoraj, skoro (skori, skor), skup, skupaj . . .»; daljše oblike smemo nadomeščati s krajšimi istoznačnimi vzporednicami, n. pr. namesto (namest-i, -u) = mesto, nasred (na sredi), posred, -i = sredi, zaradi = radi, skup, -aj = (v)kup; prim. i, ino, in . . . in § 16., II., 3., B, op. 3.!

³ Semkaj prištevamo tudi členke (prislove) s končniki -aje, -eje, -oje, -uje, katere pišemo po § 13., j, I., n. pr.: slaje, bajè; bistreje, prosteje; zatoje (za t.); huje . . .

⁴ § 12., 1. a; § 2., 3.; § 13., a, II., op.

⁵ Škrabec (Cv.) piše: kaker, kamer. ⁶ § 1., 2.

⁷ To zamenjavanje se uporablja zlasti pred nemimi soglasniki, n. pr.: iz celega, — prvega, — težkega . . . = s celega . . .

6. Členki so tedaj v korespondenčnem pismu *A*. nekrajšane oblike, *B*. (nestalne) okrajšave na podlagi debloslovja (točka 2. do 4.), analogije (analogijske okrajšave pod točko 3.), glasoslovja (točka 5. *b*) in § 12., 1. *a* (točka 5. *a*), *C*. stalne okrajšave ali samoznaki, *D*. poleg okrajšav omenjenih pod *B* in poleg samoznakov pod *C* smemo rabiti tudi neobvezne (proste, brzopisne) okrajšave debatnega pisma (§ 12., 2.).

I. skupina.¹

1. -a: dosta,² za-, da, men-, mor- (§ 17., 4. *e*), seve-, vsek-, pa, tja (= tje): tej; toda: tod, na: ne, za: z . . . s.: treba (§ 18., 4.).

Opomba. S prislovi, ki so tvorjeni s pripono *-ma* ravnamo kakor z dvojniskimi oblikami: samoglasnik pred predpono *a*) spisujemo, *b*) nadomeščamo z *e* ali pa izpuščamo, *c*) v jasnih slučajih odmetujemo s pripono vred, n. pr.:

a) skoko-ma, straho-, vedo-, veko-, križe-, *b*) naglo-, pogosto-, popolno-, *c*) natiho- (= na tihem), nenado-, nepreneho-, neutego-, nevedo- . . . **p.**: večino-.

2. -e: dosore,³ osore, dokore, obkore, obtore; odkle,⁴ dosle, posle, potle, bolje (boljše); kje, ne-, marsi-; više,⁵ češče, bliže,⁶ niže,⁶ brže,⁶ naj-; ⁶ če, ne, še,⁵ že;⁶ le: li . . . s.: posebe (posebej, posebi), § 19., 6. *a*, prè = pre-; ⁷ drug-je (-ej), § 18., 4.

3. -i: dosti,⁸ za-, ali (§ 13., a, II., op.), bi,⁹ jutri (jutre), notri (§ 13., o, II.), liki, mari (mar), proti, na-, s-, radi, za-, snoči (sinoči), sredi (sred), po- = po sredi, toli, zlasti (iz-, vz-), kajti, niti (§ 12., 1. *a*; § 21., 5. *a*); tedajci,¹⁰ zdajci; doli: dol, ni: ne . . . s.: tudi (v združenkah se sme staviti tudi v višino in nižino pod preneseno osnovnico), morebiti (§ 17., 5. *B*).

¹ V tej skupini stoji vsakikrat (1. do 6.) na prvem mestu členek, ki je krajšan po pravilu pod vvodno točko 3.; nato slede okrajšave členkov z istimi končniki (analogijske okrajšave), potem eventualne nekrajšane oblike, samoznaki (= s.) in proste (neobvezne, brzopisne) okrajšave (= p.); nekaj prostih okrajšav sestavljenih in združenih členkov je navedenih pod II. *D* in pod točko 8.

² = do sit-a, M., IV. 164.

³ = do se or-ê (od ora = ura), M., IV. 162; postranske oblike so: *dosore* + *j* . . .

⁴ Pri oblikah *odkle* — *bolje* ne pridobimo mnogo z izpuščanjem končnega samoglasnika; gl. vvodno točko 3.!

⁵ Glede na končni *š* prim. § 1., 16.!

⁶ Glede na končni *ž* prim. § 1., 1.!

⁷ Kot predpona je le pogojno samoznak, gl. § 15., 7.!

⁸ = do sit-i, M., IV. 164.

⁹ § 17., 4.

¹⁰ Prim. *odkle* . . . in op.!

Opomba. Členku *koli* spisujemo v sestavljenkah in združenkah le soglasnik končne pripone *-li*, t. j. s korenskim zlogom *-ko-* ravnamo kakor bi bila vmesna pripona,¹ n. pr.:

ni-ko-li;²

enako smemo pisati po analogiji:

okoli;³ okol-ica, -ičan, -iš, -nost . . .

4. -o: prič⁴ = vpričo, ino, mimo: m(oj)im (§ 19., 4.), nego, preko (prek), vsekako, zavoljo (zavolj), gotovo, najprvo, često, mesto, na- (namest-i, -u), celo, zelo;⁵ takisto,⁶ dobro;⁷ do: da, po: pa, ko: k . . . s.: ako, neo-, gl. § 15., 7.; p.: la(h)ko⁸ [= l(eh)ko], s(am)o (kadar se piše samostalno ali pa na koncu združenk, gl. 8. a, 68., 75.).

Opomba. Mnogoštevilnim prislovom s končnikom *-no* odmetavamo poleg končnega samoglasnika še prednji *n*, ki je vmesna pripona, kadar koli se nam ni bati nejasnosti, n. pr.:

brepogoj-no, čud-, edi-, enoglas-, enostav-, konč-, konstant-, nedav-, nenarav-, nevar-, neobhod-, nepresta-: neprestanoma, nuj-, obšir-, odloč-, problematič-, prijaz-, rav-⁹, resnič-¹⁰, soglas-, sploš- (§ 12., 1. a), toč-, znat-; z večo opreznostjo rabimo okrajšave, kakor:

dobesed-, navad-, potrat-, potreb-; sijaj-, ust-, ved-, vest-;

v sestavljenkah in združenkah pa spisujemo *n* zaradi jasnosti, n. pr.:

edino le . . . gl. pod 8. a; prim. § 14. s.: posebno, sosebeno (§ 19., 1.); posebno še.

5. -u: kmal-u¹¹ (-i, -o), hkrat-u (-i), dol-u (-i), niz-, vrh-u (-i, vrh), po-; tu: to . . . s.: blizu (bliz, -i, -o); p.: vrhu (-i, vrh), po- (II. D).

6. Priveska j in r; -aj: zjutr-a-j¹² (zjutra), zgod-(-a), znotr-(-a, -i), zun-(-a, -i, zvun, -a, -aj), naz-, skor-(-i, skor), skup-(skup), spod-(-i), spred-(-a, -i, spred), včer-(-a), zad-(zad, -i; vzd, -i), zgor-(zgor, -a), zmer-(zmer, -om), zmir-(-om), sed-, zd-, ted-(-a), semk-, tamk-, tjak-(tjek-), todk-, vunk-(u = e, § 1., 2.), tuk-, malokd-, marsikd-, nek-, vsakd-; naj: ne, vsaj: vs- (§ 18., 4. p), saj: s, kaj: k, tolikaj: tolik (-o), nekaj: nekdo (= nek-), marsi kaj: -kdo, kdaj (kedaj): kadar (kedar . . .) kraj, ta-¹³, on-; razlikuj, ako je treba, komaj: kom, vekomaj: vekom . . .

¹ Prim. § 16., II. B!

² Gl. *koli* v združenkah pod 8. a, 51; prim. *le* in *li*, I. 2.!

³ = o *kol-i* (M., IV. 162.) je drugega izvira kakor *koli*.

⁴ = prič-o = v prič-o, M., IV. 161; glede na *v*, gl. § 1., 2.!

⁵ § 1., 2. ⁶ § 18., 4.

⁷ Deblo je samoznak, a z ozirom na končnik gl. § 21., 3.; prim. § 19., 6. b!

⁸ Ta mešana okrajšava se ujema z iztoznačno srb.-hrv. obliko *la ko*, v kateri stoji *k* nam. *gk*, M., IV. I. 418.

⁹ Toda v sestavljenkah in združenkah, kakor akoravno, dasi ravno (dasiravno), rabimo za ravno većinoma prosto okrajšavo, gl. D!

¹⁰ § 16., III., 5.; § 13., e, II. 2.

¹¹ = k mal-u, M., IV. 163, EW. 181.

¹² = za jut-r-a + j, M., IV. 164; § 1., 2.

¹³ Prim. takrat, § 19., 1.!

-ej: torej¹, ob-, za-, na-prej, po-, prec-ej (-e), vsel-ej (-e), ond-ej (-i); prej: pre, dej: da . . .

-oj: nocoj² (noco, nicoj) . . . s.: takoj (§ 18., 4.).

-ar: kadar³, (kader, kedar, kdar), nikdar (nikedar), vsekdar (vsekda), vendar (vender); nikar: nikdor (nikdo), mar: m(oj) = m(oj-), kar: kaj: k . . .

-er: sicer⁴ (scer), nikjer, nikoder (= nikod), noter: niti: notri; zvečer⁵; ter: to; zoper⁶ (5. a in 7.); razlikuj, ako je treba, kjer: kje, dokler⁷: dokle, doklej, koder: kod . . .; s.: ker.

-or. Ta končnik odpada, ako jasno sledi ali iz sprednjika ali pa iz slovnične zveze, n. pr.:

nikamor; kak-or, nikak-, kam-, kolik-, tolik-;

v dvoumnih slučajih spisujemo končnik -or ali pa samo končni privesek *r* (zaradi prednjega *o*, ki se lahko izpušča ali pa nado-mešča, gl. 5. a!), n. pr.:

kakor⁸ (kaker⁹), kamor (kamer⁹), kolikor . . .

Opomba. Členkom s priveskom *r*, katerim sicer zaradi jasnosti ne izpuščamo redno priveska s prednjim samoglasnikom, sme odpadati samo privesek, n. pr.:

ka-(r) = kar (§ 19., 5.): kaj, odkar (od kar), ravnokar; vse, kar; nikar: nikaj, kamo-(r) = kamor, kam(o)r; nekar: neka: nekaj . . .

II. skupina.¹⁰

A. Nekrajšane oblike: bolj, daleč, kam, kljub (vkljub, v kljub), kod, manj, med (mej), ob, od, pač, pak, pod, prav, prek, sèm, skup, tik, tod, temuč, več, vred, zgolj . . .

¹ = ti or - e + j, M., IV. 162.

² = noc - o + j, M., IV. 157; § 1., 2.

³ ka - da + r, M., IV. 164.

⁴ = sic - e + r, M., IV. 159; § 21., 5. a.

⁵ Po analogiji izpuščamo tudi tu končnik -er, dasi ravno je -er pripona (M., II. 90); ker so pa okrajšave te vrste nestalne (gl. pod 6. B!), se umeje, da smemo zvečer pisati tudi po § 13., e, II. 2.

⁶ Dosledno bi moral tudi tej obliki odpasti končnik -er, dasi je korenski (M., EW. 239, per - 1.), a iz več razlogov končni *r* označujemo, *e* pa izpade po § 1., 2.

⁷ Gl. pod *D* prosto okrajšavo, ki se ujema z istoznačno srbsko-hrvatsko obliko *dok!*

⁸ = kak - o + r, M., IV. 159; kako da se ravna s končnikom -or v združenkah in z vmesno pripono -or- = -r- v združenkah, prim. oblike pod 8.: kakor koli, kolikor -, kolikor toliko; tja, kamor . . . in v § 19., 1. in 5.: kak-o-r-š-en = kak-r-š-en . . .!

⁹ Škrabec, Cv.

¹⁰ Razdelitev je urejena po vvodni točki 6., in sicer v abecednem redu zaradi lažjega pregleda.

B. Nestalne okrajšave: a) 1. brez (-i) 2. brž¹ 3. bržčas¹ 4. začēn-ši 5. češ² 6. črez (čez) 7. doč-im 8. dovolj³ (dovelj) 9. iz-im-ši, -vzem- 10. navz-križ-em (navzkriž) 11. na-lašč⁴ (-vlašč, -laš) 12. navz-dol, -gor 13. potemtakem (po tem t.) 14. poveč-em (-ema) 15. proč⁴ (preč) 16. spet⁵ 17. sploh³; -štev-ši: 18. pri-, v- 19. tam⁶ 20. ter² 21. v-kup, -mes, -sled 22. vsaksebi 23. vun⁷ (ven) 24. zastoj³ 25. zbog³ (zbok) 26. zmer-om, zmir- 27. počas-i: -no;

b) ako se nam ni bati zamene ali nejasnosti, krajšamo tudi oblike, kakor:

križ-em⁸, po-tem, včas-i (-ih, časi, -ih); letos⁹;

c) poleg končnic odpadajo tudi vmesne pripone:

1. pojutrišnjem (po j., pojutrnejem) 2. predlanj-skim (-sko, predlani) 3. predsnoč-njim (-sinoč-, -snočiš-) 4. predvčer-ajšnjim . . .

C. Samoznaki¹⁰: 1. ampak; -del in -delj¹¹: 2. večidel (v. del), zatega-delj (za t. delj) 3. iz, -med, -pod (5. b), -za¹² 4. krog, o-¹³ 5. nad, iz-¹⁴ 6. in¹⁵ (= i) 7. namreč 8. neob¹⁶, neod¹⁶ (§ 15., 7.!) 9. poleg¹⁶: pol (-u) 10. povsod (-i) 11. pred, naj-, iz- (5. b) 12. pri, iz- (§ 15., 7.) 13. raz 14. skoz (-i), vse- 15. vstri-c (-t, štri-c, -t) 16. vzlic, na- (nazlic) 17. zdrav-en (-no).

D. Izmed prostih okrajšav je v naslednjem navedenih le nekaj zgledov¹⁷, in sicer so to le okrajšave sestavljenih (sklopljenih) členkov¹⁸, pri katerih eden po pravilih debatnega pisma krajšani del (členek) jasno sledi iz označenega drugega dela, ki je ali nekrajšana oblika ali nestalna okrajšava ali pa samoznak (gl. pod 6.!), n. pr.:

1. dokler 2. popolnoma 3. večkrat; -več: 4. mar-, pre-, tem- 5. naj-brž = -e, -napravo, -prej 6. naposled, naprej 7. posredi, povrh (-u, -i); -stran:

¹ § 1., 1.

² § 12., 1. a in § 13., e, II. 2.

³ § 12., 1. a in § 13., o, II. 2.

⁴ M., I. 315.

⁵ § 12., 1. a in § 13., e, II. 1.

⁶ § 12., 1. a in § 13., a, II.

⁷ § 1., 2.

⁸ Semkaj prištevamo eventualne okrajšave samostalniških prislovov: koncem (= na koncu), tekem (= v teku), začetkom (= v začetku).

⁹ = leto-s, M., IV. 112 in 159; glede na izpad samogl. o gl. § 12., 1. a in § 18., 2.!, prim. združenko leto se, § 19., 6. b in prosto okrajšavo letnica (= leca), § 20., 7.!

¹⁰ Nekaj členkov samoznakov je navedenih že v §§ 17. do 20.; brez in črez sta samoznaka le v sestavah in združenkah, prim. § 15., A!

¹¹ t. j. le v sestavah, odnosno v združenkah.

¹² Prim. srbsko-hrvatsko obliko *iza*.

¹³ Samostalnika (krog, o-) in nju izpeljanke se spisujejo.

¹⁴ Prim. § 12., 1. a; § 18., 4.!

¹⁵ Istoznačnih veznikov *i*, *i-no* (neokršena oblika starejših pisateljev), *i-n* ne razlikujemo; ako bi se nam pa razlikovanje potrebno zdelo, bi pisali *i* s predpotezo (kakor tudi pod osnovnico), *ino* pa po I. 4.

¹⁶ Prim. § 18., 4.!

¹⁷ Druge okrajšave sledе v debatnem pismu.

¹⁸ Ako pišeš oblike, kakor *ako ravno, malo kje* . . . narazen, tedaj spadajo pod točko 8.

8. ono- (on-), to-¹, za- 9. hkrat-u (-i) 10. nalašč 11. odkod = -er 12. zaradi 13. akoravno; -dan: 14. pol-; -dne: 15. pol-; -kdaj: 16. malo-, marsi-, ne-; -kdar: 17. ni-, vse-; -kje: 18. marsi-, ne- 19. nikjer; -ma: 20. neprehe-, zaporedo-.

7. Izpeljanke.² Korenske (debelske) glasnike (gl. 5!) in vmesne pritikline, ki odpadajo členkom (gl. 6!), izpuščamo tudi pri izpeljavi besedi, ako dobimo brzotečne, jasne in lahko čitalne oblike; le samoglasnika *e* in *a* navadno spisujemo:

1. črez: počrezen 2. davi-šnji³ (= dave-) 3. doslenji = dosle-šnji, doslej- 4. drevi- (= dreve-) 5. jutri- (= jutrinji): jutrnji 6. leto-šnji (§ 9., n. 3.), -ik, -ina 7. nekdanji = nekda-šnji, nekda- 8. nocoj- (= nicej-) 9. notranji = notraj-šnji (notre-, notri-, notr-, notrnji), notranj-ost, -ščina, 10. okoli-šnji 11. ondukaj- 12. poleg- 13. poslej- = posle- 14. potlej- = potle- 15. povsod: -ešnji = -nji, -njost 16. precej-šnji (= prece-, precejnji) 17. pred: -ek, -en, (-no), -je, -nica, -nik, -ništo, -njak, -nji, -nost, -nosten; napred-ek, -njak, -ovanje, -ovati . . . toda predem, predivo . . . 18. prej-šnji, poprej- 19. proti: protiv-ec, -en, -je, -nik 20. raz: -en,⁴ -nost, razno-ter, -terost, narazen 21. snoči-šnji = snočnji (sinočnji) 22. tamkaj-šnji 23. tukaj- 24. včera- = včeraj-, včeranj 25. vsekda-šnji = vsekdar-: vsakdanji = vsakdanšnji 26. vsekd- 27. vsele- 28. znotra-nji = znotr-, znotraj-šnji, znotra-, znotre-, znotr- 29. zoper: zoprn, -ica, -ik, -ost 30. zvečer-šnji 31. zuna-nji (= zvuna-, zvuna-š-), zunanj-ost, -ščina, toda 32. skozen, skozinosen, ono-stranski, to-, vstrič-en,⁵ -nica (vstriten) . . .

8. Združenke. S korenskimi glasniki in vmesnimi pritiklinami ravnamo kakor pri izpeljavi in sestavi (gl. 3. in 7.); samoglasnika *a*⁶ in *e*, ki členkom na koncu odpadata (gl. 6!), navadno spisujemo, ako stojita v sredini. Členke, odnosno predloge združujemo⁷ a) med sabo, n. pr.:

1. ako bi pa, -pa, -tudi, -le 2. ali bi, -če, -da, -ker, -pa, -pa⁶ da, -še, -le, -tudi, -že, -danes 3. ampak le, -še le, -tudi 4. če ne prej, -pa, -pa bi, -še: češ, -tudi, -že 5. čim bolj, -dalje 6. da⁶ bi, -pa, -pa, -si, -še: daš 7. edino le, -tedaj, -tedaj 8. in če: tudi -, -tudi, -da: tudi -, -ker, -le, -ne: in: in (prid.), in pa, -še, -še: tudi -, -tudi, -zdaj: tudi - 9. isto tako 10. kadar bi 11. kakor

¹ Prvi del spisujemo iz istega razloga kakor *to-le, le-to*, § 19., 1.

² Istoznačnih izpeljank z daljšimi in krajšimi končniki navadno ne razlikujemo, gl. pod 3.; § 16., II. 3., op. 3., in § 19., 3.; med istoznačnicami stoji najnavadnejša većinoma na prvem mestu; redkejše oblike so med oklepaji.

³ Zaradi izpuščenega *š* gl. § 16., III. 17.!

⁴ t. j. prid. in predl. (= raz-un, -ven).

⁵ Prim. -krat, -kraten, § 18., 4.!

⁶ V pogostnih členkih *da* in *pa* samogl. *a* tudi v sredini ne označujemo ali ga pa nadomeščamo z brzotečnim *e*.

⁷ Umeje se, da so take združenke le tedaj umestne, ako niso jasnosti na kvar in ako se dajo znaki ugodno spajati; prim. § 19., 6.! — Združevanje posameznih oblik se mi zdi ravno tako individualno kakor njih krajanje; izurjeni in jezikovno izobraženi stenograf bo češče in drzneje združeval kakor pa stenograf, ki je začetnik ali pa jezikovno manj izvežban; prim. § 16., 4., op. 3.!

bi, — da bi, — pa da bi 12. kar pa, — precej 13. ker bi, — — pa, — da: pred: morda, — tudi 14. kolikor toliko 15. le enkrat, — malo, — še, — — enkrat 16. malo da ne 17. manj kakor, — nego 18. naj le 19. ne le, — — da, — — ker, — pa, — — da 20. nego li, — tudi 21. nikakor pa ne 22. pa bi: bi pa, — ne, — tudi, — vendar 23. pač pa 24. posebno če, — tedaj, — tudi, — zdaj 25. prej kakor, — ko, — — ne, — nego 26. ravno da, — kar, — sedaj, — tako, — toliko 27. samo da, — le, — toliko 28. sèm le 29. seveda tudi 30. še bolj, — dalje, — danes, — le, — — kadar, — tudi, — — tedaj, — vedno 31. tako le 32. tem bolj, temveč tudi 33. ter tudi 34. toda še le, — tudi 35. tu le 36. več kakor, — nego 37. vedno bolj, — manj, — še 38. vendar le, — tudi 39. zato (za to), ker 40. zlasti ker, — pa, — — tudi, — tudi 41. že še, — res 42. do kod,¹ — koder, — sem, — tam, — tedaj, — tod, — vekomaj, — zdaj 43. na daleč, — vekomaj 44. od spodaj, — tedaj, — tukaj 45. po črez 46. za danes, — letos, — naprej, — zdaj 47. do pod klancem 48. za črez morje, — po poti 49. noter do vrat 50. čim manj,² redko³ kdaj, tako kakor, tem manj, toliko kakor, zlasti tedaj, od daleč 51. koli: li,⁴ kadar koli, kakor —, kamor —, kjer —, koder —, kolikor —: kako li? kam li? kje li? 52. kje drug(je), nekam drug(am), nekje drug(je), nikjer — [= drug(od)], odkod drug(od), povsod — 53. dotle, dokler; tam, kjer; tja (tje), kamor; tja, kjer 54. bodi (si)⁵ da, dasi tudi: da — 55. prej (ali) slej, tako (ali) tako 56. bolj (in) bolj, črez (in) črez (§ 15., A), gori (in) doli, kako (in) kaj, krog (in) krog, predi (in) zadi, skoz (in) skoz, vedno (in) vedno 57. brž (ko) ne 58. sem (pa) tam = — (ter) —; tam (pa) tam = — pa (—); tu (pa) tam 59. sem ter (tja) = — (—) —; p., prim. 6. D: 60. ako prav,⁶ — ravno 61. ampak samo 62. brž (ko) brž 63. če prav, — ravno 64. češ da, — ker 65. čim bliže, — prej 66. dasi ravno (daravno) 67. glede na, ne — 68. ne samo 69. nič prej 70. od nekđaj 71. prav za prav 72. redko kdaj, — kje 73. sicer bi: ker bi, in sicer 74. tako dolgo, — hitro, — rekoč 75. toda samo 76. — več: čim —, mnogo —, nič —, vendar —; še večkrat, že — 77. več (ali) manj . . .

b) s prednjim zaimkom in v stalnih zvezah tudi s prednjim samostalnikom in pridevnikom, n. pr.:

1. kar koli, kateri —, kdor — 2. oni-le, to-le (§ 19., 1.) 3. kaj bi: — bo, — malo, — pa, — pa da, — še 4. vse edno: — eno, — kakor, — križem, — narobe, — polno, — vprek, — skoz; p.: 5. dan danes (dandanes) 6. vse skupaj (= vkup, § 21., 3.), vsi — . . .

c) z naslednjim imenom, in sicer v prvi vrsti z zaimkom⁷ in v drugi s samostalnikom, pridevnikom in števnikom (zlasti v pogostnih in stalnih adverbialnih izrazih), n. pr.:

1. in to: — tu 2. kje kaj, — kdo, 3. le-to, le-oni, le tisti, — kratek 4. ne kar 5. pa kaj 6. ravno isti, — tisti, redko kateri, — kdo 7. dalje časa,

¹ Gl. D, op. 18. (pod črto)!

² Prim. § 18., 4.: neki-krat, toliko-; § 19., 1.: koliko-, 6. c: ves svoj; § 21., II. C: izza!

³ Zaradi izpadlega o prim. § 14. in § 21., I.!

⁴ Gl. pod d!

⁵ M., IV. 111; prim. marsikak, § 14., 4.; marsikrat, § 18., 4. e; marsi-kdo, -kateri, § 19., 1.!

⁶ Gl. op. k št. 42.!

⁷ Pogostnih združenj z zaimkoma *se* in *si* (§ 19., 6. b) tu ne bomo navajali.

že — 8. kaj¹ čeden, zelo miren, izredno lep, jako vesel, prav nikak, — resen; — nobeden (noben); p.: 9. dolgo časa, že —; prav lahko . . .; pogostne so združenke s predlogi: 10. brez tega, — teh 11. glede na to, ne — 12. iz tega 13. med tem, — — ko 14. izmed teh 15. mimo tega 16. na to, kar 17. ob tem takem 18. od tega (= odet) 19. po tem, kmalu —, po tej (ti) poti 20. poleg tega: polt 21. pred to nočjo: pred to noč 22. pri tem, — — takem 23. proti temu: protivnost 24. razen tega 25. vrhu tega 26. vzlic temu: zlet, vzlet 27. zaradi tega (§ 21., 3.) 28. zavoljo tega 29. za tega voljo 30. zoper to 31. zraven tega 32. zunaj —; druge združenke te vrste gl. § 19., 6.; razlikuj, ako je treba: 33. med tem: — to 34. na tem: — to 35. nad tem: — to 36. pod tem: — to 37. s tem: — to 38. v tem: — to 39. za tem: — to; p.: 40. kljub (vkljub) temu 41. vsled tega, — — ker, — teh 42. zaradi tega, — —, ker . . .; 43. brez konca 44. do —, do krvi, — smrti 45. iz jeze je storil, iz nenada (nenade), iz početka 46. med potom (= potjo; medpotoma) 47. dan na znanje, to mu je na škodo, na smrt bolan, petkrat na leto, — dan, na veke: — vekomaj, dan na dan,² na ravnost, — robe: na rob, — nebu, sem na dolgu 48. o žetvi, ob tla 49. od rok 50. po ceni, — dnevi (dne) — koncu, — nesreči, — noči, — strani 51. pri krstu, — miru 52. šteje si v čast; — istini, — mladosti 53. za potrebo, — časa: začasno (za čas) . . . 54. brez malega (mala) 55. do celega (cela), — čistega (čista), — krvavega, — malega (mala), — polu, — sitega (sita), — trde noči 56. iz³ celega (cela), — težkega (težka) 57. izza mladih let 58. med drugim⁴ (mej —), — vsemi, — — drugimi 59. na pol, — tanko, — tihem (= natihoma), — tujem, — vsak drugi dan 60. nad vse 61. o pravem času, ob vse 62. od mladih nog 63. po cele tedne, — krivem, — malem, — vsaki ceni 64. poleg drugega: poldrugi 65. pred vsem, — — drugim 66. proti vsemu, — — kar 67. za mladih dni, — rana . . . 68. brez nobene pomoči 69. iz³ prva (prvega) 70. ob enem (= občen) 71. po nobeni ceni 72. v eno mer (venomer),⁵ — noben kup . . .; p.: 73. na ta⁶ način 74. v ta⁶ namen, — tem oziru, — — pogledu, — — smislu, — — slučaji, — to vrsto (= — tej vrsti), — tej (ti) zadevi 75. pri — priložnosti (= priliki, priči) . . . 76. brez dvojbe (= dvoma), — ozira, — — na to 77. k letu, ob — 78. po imenu, — pravici 79. v resnici (§ 13., e, II.) 80. z ozirom, — na to, — — — — ker . . . 81. na desn-o (= -i)⁷, — zadnje: nazaj, — nikak način, — vsak — 82. ob kratkem 83. po cele mesece, — nedolžnem, — nemarnem 84. pred kratk-im 85. v -em: večkrat, — obče . . . 86. na noben način 87. od prvega do zadnjega 88. v prvi vrsti, — drugi vrsti . . .

d) z glagolskimi oblikami (breznaglasno vprašalno besedico *li*, ki stoji navadno za prvo besedo v stavku), n. pr.:

Je li res? Bog vedi, ni li to znamenje prihodnih temnih ur? Ima (—š, —mo, —te, —jo) li dosti kruha? Smo bili: smo li? Katere koli: more li?

Semkaj prištevamo proste združenke, kakor: *je še*, — *že*, — *treba*, *treba je* (§ 18., 4.); *ni*⁸ *nikdar*, — *nikoli*, — *treba*.

¹ Prim. § 19., 6. *d*!

² Gl. pod 8. *a*, 50.!

³ Gl. pod 5. *b*!

⁴ Gl. pod 8. *a*, 42.!

⁵ Gl. pod I., 6. —*er*.!

⁶ Prim. *to-le*, § 19., 1.!

⁷ Oblika z obratnim *s* je krajša, a druga z navadnim *s* jasnejša, ker nam znači, da še nekaj sledi; prim. *še*; *nize*, *že* (§ 1., 16.; § 1., 1.) . . .

⁸ Prim. § 19., 6. *d*: *ni nič* . . .

§ 22. **Kratice.** Kratice navadne pisave rabimo v stenografiji a) večinoma neizpremenjene, b) skrajšane, c) podaljšane.

1. c. kr., dr. (doktor), etc., g. (gospod, gl. tudi § 23., 1. d), gl. (glej, goldinar), i. dr. (in drug-i, -e, -a), i. t. d., l. l. (lanskega leta), l. r. (lastnoročno), l.¹ (leta), m. = mes., n. pr. = na pr., prim., prof., št. (številka), t. l. (tega, tekočega leta), t. m. (tega, tekočega meseca); 4% (odstotke), 2%₀₀ (odtisočka); 6% (odstotna, procentna) doklada.

2. Meseci: jan., febr. . . = januar, februar, = -ij, marcij = marec, april, maj = -nik, junij, julij, avgust, september, oktober, november, december; junij-ev, avgust-ov, junij-ski, julij-ski, oktobr-ski . . .; pros., sveč. . . = prosinec, svečan, sušec, mali traven, veliki —, rožnik, mali srpan, veliki —, kimavec (kimovec), vinotok, listopad, gruden; krstna imena:² Al. = Alojzij, A. = Anton, Cir. = Ciril, Fr. = Franc, -e, Frančišek, J. = Jan. = Janez, Janko, Jak. = Jakob, Jos. = Josip, Jož. = Jožef, Met. = Metod, St. = Stanislav, Stanko, Vlad., = Vl. = Vladimir . . .; dr. Franc Prešeren je umrl 8. febr. (sveč.) l. 1849.

3. Denar: gl. = gld., kr.; K, h; 700 gl. 25 kr.; 2 K 15 h.

4. Mere in uteži: m, dm, cm, mm³, km, μm;⁴ m², dm², cm², mm², a, ha, km², μm²; m³, dm³, cm³, mm³; l,⁵ dl, cl, hl; g, dg, cg, mg, dkg, kg, q, t.

§ 23. **Ločila in druga znamenja.** 1. Izmed ločil stavimo v stenografiji navadno le vejico in piko, katero nadomeščamo z brzotečno kratko potezo (§ 1., 7.); druga ločila pa uporabljamo kot okrajšave,⁶ in sicer nam rabi:

a) dvopičje za govor, govor-, govar(j)-: 1. govor, -a, -u, -om, -i, -ov, -ih, -e 2. do-govor 3. govor-en: -jen 4. -ica, -iti, govor-im, -ijo, -eč, -il, dogovoriti se 5. govor-jenje, -nik, pred-, za-, govor-niški, -ništvo 6. nagovar-jam: nagovor-im: -om; -aš, -a: nagovor-a, -ata, -ate, -ajo, -ajoč, -al, -ati, do- se . . .

b) vprašaj⁷ za praš (= vpraš, § 1., 2.):

vpraš-alen, -anje, -evanje, -evati . . .

¹ Prim. le: li: koli, § 21., I.!

² Prim. § 11. a: lastna imena, zlasti krajšana, navadno podčrtujemo.

³ = m(o)jem, § 19., 4.

⁴ = m(o)jim: mimo, § 21., 6. I.

⁵ = l. = leta.

⁶ Predpone pišemo tesno poleg ločil, odnosno znamenj (gl. pod 2.), ako bi spajanje ne bilo ugodno; pripone stavimo na nadčrto, večinoma nespojene, vendar tudi spojene, ako se ni bati nejasnosti; vmesne pripone spisujemo, ako se nam zde potrebne zaradi jasnosti.

⁷ Vprašaj je nekoliko podaljšan, da ne nastane zamena z m; zamene z mr se ni bati.

c) pomišljaj za označenje znanih *pregovorov, besedil in citatov*, katerim spisujemo navadno samo začetne besede, le po potrebi tudi še končne, n. pr.:

Danes meni, — (jutri tebi). Spoštuj očeta in — (mater, da boš dolgo živel in ti bo dobro na zemlji). Manj strašna noč — (je v črne zemlje krili, ko so pod svetlim solncem sužni) dnovi.

d) klicaj za znane *ogovore in naslovje* v govorih in propovedih; v pismu nam pa nadomestuje poleg ogovora in naslovja tudi običajni završetek in izraz vdanosti in spoštovanja . . . , n. pr.:

Visoki zbor! Visoka zbornica! Visoki deželni zbor! Gospoda moja! Gospoda! Gospod! Gospodje! . . . Predragi kristjani (poslušavci)! Preljubi bratje v Kristusu! . . . Dragi prijatelj! Ljubi —! Preljubi —! Velecenjeni gospod! Visokorodnemu gospodu N. . . . Bodi zdrav! Zdravstvujte! Z Bogom! Z odličnim spoštovanjem . . .

2. Izmed znanstvenih znamenj rabimo najbolj matematične znake, in sicer:

a) znamenje enakosti, s katerim označujemo ponavljavo posameznih besedí ali stavkov; enačaj nam velja tedaj kot ponavljaj; kadar se ponavlja več besedí, podaljšamo znamenje, n. pr.:

Grob se za = (grobom) vrsti. Čakaj, = (čakaj), Marko ti! Bili so se jeden dan, = (bili so se) drugi = (dan).

b) znamenje neenakosti $>$ v označenje a) nasprotja¹ in β) zanikanja², n. pr.:

a) sreča in nesreča, podoben ali nepodoben, zapovedani in nezapovedani prazniki, dostajati ali nedostajati, hočeš ali nočes . . . β) živeti ali ne živeti; hotel ali ne hotel . . .;

ne rabimo pa tega znamenja v zvezah, kakor:

žalost in veselje, življenje ali smrt, živ ali mrtev, živeti ali umreti . . .

c) znak + pomeni več, — manj, $\pm$ več ali manj, gl. pod 8. a, 77. !; major-iteta, minor-, majorizovati, minuend, -o, majorat; manjšina: večin-a (-e, -i, -o), -oma . . . ; zaradi končnikov spisujemo oblike, kakor: poveč-ati, povek-š-, pomanj-š-, -evati . . .

d) stoječ križček historijske pisave + zaznamuje (zlasti v propovedih in bogoslovnih spisih) Jezus, križček v nagnjeni obliki $\times$ Krist, Kristus, v podvojeni pa Jezus Krist, -us; križček v nagnjeni obliki znači v izpeljankah tudi krist- in kršč- (ne pa križ in krst), n. pr.:

krist-jan³, pokristjan-im, -itev; kristj-anski, -anstvo = kršč-anski, -anstvo; predkristjanski; krščen, kršč-enec, -enik, -enje, -evanje . . . ; p. Kr. = pr. Kr. r., pr. Kr. = pr. Kr. r.

¹ M., IV. 175, 173. ² M., IV. 175.

³ Samogl. a v pripomi lahko izpuščamo, ako se ni bati zamene s «krščen».

Opomba. Druga znanstvena znamenja, ki so navadna v geometriji, kemiji . . ., rabimo le v znanstvenih spisih, kakor n. pr. znak < za «manj (manjši) kakor (nego, ko)», > za «več (večji) kakor (nego, ko)» ⊥ za «navpičen» . . .

V. 12. Predsednik je govoril poldruho uro; njegov govor ni napravil pričakovanega vtiska. O tem se danes ne govori. O tem ni govora: govoril. Govori se, da namerava naučni minister odstopiti. Tebi je lahko govoriti. Dolgo časa sva se dogovarjala, a se nisva mogla dogovoriti. Nimam odgovora na tako vprašanje. Ne morem ti odgovoriti na to, kar me vprašaš. Bil je boj za bitje in nebitje. Kdo ve, čaka li človeka sreča ali nesreča v prihodnosti? Mnogo kristjanov se je udalo Turkom na milost ali nemilost. Jezus je bil krščen od Janeza Krstnika v reki Jordanu. Ob Jezusovi smrti je solnce otemnelo. Kristus je govoril apostolom rekoč: «Pojdite in učite vse narode in krščujte jih v imenu Očeta in Sina in svetega Duha». Kristusov vnebohod. Rimljani za Kristusovega rojstva niso poznali strašne moči Vezuvove. Jezus Kristus nas je odrešil s (§ 1., 2.) svojo smrtjo na križu. Rojstvo Jezusa Kristusa. Neverniki so udarili nemudoma na krščanske čete. Novo sestavljeni «Katekizem ali krščanski nauk» z vprašanji in odgovori so potrdili vsi avstrijski škofje. Zapovedniki krščanskih čet so bili neodločni, kaj jim je storiti. Nemci so podjarmili pokristjanjena ljudstva. Gorazd in Hotimir sta širila z gorečnostjo krščanstvo (kristjanstvo) med Slovenci. Krstni botri imajo dolžnost, skrbeti za krščansko izrejo svojih krščencev. Ze l. 63. p. Kr. r. je bil strašen potres okrog gore Vezuva.

---

§ 1. 13-16. Samogl. $\sim$ (...,) a, - e, $\dot{\gamma}$ = $\dot{\gamma}$ i,

$\sim$ o, $\sim$ u. Soglj. a) mali: e (...,) l,

$\sim$ n, $\sim$ k, $\sim$ r, o (o, o, o), s, e (e) v;

b) srednji: l, b, e, d, γ g, / = l, j, γ m,

γ p, (v, s) γ z; c) veliki: t, γ g.: $\dot{\gamma}$ =

$\dot{\gamma}$ e, $\dot{\gamma}$ c, $\dot{\gamma}$ h, $\dot{\gamma}$ t, $\dot{\gamma}$ z, $\dot{\gamma}$ sp: $\dot{\gamma}$ = $\dot{\gamma}$

$\dot{\gamma}$ $\dot{\gamma}$ t; γ (γ) $\dot{\gamma}$ γ $\dot{\gamma}$ γ $\dot{\gamma}$; nekateri

xloiki (xlozeni soglj.): k a) e (e, e) $\dot{\gamma}$,

$\sim$ nj; k b) γ mn (= mny), $\sim$ rj; k

c) $\dot{\gamma}$ = $\dot{\gamma}$ = $\dot{\gamma}$ ($\dot{\gamma}$ = $\dot{\gamma}$) st $\dot{\gamma}$ zd; d) dolgi:

$\dot{\gamma}$ $\dot{\gamma}$, $\dot{\gamma}$ $\dot{\gamma}$, $\dot{\gamma}$ $\dot{\gamma}$.

§. 3. e. 1. a). $\sim$, o, γ , e, γ , γ , γ ;

$\sim$, e, e, e, $\dot{\gamma}$; $\sim$, e -

Op. 1 $\sim$ (ix $\sim$), / (ix $\dot{\gamma}$), $\dot{\gamma}$ (nam. $\dot{\gamma}$),

$\dot{\gamma}$ = $\dot{\gamma}$ (nam. $\dot{\gamma}$ = $\dot{\gamma}$), $\dot{\gamma}$ (nam. $\dot{\gamma}$); $\dot{\gamma}$ -

Op. 2 $\dot{\gamma}$: $\dot{\gamma}$ = $\dot{\gamma}$: $\dot{\gamma}$ = $\dot{\gamma}$ -

b. *no, n, or, o: e, ro, nor, on, o,*
er; n, l, n, n, nr, n, or, on,
or, r, w, l, l, ro, m, w, w, no
ce, cr, ren, co, reo, ce, ter; ll, ll,
ee, eer, en, rer, m, n, or, ner, n;
ye, y, y, yl, yj, yk, yr, d, wy,
ey, y, y; L, L, L, Ler, lor, lr, l
z, z, z, zp, yr, yer, ror, r, d;
h, h, ler, hr, m, rhr, p; g, gg, g
th, ye; or, L, nr, hr, m, h,
L, yr, yer, yr, f, f, f = f, f, f; l, ey
z, or, g, g, h, h, h, g; rer = rer,
rer = rer, ry = ry, ey = ey, co: co, r
: r, ro: s, or: or, h: h...; e+j.
e+k: /, o, e, r, c, L, L, l; n
v, or, or... - Or, L, L, L, L,
z, z, z, z, z, z, z, z, z, z, z, z,
z, z, z = z, z, z, z, z, z, z, z; z
= z; z...
 2. a. *e, l, n, n, n, ro, y; l;*
ll, ll: h, n: g; l, p, n, l = j, l = v,

$s = s, \dot{s}, \ddot{s}, \ddot{s}, \dot{s}, \ddot{s}; [\mu, \rho, \sigma, \tau, \upsilon, \phi, \rho;]$
 $\tau = \tau, \dot{\tau}, \ddot{\tau}, \ddot{\tau} = \ddot{\tau} = \ddot{\tau} : \tau, \dot{\tau}, \ddot{\tau}, \ddot{\tau}$
 $\phi = \phi : \phi, \dot{\phi}, \ddot{\phi}; \tau, \upsilon, \omega; \text{ll} = \text{ll}, \text{e}$
 $\nu, \nu, \gamma, \delta = \gamma, \delta, \delta, \dot{\delta}; \nu = \nu,$
 $\nu, \nu; \text{ch} = \text{ch}, \nu, \nu, \nu, \nu, \nu, \text{h}...$
 Cn. 1. $\text{h}^{\circ}, \text{o}^{\circ}, \text{t}^{\circ} : \tau = \tau, \sigma = \sigma = \sigma;$
 $\text{w}^{\circ} : \text{v}^{\circ}, \text{v}^{\circ}; \text{w}^{\circ} : \text{v}^{\circ}; \text{h}^{\circ} : \tau^{\circ}; \text{w}^{\circ}, \text{w}^{\circ}$
 $: \tau^{\circ}, \tau^{\circ}; \text{w}^{\circ} : \text{w}^{\circ}; \text{v}^{\circ}\text{t} = \text{v}^{\circ}\text{p}, \text{h}^{\circ}\text{t} = \text{h}^{\circ}\text{p} :$
 $\text{t}^{\circ} = \text{t}^{\circ} = \text{t}^{\circ}; \text{ot} : \text{ut} = \text{uy}; \text{v}^{\circ} (\text{v}^{\circ}),$
 $\text{v}^{\circ} \text{v}^{\circ} = \text{v}^{\circ}; \text{ot} : \text{ot}; \text{v}^{\circ}, \dot{\text{v}}^{\circ} : \text{v}^{\circ} = \text{v}^{\circ} = \text{v}^{\circ} \text{v}^{\circ} \text{v}^{\circ} \text{v}^{\circ} \dots$
 Cn. 2. $\text{v}^{\circ} : \text{v}^{\circ} = \tau, \text{v}^{\circ}\text{t} : \text{v}^{\circ}\text{t} \dots$
 Cn. 3. $\text{f}^{\circ} = \text{f}^{\circ}, \text{v}^{\circ}\text{t} = \text{v}^{\circ}\text{t}, \text{v}^{\circ}\text{t} = \text{v}^{\circ}\text{t}, \text{v}^{\circ}\text{t} = \text{v}^{\circ}\text{t}$
 $\text{t} = \text{t}, \text{v}^{\circ}\text{t} = \text{v}^{\circ}\text{t}, \text{et} = \text{ey}, \text{th} = \text{th} \dots$
 b. $\text{v}^{\circ}, \text{t}^{\circ}, \text{w}^{\circ} = \text{w}^{\circ}, \text{e} : \text{e}, \text{o} : \text{o}; \rho$
 $= \rho, \text{t}^{\circ}\rho = \text{t}^{\circ}\rho, \rho, \rho = \text{v}^{\circ}, \rho, \rho, \rho, \text{v}^{\circ}\rho,$
 $\text{t}^{\circ} = \text{t}^{\circ} = \text{v}^{\circ} \dots$
 § 4. Q. 1. $\text{f}^{\circ}, \rho; \text{v}^{\circ}\text{t}, \text{v}^{\circ}\text{t}, \nu;$
 $\text{h}^{\circ}, \nu, \text{h}^{\circ}, \text{w}^{\circ} : \nu, \text{h}^{\circ} : \nu,$
 $\dot{\text{f}}^{\circ} : \text{h}^{\circ}, \text{v}^{\circ} : \nu; \text{v}^{\circ}, \text{v}^{\circ}, \text{v}^{\circ}, \text{v}^{\circ} : \text{v}^{\circ} = \text{v}^{\circ},$
 $\text{v}^{\circ} = \text{v}^{\circ} : \text{v}^{\circ}; \text{o}, \text{o}, \text{t}, \text{e}, \text{e}, \text{u}, \text{e}, \text{e}, \text{u},$
 $\text{e}, \text{ch}, \text{w}, \text{w}; \text{z}, \dot{\text{z}}, \text{g}; \mu (= \mu),$

ju ju ſ: p; fer: f; fu: r: n
r: r r: r, -r, -r...

2. a. u, ul, ub = up = up, us, ub, u,
lu, l, eu, e, e; u, u, u, u, u,
h; v, v, v = vb, vf, m; h, t, n
st, n, n; n; ut, p: ed; ut,
Cr, y = ſ; k; c: b, c, Cr, k; ce
c, e, ce, l; l, lp... b. a) f = f,
b, n, sh, n, v = b, h, u,
e: e, v: v, o: o... β) n,

u = u, u = v; u = u, u; u (= ue), n
y, v = y = u, f = ſ, ce, l = ce,
h = k, b = p = k... Op. P or h...

§ 5. a. 1. ul, un, u, ue, u, u,
h, u, u, o, o: e, p, ſ, ſ, y, e,
ed, ey, v, u (= u); u, u, u, u,
p, h; u, v, n, n, n, u, u, u,
the, y, u; u, o, q: b, v, u, no, ce,
e: o; u, u, u, b, b, u, l; e, lo, l,
b, p, ul, ul, ul, v, u, u, e: e; u,
v, y, m, p; n, u, v, v, u, u, y,

h, Cy, ve, w, m = ny, w, p = v, p, v, v
 = r, r, m, a; an, e, q, q; s, s, s;
 h, v; b, b, f, l, Ch = Ch, ul, ll, do;
 Do, ll, y; p: y, v; ll = g, y, y;
 p, pl; a, w, e; u, n, a; d;
 b, b, d = f, v, d = f, b, b, v, v, w;
 v = p: v = w, v; y; y, y, y; h
 f, f; j, j...

2. a. v^{ph} = h, y, d, ul, l... b. s = l, n
 h, a, m; f = b; c: c = a, l, s: s
 v, d, f, l = l, p = l = h; b, h = p, b, h = b...
 c, d = g: v, d = g, p = v = v = v...

§ 6. i. 1. a. v, v, u, v, v, v, v,
 u, v, v, v, v, v, v, h, v, h, h,
 h, h; f, f; u, e, e, e, v, v, v,
 e, e, e, e; h, v, h, v, h, v, v,
 v, f, f... b. v, v, v, f, f, v,
 v, v, v, v, v, v, v...

2. a. b, b, = b, v, h; a, v, v = a, v,
 v, v; u, v, f; h, v, v, v, v, v, v,
 h, v, v, v; v, v, v = v, v; a = e, d,

$\omega, \vartheta, \eta: \eta = \delta, \omega, \omega, \omega; \text{sh}, \vartheta;$
 $h; I = \text{I}: I = \text{I}, \text{Im}, \text{ub} = \text{up}, \text{ub} =$
 $\text{up}; \text{up}, \text{up}, \text{up}, \text{up}; \text{I} = \text{y} = \text{I}: \text{I} = \text{y} = \text{I},$
 $\text{Im}; \text{up} = \text{h}, \text{up} \dots \text{Op}, \text{Iy}, \text{up}, \text{up}$
 $\text{up}, \text{up}, \text{up}, \text{up}, \text{h}; \text{V}, \text{up}, \text{I}, \text{h},$
 $\text{up}; \text{h} = \text{h} \dots$

b. a) $m, i, m, m, q, p, b; \text{w} = \text{w}$
 $e = e, o, r, \text{v} = \text{y}, m; \text{p} = \text{yp}, \text{f} =$
 $\text{fh}, m = m; \text{I} = \text{h}, \text{p} = \text{yp} = \text{p} \dots \beta) \text{w},$
 $\text{g}, \text{w}, \text{v}; \text{y} = \text{y}, \text{f} = \text{f}, \text{z} = \text{z}; \text{w}, \text{m},$
 $\text{v}, \text{v}, \text{e}; \text{u}, \text{f}, \text{h}, \text{v}, \text{v}, \text{y}; \text{I}, \text{b}, \text{b};$
 $\text{v}, \text{v} = \text{y}, \text{b} = \text{f}; \text{b} = \text{b}, \text{v} = \text{v}, \text{v} = \text{v} \dots$
 γ) $\text{e}, \text{ch} = \text{v}, \text{v}, \text{v}, \text{v}, \text{v}, \text{v};$
 $\text{eb}, \text{Ib} \dots \delta) \text{v}, \text{v}; \text{v}, \text{v} = \text{v}, \text{v};$
 $\text{h}, \text{h}, \text{y}, \text{y}, \text{h}; \text{y}, \text{y} \dots \epsilon) \text{v},$
 $\text{v}, \text{v}, \text{b}, \text{v}, \text{v}, \text{v}, \text{v}, \text{v}, \text{v}, \text{v},$
 $\text{v}, \text{v}, \text{v}, \text{v}; \text{v}, \text{v}, \text{v}, \text{v}, \text{v}, \text{v},$
 $\text{v}, \text{v}, \text{v}, \text{v}, \text{v}, \text{v}, \text{v}, \text{v} \dots$
 $\text{v}: \text{v}, \text{v}, \text{v}, \text{v}, \text{v}, \text{v}; \text{v}, \text{v}, \text{v}, \text{v},$
 $\text{v}: \text{v}, \text{v} = \text{v}: \text{v}, \text{v}; \text{v}, \text{v} = \text{v};$
 $\text{v}: \text{v}, \text{v}: \text{v} \dots \text{v}: \text{v}, \text{v} =$

m, d: h, v: n, w: s, l: t, e
 : al, w: w, f = b, g = d: b = g, h,
 b = p: p, v, w, s: sep; us = us, h, s
 v, v, v — v, v, v, v, v, v,
 v, v, v, v, v, v, v, v, v, v,
 n, n: v, v = v, v: v, v, v, g, m, p,
 c, s, v = v; v (= v), o, v — v
 = h, v, v, v, v, v, v; v = v = v, v
 = d = v; v, v, v, v = v, v, v,
 v — v: v, v, v, v, h: v,
 v, v, v, v, v, v = v, v = v —
 v, v, v, v = v, v, v = h, v,
 v, v, v; v = v, v = v, v = v;
 v = h, v — v, v, v, v —
 v = v, v, v, v = v, v, v: v:
 v; v = v, v = v; v = v — v, v
 v, v; v... v, v = v, v = v =
 v; v = v, v = v, v = v: v, v, v: v
 = v, v: v = v, v: v = v; v, v...
 § 7. u. 1. a. v, v, v; v, v, v,
 v; v: v: v, v, v = v, v, v, v,

1. $\mathcal{L} \mathcal{L} \mathcal{L} \dots = \mathcal{L} \mathcal{L} \mathcal{L} \dots$

2. a. $\mathcal{L} = \mathcal{L}$, $\mathcal{M} : \mathcal{M} = \mathcal{M} : \mathcal{M}$, $\mathcal{N}, \mathcal{Y}, \mathcal{Z}$

$\mathcal{L} \mathcal{L} : \mathcal{L} = \mathcal{L}$, $\mathcal{L} \mathcal{Y} = \mathcal{L}$; $\mathcal{L} \mathcal{Z}$; $\mathcal{L} \mathcal{M}$, $\mathcal{L} \mathcal{N}$, $\mathcal{L} \mathcal{Y}$, $\mathcal{L} \mathcal{Z}$
 $\mathcal{M} \mathcal{L}$, $\mathcal{M} \mathcal{M}$, $\mathcal{M} \mathcal{N}$, $\mathcal{M} \mathcal{Y}$, $\mathcal{M} \mathcal{Z}$; $\mathcal{N}$, $\mathcal{O}$, $\mathcal{V}$, $\mathcal{O}$, $\mathcal{M}$, $\mathcal{N}$

$\mathcal{Y}$; $\mathcal{Z}$; $\mathcal{N}$; $\mathcal{L} \mathcal{O} = \mathcal{O}$; $\mathcal{L} \mathcal{V}$; $\mathcal{L} \mathcal{M}$, $\mathcal{L} \mathcal{N}$, $\mathcal{L} \mathcal{O}$, $\mathcal{L} \mathcal{V}$
 $\mathcal{M} \mathcal{L} = \mathcal{M} \mathcal{L}$; $\mathcal{M} \mathcal{N}$; $\mathcal{M} \mathcal{O}$; $\mathcal{L} \mathcal{O} = \mathcal{O}$, $\mathcal{O} \mathcal{O} = \mathcal{O}$; $\mathcal{L} \mathcal{V}$

$\mathcal{N}$, $\mathcal{N} \mathcal{M}$, $\mathcal{L} \mathcal{N}$; $\mathcal{L} = \mathcal{L}$, $\mathcal{L} = \mathcal{L}$, $\mathcal{L} \mathcal{L} = \mathcal{L} \mathcal{L}$,
 $\mathcal{O} \mathcal{O} = \mathcal{O} \mathcal{O}$, $\mathcal{L} = \mathcal{L} \dots$ Op. 1. $\mathcal{L} \mathcal{L} \mathcal{L} \mathcal{L} = \mathcal{L} \mathcal{L}$,

$\mathcal{M} = \mathcal{M}$, $\mathcal{L} = \mathcal{L}$; $\mathcal{L}$, $\mathcal{M}$, $\mathcal{N}$, $\mathcal{L} \mathcal{M}$, $\mathcal{L} \mathcal{N}$;
 $\mathcal{L} \mathcal{M} = \mathcal{L} \mathcal{M}$, $\mathcal{L} \mathcal{N}$; $\mathcal{L}$, $\mathcal{L}$; $\mathcal{L} \mathcal{L} = \mathcal{L} \mathcal{L}$, $\mathcal{L} \mathcal{M}$,

$\mathcal{L} \mathcal{N}$, $\mathcal{L} \mathcal{O}$; $\mathcal{L} \mathcal{M}$; $\mathcal{L} \mathcal{N}$; $\mathcal{L} \mathcal{O}$; $\mathcal{L} \mathcal{V}$; $\mathcal{L} \mathcal{M}$; $\mathcal{L} \mathcal{N}$; $\mathcal{L} \mathcal{O}$; $\mathcal{L} \mathcal{V}$ ...

Op. 2. $\mathcal{L} = \mathcal{L}$, $\mathcal{M} = \mathcal{M}$, $\mathcal{N} = \mathcal{N}$, $\mathcal{L} \mathcal{M}$, $\mathcal{L} \mathcal{N}$, $\mathcal{L} \mathcal{O}$, $\mathcal{L} \mathcal{V}$ =

$\mathcal{L} \mathcal{M}$, $\mathcal{L} \mathcal{N}$, $\mathcal{L} \mathcal{O}$, $\mathcal{L} \mathcal{V}$; $\mathcal{L} \mathcal{M}$, $\mathcal{L} \mathcal{N}$, $\mathcal{L} \mathcal{O}$, $\mathcal{L} \mathcal{V}$ =

$\mathcal{L} \mathcal{M}$, $\mathcal{L} \mathcal{N}$, $\mathcal{L} \mathcal{O}$, $\mathcal{L} \mathcal{V}$; $\mathcal{L} \mathcal{M}$, $\mathcal{L} \mathcal{N}$, $\mathcal{L} \mathcal{O}$, $\mathcal{L} \mathcal{V}$ =

$\mathcal{L} \mathcal{M}$, $\mathcal{L} \mathcal{N}$, $\mathcal{L} \mathcal{O}$, $\mathcal{L} \mathcal{V}$; $\mathcal{L} \mathcal{M}$, $\mathcal{L} \mathcal{N}$, $\mathcal{L} \mathcal{O}$, $\mathcal{L} \mathcal{V}$ =

1. 5. a. $\mathcal{L}$, $\mathcal{M}$, $\mathcal{N}$ ...

§ 9. u. 1. a. v. w. y a (stis). u. u.
 u (= v) u. u (= v) u. u u u
 (= v): u. u. u = u u: u u u u
 u: u u u u u u u u u u u u
 = u u u u u u u u u u u u
 u = u u u u u u u u u u u u
 u u u u u u u u u u u u u u
 u u u u u u u u u u u u u u
 u u u u u u u u u u u u u u
 u u u u u u u u u u u u u u
 u u u u u u u u u u u u u u
 u u u u u u u u u u u u u u

2. a. r d = p, p u v j j j j j = p 2.
 R a (stik) p = p b = p u u u u u
 = u u u u u u u u u u u u u u
 u u u u u u u u u u u u u u
 y y y y y = u u u u u u u u u u
 u u u u u u u u u u u u u u u u
 u u u u u u u u u u u u u u u u
 u u u u u u u u u u u u u u u u
 u u u u u u u u u u u u u u u u
 (= u^u) u u (= u^u) u u u u u u u u
 u u u u u u u u u u u u u u u u

c. U₁ + U₂: u = u u u u u u u u
 u u u u u u u u u u u u u u u
 u u u u u u u u u u u u u u u u

2. 2 2u 2i 2l a: au a^o 2 a^o 2
 2° 2° = 2° au 2° 2° ... d. 2 a 2
 6: 2p 2u au au au 2° 2° 2°
 6...

3. a. l e o 6 (p) o y d f f:
 v h u l e p h = b h p h = d h u e u e
 u e p : u l a : u u u u = u u u u u u =
 u l u e u = u e u y u l = u d u e p ...

b. 1 = 1 u : 1 = 1 h u u u = u u u u
 u u u u ... c. d g a p p p p p
 l e r l = l p e e l : d e a u e u
 a e p h = u h p e p p p p p p p p
 l e u d r e o e e d p h a : a e p t e
 = e u b u u u e y u u = u u u =
 u u y p u u u p p p u u u
 u y u : u u u : u u u u u u u u
 u p : u p u : u u u u u u u u u
 u d d h u e : u e e s u e l : l
 l p : l ... d. u p + u o : p u : u u
 : u u : u u u = p : u u p h p = p
 p f a h : a h u e u e : a e u p p e l h

f. ll. p... e. Ver + Ve. Vc: d. d: d,
 da da: da d^a p. ps: ps, pr: r pr = p^r.
 : p. pe pe p = p: p p... f. Va + Ve.
 Vc: e r: r: ry: r. l. l: l. e: e,
 f. h. a: er r: re h: h: h. h. er,
 hr: hr. h: hr. yr: yr. yf. y or,
 : or. b. br. hr. r: r = r: r r r,
 b: b. b: b. b. b. b. b. b: b. b. b.,
 Er. y. ly. e. l. d: d. d: d. d.
 h. r: r. hr. l: l. gr: g: gr. gr^t
 : r. fr: fr. g. gr. gr. gr. fr: fr. fr: fr.
 gr: yr. l. l. l. ch: l. l. l. l. l.
 r. l. l: l. l. l. hr. e. r: r: r =
 r. b. b. er: er. s: er r: r. b:
 b. b: b. b. b. b. eb. f. f. f. f: f. f.
 f. f. fr. f. f. f. f. f. f = f: f. f. f.
 r: r = r. f = f: f = f. f = f: f. f...
 Op. 1. ph. pe p p = p. p. pr. p. p. pr...
 Op. 2. Ver. V. d... = Ver = er...
 g. l. e. r. l = l. l = e: r. r. l
 (= l): h (= l): h (= h^r)...

4. a. l z, 7: 07 08, 09, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100.

b. 0: 0, 1: 1, 2: 2, 3: 3, 4: 4, 5: 5, 6: 6, 7: 7, 8: 8, 9: 9, 10: 10, 11: 11, 12: 12, 13: 13, 14: 14, 15: 15, 16: 16, 17: 17, 18: 18, 19: 19, 20: 20, 21: 21, 22: 22, 23: 23, 24: 24, 25: 25, 26: 26, 27: 27, 28: 28, 29: 29, 30: 30, 31: 31, 32: 32, 33: 33, 34: 34, 35: 35, 36: 36, 37: 37, 38: 38, 39: 39, 40: 40, 41: 41, 42: 42, 43: 43, 44: 44, 45: 45, 46: 46, 47: 47, 48: 48, 49: 49, 50: 50, 51: 51, 52: 52, 53: 53, 54: 54, 55: 55, 56: 56, 57: 57, 58: 58, 59: 59, 60: 60, 61: 61, 62: 62, 63: 63, 64: 64, 65: 65, 66: 66, 67: 67, 68: 68, 69: 69, 70: 70, 71: 71, 72: 72, 73: 73, 74: 74, 75: 75, 76: 76, 77: 77, 78: 78, 79: 79, 80: 80, 81: 81, 82: 82, 83: 83, 84: 84, 85: 85, 86: 86, 87: 87, 88: 88, 89: 89, 90: 90, 91: 91, 92: 92, 93: 93, 94: 94, 95: 95, 96: 96, 97: 97, 98: 98, 99: 99, 100: 100.

v. 1. a. d d, e e, f f, g g, h h, i i, j j, k k, l l, m m, n n, o o, p p, q q, r r, s s, t t, u u, v v, w w, x x, y y, z z, 0 0, 1 1, 2 2, 3 3, 4 4, 5 5, 6 6, 7 7, 8 8, 9 9, 10 10, 11 11, 12 12, 13 13, 14 14, 15 15, 16 16, 17 17, 18 18, 19 19, 20 20, 21 21, 22 22, 23 23, 24 24, 25 25, 26 26, 27 27, 28 28, 29 29, 30 30, 31 31, 32 32, 33 33, 34 34, 35 35, 36 36, 37 37, 38 38, 39 39, 40 40, 41 41, 42 42, 43 43, 44 44, 45 45, 46 46, 47 47, 48 48, 49 49, 50 50, 51 51, 52 52, 53 53, 54 54, 55 55, 56 56, 57 57, 58 58, 59 59, 60 60, 61 61, 62 62, 63 63, 64 64, 65 65, 66 66, 67 67, 68 68, 69 69, 70 70, 71 71, 72 72, 73 73, 74 74, 75 75, 76 76, 77 77, 78 78, 79 79, 80 80, 81 81, 82 82, 83 83, 84 84, 85 85, 86 86, 87 87, 88 88, 89 89, 90 90, 91 91, 92 92, 93 93, 94 94, 95 95, 96 96, 97 97, 98 98, 99 99, 100 100.

2. d d, e e, f f, g g, h h, i i, j j, k k, l l, m m, n n, o o, p p, q q, r r, s s, t t, u u, v v, w w, x x, y y, z z, 0 0, 1 1, 2 2, 3 3, 4 4, 5 5, 6 6, 7 7, 8 8, 9 9, 10 10, 11 11, 12 12, 13 13, 14 14, 15 15, 16 16, 17 17, 18 18, 19 19, 20 20, 21 21, 22 22, 23 23, 24 24, 25 25, 26 26, 27 27, 28 28, 29 29, 30 30, 31 31, 32 32, 33 33, 34 34, 35 35, 36 36, 37 37, 38 38, 39 39, 40 40, 41 41, 42 42, 43 43, 44 44, 45 45, 46 46, 47 47, 48 48, 49 49, 50 50, 51 51, 52 52, 53 53, 54 54, 55 55, 56 56, 57 57, 58 58, 59 59, 60 60, 61 61, 62 62, 63 63, 64 64, 65 65, 66 66, 67 67, 68 68, 69 69, 70 70, 71 71, 72 72, 73 73, 74 74, 75 75, 76 76, 77 77, 78 78, 79 79, 80 80, 81 81, 82 82, 83 83, 84 84, 85 85, 86 86, 87 87, 88 88, 89 89, 90 90, 91 91, 92 92, 93 93, 94 94, 95 95, 96 96, 97 97, 98 98, 99 99, 100 100.

3. a. 0, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100.

$\int_{en} dr = r = r^2 \quad c_y = C^y \quad y \quad z \quad r = r^2 \quad en,$
 $= b, \quad er, \quad ear, \quad of, \quad of, \quad of, \quad er, \quad rpp, \quad gh, \quad of,$
 $el, \quad l = l^2 \quad of \dots \quad br \dots + r : \quad sh \quad sh \quad b,$
 $g \quad r, \quad de = r \quad sh, \quad gr, \quad er, \quad er, \quad f \dots$
 $b. \quad f (= g) \quad a \quad b = b \quad a \quad d : \quad a \quad f \quad b \dots$
 $gr + r : \quad rgr = rgr \dots \quad c. \quad t \quad z \quad a ; \quad b \quad s,$
 $a \quad b \quad b \quad s \quad f \quad (prim. \quad b, \quad s, \quad a, \quad b \quad b \quad s \quad toda$
 $s : v) : \quad b : \quad b \quad z : \quad re \quad a \quad a \quad z \quad f ; \quad b,$
 $f \quad ll \quad b \quad s : \quad eos \quad er : \quad eos \quad r \quad a : \quad r,$
 $ire \quad b = b^2 \quad r = r^2 \quad s : \quad ce \dots \quad brv, \quad mrv,$
 $prv, \quad \check{c}rv, \quad drv, \quad krv. \quad (trv), \quad slrv, \quad vrv + c,$
 $k : \quad f^2, \quad f^2, \quad r ; \quad f^2 : \quad b^2, \quad r^2, \quad f^2 \dots \quad brv$
 $\dots + l_j, \quad n \quad n_j : \quad k, \quad \check{c} \quad st : \quad tr, \quad \check{c} \quad a \quad r$
 $r^2 = r^2 \quad sl, \quad er, \quad er, \quad vb, \quad vr, \quad sh, \quad of,$
 $f^2 \quad er \dots$

j.I. 1. a. $v, \quad dr, \quad ear, \quad z, \quad s, \quad C_y,$
 $r^2 = r^2 \quad gr, \quad rgr, \quad sur, \quad rgr \dots$
b. $dr, \quad dr, \quad dr, \quad vr, \quad v \dots \quad c. \quad b = r,$
 $b = r, \quad r, \quad s, \quad b, \quad f : \quad b = f, \quad f \dots$
d. $C, \quad sh, \quad ce, \quad ear, \quad Der = Der, \quad v,$
 $o, \quad or, \quad er : \quad en, \quad n, \quad h, \quad h, \quad c$

r. m. v. p. p. p. p. e.
 e. r. e. e. e. e. e. e. e. e. e.
 f. e. e. e. e. e. e. e. e. e.
 : p. d. l. e. e. e. e. e. e.
 h. = h. : h. s. = s. : s. = s. :
 v.

2. p. p. p. p. p. p. p. p. p.
 s. h. h. = h. a. : a. = a. e. t. t.
 l. h. = l. a. t. : a. t. : a. t. : a. t.
 p. ... p. a. = a. a. p. p. p.
 v. = v. = v. a. v. : v. = v. ...

3. ~ ~ ~

II. k. l. n. o. p. : r. s. t. v. w.
 v. b. = b. = b. ; v. f. h. l. h. e. r.
 = g. : g. g. g. g. g. g. ; p. h. i. v.
 m. : n. m. : n. m. e. e. e. e. e. e.
 : n. m. : m. : n. e. t. = e. t. : e. t. : e. t. ...

t. 1. in 2. a. v. j. = j. d. l. v. l. v.
 s. (= p.) p. l. = l. (stik) s. = s. b. i. b. p. l.
 b. l. b. : v. v. = v. j. = j. p. p. p. = p. l.
 v. p. b. = b. v. v. v. v. : v. v. v.

lu: u, pu: u, l^m, lu, lu, ou =
 ou: ou, lu, lu, pu, ou, ou, ou, ou,
 ou, lu, ou: ou = β, ou, ou, ou, ou,
 ou, ou, ou = α, ou, ou, ou, skr +
 Ve, Vi: u, u, u, ou, ou, Ve - Vi +
 sk: ou, u^o, u, u = pu: lu, lu: lou,
 lu; pu, pu, pu = pu, pu = pu, pu,
 pu, pu, skr + Ve, Vi: pu, pu, pu,
 pu: pu; pu, pu, pu, pu, pu,
 pu, pu = u^o = u^o ... Ve - Vi + bk
 ...: pu, ou, lu, lu, lu, pu, pu...
 3. o: ou, ou, pu, pu = pu, ou...
 4. u, u: u = u, pu, pu, ou, ou,
 ou, u, u = u, u, u: ou, ou,
 ou, u, u, u, u, u, u, u,
 u, ou, pu, pu, u: u, u,
 u; lu, ou, ou, ou Ve - Vi + kn;
 skn: ou, u = pu, pu, ou, ou,
 ou; ou, ou, ou, pu... Op. ~
 = u: u, ou (= ou), ou (= ou):
 ou...

h. 1. h, h...

2. ch, ch, ch: ch, ch: ch, ch, ch, ch, ch,
ch: ch, ch, ch + ve: ch: ch, ch, ch,
ch; ch...

3. B, B, B, B: B...

4. R: R, R...

s. 1. s, s, s, s (p); s (stis): as, s,
s, s: s, s: s, s: s, s: s, s: s, s:
s, s; s, s, s, s - s + sl:
s = s: s, s...

2. s, s = s, s...

3. a. d, d, d, d (vlošek), g, L (= b)
p, c, p: ad, dp: sh, d, d, L, s =
no, L, L, L, p, p, h, h, s, L, g, c,
d, d, d, d, g, c, ce, d, svr + ve:
g, er, d, g... b. a, a (= a), g,
g, g, g: ar, r: r, ar, ar, ar, ar,
a: a: a: b, a, a = a, a, a - ve
+ sn: pr, sr, s = p, ar, ar, ar;
r, r: r, r, r, r, r: r, r:
r, r: r, r: ar, a, ar, r: r,

lq, eq, onq, u, v, smr + l, c, k; i, d, t.
 j: r: r, v = y; rh, w, r, on, of,
 est, ofr, yr, of, smr + v: f: q; l, n,
 r: r, u, r, r: r, r ...

l (= ly) 1. a. l, b, c, r, v; u, l, e, y,
 n, n (= n), b (= p), y, f, y = d, y: er,
 boy, w: w, w, fl, vr, or, h, y: r,
 u, w, v, h, v, v, er: er, ey = e:
 el, ve, ve, v, v, y = v, v, ve, ed:
 re, er, pl: pl: l, v: v, v, v,
 or, my, y, n: n, r, l, er, er =
 er, l, y, y, er, y, f, y, y,
 or, or = of, y, y: y ... b. n,
 r, r, r: r, r, er: r: r, r, l,
 h, w, l, r, r, r, l: r: r, er,
 r: r ...

2. w, r, y, l, y, r ...

3. f, y = f, r, r, r, y, f = p, f, f,
 f, f, f, f: f, f = v, y, r = y, r, y, r,
 r, r = y = f, w, w, r, r, r, r,
 r, r, r, r, r, r, r, r, r = r,

$2r, 2^m, 2, 2e, gr, per, h, p: m: 2, 2r,$
 $2or, 2, 2^m, g: g, 2y, th = gh, y = 2^m, 2 =$
 $2^m, 2 = 2b, 2, 2y, 2d, 2n, 2d^2, 2d^3, 2d^4 =$
 $2d, gh, ge: ge, 2y, 2y, f \dots$

$2h - 2er + cl \dots 2^m, 2or, 2^2 = 2y, 2n,$
 $2f, 2g, 2d^2, 2er, 2e, 2d: 2d, 2h, 2e,$
 $2n, 2^2 = 2g, 2er, 2or, 2y, 2^2 = 2d, 2h \dots$

n (nj) 1. a. u, L = 1, h, a, n; 2
 $(= 2), n, y, y: er: er, 2n: 2n, 2:$
 $2, 2^2: 2^2, 2h: 2h, 2r: 2r, 2, 2er,$
 $2n: 2n, 2h: 2h, 2y, 2^2, 2y = 2y, 2y$
 $= 2or \dots b. 2y, 2er, 2^2, 2er \dots$

$2h - 2er + 2n \dots 2a: 2a, 2^2, h, 2e$
 $= 2h, 2n, 2y, 2^2, 2a \dots$

2. $2^m, 2^m, 2^m \dots$

3. $2, 2, 2, 2, 2, 2, 2, 2, 2, 2; 2, 2,$
 $2, 2, 2: 2y, 2n, 2, 2, 2, 2, 2, 2or,$
 $2: 2n, 2h, 2d, 2d, 2d, 2y, 2y:$
 $2y: 2y, 2y, 2^2 = 2y, 2d, 2n =$
 $2y, 2d, 2d^2, 2y, 2y, 2y, 2y, 2y, 2y,$
 $2^2 = 2y, 2h, 2h, 2h, 2h: 2h,$

oh, ol, oh, ol^o, ch = oh, wh, wh,
 wh, wh, ul, gl, ve, veal, eq, ve,
 ve, oh, ve = ve, ve = ve : ze = ze, ve,
 ul, yf, yf, yf : yf, ulp : yf...
 V_h - V_h + fu ... pdr = pr, ear : ear,
 L, yr : yr, y, yr, of, h, h...
 4. 2 -

m. 1. in 2. u, u, u, y, n, b, b, y, y,
 y, y; h = h, h, er, n, p, p; v, p, p : v,
 m, m, p, p, ul, oh, y, y, y,
 m = m, m, h, h, y, y, y, y,
 yf, h, p, h, h : h, h, o, o :
 o, o, p, n, n, p, p, y : y,
 y : y ; v, v = v, v = v...
 V_h - V_h + mb : h, v, h...

n. 1. ap, ap, ap, ap : yf, yr, yr,
 yr, yr = yr, yr, yr, yr + V_e :
 ul, yf ; ul = ul, uer, se, ul, ul,
 xgr + V_e : ur : ur, ur, ur, se, ul,
 ul, se, ul, ur, ur, ul, xmr + V_e :
 ur, ur, ur = ur ...

2. s sf : su ...

3. h k l : ch, ch, ch, h, h
= sh, sh = sh ...

4. f -

Op. dr, dr, dr, or, or, w, w...

§ 1. y, p : py : py, pf, pr, p,
yf : py, p ...

2. y^o p^o = y^e ...

3. f -

b - vz. 1. d, e, y, v, u, v, w, b, y, y = d,
y, y, k, b, a, d, g (= g v. i.), o, o, o, b, b,
g, g, g = d, g, g, d, x, d, p, p = f, p, p,
p, p ... : sh, sh, ch, yb, sh, f^o,
oa, odo, vdo, wa, yf, p, pp : sh,
sh, sh, sh = sh, sh, sh ...

2. v, y, v, p, v, d, d, p, d, v, v, v
... : v, v, v, v, v, v, v, v, v,
v, v, v ...

§ 10. 1. l (ly) : v, v, v, b, v, v,
v : v, v, v, v, v ; v, v, v, v, v,
v, v, v, v, v ; v, v : v = v, v,

$\mathcal{V}^1; \mathcal{V}; \mathcal{Y}; \mathcal{Y} : \mathcal{Z}; \mathcal{V} : \mathcal{V} : \mathcal{V}, \mathcal{V}; \mathcal{V}, \mathcal{V},$
 $\mathcal{V}, \mathcal{V} \dots \mathcal{Z}, \mathcal{N}, \mathcal{N} \mathcal{J} : \mathcal{V}, \mathcal{V}, \mathcal{V}, \mathcal{V}, \mathcal{V},$
 $\mathcal{V}, \mathcal{V}, \mathcal{V} \mathcal{Y} : \mathcal{V}, \mathcal{V}; \mathcal{V}, \mathcal{V}, \mathcal{V}, \mathcal{V}, \mathcal{V} =$
 $\mathcal{V}, \mathcal{V}, \mathcal{V}; \mathcal{V}, \mathcal{V}, \mathcal{V}, \mathcal{V}, \mathcal{V}; \mathcal{V},$
 $\mathcal{V}, \mathcal{V}, \mathcal{V} : \mathcal{V}, \mathcal{V}, \mathcal{V}, \mathcal{V}, \mathcal{V} \dots$
 3. $\mathcal{V}, \mathcal{N} \mathcal{J} : \mathcal{V}, \mathcal{V}, \mathcal{V}, \mathcal{V} : \mathcal{V}, \mathcal{V}, \mathcal{V},$
 $\mathcal{V}, \mathcal{V} : \mathcal{V}, \mathcal{V}, \mathcal{V} : \mathcal{V}, \mathcal{V} = \mathcal{V};$
 $\mathcal{V}, \mathcal{V}, \mathcal{V}, \mathcal{V}, \mathcal{V}, \mathcal{V} = \mathcal{V}, \mathcal{V}; \mathcal{V}, \mathcal{V},$
 $\mathcal{V}, \mathcal{V}, \mathcal{V} = \mathcal{V}, \mathcal{V}; \mathcal{V} \dots$
 4. $\mathcal{V}, \mathcal{V} \mathcal{X} : \mathcal{V}) \mathcal{V}, \mathcal{V}, \mathcal{V}, \mathcal{V} : \mathcal{V}, \mathcal{V}, \mathcal{V}, \mathcal{V},$
 $\mathcal{V}, \mathcal{V}, \mathcal{V}, \mathcal{V}, \mathcal{V}, \mathcal{V} : \mathcal{V} (= \mathcal{V}), \mathcal{V}, \mathcal{V},$
 $\mathcal{V} \mathcal{V} : \mathcal{V} \mathcal{V}, \mathcal{V} \mathcal{V} = \mathcal{V} \mathcal{V}, \mathcal{V}, \mathcal{V} = \mathcal{V}, \mathcal{V};$
 $\mathcal{V}, \mathcal{V} : \mathcal{V}, \mathcal{V}, \mathcal{V}, \mathcal{V} = \mathcal{V}, \mathcal{V}, \mathcal{V} = \mathcal{V},$
 $\mathcal{V}; \mathcal{V} = \mathcal{V}, \mathcal{V}; \mathcal{V} \mathcal{V} = \mathcal{V} \mathcal{V}, \mathcal{V}, \mathcal{V} = \mathcal{V} = \mathcal{V};$
 $\mathcal{V}, \mathcal{V}, \mathcal{V}, \mathcal{V}, \mathcal{V} : \mathcal{V}, \mathcal{V}, \mathcal{V}, \mathcal{V}, \mathcal{V},$
 $\mathcal{V}, \mathcal{V} = \mathcal{V}, \mathcal{V} : \mathcal{V}, \mathcal{V}; \mathcal{V} : \mathcal{V},$
 $\mathcal{V}; \mathcal{V} = \mathcal{V}; \mathcal{V}, \mathcal{V} : \mathcal{V} \dots \mathcal{V}) \mathcal{V} : \mathcal{V},$
 $\mathcal{V} : \mathcal{V}, \mathcal{V} : \mathcal{V}, \mathcal{V}, \mathcal{V}, \mathcal{V}; \mathcal{V}, \mathcal{V} \dots$
 5. $\mathcal{V} : \mathcal{V}; \mathcal{V}, \mathcal{V}, \mathcal{V}, \mathcal{V}, \mathcal{V}, \mathcal{V} = \mathcal{V}$
 $\mathcal{V}; \mathcal{V} = \mathcal{V}, \mathcal{V}, \mathcal{V}, \mathcal{V}, \mathcal{V}, \mathcal{V},$
 $\mathcal{V}, \mathcal{V}, \mathcal{V}; \mathcal{V}, \mathcal{V}, \mathcal{V}, \mathcal{V}, \mathcal{V}, \mathcal{V},$

ar, ah, ar, r, ar, r, ar, ah, ar, r,
 r, ar, r, r, r, r, r, r, r, r; er, er,
 ner, nre, ner; e = d, e = d, re, re
 re; R, r, r, r, r, r, r, r, r, r;
 re = re, er = er : er, er, er...

6. m: R, R, rR, R, R, R; er,
 r, R ... 7. s: r, ar, r, r, r, r,
 r, r, r, r, r, r... 8. f: r, r, r;
 r, r, r, r; r = r... 9. k: r,
 r, r, r; r, r, r; r, r, r,
 r, r, r; r = r = r...

10. c, sc, sc: r, r, r, r...
 § 11. a. r, r, r, r, r, r, r,
 r, r; r = r, r, r, r, r, r,
 r = r; r, c, r, r = r, r, r...
 b. or, r, r, r, r, r, r...

§ 13. j. I. -aje: r, r, r, r = r, c;
 r, r, a; e, e, r, e, r... -aje: r,
 r, c, r, r, r; r, r, r, r;
 e, r, r, r... -aje: r, r, r,
 c, c, c; r, c... -aje: r, r, r

L. 2. i, o, u, o, u, e, f, u, se, es,
 u, n, re, l, z, l, d, b, R, Z, a,
 b, em, ca, v, v, re, sh, t, t^r, t^r
 ab^r = ab; af = af, ay, y, f, R = R;
 of = of ...

II. 1. -ija: ah, ba, z, h^r = h^r, Rev,
 b^r, nev, w, w, s, s; e... -ije: erl,
 le, R, z = w, R, u, Lu, va; u, u,
 u, a, g... -iji: erl, e, u, w...
 -ijo: erl, w; v, y, of = of, st ...
 -iju: w, v, w^r... z, b, p, b: b; z,
 b, p; u, y; R, R; b, w, l; b, z: e,
 v, er, R, l; er, p: p; t, t, t, t,
 t; w = v, h = f, w = v, u = v, w
 = v, h = l, ab^r = ab = ab; ab^b, ab^b,
 ab, pab ... 2. d, g, y; U; y, b,
 y, t^r, w, v, R, z; w^r, v^r, v^r: w,
 w, b, w^r, w^r, w^r, y, t ...

v. 1. w, a, l, er = der, p^r, p,
 se = se, ab^c, aer, br, one, zu, of ...
 2. b, e^r, h, b, er, v, er, w, w,

w. m. wa, wo, wu, ygh = ygh, ygh =
 ygh, sep, rd, rd, ygh = ygh, hf, ef,
 pf; aw : av, ar : ar, ay : ay, az :
 az, ua : ua, up : up, ua : ua, ua : ua;
 u, e, va...

u. 1. k, k, k, k, b, p, p; p : p
 ... 2. f, p, p, p = p... 3. r,
 w, wa, a, u, o; a : a; e, e,
 w...

p. p, l, l, l, l...

l. o, ol, ol...

e. I. f, s, ob; D = S, z = b, M...

II. 1. c. e, s; f, p, p, p = p; l; j.
 D = p, h, w, f, z = z, u, i,
 v, w, y, p, o, s, f, w = w,
 h = h, p; v, u, v, w; l, p, v;
 l, er, cr, l, n, cr, u, l, or, ar,
 u, r : n, u; u, p, p; e, c,
 y, h; e, v, v; x, st. b, p = p,
 f, h, p, p, b, p, p, p, p, p,
 p, b, p, p, p, p, p, n, p, p, p,

r. l. f = f. r. b. p; e; u. up; d. d;
 p; u; f. r. b. r. v. d. d; v. d. d;
 l. b. f. m. n; v. b; d. b. f. b;
 yu = f. up. e. f. m; p; d. d. v.
 u. yu. b. b. b; on; d. od; od. p;
 p. d. l = y; u. m. n. d; p. p =
 d; y; v. b; f. I = h. v = p. v. e. q.
 : d. l. ... 2. v. v. r; v. v. v. v;
 v. v. l. o: l. o; b; v. v. v. v. v. v.
 v. d. p. v. v; v. p; v. v. v. v. v.
 v. v. v; v. v. v. v. v. v. v.
 v. b. p. v. v. v. v; v. b = f. p.
 d. d. v. v. v. v. v. v. v. v. v.
 k = p. v. v = v. v. v. v. v. v. v.
 v. v; v. v. v. v. v. v. v. v. v;
 v; v. v. v; v. v. v. v. v. v. v.
 v. v. v. v. v. v. v. v. v; v. v. v;
 v; v. v; v. v; v. v; v. v; v. v;
 v. v. v: v; v. v. v. v. v. v. v. v.
Q. 1. l. v. v. v. v. v. v. v.
 p. v: v. v; v: v. v. v. v.

II. 1. u, v, ū, ū; u; b; ū, ū; ū; ū;
 uel; ū, ū, ū, ū, ū; ū; ū = ū;
 u, u, u; ū, ū, ū, ū; ū, ū, ū...

2. w, w; e, e, e; e, e, e; e, e,
 e; u; e, e; e, e, e; d; w;
 b, eb, eb, b, b; ū; ee, ee; b, b;
 e, e, e, e, e = b; e, e, e, e; e...

α. I. ū, ū, ū; ū; ū; ū = ū...

II. j. yb, yb, e, e, e, e, e;
 f. b, b, b, b, b, b; k, st. p, ū,
 ū, ū, ū, ū, ū, ū; ū: ū = ū,
 ū, ū, ū, ū, ū, ū, ū, ū, ū, ū, ū, ū,
 ū, ū, ū, ū, ū, ū, ū, ū, ū = ū, ū,
 ū, ū, ū, ū, ū, ū, ū, ū, ū, ū, ū,
 ū, ū, ū, ū; -ura: ū, ū; ū: ū, ū: ū.
 ū: ū... ū. ū, ū: ū, ū...

ι. I. ū, ū, ū: ū, ū; ū, ū: ū,
 ū = ū: ū, ū...

II. 1. u; ū, ū, ū, ū, ū, ū, ū;
 ū, ū, ū, ū, ū: ū, ū, ū, ū, ū, ū, ū,
 eef... 2. ū, ū, ū...

3. a. $\mathcal{C}, \mathcal{C}; \mathcal{D}, \mathcal{D}; \mathcal{w} = \mathcal{w}, \mathcal{w} =$
 $\mathcal{w}; \mathcal{e}, \mathcal{w}, \mathcal{w}\mathcal{a}; \mathcal{e}, \mathcal{e} = \mathcal{e} \dots$
 b. $\mathcal{v}, \mathcal{b}; \mathcal{r}, \mathcal{r}, \mathcal{r}, \mathcal{r}; \mathcal{v}, \mathcal{b}; \mathcal{w},$
 $\mathcal{D}, \mathcal{b}, \mathcal{e}, \mathcal{z}; \mathcal{w}, \mathcal{w}, \mathcal{b}, \mathcal{r}; \mathcal{w}, \mathcal{w}, \mathcal{b},$
 $\mathcal{a} = \mathcal{z}, \mathcal{b}, \mathcal{r}, \mathcal{r}; \mathcal{b}, \mathcal{b}, \mathcal{w}, \mathcal{r}, \mathcal{e}; \mathcal{D}, \mathcal{w};$
 $\mathcal{e}, \mathcal{v}, \mathcal{w} = \mathcal{w}, \mathcal{r}, \mathcal{r}, \mathcal{w}; \mathcal{D} (= \mathcal{b}), \mathcal{a} \mathcal{D}$
 ... c. $\mathcal{M}, \mathcal{M}, \mathcal{M}, \mathcal{M}, \mathcal{M}, \mathcal{M}, \mathcal{M}, \mathcal{M},$
 $\mathcal{M}, \mathcal{M}, \mathcal{M}, \mathcal{M}, \mathcal{M}; \mathcal{w}, \mathcal{r}, \mathcal{r}, \mathcal{w}, \mathcal{w},$
 $\mathcal{w}, \mathcal{w} \dots$ d. $\mathcal{a}, \mathcal{a}, \mathcal{a}, \mathcal{z}, \mathcal{a}, \mathcal{a},$
 $\mathcal{A}, \mathcal{A}; \mathcal{r} \dots$

u. 1. $\mathcal{w}, \mathcal{y}; \mathcal{a}, \mathcal{a}, \mathcal{z}, \mathcal{r}; \mathcal{r},$
 $\mathcal{w}, \mathcal{z}, \mathcal{z}; \mathcal{r}, \mathcal{z}, \mathcal{z}; \mathcal{w}, \mathcal{e} \dots$
 2. $\mathcal{y}, \mathcal{w}, \mathcal{M}, \mathcal{w}; \mathcal{a}, \mathcal{a}, \mathcal{a}; \mathcal{z}, \mathcal{z},$
 $\mathcal{z}; \mathcal{e}, \mathcal{r} = \mathcal{r}, \mathcal{r} = \mathcal{r}, \mathcal{r}; \mathcal{y}; \mathcal{w}, \mathcal{r} =$
 $\mathcal{r}, \mathcal{w}; \mathcal{r}, \mathcal{r} \dots$

§ 14. 1. b. $\mathcal{w}, \mathcal{r}, \mathcal{r}, \mathcal{r}, \mathcal{r}, \mathcal{r},$
 $\mathcal{v}, \mathcal{D}, \mathcal{D}, \mathcal{e} \dots$ 2. a. $\mathcal{w}, \mathcal{y}, \mathcal{r}, \mathcal{e},$
 $\mathcal{e}, \mathcal{e}, \mathcal{e}, \mathcal{e}, \mathcal{e}, \mathcal{w}, \mathcal{r}, \mathcal{r} =$
 $\mathcal{r}, \mathcal{r}, \mathcal{r}, \mathcal{r}, \mathcal{r} (= \mathcal{r}), \mathcal{r}, \mathcal{e},$
 $\mathcal{r}, \mathcal{r}, \mathcal{r}, \mathcal{e}, \mathcal{a}, \mathcal{a}, \mathcal{a}, \mathcal{r},$
 $\mathcal{D}, \mathcal{D}, \mathcal{r}, \mathcal{r}, \mathcal{r}, \mathcal{r}, \mathcal{r},$

§. 15. a. s. i, e, 7 (= 7+-), e, i, o; l, l
 : b, b - a. n, 7 - u_{gr}, ll, l^{er}, l^{er}, l^{er},
 l^{er}, l^{er}, l^{er}, l^{er}, l^{er}; l^{er}, l^{er}, l^{er}; se, sen,
 se; us, es: el, re, ul, ner, u_{gr}, ur = us,
 ut = ut, is = is; u_{gr}, ll, ll: s, u_{gr}, he,
 is, is, is, is; ur, ur, ur: o, o_{gr}, u_{gr}, u_{gr},
 u_{gr}, u_{gr}, u_{gr}, u_{gr}; ur, ur, ur; ur, ur, ur;
 u_{gr}, u_{gr}, u_{gr}, u_{gr} = u_{gr}, e_{gr} = e_{gr},
 u_{gr}, u_{gr}, u_{gr}, u_{gr}, u_{gr} = u_{gr}; ur, ur, ll, ur,
 u_{gr}, u_{gr}, u_{gr} ... 2. a. ur, ur: ur,
 ur, ur = ur, ur = ur: ur, ur, ur = ur,
 ur = ur, o, o, o, o, u_{gr}, u_{gr}, ur, ur,
 ur, ur, ur, ur, ur, ur, ur, ur =
 ur, ur, ur, ur, ur, ur, ur, ur,
 ur, ur = ur, ur = ur, ur, ur, ur,
 ur, ur, ur, ur, ur, ur = ur, ur = ur,
 ur, ur b. ur, ur = ur, ur, ur, ur,
 ur, ur, ur, ur, ur, ur: ur, ur,
 ur, ur, ur, ur, ur, ur, ur, ur,
 ur, ur, ur, ur, ur, ur, ur, ur,
 ur, ur, ur, ur, ur, ur, ur, ur

1. $\mathcal{P}, \mathcal{W}, \mathcal{N}, \mathcal{O}, \mathcal{V}, \mathcal{O} \quad c. \quad \mathcal{E}f = \mathcal{E}f, \mathcal{E}r,$
 $\mathcal{E}^r, \mathcal{E}g, \mathcal{E}b, \mathcal{E}p, \mathcal{E}h, \mathcal{E}l, \mathcal{E}r, \mathcal{E}h, \mathcal{E}r,$
 $\mathcal{E}^l, \mathcal{E}e, \mathcal{E}l, \mathcal{E}o, \mathcal{E}e, \mathcal{E}r, \mathcal{E}o, \mathcal{E}r, \mathcal{E}g, \mathcal{E}h,$
 $\mathcal{E}p (= \mathcal{E}^p), \mathcal{E}er = \mathcal{E}er, \mathcal{E}^o = \mathcal{E}^o, \mathcal{E}^l = \mathcal{E}^l \quad d. \quad \mathcal{L}r,$
 $\mathcal{L}o, \mathcal{L}e, \mathcal{L}u \dots 3. \quad \mathcal{U}r, \mathcal{U}f = \mathcal{U}f, \mathcal{U}r,$
 $\mathcal{U}r, \mathcal{U}^l = \mathcal{U}^l, \mathcal{U}r, \mathcal{U}er, \mathcal{U}r, \mathcal{U}^r = \mathcal{U}^r,$
 $\mathcal{U}er, \mathcal{U}^l, \mathcal{U}h, \mathcal{U}p, \mathcal{U}h, \mathcal{U}r, \mathcal{U}^l, \mathcal{U}f, \mathcal{U}r,$
 $\mathcal{U}f, \mathcal{U}r, \mathcal{U}g, \mathcal{U}h, \mathcal{U}^l, \mathcal{U}r, \mathcal{U}r, \mathcal{U}^l, \mathcal{U}r, \mathcal{U}r,$
 $\mathcal{U}r, \mathcal{U}r, \mathcal{U}^l, \mathcal{U}r, \mathcal{U}r, \mathcal{U}r, \mathcal{U}er = \mathcal{U}er,$
 $\mathcal{U}er, \mathcal{U}er, \mathcal{U}r, \mathcal{U}f, \mathcal{U}r, \mathcal{U}^o, \mathcal{U}^l, \mathcal{U}r = \mathcal{U}r,$
 $\dots 4. \quad \mathcal{Y}^o = \mathcal{Y}^o, \mathcal{Y}^r, \mathcal{Y}^r: \mathcal{Y}^r, \mathcal{Y}^l, \mathcal{Y}^r, \mathcal{Y}^r,$
 $\mathcal{E}r = \mathcal{E}r = \mathcal{E}^l, \mathcal{E}r = \mathcal{E}^r, \mathcal{E}^l = \mathcal{E}^l, \mathcal{E}^r = \mathcal{E}^r,$
 $\mathcal{E}h, \mathcal{E}g, \mathcal{E}h = \mathcal{E}h, \mathcal{E}^l = \mathcal{E}^l, \mathcal{E}h, \mathcal{E}^l, \mathcal{E}r =$
 $\mathcal{E}r \dots 5. \quad a. \quad \mathcal{P}^r: \mathcal{P}^r, \mathcal{P}^r: \mathcal{P}^r, \mathcal{P}^r,$
 $\mathcal{P}^r, \mathcal{P}^r, \mathcal{P}^r, \mathcal{P}^r, \mathcal{P}^r, \mathcal{P}^r, \mathcal{P}^r = \mathcal{P}^r, \mathcal{P}^r, \mathcal{P}^r,$
 $\mathcal{P}^r, \mathcal{P}^r, \mathcal{P}^r, \mathcal{P}^r, \mathcal{P}^r = \mathcal{P}^r, \mathcal{P}^r, \mathcal{P}^r, \mathcal{P}^r:$
 $b. \quad \mathcal{P}^r, \mathcal{P}^r, \mathcal{P}^r, \mathcal{P}^r, \mathcal{P}^r \dots \mathcal{P}^r,$
 $\mathcal{P}^r \dots d. \quad \mathcal{P}^r, \mathcal{P}^r, \mathcal{P}^r = \mathcal{P}^r, \mathcal{P}^r = \mathcal{P}^r, \mathcal{P}^r, \mathcal{P}^r,$
 $\mathcal{P}^r, \mathcal{P}^r: \mathcal{P}^r, \mathcal{P}^r, \mathcal{P}^r, \mathcal{P}^r, \mathcal{P}^r: \mathcal{P}^r: \mathcal{P}^r$
 $= \mathcal{P}^r, \mathcal{P}^r, \mathcal{P}^r, \mathcal{P}^r = \mathcal{P}^r = \mathcal{P}^r, \mathcal{P}^r, \mathcal{P}^r, \mathcal{P}^r =$
 $\mathcal{P}^r \dots 6. \quad \mathcal{U}^r = \mathcal{U}^r, \mathcal{U}^r, \mathcal{U}^r, \mathcal{U}^r, \mathcal{U}^r,$

§. 16. III. 1. - ov, a. o, e, u, v, w : a,
 o; s, z, g, j, f; j, z, z, s; p = b; l = g =
 b = j, b = g = f = p : me, me, ve, b, je,
 zo, zo, b, cy = cd, z, y, z, es, p,
 p, w, w, w = w, g, w, j = b, b, z;
 - ovaje : erb, - oval : v, v, v, v, v,
 z, j = j, - ovalen : oer, - ovalnik : ner,
 - ovan : of, - ovanec : uer, - ovanka : uer
 - ovati : w, v, z, - ovarka : or, uer, v,
 v, - ovarsi : ecy, - ovilo : v, v; v,
 - ovina : w, w, es, s, b, z, v, w,
 z, - ovit : cy, cy, zy, wy, y, zy = zy, - o
 ven : v, v, - ovec : w, w = w, - ovnik:
 w, w, - ovnina : or, - ovšcina : of,
 of - b. va, ca, p, b, b, b, b, w,
 zo, ve, ey, w, v, va, v, v, w
 : w, ey; p = p, l = l = l, zo = zo,
 w = w, w = w, of = of = of...
 2. - je. er, u, l, v, w, e, p, z =
 u, v, h, er, w, v, a, o, p,
 er, h : h, w, v, v, w, h, h.

ee, no, do, to, it, no, z, of, Ev,
 no, no, ya, su, d, oo, b = p, zy, d =
 d, ot, ny, ny, n, k = h, z, b = p, r,
 ye, ye, ee, ue = ce, oe, ue, ee, lo,
 za, za, to, do, to, V, z, yy = yr, zy,
 y = y; sk = sl, de = d: d, Q: Q,
 B: B, re = r: r, ra, o...

3. - iöce. ef, Cf of, of, Y, Y = Y,
 Y, nly, af, yf, huf, af, of = of, Y, Y,
 of, Yf, of: of, wof, uof: uof, vof, of, Yf,
 vof = vof, fof: fof, baf = baf, f, f, Bof: Bof,
 of: of; of: of... Exp. af, zaf, f,
 af = af; uf, ouf = ouf, uf = uf,
 uf...

4. a. - skvo. aeb, Vb, fb = fb, vB,
 reb, reb, y, vb; fb, b, ceb, b, nob, nob,
 no, ab, eb, fb, bb: b; y, Y, vB: vB =
 vB; Bb, yb, yb, bB = b, ll = ll: ll;
 eab; reb; no, nob, vb; yb, Vb, ll, vb:
 Vb, Eb, vb; ab, Vb zeb = zeb, vnb, no = b,
 bb, lavb = lab Vb, ebb = ebb vb = nob, vbb =

= ab, ab = ab; eb: eb... - skwo. 6y,
 cf = cf, cf = cf: cf, cf, cf, cf, cf, cf, cf: ab,
 cf, cf: cf; cf, cf, cf, cf, cf, cf, cf, cf,
 cf = cf, cf: ab: cf = cf, cf: ab, cf
 : cf, cf = cf, cf = cf; cf, cf: cf: cf, cf
 = cf, cf = cf, cf, cf, cf, cf, cf, cf, cf,
 cf: ab... 3y. 6, ab, ab, ab, ab; 10...

b. - ski. 200 = 200 (200, 200, 200...),
 600, 1000, 2000, 3000, 4000, 5000; 6000, 7000 8000;
 1⁰⁰⁰, 2⁰⁰⁰, 3⁰⁰⁰, 4⁰⁰⁰: 5000, 6000 = 6000, 7000, 8000, 9000,
 1⁰⁰⁰⁰, 2⁰⁰⁰⁰, 3⁰⁰⁰⁰, 4⁰⁰⁰⁰, 5⁰⁰⁰⁰, 6⁰⁰⁰⁰, 7⁰⁰⁰⁰, 8⁰⁰⁰⁰ =
 9000, 10000 = 10000, 20000, 30000, 40000, 50000 =
 60000, 70000, 80000 = 90000, 100000, 200000, 300000, 400000,
 500000, 600000, 700000, 800000, 900000, 1000000

2000, 3000; 4000, 5000... - ski. 6y, 6y,
 10⁰⁰⁰, 20⁰⁰⁰, 30⁰⁰⁰, 40⁰⁰⁰, 50⁰⁰⁰: 60⁰⁰⁰, 70⁰⁰⁰: 80⁰⁰⁰;
 10⁰⁰⁰⁰, 20⁰⁰⁰⁰ = 30⁰⁰⁰⁰, 40⁰⁰⁰⁰, 50⁰⁰⁰⁰, 60⁰⁰⁰⁰, 70⁰⁰⁰⁰,
 80⁰⁰⁰⁰ = 90⁰⁰⁰⁰, 10⁰⁰⁰⁰⁰: 20⁰⁰⁰⁰⁰: 30⁰⁰⁰⁰⁰: 40⁰⁰⁰⁰⁰: 50⁰⁰⁰⁰⁰:
 60⁰⁰⁰⁰⁰, 70⁰⁰⁰⁰⁰, 80⁰⁰⁰⁰⁰, 90⁰⁰⁰⁰⁰, 10⁰⁰⁰⁰⁰⁰, 20⁰⁰⁰⁰⁰⁰, 30⁰⁰⁰⁰⁰⁰, 40⁰⁰⁰⁰⁰⁰,
 50⁰⁰⁰⁰⁰⁰; 60⁰⁰⁰⁰⁰⁰ = 70⁰⁰⁰⁰⁰⁰, 80⁰⁰⁰⁰⁰⁰ = 90⁰⁰⁰⁰⁰⁰, 10⁰⁰⁰⁰⁰⁰⁰
 = 10⁰⁰⁰⁰⁰⁰⁰; 10⁰⁰⁰⁰⁰⁰⁰⁰, 20⁰⁰⁰⁰⁰⁰⁰⁰, 30⁰⁰⁰⁰⁰⁰⁰⁰, 40⁰⁰⁰⁰⁰⁰⁰⁰, 50⁰⁰⁰⁰⁰⁰⁰⁰, 60⁰⁰⁰⁰⁰⁰⁰⁰, 70⁰⁰⁰⁰⁰⁰⁰⁰ = 80⁰⁰⁰⁰⁰⁰⁰⁰;

ll; ʒ = ʒʒ, ʒʒʒ = ʒʒʒʒ : ʒʒʒʒʒ ...

5. - ica, a. u. al, ul, ul, ul, ul, ul, ul, ul,
 ul, ul; ul, ul : ul, ul = ul, ul, ul = ul, ul =
 ul, ul = ul, ul; ul, ul, ul, ul; ul, ul, ul, ul,
 ul, ul, ul, ul; ul, ul, ul, ul, ul, ul : ul,
 ul = ul, ul, ul, ul : ul, ul, ul, ul; ul,
 ul = ul, ul, ul, ul ... b. ul, ul, ul, ul;
 ul, ul, ul, ul, ul, ul = ul, ul, ul, ul, ul;
 ul = ul, ul, ul = ul = ul, ul, ul = ul; ul
 = ul, ul; ul, ul, ul, ul (= ul), ul, ul, ul;
 ul, ul, ul, ul, ul, ul = ul, ul, ul, ul;
 ul, ul, ul ... ʒʒʒ. ul, ul, ul, ul, ul
 = ul, ul = ul, ul = ul, ul, ul, ul, ul,
 ul, ul, ul : ul, ul = ul, ul, ul =
 ul : ul, ul, ul, ul, ul, ul, ul,
 ul = ul, ul, ul, ul, ul, ul ...

6. - cija. ul, ul, ul, ul, ul,
 ul, ul, ul, ul, ul, ul, ul, ul =
 ul, ul = ul, ul = ul, ul, ul, ul,
 ul, ul, ul, ul, ul = ul, ul = ul,
 ul, ul = ul, ul = ul, ul, ul, ul,

$nyw = ny, \tilde{w}, w, \tilde{w}, yw = \tilde{w}, \tilde{w}, \text{prim.}$
 $b = \tilde{b}, \tilde{b} = yb; \tilde{y}, \tilde{w}, \tilde{w}, \tilde{w}, \tilde{w}, \tilde{w}, \tilde{w},$
 $w, \tilde{w}, w, \tilde{w}, \tilde{w} = w; \tilde{w}, \tilde{w}: \tilde{w}$
 $\tilde{w} \dots \text{Exp. } \tilde{w}, \tilde{w} = \tilde{w} \dots$

7. - graf-ija, -krat-[-krac-],
-fikac-, a. h, hh, ho: hz ...

b. $\tilde{w}, \tilde{w}, \tilde{w}: \tilde{w}; \tilde{w} = \tilde{w}, \tilde{w}, \tilde{w},$
 $\tilde{w}; \tilde{w}, \tilde{w}, \tilde{w}, \tilde{w}, \tilde{w}, \tilde{w}, \tilde{w}; \tilde{w}: \tilde{w}$
 $\tilde{w} = \tilde{w} -$

8. - kijo: $\tilde{w}, \tilde{w}: \tilde{w}, \tilde{w}: \tilde{w} = \tilde{w}, \tilde{w}, \tilde{w}:$
 $\tilde{w}, \tilde{w} \dots$

9. - ka-joč, -ku-. $\tilde{w}, \tilde{w}, \tilde{w}, \tilde{w},$
 $\tilde{w}, \tilde{w}, \tilde{w}; \tilde{w}, \tilde{w} = \tilde{w} = \tilde{w}, \tilde{w}$
 $\dots \text{Exp. } \tilde{w}: \tilde{w} = \tilde{w} = \tilde{w}, \tilde{w}: \tilde{w} = \tilde{w}: \tilde{w}, \tilde{w}:$
 $\tilde{w}: \tilde{w} \dots$

10. - ker, -kel in-kelj, a. u, ou,

$ou, u, ou, ou \dots$ b. $\tilde{w}, \tilde{w} = \tilde{w}, \tilde{w} = \tilde{w},$
 $\tilde{w}, \tilde{w}, \tilde{w}, \tilde{w} \dots$ c. $\tilde{w}, \tilde{w}, \tilde{w}, \tilde{w}, \tilde{w};$
 $\tilde{w}, \tilde{w}, \tilde{w}, \tilde{w}, \tilde{w}, \tilde{w}, \tilde{w} \dots$ d. $\tilde{w} = \tilde{w},$
 $\tilde{w}, \tilde{w} = \tilde{w}: \tilde{w}: \tilde{w}, \tilde{w}, \tilde{w}, \tilde{w}: \tilde{w},$
 $\tilde{w}: \tilde{w}: \tilde{w} = \tilde{w} = \tilde{w}, \tilde{w} = \tilde{w}: \tilde{w}, \tilde{w}: \tilde{w}$

$g^r : g^r$ $lf = lf = lf$, $nb = nb = nb$, $ro = ro = ro$, $no = no$
 $= no$, $l^o = l^o$, $st : st$, $lb : lb$, $cl : cl$,
 $u = uo$, ro , $l = lo$, $v = vo$, $st = st$, $ro = ro$,
 $l^o = l^o$, $st = st = st$, $st = st$, $st = st \dots$

11. - kev [-kva], a. ... t^a-tev, l : l;
 lb, st, v, st, nb, nb, st, st, l ...

b. v, y, v, v, w, e, v, y, v, ay, y
 $g^r = l, p, l, d, e; l : l, y : v, y : v;$
 p. l, b, l - lyp. l = l, st, l, e, em,
 v, d, v, st, p, p, p ...

12. - izem. ra, v = v, v = v, v = v,
 v = v, v = v, v = v, v = v, v = v,
 v = v ...

13. - an. u, ra, v, ch, ch, st,
 rh = ru ... lyp. u, st, v = v,
 v, st, ra, v : st, st, st,
 rh = ru = ru ...

14. - v-ec. st = st, l, l, l, v, st,
 st; st, st; l; st, st, st; st,
 st, st, st = st; st; l, st, st, v,
 st = l ...

15. - en. - č-en: čr, - š-en: šn, šm,
 šom, šon, šon, šon, šon, šon, - r-š-en: šr, šon,
 šm, šon, - š-nji: šn, šon, - x-en: šx,
 šx, šx, šx, šx, šx, šx, - ta-en: šta, šta,
 šta = šta, šta = šta, - toren: što = što,
 što = što, što = što, - ičen: šti, šti, šti;
 šti; šti, šti, šti, šti, šti, - tičen: šti,
 šti, šti, šti, šti = šti, šti, šti, šti,
 šti = šti = šti, šti, šti, šti = šti, šti, šti,
 šti = šti, šti, šti; šti, šti, šti, šti,
 šti, šti: šti, šti: šti, šti: šti - stičen:
 šti, šti, šti; šti - ističen: šti: šti,
 šti = šti, šti, šti = šti; šti, šti,
 šti, šti = šti, šti = šti, šti = šti,
 šti, šti, šti, šti, šti: šti - tričen:
 šti, šti (= šti), šti: šti, šti, šti
 : šti: šti - toričen: šti, šti, šti,
 šti, šti, šti, šti, šti: šti - grafičen:
 šti: šti: šti, šti, šti, šti: šti: šti;
 šti - kratičen: šti, šti, šti - ovaven:
 šti = šti - tiven: šti, šti, šti, šti, šti,

γ , γ ; γ , γ , γ , γ = γ , γ , γ =
 γ , γ , γ - tativen: γ = γ = γ , γ ,
 γ , γ , γ , γ , γ , γ = γ , γ =
 γ , γ = γ - titiven: γ - ioxen: γ ,
 γ , γ , γ , γ , γ , γ ...

16. a. ... e-(a)l: γ , γ , γ , γ , γ , γ ,
 γ , γ , γ , γ = γ : γ .. u-(a)l: γ , γ ,
 γ , γ , γ , γ , γ = γ : γ ...

b. ... (i)-al: γ , γ , γ , γ , γ ,
 γ , γ = γ , γ , γ , γ , γ .. (i)-an:
 γ , γ , γ , γ ; γ , γ , γ : b. (i)-ar:
 γ ; γ .. (i)-ast, .. (i)-at: γ , γ ; γ
 .. (i)-el: γ , γ : γ .. (i)-en: γ ,
 γ , γ , γ = γ , γ = γ , γ ,
 γ .. (i)-ol: γ , γ ; γ , γ .. (i)-on: γ ,
 γ , γ , γ , γ , γ , γ =
 γ , γ = γ , γ = γ , γ =
 γ ... Op. γ , γ , γ , γ ,
 γ , γ ...

17. a. -u-j-e-m: γ , γ = γ , γ
 -ixujem: γ , γ , γ - teljujem:

$v^m = vor, ur, ler, w^m$ - fikujem: zer
 $= zar, v^m, v^m, v^m$ - grafujem: v^m ,
 zr, lr, lr - ujoč: zot, rot, ot, vl
 - izujoi: zot - teljuoi: $lsl = hl$ - fikujoi:
 zsl - grafujoi: vl, hl - oval...: zot ,
 $z, zt, z, z, z, z, z, z, z = z, z,$
 $z, z = z; z; z, z; z, z...$
 $b. - iram...: z, z, z = z, z,$
 $z, z, z, z, z, z...$

18. - ost, 1. $z, ot, z, z, z, z,$
 $z = z, z; z = z... 2. z, z,$
 $z, z, z, z, z, z, z, z, z, z,$
 $z, z, z, z, z, z, z, z, z, z,$
 $z = z, z, z, z, z, z, z, z, z,$
 $z, z, z, z, z, z, z, z, z,$
 - avost: $z, z: z, z: z, z: z,$
 $z: z - ivost: z: z, z, z, z -$
 - ovost: $z, z... 3. a. z, z, z,$
 $z, z; z, z, z, z, z; z, z,$
 $z, z; z, z, z, z = z, z, z,$

2pp; p, p, 2pp, pp; eep = eep, ep, ep,
 ep, ep, pp, eep, epp, pp, ep, ep, ep;
 ep = ep, pp; e, e, e, e, e = e
 e = p; eep = ee, ep, pp, ep, ep, ep,
 pp; ee = ep, e = p; ee = ee, ee, ee...
 b. ep (= ee), ep, p, ep, ep, p, ep, ep =
 ee, ep, ep, pp; ep; p, ep, ep, pp, ee...
 c. eep = eep, ep, ep, eep, eep, ep, ee
 ... d. eep = eep, ep; epp = epp; p, eep,
 ep = ee, eep = ee, ep = ee, eep = ee,
 ep = ee, epp, ep, ep, ep, eep... 4. a.
 - tost: ee, e, ee, ee, ee - itost: ee =
 ee, ee = e, ee, ee - oitost: ee, ee,
 ee, ee, ee, ee = ee... - eoitost:
 ee = ee... b. - tnost: ee, ee,
 ee, ee, ee, ee, ee, ee, ee, ee,
 ee; ee - itnost: ee = ee, ee - oitnost:
 ee = ee, ee, ee... c. ee, ee... d.
 ee, ee, ee, ee... e. - talnost: ee = ee,
 ee = ee, ee; ee, ee: ee, - tarnost:
 ee = ee, ee = ee - tralnost: ee

= ȳ = ȳ - tičnost : ȳ, ȳ, ȳ, ȳ, ȳ;
 ȳ = ȳ - tičnost : ȳ, ȳ - tivnost:
 ȳ = ȳ, ȳ, ȳ, ȳ; ȳ = ȳ - tativnost:
 ȳ, ȳ = ȳ - tenost : ȳ = ȳ - trovost:

ȳ = ȳ, ȳ = ȳ - tovost : ȳ = ȳ ... toda
 ȳ, ȳ; ȳ, ȳ; ȳ, ȳ; ȳ, ȳ; ȳ, ȳ;
 ȳ = ȳ ... 5. 1. ȳ : ȳ 2. ȳ : ȳ : ȳ
 = ȳ : ȳ = ȳ : ȳ : ȳ, ȳ : ȳ = ȳ, ȳ:
 ȳ : ȳ 3. ȳ : ȳ : ȳ : ȳ = ȳ 4. ȳ :
 ȳ 5. ȳ : ȳ = ȳ, 6. ȳ : ȳ : ȳ 7. ȳ : ȳ
 : ȳ, ȳ = ȳ : ȳ 8. ȳ : ȳ 9. ȳ :
 ȳ 10. ȳ : ȳ : ȳ 11. ȳ : ȳ : ȳ
 12. ȳ : ȳ 13. ȳ : ȳ : ȳ : ȳ : ȳ 14. ȳ :
 : ȳ (= ȳ) 15. ȳ : ȳ : ȳ = ȳ 16. ȳ : ȳ :
 ȳ : ȳ : ȳ = ȳ : ȳ = ȳ : ȳ 17. ȳ : ȳ :
 ȳ 18. ȳ : ȳ : ȳ ... ȳ. ȳ (= ȳ)
 ȳ, ȳ : ȳ : ȳ, ȳ ...

19. - š. ... 1. ȳ, ȳ, ȳ, ȳ 2. ȳ, ȳ,
 ȳ, ȳ = ȳ 3. ȳ, ȳ, ȳ 4. ȳ :
 : ȳ, ȳ : ȳ, ȳ : ȳ, ȳ : ȳ : ȳ
 = ȳ 5. ȳ 6. ȳ, ȳ 7. ȳ, ȳ ...

20. - alka : $\sqrt{\text{r}}$, $\text{alr} = \text{alr}$ - alstvo : $\sqrt{\text{skob}}$
 = $\sqrt{\text{skob}} = \sqrt{\text{skob}}$, $\sqrt{\text{rob}} = \sqrt{\text{rob}}$ - lec : $\sqrt{\text{H}}$, $\sqrt{\text{ro}}$, $\sqrt{\text{el}}$
 = $\sqrt{\text{el}}$, $\sqrt{\text{val}}$ = $\sqrt{\text{val}}$, $\sqrt{\text{p}}$ - alen : $\sqrt{\text{yt}} = \sqrt{\text{yt}}$
 - almost : $\sqrt{\text{yt}}$ = $\sqrt{\text{yt}}$ = $\sqrt{\text{yt}}$ ...

§ 17. v. 1. Ino - no - uo - uo, l -
 y, l - $\sqrt{\text{r}}$. $\sqrt{\text{r}}$ l - $\sqrt{\text{e}}$ l - $\sqrt{\text{e}}$ l, $\sqrt{\text{r}} = \sqrt{\text{r}}$,
 $\sqrt{\text{r}} = \sqrt{\text{r}}$, $\sqrt{\text{el}}$, $\sqrt{\text{r}} = \sqrt{\text{r}}$, $\sqrt{\text{r}}$, $\sqrt{\text{r}} = \sqrt{\text{r}}$ - Clw
 , $\sqrt{\text{el}}$ h $\sqrt{\text{D}}$ - $\sqrt{\text{D}}$, $\sqrt{\text{D}}$ $\sqrt{\text{r}}$ $\sqrt{\text{w}}$ - $\sqrt{\text{D}}$ $\sqrt{\text{el}}$
 . $\sqrt{\text{el}}$ $\sqrt{\text{el}}$ - $\sqrt{\text{el}}$ $\sqrt{\text{r}}$ - $\sqrt{\text{el}}$ $\sqrt{\text{e}}$ - $\sqrt{\text{el}}$ $\sqrt{\text{el}}$
 $\sqrt{\text{el}}$ l, $\sqrt{\text{el}}$: $\sqrt{\text{el}}$, $\sqrt{\text{el}}$: $\sqrt{\text{el}}$, $\sqrt{\text{el}}$: $\sqrt{\text{el}}$ - $\sqrt{\text{el}}$ $\sqrt{\text{w}}$ - $\sqrt{\text{el}}$
 a - $\sqrt{\text{el}}$ $\sqrt{\text{el}}$, $\sqrt{\text{el}}$, $\sqrt{\text{el}}$: $\sqrt{\text{el}}$ - $\sqrt{\text{el}}$ $\sqrt{\text{el}}$ $\sqrt{\text{el}}$ = $\sqrt{\text{el}}$ = $\sqrt{\text{el}}$ -
 $\sqrt{\text{el}}$ $\sqrt{\text{el}}$, $\sqrt{\text{el}}$ - $\sqrt{\text{el}}$ $\sqrt{\text{el}}$ $\sqrt{\text{el}}$ - $\sqrt{\text{el}}$ $\sqrt{\text{el}}$ $\sqrt{\text{el}}$
 = $\sqrt{\text{el}}$ - $\sqrt{\text{el}}$ $\sqrt{\text{el}}$: $\sqrt{\text{el}}$: $\sqrt{\text{el}}$ - $\sqrt{\text{el}}$ $\sqrt{\text{el}}$, $\sqrt{\text{el}}$: $\sqrt{\text{el}}$, $\sqrt{\text{el}}$: $\sqrt{\text{el}}$ -
 $\sqrt{\text{el}}$ $\sqrt{\text{el}}$: $\sqrt{\text{el}}$, $\sqrt{\text{el}}$: $\sqrt{\text{el}}$, $\sqrt{\text{el}}$: $\sqrt{\text{el}}$, $\sqrt{\text{el}}$: $\sqrt{\text{el}}$, $\sqrt{\text{el}}$: $\sqrt{\text{el}}$,
 $\sqrt{\text{el}}$ - $\sqrt{\text{el}}$ ($\sqrt{\text{el}}$: $\sqrt{\text{el}}$: $\sqrt{\text{el}}$), $\sqrt{\text{el}}$ $\sqrt{\text{el}}$ - $\sqrt{\text{el}}$, $\sqrt{\text{el}}$ $\sqrt{\text{el}}$ -
 $\sqrt{\text{el}}$ $\sqrt{\text{el}}$ - $\sqrt{\text{el}}$ $\sqrt{\text{el}}$, $\sqrt{\text{el}}$ - $\sqrt{\text{el}}$ $\sqrt{\text{el}}$ - $\sqrt{\text{el}}$. $\sqrt{\text{el}}$ -
 $\sqrt{\text{el}}$ $\sqrt{\text{el}}$ $\sqrt{\text{el}}$ - $\sqrt{\text{el}}$ $\sqrt{\text{el}}$ $\sqrt{\text{el}}$, $\sqrt{\text{el}}$ $\sqrt{\text{el}}$ - $\sqrt{\text{el}}$ $\sqrt{\text{el}}$ -
 $\sqrt{\text{el}}$ = $\sqrt{\text{el}}$ $\sqrt{\text{el}}$ - $\sqrt{\text{el}}$ $\sqrt{\text{el}}$ - $\sqrt{\text{el}}$ $\sqrt{\text{el}}$ - $\sqrt{\text{el}}$ $\sqrt{\text{el}}$:
 $\sqrt{\text{el}}$ - $\sqrt{\text{el}}$ $\sqrt{\text{el}}$ - $\sqrt{\text{el}}$ - $\sqrt{\text{el}}$ $\sqrt{\text{el}}$ - $\sqrt{\text{el}}$ $\sqrt{\text{el}}$
 $\sqrt{\text{el}}$ - $\sqrt{\text{el}}$ $\sqrt{\text{el}}$: $\sqrt{\text{el}}$ - $\sqrt{\text{el}}$ $\sqrt{\text{el}}$ - $\sqrt{\text{el}}$ $\sqrt{\text{el}}$
 $\sqrt{\text{el}}$ $\sqrt{\text{el}}$ ($\sqrt{\text{el}}$: $\sqrt{\text{el}}$: $\sqrt{\text{el}}$), $\sqrt{\text{el}}$ - $\sqrt{\text{el}}$ - $\sqrt{\text{el}}$ - $\sqrt{\text{el}}$ -

-en - es b' e' n p. 3 n p - en
 2. n. n l n - u b' w b' - y b b'
 n w e - p' , w - l - 3 w' n , n e : e -
 r d h' i' - n' s l : h - e' a - e a -
 ~ of : of g r - n' e y = e y - W : W
 n w e = a ~ - n r n h , r , e - n a
 n - n l of , a y - p' l e r e y : a
 n g e - n e p : p : p - w e a' w = o -
 a' a e' e r , b y - n' a n' l' C - n
 2' n o , g y -

c. bod - e₁ , e r , e e e e e e e e₂ , b_e
 | e , e ... 3 . p e e e e e e e e e₄ , e₅ , n
 n l n r n e e₆ , n r y . to n₈ , n -

1. bom : n , y , l : l (= u) , e , e , i' , n , i' (v)
 2. b l 3. n n , n : n , n n 4. n n , n
 : n 5. to n 6. n n , n n : n n ...

v. 3. w' , ' , e - n : n h - e n'
 y d b n e r l - n' e : e - e o l d l l -
 n n w e - n' e : n l e y - e n n
 e i' - n e n o n - n n' : n b , l - n
 n e h , p' - b b n : n p - r o n : n

œ-jæ-æ/æææ

d. hoi- 1. hoi- 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19.

cem: 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19.

v. 4. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19.

e. mor- 1. mor- 2. mor- 3. mor- 4. mor- 5. mor- 6. mor- 7. mor- 8. mor- 9. mor- 10. mor- 11. mor- 12. mor- 13. mor- 14. mor- 15. mor- 16. mor- 17. mor- 18. mor- 19. mor-

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19.

12. 2er 13. 2l. ? l. 2l 14. 10. ? 15. el, el, 2l?
 16. 2l 17. 10 18. 20 19. 2l = 2l 20. 20 21. 20
 22. 2er = 2er 23. 2l. ? l. 2l 24. 10 10 25. el

v. 5. 2l/ese - 2l 2er 2l = 2l 2l -
 2l 2l - 2l, 2l 2l - 2l 2l - 2l 2l -)
 The 2l - 2l 2l 2l 2l - 2l 2l 2l -
 2l 2l 2l 2l. 2l 2l 2l 2l 2l - 2l 2l
 2l 2l 2l -

f. mora - 1. 2l 2l 2l 2l 2l 2l 2l 2l
 2. 10 3. 2l 4. 2l = 2l 5. 2l 2l 2l 2l 2l 2l 2l
 6. 2l 7. 2l = 2l 8. 2l = 2l 9. 2l 10. 2l : 2l : 2l
 11. 2l : 2l : 2l 12. 2l 2l 13. 2l : 2l -

v. 6. 2l 2l 2l = 2l - 2l 2l 2l = 2l
 2l 2l - 2l 2l 2l - 2l 2l 2l 2l - 2l
 2l 2l - 2l 2l 2l - 2l 2l - 2l 2l -

5. B. 2l. in sest. a. 2l b. 1.
 2l 2l 2l 2l 2l 2l 2l 2l 2l 2l 2l 2l 2l 2l
 2l = 2l 2l 2l 2l 3. 2l : 2l 2l 4. 2l 2l 2l
 2l (= 2l 2l), 2l 2l 5. 2l 2l 2l 6. 2l 2l
 2l 2l 2l 2l 2l 2l 2l 2l 2l 2l 2l 2l
 2l = 2l 2l 2l 2l 2l 2l 2l 2l 2l 2l 2l 2l

102^u q - f^u - ~~re~~ r^u p^u h^u y - 26 f: p. m.
 oh y m - ar 3 v - ar y d: of d^u
 re = re - l^u r^u 30 - d^u y a - m - m
 2 b, m, m - C^u 2 nah - N, e^u e^u v
 u - b^u w^u v^u p - d, R^u 20 - s^u k^u
 r^u 2 r^u e^u - 5 ab l^u y - 7 w^u - m^u n,
 n^u r^u e^u d - e^u m^u e^u l - m e^u v^u
 h - b^u r^u e^u d^u l^u y c^u - y^u r^u v^u o^u p -
 r^u v^u o^u p - C^u 2 r^u o^u d^u - e^u r^u e^u b^u b - m
 2 a 2 - m r^u e^u r^u - 6 d^u r^u e^u -
 2 m e^u r^u - d^u 11: P - d^u l^u y d^u v - d
 10 b: d^u - e^u o^u d^u v^u c^u y: y - e^u r^u v^u c^u y -
 o^u r^u: r^u - v^u o^u l^u r^u e^u v^u: m^u v^u -
 l^u h^u e^u c^u f^u r: y^u r - 1^u 2, r^u e^u p: 10
 r^u e^u p: w^u r^u e^u p -

4. Samozn., izp. in sest.

a. u (u, u, u), m, m^u, m^u, l^u, m

b. b (b, b, b), b^u e^u, b^u e^u, b^u, b^u p, b^u = b^u e^u;
 b^u b^u, b^u l, b^u l^u, b^u l^u y, b^u l^u, b^u l^u e^u, b^u l^u e^u, b^u l^u.

b^u p; b^u y, b^u f c. i = e (e, e, e, e, e^u, e^u, e^u),

e, e^u = e, e^u, e^u, e^u, e^u, e^u, e^u = e^u, e^u: e^u, e^u.

e d n, ep, eⁿ, e a b, n' = n, n', nⁿ, nⁿ
 d. R (R, Rⁿ, Rⁿ, Rⁿ, Rⁿ, Rⁿ, Rⁿ, Rⁿ), R, R_g
 e. n : n, n, e b = e_g, n, b = b, n, n n,
 a, n n, n n ; n, n, n ; n n c a n, d
 n : d n = a, n n = n ; n n, d n n = a n, a nⁿ
 f. o (o, o, o, o), o o o o o o, o o o o, o o o, o o o
 o o o o o o o o, o = o, o o n n, o o o, o o,
 n o, n o ; i : n, n, e e, e e p = e e p, e e d
 (e p n), e e, e e, e e, e e, e e, n n, n n, n n,
 n n, n n = n n g. e, e e = e, e e e
 e = e, e), e, d e = e, e n e p,
 e n eⁿ = e n e, e e d e e p, e e h. c.
 e, e, e, e, e, e, e, e, e, e, e, e, e, e, e, e
 e n a e b, d n d a w a n e p, o e a e p,
 d n e n a o d o, e d n d n w e p, c
 (o o), e e e e e e e e, e n, e o, e d, e e
 e n, e d (e n), e n, e o, e n ; n e n i. c.
 n, n, n : n, n, n, n d (n n), n d,
 n p, n n, n, n, n, n d, e e e e
 ; e y, w, w h. e, e, e, e, e, e, e, e,
 e e n, e e p, e e p, e n, e n, e o, e o, e = e, e, e

100 2 200 no - uel 2 2 2 2 - 2 2
 2 2 2 2 - 2 2, 2 2 - 2 2 2 - 2
 he 2 2 - 2 2 - 2 2 2 2 (= 2) 2
 200 - 2 2 2 2 - 2 2 2 2 2 2 2 2 -
 2 2 2 2 2 - 2 2 2 2 - 2 2 2 2 - 2
 2 2 2 2 - 2 2 2 2 - 2 2 2 2, 2 2 2
 2 2 2 (: 2 2) 2 - 2 2 2 2 - 2 2 2
 2 2 2 2 - 2 2 2 2 - 2 2 2 2 2 - 2
 2 2 2 2 2 - 2 2 2 2 2 2 - 2 2 2
 2 2 2 - 2 2 2 - 2 2 2 2 - 2 2 2
 2 2 2 2 - 2 2 2 2 2 2 2 2, 2 2 2
 2 - 2 2 2 2 2 2, 2 2 2 2 2 2 -

§. 19. 1. Samozn., izp. in sest.

- a. 1, o, o, O, no, a no, no, a no, no,
 no, no, no 2 = 2 2, no, no, no, 2 2, 2 2,
 no, 2 2, no 2, no, no 2; a, a, a, a
- b. 1, 1, 1, 1, 1, 1, 1, 1, 1, 1, 1, 1, 1, 1
- d. 2, 2, 2, 2, 2, 2, 2, 2, 2, 2, 2, 2, 2, 2,
 2, 2 = 2 2, 2, 2, 2, 2, 2, 2, 2, 2, 2, 2,
 2, 2, 2, 2, 2, 2, 2, 2; 2 2, 2, 2, 2, 2,
 2, 2, 2, 2, 2, 2, 2, 2, 2, 2, 2, 2, 2,
 2, 2, 2, 2, 2, 2, 2, 2, 2, 2, 2, 2, 2

$u: \overset{u}{u}, \overset{u}{u}, \overset{u}{u} (= \overset{u}{ou}), \overset{u}{ou} i. \overset{u}{u}, \overset{u}{u}, \overset{u}{u},$
 $\overset{u}{u}, \overset{u}{u}, \overset{u}{u}, \overset{u}{u}, \overset{u}{u}, \overset{u}{u}, \overset{u}{u}, \overset{u}{u}, \overset{u}{u}, \overset{u}{u}, \overset{u}{u}, \overset{u}{u},$
 $\overset{u}{u}h: \overset{u}{u}h, \overset{u}{u}k, \overset{u}{u}l, \overset{u}{u}q \dots$

2. $u = \overset{u}{u}, \overset{u}{u}, \overset{u}{u}, \overset{u}{u}, \overset{u}{u}, t = \overset{u}{t}, \overset{u}{t}, \overset{u}{t}, \overset{u}{t}, \sim$
 $= \overset{u}{s}, \overset{u}{r}, \sim, \overset{u}{j}; \overset{u}{v}, \overset{u}{r}, \overset{u}{r}, \overset{u}{r}, \overset{u}{v};$

$y = \overset{u}{y}, \overset{u}{y}, \overset{u}{y}, \overset{u}{y}; \overset{u}{y}; \overset{u}{y}, \overset{u}{u} = \overset{u}{w}, \overset{u}{u} \dots$

4. $\overset{u}{r}, \overset{u}{l}, \overset{u}{r}, \overset{u}{l}, \overset{u}{s}, \overset{u}{t}, \overset{u}{e}, \overset{u}{e}, \overset{u}{e}, \overset{u}{e} \dots \overset{u}{s}, \overset{u}{t} \dots$
 $\overset{u}{v}, \overset{u}{b}, \overset{u}{o}, \overset{u}{q}, \overset{u}{e}, \overset{u}{r}, \overset{u}{o}, \overset{u}{o}, \overset{u}{o}, \overset{u}{o} \dots = \overset{u}{v} \dots$
 $\overset{u}{s} = \overset{u}{s}, \overset{u}{e}, \overset{u}{e} = \overset{u}{e}, \overset{u}{e} \dots \overset{u}{v} = \overset{u}{v}, \overset{u}{v} = \overset{u}{v},$
 $\overset{u}{r} \dots$

5. $\overset{u}{r} = \overset{u}{r}, \overset{u}{o} : \overset{u}{o}, \overset{u}{b}, \overset{u}{e} = \overset{u}{e}, \overset{u}{v} = \overset{u}{v},$
 $\overset{u}{b} = \overset{u}{b}, \overset{u}{b} = \overset{u}{b}, \overset{u}{h} = \overset{u}{h}, \overset{u}{r}, \overset{u}{v}; \overset{u}{r},$
 $\overset{u}{h}, \overset{u}{h}, \overset{u}{u}, \overset{u}{u} \dots$

6. a. $\overset{u}{w}, \overset{u}{r}, \overset{u}{r}, \overset{u}{u}, \overset{u}{h}, \overset{u}{w}, \overset{u}{u} =$
 $\overset{u}{u}, \overset{u}{u} = \overset{u}{u} : \overset{u}{u}, \overset{u}{t}, \overset{u}{a}, \overset{u}{t}, \overset{u}{a}, \overset{u}{b}, \overset{u}{o} = \overset{u}{o},$

$\sim = \overset{u}{r}, \overset{u}{r}, \overset{u}{r}, \overset{u}{v} (\overset{u}{v}), \overset{u}{h} = \overset{u}{h},$
 $\overset{u}{w} = \overset{u}{w} (\overset{u}{w} = \overset{u}{w}), \overset{u}{r} = \overset{u}{r}, \overset{u}{r}, \overset{u}{r},$

$\overset{u}{r}, \overset{u}{h}, \overset{u}{o}, \overset{u}{h}, \overset{u}{e}, \overset{u}{e} \dots \overset{u}{o} : \overset{u}{o} \dots \overset{u}{e}$
 $\overset{u}{b} = \overset{u}{p} : \overset{u}{e}, \overset{u}{p}, \overset{u}{r} = \overset{u}{r}, \overset{u}{t} (1), \overset{u}{r}, \overset{u}{r}, \overset{u}{r} =$
 $\overset{u}{r}, \overset{u}{t} (1), \overset{u}{r}, \overset{u}{b} = \overset{u}{b}, \overset{u}{o}, \overset{u}{b}, \overset{u}{b}; \overset{u}{v}, \overset{u}{r}, \overset{u}{t} \dots$

b. $\overset{u}{e}, \overset{u}{g}, \overset{u}{e}, \overset{u}{o}, \overset{u}{g} (= \overset{u}{e}), \overset{u}{e}, \overset{u}{o} : \overset{u}{e},$

eo, e^o (= eb), e^oo, e^oo, ~^o, ~^o, ~^o, ~^o; ~^o,
 p, ~^o, ~^o : eo : eo, b (= v) : eo : b, lo,
 : b : lo, ~^o : ~^o, eo : b; ~^o, ~^o = ~^o, b, ~^o
 = ~^o, ~^o, ~^o, ~^o; eo, ~^o, b; eo' = e^o;
 p, e^o, e^o, e^o ~^o, b, ~^o, ~^o, ~^o, ~^o, ~^o, ~^o,
 ~^o; eo = eo = eo, e^oeo; ~^o = ~^o o. eo,
 eo, eo, eo, b, eo, b; ~^o, b, e, eo... eo, eo,
 a - d. ~^o, ~^o, ~^o, ~^o, b, b; ~^o, ~^o
 ~^o, ~^o, ~^o, ~^o...

v. 10. ~^o ~^o ~^o - ~^o ~^o ~^o - eo
 ~^o - b, b - b, ~^o ~^o ~^o - p, b
 ~^o - ~^o - ~^o ~^o ~^o ~^o ~^o ~^o ~^o ~^o
 ~^o - ~^o ~^o - ~^o ~^o ~^o - ~^o ~^o
 ~^o - ~^o (~^o) - ~^o - ~^o ~^o ~^o - t: t
 ~^o - ~^o ~^o ~^o ~^o - ~^o : ~^o - eo
 ~^o ~^o - ~^o : ~^o - ~^o ~^o - eo - ~^o
 ~^o ~^o - eo ~^o ~^o - ~^o ~^o - ~^o
 ~^o ~^o ~^o - ~^o ~^o ~^o - ~^o ~^o ~^o
 ~^o - ~^o ~^o - ~^o ~^o ~^o, eo ~^o, ~^o
 ~^o - b, ~^o, eo - ~^o ~^o - ~^o ~^o:
 ~^o ~^o - ~^o ~^o - ~^o ~^o ~^o -

or n r eo - e r e o - w e l l - d e y -
 g l - d e r - b e l l e - m e t h y d -
 a b n - a r o n - s t e b - s t u - n t h e r -
 s e e n - v o l m - n o l - n e a - n e o -
 e l o = p r e l u d e - u o n r e p r - n e y o)
 n u t h e - y e o - h o s t - d - c o y n e - n =
 n g o - r e - w o - s o - h - b e l - u l e b
 e n = n e a - l o b o b z e n e n - e
 e o = e o l - p m o y - n o l t h - n e o
 j u - o n o - d n o c h n - b e l - e o
 = z e z e l - R e w - n o w l - s y l - l o n a -
 p = s o w - n e w b e w - z e n p y e n
 e n - d n G r e e o - j o n t e - z o s t -
 U B - r e p o r t - n o s t e h r n w o n -
 r o z n r n l - b e n t h n l - b e d y -
 o n (b o) o n - e p l e q - b o n b - y
 n e n - e o z - a l l a d G r e - r e z -
 p p e q h - y e - l o n e ' x - w o h l e -
 w o (b , w) w - w o (n o , n o , n o) f - w o
 l l - O y n o z ' b e e - b e - e n e u
 z o - z o - u (u) e n - n l o b n r l -

$10^2 = 100$ - $10^3 = 1000$ - $10^4 = 10000$ - $10^5 = 100000$
 $10^6 = 1000000$ - $10^7 = 10000000$ - $10^8 = 100000000$
 $10^9 = 1000000000$ - $10^{10} = 10000000000$
 $10^{11} = 100000000000$ - $10^{12} = 1000000000000$

§. 20. 1. $\sim, \varphi, \theta, \zeta, \eta \dots$ **2.** $12,$
 $345, 6789 -$ **3.** $20 = 20, 350 = 350 \dots 200 =$
 $2^0, 4500 = 45^0 \dots 7000 = 7^1, 42.000 = 42^1,$
 $8020 = 8^1 20, 38.400 = 38^1 4^0 \dots 20.000 = 2^0,$
 $730.000 = 73^0, 200.000 = 2^0 = 2^6 \dots$

$2,000.000 = 2^7, 5,600.000 = 5^7 6^6, \text{bilijon} =$
 $2^9 \dots$ **4.** $10 = 0, 1^0 = 0, 1^1 = 1, 1^2 = 2, 1^3 =$
 $\rho, 1^6 = 1^0 = 6 = \rho, 1^{12} (\text{ve}) = 1^2; 2^0 2^0 \rho,$

$d^1, \dots$ **5.** $0, 0^0, 1^0, 2^1 = 2^0, 2^2,$
 $1^0, 0^0 = 0^0, 0^1, 0^2, 0^3, 0^4, 0^5, 0^6, 0^7, 0^8, 0^9, 0^{10}, 0^{11}, 0^{12}$
 $5^0, 5^1, 5^2, 1^0 = 1^0, 6^1, 6^2, 6^3, 6^4, 6^5, 6^6, 6^7, 6^8, 6^9, 6^{10}, 6^{11}, 6^{12}$
 $5^0, 5^1, 3^0, 3^1, 5^0, 7^2, 7^3, 7^4, 7^5, 7^6, 7^7, 7^8, 7^9, 7^{10}, 7^{11}, 7^{12}$

$3 : 5 \zeta, 1/2 = 1, 2/3 = 2, 3/4 = 3 \dots 3, 6,$
 $2, 3^0, 3^1 = 3^0, 6^0, 6^1, 3^2, 3^3, 3^4, 3^5, 3^6, 3^7, 3^8, 3^9, 3^{10}, 3^{11}, 3^{12}$
 $3^0, 3^1, 6^0, 6^1, 6^2, 6^3, 6^4, 6^5, 6^6, 6^7, 6^8, 6^9, 6^{10}, 6^{11}, 6^{12}$
 $6^0, 6^1, 6^2, 6^3, 6^4, 6^5, 6^6, 6^7, 6^8, 6^9, 6^{10}, 6^{11}, 6^{12}$ **6.** $3^0 = 1/2$

l, n, g, j, c : s ... s : r, r, e -
 3. - i : e = eb, ep, e, l, f, s, r, u, t, st,
 ot, re, se, al, al, rae, C, p - b, v, s, f,
 f, e : e, v : v ... s : , - Op. v; v,
 S = S, sh, v, p ...
 4. - o : u, r, u : v, s, p, or, e = e,
 v, r, f, p, p, s, s, b, l, e : e, r : r,
 n : n ... s : v, u ; p : n (n), o -
 Op. v, l, t, re, v, vl, v, re
 me, re, Sk, v, v, g, al, rae, v,
 e, vol = ol, or, y, l, s ; e, re, re, y, u,
 v, b, a, p ; he ... s : r, or ; r, y -
 5. - u : r, v, e, f, p, v, l : l ... s :
 6 p. : c, r -
 6. - j in - r ; - aj : f, re = re, s, r, s,
 or, r, re, re, l, re, r = r, r = r, ol,
 f, f = f, or, pr = r, h, l, r, p, re,
 vol, vl, ol, v : v, p : o, o : o, v : v,
 r : r, v : v, r, r : r, re : re = re, v,
 h, v ; v : v, or : or ...
 - e j : l, s, s, r, r, f, e, re ; r : r,

e : e ... - o j : s ... s : r -
 - ar : re = re, re, oe, ce, m : r, u :
 r, u : r : r ... - er : s, r, re, s : s
 : s, el = el, p = f = k : l ; g ; r : r, em
 : em, em, re : re ... s : r - - or :
 re ; m, m, re, r, f ; m, re, m = m,
 m, r ... Op. r = r : r, re, em = m,
 or, r : r, re = re = re, m : m : m ...

II. A. e, el, re, re, re, re (r), u,
 e, r, r, re, r, r, a, or, h, e, hl, d, e,
 r = r ...

B. a) 1. b 2. } 3. f 4. sh 5. } 6. b 7. el
 8. & 9. r, r, 10. r, r 11. r 12. r, r =
 r 13. r = r 14. r 15. r = r 16. r
 17. r 18. f, f 19. r = r 20. r = k 21. r, r,
 or 22. or 23. r = r 24. r 25. r = r 26.
 m = r, m = r 27. r : r b) r = r,
 r = r, b = b = b, r = r = r c) 1. r
 2. r 3. r 4. r ...

C. 1. r 2. d, s 3. i, re, re = re, u 4. r,
 r 5. e, re 6. i [i, rino] 7. r 8. r,

л 9. 7 : 2 10. 2 11. е, э, э = э 12. 1, 13. о,
14. о, о 15. ф 16. ф, ф 17. а -

D. 1. е 2. и 3. г, 4. в, з, 5. л, н,
н 6. ш, ш 7. ш, з 8. р, ф, ф 9. р
10. э 11. ш 12. ш 13. ш 14. э 15. э 16. э =
э, э, э 17. э, э 18. э, э 19. э 20. ш, ш

7. Dxp. 1. б : в = в 2. в 3. в
4. в 5. в : в 6. в, в, в = в... 7. в
8. в 9. в = в, в, в, в = в 10. в =
в 11. в 12. в 13. в 14. в 15. в : в,
в 16. в 17. в : в, в, в, в = в, в, в,
в, в, в, в ; в, в, в, в =
в... в, в 18. в, в 19. в : в, в,
в, в 20. о : о, о, о, о, о 21. а
22. в = в 23. в 24. в = в 25. в
: в 26. в 27. в 28. в = в 29. в :
в, в, в, в 30. в 31. в, в, в
= в 32. в, в, в, в = в, в, в,
в (в) ...

8. Druz. а. 1. в, в, в, в 2. в,
в, в, в, в, в, в, в, в, в 3. в,

1. g, γ 2. h, η 3. ku, ku, k 4. h, η, γ 5. $ku = k$,
 $ku = k$ 6. ei, ei, ei, e 7. ei, ei, e 8. ei, ei, e 9. ei, ei, e
 ei, ei, e 10. ei, ei, e 11. ei, ei, e 12. ei, ei, e 13. ei, ei, e 14. ei, ei, e
 15. ei, ei, e 16. ei, ei, e 17. ei, ei, e 18. ei, ei, e
 19. ei, ei, e 20. ei, ei, e 21. ei, ei, e 22. ei, ei, e 23. ei, ei, e 24. ei, ei, e
 25. ei, ei, e 26. ei, ei, e 27. ei, ei, e 28. ei, ei, e
 29. ei, ei, e 30. ei, ei, e 31. ei, ei, e 32. ei, ei, e 33. ei, ei, e 34. ei, ei, e 35. ei, ei, e
 36. ei, ei, e 37. ei, ei, e 38. ei, ei, e 39. ei, ei, e 40. ei, ei, e 41. ei, ei, e 42. ei, ei, e
 ei, ei, e 43. ei, ei, e 44. ei, ei, e 45. ei, ei, e 46. ei, ei, e 47. ei, ei, e 48. ei, ei, e
 ei, ei, e 49. ei, ei, e 50. ei, ei, e 51. ei, ei, e 52. ei, ei, e

53. $e^{er} = e^{er}$, er , er , er 54. e , $e_1 (= e) : e$
 55. $er = er$, er 56. $u = u$, ll , re , $er =$
 er , er , ge , er , er 57. $\int$ 58. er , $er = er =$
 er , er 59. $er = er$; p : 60. er , er 61. er
 62. u 63. h , h 64. le , h 65. $ku = k$, $ku = h$
 66. $es = es$ 67. er , er 68. er 69. h 70. er
 71. er 72. $er = er$, er 73. er ; er , er 74. er
 er , $er = er$ 75. er 76. er , er , er ; er ,
 er 77. er ...

b. 1. er , $er = er$ 2. $er = er$, er 3. er :
 er , er , er , er , er 4. er : er , er , er ,

er , er , er , er ; p . 5. er 6. er , er ...

c. 1. er : er 2. er , er 3. $er = er$, er , er , er
 4. er 5. er 6. er , er , er , er 7. er , er
 8. er , er , er , er , er , er , er ;

p : 9. $er = er$, er , er ; 10. er , er 11. er ,

er 12. er 13. er , er 14. er 15. er 16. $er = er$

17. er 18. er 19. er , er , er 20. er : er 21. er :

er 22. er , er 23. er : $er = er$ 24. er 25. er

26. er : er , er 27. $er = er$ 28. er 29. er 30. er

31. er 32. er 33. er : er 34. er : er 35. er : er

36. $\mathcal{W}^{\mathcal{L}}$: $\mathcal{W}$ 37. $\mathcal{L}^{\mathcal{L}}$: $\mathcal{L}$ 38. $\mathcal{L}^{\mathcal{L}}$: $\mathcal{L}$ 39. $\mathcal{L}^{\mathcal{L}}$: $\mathcal{L}$; $\mathcal{P}$: 40.
 $\mathcal{L}$ 41. $\mathcal{L}$, $\mathcal{L}$, $\mathcal{L}$ 42. $\mathcal{L}$, $\mathcal{L}$; 43. $\mathcal{L}^{\mathcal{L}}$ 44. $\mathcal{L}^{\mathcal{L}}$
 $\mathcal{L}$, $\mathcal{L}$ 45. $\mathcal{L}$, $\mathcal{L}$, $\mathcal{L}$ = $\mathcal{L}$ 46. $\mathcal{L}$
 47. $\mathcal{L}$ = $\mathcal{L}$, $\frac{1}{2}$ $\mathcal{L}$, $\mathcal{L}$, $\mathcal{L}$,
 $\mathcal{L}$, $\mathcal{L}$: $\mathcal{L}$, $\mathcal{L}$, $\mathcal{L}$ = $\mathcal{L}$, $\mathcal{L}$: $\mathcal{L}$:
 $\mathcal{L}$, $\mathcal{L}$, $\mathcal{L}$ 48. $\mathcal{L}$, $\mathcal{L}$ 49. $\mathcal{L}$ 50. $\mathcal{L}$, $\mathcal{L}$
 $\mathcal{L}$, $\mathcal{L}$, $\mathcal{L}$, $\mathcal{L}$ 51. $\mathcal{L}$, $\mathcal{L}$ 52. $\mathcal{L}$, $\mathcal{L}$,
 $\mathcal{L}$ 53. $\mathcal{L}$, $\mathcal{L}$: $\mathcal{L}$ = $\mathcal{L}$ ... 54. $\mathcal{L}$ 55. $\mathcal{L}$, $\mathcal{L}$,
 $\mathcal{L}$, $\mathcal{L}$, $\mathcal{L}$, $\mathcal{L}$ = $\mathcal{L}$, $\mathcal{L}$ 56. $\mathcal{L}$ = $\mathcal{L}$ = $\mathcal{L}$,
 $\mathcal{L}$ = $\mathcal{L}$ 57. $\mathcal{L}$ 58. $\mathcal{L}$ ($\mathcal{L}$), $\mathcal{L}$, $\mathcal{L}$ 59.
 $\mathcal{L}$, $\mathcal{L}$, $\mathcal{L}$, $\mathcal{L}$, $\mathcal{L}$ 60. $\mathcal{L}$ 61. $\mathcal{L}$ 62. $\mathcal{L}$
 $\mathcal{L}$ 63. $\mathcal{L}$, $\mathcal{L}$, $\mathcal{L}$, $\mathcal{L}$ 64. $\mathcal{L}$: $\mathcal{L}$ 65. $\mathcal{L}$
 $\mathcal{L}$ 66. $\mathcal{L}$, $\mathcal{L}$ = $\mathcal{L}$ 67. $\mathcal{L}$, $\mathcal{L}$ 68. $\mathcal{L}$
 $\mathcal{L}$ 69. $\mathcal{L}$ = $\mathcal{L}$ 70. $\mathcal{L}$ 71. $\mathcal{L}$ 72. $\mathcal{L}$, $\mathcal{L}$
 $\mathcal{L}$; $\mathcal{P}$: 73. $\mathcal{L}$ 74. $\mathcal{L}$, $\mathcal{L}$, $\mathcal{L}$, $\mathcal{L}$, $\mathcal{L}$, $\mathcal{L}$,
 $\mathcal{L}$ 75. $\mathcal{L}$ 76. $\mathcal{L}$, $\mathcal{L}$, $\mathcal{L}$ 77. $\mathcal{L}$, $\mathcal{L}$ 78. $\mathcal{L}$, $\mathcal{L}$
 79. $\mathcal{L}$ = $\mathcal{L}$ 80. $\mathcal{L}$, $\mathcal{L}$, $\mathcal{L}$ 81. $\mathcal{L}$ ($\mathcal{L}$: $\mathcal{L}$),
 $\mathcal{L}$: $\mathcal{L}$, $\mathcal{L}$, $\mathcal{L}$ 82. $\mathcal{L}$ 83. $\mathcal{L}$, $\mathcal{L}$, $\mathcal{L}$,
 84. $\mathcal{L}$ 85. $\mathcal{L}$: $\mathcal{L}$, $\mathcal{L}$ 86. $\mathcal{L}$ 87. $\mathcal{L}$ = $\mathcal{L}$
 88. $\mathcal{L}$ - $\mathcal{L}$ ...
 d. $\mathcal{L}$ - $\mathcal{L}$, $\mathcal{L}$, $\mathcal{L}$, $\mathcal{L}$ - $\mathcal{L}$ ($\mathcal{L}$) =

ry, m, n, r, w) q, p - v, v, - v, w -
p.: j, j, r, v, i, w, r -

§. 22. 1. L, e = u, J, j (= !), z, q, k, u,
u, . . . z, n, n, j, f, l, k, 49. 27, 69

ene - 2. u, j, w, n, v, r, v, y, d, v,
re, e^o; re = w, i^e, w^o, w^o, w^o; j, d,
g, v = 2, d = 9, y, wa, ca, n, n, b, 2;
r, r = n; h, j, h, h, r, y = j, v, b, 6;
e = u, ym - 2 of (cl) = 8.2 = 8.2 = 1/2 49 -

3. z, n; n, D; 7° 2 25 n, 2 n 15 D - 4. z,
er, h, u, n, v; v², er², h², v², . . . D, n²,
v²; v³, er³, h³, v³; . . . e, f, D; j, w, h,
v, w, n, 3, / -

§ 23. 1. a. 1 : , : , ? ! , e, p, : 2. e:
3. r, r 4. f = !, n, : = v, l, !, e^b 5. r, r,
e^r = e^r, d, : , f 6. n^r, n^r, n^r; n^r, n^r,
n^r; n^r, n^r, n^r = n^r, n^r, n^r, n^r, n^r, n^r, e^b . . .

b. v^w = ym, v, w = v^w, w . . . c. eow
- of l, - - v h n l - w - d. ! = w
d, w d^r, . . .

2. a. 268 = 8 - lv = w l - v^o ea =

e = - b. α) al, >, xu, >, sew, > wv, eb
 ->; η->; β) f->, η-> ... pp, ω ... c. +,
 -, ± = α; + = +, - = -, +, -, -, +; ~
 ~ : c̄ (c̄, c̄, c̄), c; al, xj = al, n, n
 ... d. + Jesus, x Krist, -us, krist-, křič-, +
 Jesus, Kri.; xⁿ (xⁿ), x^w = x^w, x^g, x^o, x^b =
 x^g; x^o, x^o, x^o = x^o, x^o, x^o; x, ex -
v. 12. eoh: x, ~: ~ a l b a
 β e o n: - I ~: ~: ~ e n u h v b e b - p
 r: - e b e e: , s e e: - n e: ~ ? - n e
 l e: I ~ ? - u s y, > - n e c, l u h a l >
 c p - x x e l n a p - > - + x e n d f
 n n a - u + v o h - x: b v l, r e
 i b e l, x p e n - - x e n e - n e s x
 I u n d b y l e e - + v e y [o] e v n y -
 I # - n e n e n e x o l - n e o b v - x o n
 n s ? , e: ~ v e o n p p - s e w x o l l e a h
 n a l - n o n e n x x o b - z y, η, f o s p
 x e w - f I n e p p v s x o n e p x - j. 63
 x - b y v o n z e -

Autografiral prof. Jos. Mach.

Slovenska stenografija.

Priredil

Fr. Novak,

c. kr. gimn. profesor.

Drugi del.

Debatno pismo.

Avtografiral gimn. prof. J. Mach, kom. stenograf, učitelj stenogr. in urednik
«Těsnopisných Zábav» v Kraljevem dvoru.

Cena nevezani knjigi 2 K 40 h.

V Ljubljani.

Založil Fr. Novak. — Natisnila Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg.

Litografiral J. Farský, «uměl. ústav polygraf.» v Pragi.

1901.

Vsebina in kazalo.

Prehod in vvod v debatno (stavkovno) krajšanje.

	Stran
§ 1. Prehodne okrajšave	3
§ 2. Razdelitev okrajšav	5
§ 3. Splošna navodila o krajšanju	6

Enostavne okrajšave.

I. Začetne okrajšave.

§ 4. A. Enostavne besede	10
B. Besede, sestavljene s predponami	15
C. Besede, sestavljene z imeni	18

II. Srednje okrajšave.

§ 5. Enozložnice (večzl.) s srednjikom <i>a</i> , <i>o</i> ali <i>u</i>	21

III. Končne okrajšave.

§ 6. Splošna pravila	23
A. Enozložnice	26
B. Dvo- in večzložnice	29

Sestavljene (mešane) okrajšave.

§ 7. Razdelitev, pisava in uporaba	38

I. Začetnosrednje okrajšave.

§ 8. Enozložnice, sestavljene A. s predponami in B. z imeni	41

II. Srednjekončne okrajšave.

§ 9. A. Dvozložnice z dvema <i>a</i>	44
B. Večzložne tujke s samogl. <i>u</i> v prvem zlogu in s končnikom -ija ali -ura	45

III. Pretrgane okrajšave.

§ 10. A. Sestavljene dvo-zložnice z dvema <i>a</i>	46
B. Sestavljene tujke, navedene v § 9., B.	46

IV. Začetnokončne okrajšave.

§ 11. Enostavne večzložnice in sestavljenke:	Stran
A. Enostavne večzložnice	47
B. Sestavljenke	49

V. Sprednjiške okrajšave (§ 4, C, 4. in 5.).

Smiselne (logične) okrajšave.

§ 12. Splošna navodila	54

Dodatek.

§ 13. Brzopisne okrajšave:	
A. Splošna navodila	56
B. Zaznamek brzopisnih okrajšav	57
§ 14. Stenogrami v posnetku	63

Drugi del.

Debatno pismo.

Prehod in vvod v debatno (stavkovno) krajšanje.

§ 1. Prehodne okrajšave. 1. V korespondenčnem pismu spisujemo deblo (koren) praviloma do cela, končno (zadnjo) pripono pa v skrajšani ali neskrjajšani obliki (I., § 16.), le sklanjalnih in spregalnih končnic eventualno ne označujemo (I., §§ 17. do 19.); vendar pa členkom, ki so otrple oblike z nebistvenimi končniki, pogosto opuščamo poleg končnic tudi prednje pripone (I., § 21.), n. pr.:

resnič-(n-o), nenad(-o-ma) . . .;

ravno tako lahko odmetavamo končnike, t. j. pripone in končnice, oblikam, katere zaznamujemo s številkami, z ločili in drugimi znamenji (I., § 20., 4., in § 23.). Te vrste okrajšave, ki so označene z deblom (korenem), odnosno s predpono in naslednjim deblom (korenem), tvorijo nekak prehod k začetnim okrajšavam debatnega pisma, katere označujemo v obče le z začetnim zlogom (s sprednjikom); zato jih imenujemo prehodne okrajšave.

2. Prehodne okrajšave se prav pogosto skladajo z začetnimi (§ 4.) in se uporabljajo kakor začetne okrajšave, kadar ne potrebujemo niti pripon, niti sklanjalnih, odnosno spregalnih končnic.

3. Označenim deblom (korenem) največkrat odpadajo¹ pogostne pripone *-(e)n, -je, -nji, -ski (-ški)* . . . z naslednjimi končnicami vred; umeje se samo ob sebi, da lahko odpadajo tudi prednje (vmesne) pripone, n. pr.:

spošt-(ov-an-je), dež-(ev-n-emu) vremenu . . .

4. Tudi samoznakom in prostim (brzopisnim) okrajšavam odmetavamo končnike, ako dotične oblike jasno slede iz besedne zveze, n. pr.:

držav-(en), sodržav-(ljan-om), avstrij-(an-ski) = avstrij-(ski); kršč-(an-ski), vpraš-(an-je) . . .

¹ t. j., ako s tem brzotečnost pospešimo; tako izpuščamo končnika *-en, -na* navadno le tedaj, ako se ne da s prednjim znakom v enem potegljaju označiti, n. pr. nevar(na), pošt(en): važen . . .

5. V imenski sestavi lahko opuščamo pripono tudi določilnici¹, n. pr.:

juž(no)vzhod-en, en(ako)prav-, sred(nje)šolski, rim(sko)katoliški . . .

6. Zaradi jasnosti in natančnosti je treba včasih pripone označiti ali pa besedo na drug način krajšati, n. pr.:

res: res-no, ob: ob-č-en, ljud-je: ljud-stvo, nasproti: nasprot-n-o; prim. § 8., B, op. 2., e in § 11., B, 2., op. 2.

Opomba. Mnogo okrajšav, ki so tvorjene ravno tako po pravilih začetnih okrajšav kakor po pravilih tega paragrafa, v tem odstavku ne bomo navajali, ker je stenografu mehanično krajšanje po pravilih § 4., A in B, lažje kakor pa krajšanje na podlagi besedoskladja; vrhu tega so prehodne okrajšave v obče daljše in prav pogosto nič jasnejše kakor pa začetne okrajšave.

V. Bili so vljud-ni. Deček se mi je izkazal hvalež-nega. Mest-na šola, važ-na zadeva, gledališč-na predstava. Agitacija je bila prav živah-na. Dostoj-no vedenje, juž-no vreme, juž-nemu vremenu. V tem oziru še nisem na jas-nem. Obšir-no poročilo; poročal je obšir-no in pravočas-no. Veverica je ur-na žival. Medved ur-no teče. Krokodil je na suhem neokreten (gl. pod 3.!), tem ur-nejši je pa v vodi. Stavk-ovna analiza. Milost bož-ja. Tvoje ravna-nje ni bilo pošt-eno. Ureditev jezik-ovnega vpraš-anja. O dež-evnem vremenu. Z odlič-nim spošt-ovanjem. Stvar je uvaž-evanja (= -avanja) vred-na. Pripovedoval nam je mnogo iz svojega živ-ljenja. Visoko poslop-je. Hiša z dvema nadstrop-jema. Občinski svet ravna varč-no in previd-no z mest-nim imet-jem. Bilo je straš-no vpit-je. Ta steza pelje do bliž-nje vasi. Dan prihod-nje seje se naznani pism-eno (-enim potem). Pri zad-njem izgredu je bilo več oseb ustreljenih in nevar-no ranj-enih. Bil sem pri jutr-nji (-anji) službi bož-ji. Šol-sko leto. Kmet-ijska družba. Kmet-ski (-iški, -ovski) stan. Oktobr-ski diplom. Nem-ška mesta. Vrata neb-eška. Zemlj-iška knjiga. Solejman II. je bil najslav-nejši sultan tur-ški. Čengič-ag-ove čete. Proš-nja za podaljša-nje milošč-ine se je odklonila. Rimljani za Kristovega roj-stva niso poznali straš-ne moči Vezuv-ove. Roj-stna (-stvena) vas. To sem že zad-njič povedal.

Narod-na pesen «Oblega dunajska» nas spominja na slav-no zmago kristj-anov pred Dunajem l. 1683. Narodnost-no vpraš-anje. Učloveč-enje Sinu bož-jega je ver-ska resnica. Njegovo mišlj-enje mi ni zna-no. Držav-ni poslanci menijo, da je poddržav-ljenje juž-ne železnice le vpraš-anje časa. Narod-na napred-nja stranka. Avstrij-ske sred-nje šole. Jaz in moji ož-ji somišlj-eniki. Bil je izmed vseh najmoč-nejši. Sol je potreb-nejša nego sladkor. Clove-ška slabost. Hrvat-ski (= hrva-ški) jezik.

Sred-nje-šol-ska mladina. Juž-no-zahod-na stran. Zemljeknjž-ni (= zemlj-iško-) izpisek. Srb-sko-hrvat-ska književnost. Sloven-sko-hrvat-sko pobratimstvo. Gr-ško-tur-ška vojska. Juž-no-vzhod-na stran. Hrvat-sko-slavon-ska ravan.

Nepotrebno bi bilo to vpraša-nje: -ti. Med strankami ni prišlo do spoznam-a: -ljenja. Njegov del: -o -o: -ovanje. Prišli so na posvet: -ovanje. Vsi so se udelež-ili: -evali posvetovanja. Bilo je ljud-stva: -i, da se je vse trlo. Prosivec opira svojo prošnjo na sledeča: naslednja: nastopna razloga. Pokristjan-jenje: -itev poganskih Slovencev.

¹ Gl. I., § 14., 4.; § 4., C, 1.!

§ 2. **Razdelitev okrajšav.** 1. Kakor izpuščamo v korespondenčnem pismu posameznim besedam posamezne glasnike in zloge tudi ne glede na besedno zvezo, tako moremo tem izdatneje in točneje krajšati besede v stavku, ki združuje besede v umevno celoto; kajti posamezne besede v stavku se kot stavkovni členi med seboj dopolnjujejo in pojasnjujejo. Ako tedaj beseda jasno sledi iz stvarne in jezikovne zveze v stavku¹, nam ni treba spisovati cele besede, ampak zadostuje, da ji zaznamujemo le posamezne glasnike, odnosno posamezne zloge, ki tvorijo ali njen sprednjik ali srednjik ali končnik. Ako bi pa označenje s samim sprednjikom, odnosno s samim srednjikom ali končnikom, ne zadostovalo, potem dodenemo sprednjiku še srednjik ali končnik ali srednjik in končnik ali pa dostavimo srednjiku še končnik.

2. Na tej podlagi delimo okrajšave v enostavne in sestavljene; sestavljene okrajšave imenujemo navadno mešane.

Enostavne okrajšave so ali začetne ali srednje ali pa končne, t. j. okrajšave so označene ali s samim sprednjikom ali s samim srednjikom ali pa s samim končnikom.

Sestavljene ali mešane okrajšave sestojе ali iz sprednjika in srednjika ali pa iz sprednjika in končnika ali iz srednjika in končnika ali pa iz sprednjika, srednjika (sredinskega samogl. *u*) in končnika.

Dočim so samoznaki v korespondenčnem pismu obvezne ali stalne oblike, imenujemo omenjene okrajšave debatnega pisma neobvezne ali nestalne ali tudi proste, ker se uporabljajo po potrebi in individualnosti; na voljo nam je dano eno in isto besedo na ta ali oni način krajšati — seveda z ozirom na dotična pravila debatnega pisma. Jezikovno izobraženi stenograf bo krajšal v večji meri kakor pa stenograf, ki nima slovnice v polni oblasti. Poleg jezikovnega znanja odločuje pa tudi tvarina sama. Stenograf, kateremu tvarina ni do cela znana, mora tedaj jako varno in previdno krajšati. Vrhu tega ima pa še vsaka stroka posebne izraze in besede, ki se pogosto ponavljajo; te je treba strokovnjaku stenografu kratko zaznamovati. Umevno je tedaj, da bo n. pr. jurist večkrat na najkrajši način označeval take pogostne izraze in besede, katere bi n. pr. teolog previdneje krajšal ali do cela spisoval.

3. Ako uporabljamo do zdaj navedene okrajšave, ki navadno zadostujejo praksi, tedaj nam je mogoče točno zaznamovati do približno 130 besed v minuti. Kadar je pa treba slediti govornike, ki govore po več besed v minuti, tedaj moramo izpuščati besede, katere se dajo dopolniti ali iz smisla posameznih

¹ Drugi del se imenuje zaradi tega tudi stavkovno krajšanje, t. j. krajšanje besed na podlagi zveze v stavku.

stavkov ali pa iz zveze celega sestavka. Tako krajšanje imenujemo krajšanje po smislu ali smiselno ali tudi logično krajšanje. Okrajšave te vrste more uspešno uporabljati le jezikovno izobraženi stenograf, kateremu je tudi tvarina do cela jasna.

4. a) Poleg samoznakov korespondenčnega pisma in razen nestalnih okrajšav, omenjenih pod 2. in 3., imamo pa še neko posebno vrsto brzotečnih okrajšav, katere imajo ali samostojne ali pa v določenih (stalnih) zvezah skoraj stalno obliko. To so večinoma 1. samostalniki — sami ali pa v zvezi s pridevniki, redkeje v zvezi z drugimi samostalniki, ki se pogosto rabijo v govorih javnih, zlasti parlamentarnih zborov¹; 2. prislovne zveze, sestoječe iz predlogov in imen; 3. členki, enostavni in sestavljeni; 4. glagolske oblike s členki in zaimki. Okrajšave vseh takih oblik (4. a, 1. do 4.) imenujemo s kratka brzopisne ali tudi stalne² okrajšave debatnega pisma.

b) Večina brzopisnih okrajšav je osnovana na pravilih debatnega pisma, nekatere so pa tudi samovoljne tvoritve. Samovoljnost ne tiči le v tem, da krajšamo proti pravilom debatnega pisma, ampak pogosto tudi v tem, da v določenih zvezah zaradi brzotečnosti posamezne besede, odnosno okrajšave, združujemo v celotno obliko in da včasih celo samoznakom preminjamo stalno pisavo; nekaterim zvezam izpuščamo zaradi brzotečnosti posamezne nebitvene besede.

c) Nekaj brzopisnih okrajšav, katere smemo v večji ali manjši meri uporabljati tudi v korespondenčnem pismu, smo navedli že v I., §§ 16. do 21.; brzopisnim okrajšavam prištevamo tudi kratice, ločila in druga znamenja, katera smo obravnavali v I., §§ 22. in 23.

§ 3. Splošna navodila o krajšanju.³ Kdaj in katere besede nam je v debatnem pismu krajšati, ravnajmo se v obče po nastopnem navodilu:

1. Krajšajmo le one besede, katere brez dvoma slede iz zveze stavkovnih členov ali iz smisla celega stavka. Okrajšave

¹ Okrajšave takih samostalnikov, odnosno takih imenskih zvez, ki se rabijo zlasti v zbornicah, kjer je treba slediti hitre parlamentarne govore, imenujemo tudi parlamentarne ali kamerne (komorne) samoznake (okrajšave).

² Zovemo jih stalne, ne kakor bi jih morali rabiti stalno kakor samoznake v korespondenčnem pismu, ampak ker imajo navadno svoje stalne brzotečne oblike, ki so se v praksi že obnesle. — V prvem (koresp.) delu nismo ločili brzopisnih (parlamentarnih) okrajšav od prostih (neobveznih, nestalnih, gl. pod 2.), ampak smo jih s kratka vvrstili med proste, ker se isto tako uporabljajo po potrebi in individualnosti.

³ Navodila tega paragrafa čitaj in uporabljaj ob priliki!

tedaj lahko in točno čitamo, ako so nam jasne vvodne ali prednje besede v stavku; iz tega sledi, da a) v obče ne krajšaj v začetku,¹ ako ti tvarina ni posebno znana; b) spisuj manj navadne ali manj znane besede.

2. Krajšajmo le one besede, pri katerih si s krajšanjem v resnici kaj prihranimo na času in trudu.

3. Ako se da beseda krajšati na več načinov, tedaj nam je rabi ono okrajšavo, ki je jasnejša.

4. Krajšati moremo tem bolj, čim večkrat se besede ponavljajo, čim bolj so stavki razviti in obširni, čim bolj nam je tvarina znana; konkretne pojme je stenografu lažje in bolj krajšati kakor pa abstraktne, pri katerih je treba večje opreznosti.

5. Samoznaki niso vselej tvorjeni po pravilih debatnega pisma. V obče jih pišemo kakor v korespondenčnem pismu; vendar pa jim smemo v določenih zvezah zaradi brzotečnosti premeniti lego, včasih jim celo preminjamo pisavo, odnosno lego in pisavo, t. j. krajšamo jih, ako se dajo krajše označevati, ne da bi bilo tako krajšanje točnosti in jasnosti na kvar, in to zlasti v določenih (stalnih) zvezah.

6. Predpone praviloma spisujemo; izpuščamo jih le izjemoma, in to večinoma besedam, katere se nam zde, kakor bi bile enostavne. Take sestave smemo tedaj krajšati samo s končniki, odnosno samo s srednjiki, n. pr.:

ma-klen, pa-met, toda noga: panoga, jagoda: pajagoda, ribe: paribe, rob: parob, ne-delja, ne-vtralen, ni-čemur-en, -než, -nost, o-strog, o-tok, o-trok, o-trov, ob-et, ob-ist, ob-rest, ob-rt, po-ndirek, po-slanec, se-menj, s-hod, s-kaza, s-klon, s-log, s-loga, s-lok, s-matrati, s-met, s-moter, s-mrt, s-pis, s-pol, spo-min, -menik, -štova-ti, -nje, s-prava, s-reča, s-vest, s-vet, z-birčen, z-gled, z-godovin-a, -ski, z-log, z-ložen, z-maga, z-večer, z-vest, z-vestoba, toda misel: z- (= s-, § 18., 4. f), možen: z- (I., § 17., 5. c); tvor: s-, vitek: s-; prim. členke I., § 21., 5. b: v-kljub, v-kup, v-sled, v-štric, z-večer; s-kup, -aj; ko-misar, kom-ptoar, met-eor, par-ter, sim-ptom . . . s.:² na-rod, v-štric; b.:² s-tvar, z-bor, s-klep, -čnost; met-oda, para-graf, peri-oda, sim-bol, sistem . . .

7. Nekaterim imenskim sestavljenkam, večinoma tujkam, v katerih sestave ne čutimo, opuščamo označevanje besed določilnic, odnosno besed osnovnic, t. j. krajšamo jih lahko samo s končniki, odnosno samo s prednjiki, kakor bi bile enostavne besede, n. pr.:

biblio-teka, eko-nomija, fos-for, kom-edij-a, -ant, loko-motiva, man-ever, mon-arh, -ija, nad-voj-vod-a, -ina, pam-flet, par-alelen, privi-legij, parti-cip,

¹ Tega občnega navodila se pogosto nisem držal iz pedagogičnih in praktičnih ozirov. Ako bi se hotel navodila pod a strogo držati, bi moral pogosto navajati za zglede daljše stavke. Dolgi zgledni stavki se mi pa ne zde primerni za učno knjigo ne glede na to, da bi jo po nepotrebnem izdatno razširil. Točnemu čitanju naj v takih slučajih odpomore tekst.

² Samoznaki so navedeni v I., §§ 17. do 21., brzopisne okrajšave pa v § 13. B.

ped-agog, petr-olej, port-epej, re-publik-a, -anec, trag-edija, žan-dar, -darm, -darmeriya . . . b.: protokol; listo-pad, vino-tok, veri-fikacij-a, -ski odsek, steno-graf-ski, -ični zapisnik . . .

8. V prvi vrsti se dajo krajšati pregibne besede (ime in glagol) in v drugi nepregibne (členki), in sicer *

A. krajšaj sestavljene besede (imena, glagole, členke); sestavljenke so za krajšanje posebno prikladne; včasih že zadostuje označenje samega prvega dela, t. j. predpone, odnosno predpon, redkeje določilnice, da si v mislih dopolnimo drugi del, t. j. ime, glagol, odnosno členek, in sicer večkrat samostalnik in glagol, a redkeje pridevnik in členek, n. pr.:

de-bata,¹ vz-rok, iz-ne-nadenje, pre-pri-čanje, vele-po-sestnik, ana-tom, do-kaz, o-kraj, pred-log, atmo-sfera, hudo-urnik, steno-graf, vino-grad, -nik; brez-božen, naj-starejši, so-glasen, boso-nog, čudo-tvoren, krvo-ločen; pri-za-nesem, -našam, po-vz-dignjen, vz-ne-mirjen, do-kažem, do-kazujete, do-kazan iz-ne-naditi; iz-ne-nada, brž-čas, ono-stran, ne-kje, ni-kjer, ne-kdaj, z-jutraj, za-radi, ne-pre-nehoma . . .

Opomba 1. a) Imenskim sestavam v obče spisujemo določilnico, a osnovnico krajšamo; le če je ugodnost večja, krajšamo določilnico (večinoma s sprednjikom, § 4. C, 3.; redkeje s končnikom, § 7., 1., V., op.), a osnovnico spisujemo; b) ako je določilnica, odnosno osnovnica samoznak,² lahko krajšamo osnovnico, odnosno določilnico; c) v jasnih slučajih, n. pr. za prednjim pridevkom i. t. d., smemo krajšati oba dela, določilnico in osnovnico.

Opomba 2. Sestavljenkam prištevamo in zaradi tega drznejše krajšamo: a) enostavne glagolske oblike s prednjo nikalnico *ne*, n. pr.:

Posoda ne drži. Glušci ne slišijo. Lažnjivcu nikdo ne verjame.³

b) povratne enostavne glagole, n. pr.:

Dobro se mu je godilo. Kako bi se mogla laži družiti resnica! Grob se za grobom vrsti. Zima se bliža. Nič se mi ne ljubi.

c) prislovna določila, sestoječa iz predlogov in enostavnih samostalnikov in pridevnikov, n. pr.:

brez dvoma (dvojbe), po pravici, v resnici, po dolgem, v kratkem . . .

B. krajšaj tudi enostavne besede, kadar koli tvorijo kot stavkovni členi v zvezi z drugimi besedami, odnosno členi nekako logično celoto. Glavno vodilo pri tem krajšanju nam bodi:

¹ Okrajšave teh in enakih sestavljenk gl. v § 4., B in C, § 8., § 10., § 11., B in § 13.!

² Izurjeni stenograf smatra tudi brzopisno okrajšavo za samoznak in krajša drugi del, kadar koli označi en del z brzopisno okrajšavo.

³ V glagolu «verjeti» (iz: vero-jeti, M., EW. 103) ne čutimo sestave; prim. pod 7.!

Izmed dveh besed kot stavkovnih členov, ki tvorita logično celoto, spisuj prvo, a drugo krajšaj; le če je ugodnost večja, krajšaj prvo in drugo spisuj; v jasnih slučajih pa, t. j., ako glavna člena dopolnjujejo še drugi členi, smeš oba krajšati.

Opomba. Ako je izmed dveh členov eden samoznak,¹ krajšaj drugega.

Logično celoto tvorita

a) osebek in dopovedek, n. pr.:

Luna sveti. Zvezde migljajo. Glava me boli. Sodnik je pravičen. Prstan je zlat. Boga ljubiti je največja modrost.

Opomba. Ravno tako krajšamo *α*) v brezosebnih stavkih, ako je označen osebek, ki stoji v zavisnem sklonu, n. pr.:

Očeta je skrbelo (: skrb). Bolnika je po vseh udih trgalo. Kruha jim manjka.

β) v brezosebnih stavkih z nominativom, ki je le na videz subjekt, n. pr.:

Čas bi bilo. Bilo je zelo mraz. Tema je bilo. Groza je bilo videti boja. Ne bo vas konec.

b) pridevek² in samostalnik, n. pr.:

Skrb je ljube matere. Slovenska literatura. Nemška kultura. Mladina je veselega srca. Medved kosmatinec. Zvezda repatica. Siba strahovavka. Ladislav Postumus. Kralj Matjaž. Pesnik Gregorčič. Car Nikolaj II. — Kraljevič Marko. Papež Leon XIII. Mesto Ljubljana. Mesto Ljubno. Cesar Jožef II. Bukve modrosti. Kratkost življenja. Lice materi poljubi! Davek na sladkor. Obsodba na smrt. Ključ od vrat. Pero za pisanje. Oklep za na prsi.

c) predmet in glagol, odnosno pridevnik, n. pr.:

Sin ljubi svojo mater. Bolniku je treba zdravila. Delavec je vreden plačila. Človek je enak dimu na strehi. Boga ljubiti je največja modrost. Sila uči moliti. Lenuh neče delati. Dete še ne more hoditi. Misli na konec. Oče skrbi za otroke. Ded pripoveduje o vojskah.

Opomba. Pri dveh predmetih krajšaj v obče drugega, n. pr.:

Pokaži tujcu pot. Pastir brani čredo volkov. Varujte se greha. Imenovali so ga skopuha. Smrt reši človeka trpljenja.

d) prislov in glagol, odnosno pridevnik, n. pr.:

Lilo je curkoma. Kri curkoma teče. Orel leta visoko. Med petjem dete sladko spi. Sahara je neizrečeno velika puščava. Njiva je globoko razorana. Sel je zelo (prav) hitro. Ves se tresem od strahu. Človek je ustvarjen za delo. Sladko je umreti za domovino. Smrtna žetev vsak dan bolj dozori. Živel je svoje dni star mož. Bilo je opoldne.

9. Posebno drzno in izdatno krajša stenograf, ki je več jeziku in tvarini, besede (odnosno stavkovne člene), in sicer ne le sestavljene, ampak tudi enostavne,

¹ A, op. 1. b.

² t. j. pridevnik in pridevni deležnik; redkeje krajšamo za zaimki in števnik, ki so preveč splošnega pomena, ker je težje sklepati na naslednji samostalnik.

a) kadar so ubrane s prirednimi vezniki ali pa tudi brez veznikov v enoto, v kateri ena beseda drugo ali dopolnjuje in pojasnjuje ali ji pa nasprotuje; v takih slučajih krajšamo najmanj eno besedo, navadno drugo, le če je ugodnost večja, prvo; prav pogosto pa krajšamo obe (prim. pravilo pod B in op.), n. pr.:

brat in sestra, bregovi in doline, cilj in konec, dejanje in nehanje, tri cele dni in noči, jug in sever, jutro in večer, kmet in meščan, kri in blago darovati, križe in nadloge, mačeha in pastorka, mera in vaga, mir in ljubezen, — — sprava, nebo in zemlja, noč in dan, obrt in trgovina, spoštuj očeta in mater, producent in konsument, setev in žetev, strah in groza, trgovec in obrtnik, bilo je dosti vina in kruha, zlato in srebro, zima in jesen, žalost in veselje, ženin in nevesta . . . z besedo in dejanjem, v blagor in korist, zveza za boj in bran, črez drn in strn, — grm in strm, — hribe in doline, brez konca in kraja, ob nedeljah in praznikih, z ognjem in mečem, boj na življenje in smrt . . . Bog in človek, sreča in blagoslov, z vso močjo in silo . . . laž ali resnica, življenje ali smrt; igrokaz ali drama, obzor ali horizont, vulkan ali ognjenik . . . ni ne kraja ne konca, — — krop ne voda . . . vse za vero, dom, cesarja . . . vojna na suhem in na morju . . . staro in mlado, srečni in veseli, zdravi in veseli, trgovski in obrtni stan . . . živ ali mrtev . . . ni bele ni črne ni rekel . . . delaj, kakor najbolje veš in znaš; gledajo, pa ne vidijo; ne teče, ampak kaplja . . . danes in (ali) jutri; danes meni, jutri tebi; danes opoldne, — zjutraj, jutri dopoldne, predvčerajšnjim popoldne, šele zvečer, včeraj zjutraj, že jutri; danes teden, — po noči, jutri mesec, prej to noč; dan poprej, — poznej, vsak dan zvečer, ob 9. zjutraj, — — zvečer, ob nedeljah zjutraj, v nedeljo —; od konca do kraja, iz blata v lužo, z dežja pod kap; na dolgo in široko razlagati . . .

b) v primerah, n. pr.:

Toliko ga je sram kakor volka strah. Grenek (bridek) kakor pelin. Bled kakor stena. Zna toliko kakor zajec na boben. Pije kakor bi vlival v brezdno. Gledata se kakor pes in mačka.¹ Turka je prišlo kakor listja in trave¹ v naše kraje. To je jasno kakor beli dan. Dela kakor črna živina. Kakor bi trenil, mignil . . .

Enostavne okrajšave.

I. Začetne okrajšave.

§ 4. A. Enostavne besede. 1. a) Enostavne eno- in večzložnice, ki začenjajo s soglasniškim sprednjikom, krajšamo praviloma z začetnim soglasnikom, odnosno z začetnim zložkom in naslednjim samoglasnikom, odnosno z naslednjim zlogotvornim *r*; na ta način dobivamo *o*-jevske, *a*-jevske, *i*-jevske, *u*-jevske, *e*-jevske in *r*-jevske zloge; b) v takih začetnih zlogih se *i* nikoli ne simbolizira (razen v nekaterih brzopisnih² okrajšavah), ampak se spisuje po I., § 6., 2. ali s prisekom ali pa s svojim abecednim znakom; *u* se označuje (v začetnem sogl. sprednjiku)

¹ Gl. pod *a*!

² Prim. b.: visoka vlada, visoki dež. zbor, višja dež. sodnija, § 13. B.

simbolno, spisuje se le, kjer koli se ne da simbolizirati; c) začetne okrajšave stoje na osnovnici; le one *u*-jevske zloge, v katerih je *u* v sprednjiku simbolno označen, znižujemo po I., § 7., 1., n. pr.:

o-jevski zlogi: *bo*-b, -ben, -g, -gat, -žič, -žji, *go*-ba, -dem, -ljuf, -ra, *ko*-bila, -ča, -vina, *mo*-rje, -st, -št, -ž, *po*-t,¹ -šta, *pro*-ga, -sim, -št, -tje, -za, *so*-d, -den, -ha, *tro*-benta, -bim, -ha, -p, *vo*-da, -dja, -litev, -lk, -ščim, -z . . . *a*-jevski zlogi: *drama*, -tičen, -tik, -tika, -tiški, *kazen*, *pastir*, *pravica*, *vlažen*, *zarja*, *žanjem* . . . *i*-jevski zlogi: *bližnji*, *kličem*, *lice*, *miza*, *riba*, *slišati*, *tih*, *vitez* . . . *u*-jevski zlogi: *jutro*, *ljubiti* (lj = l), *puščava*, *ruda*, *slučaj*, *studenec* (I., § 1., 16.), *župan* . . . *e*-jevski zlogi: *bedro*, *dekla*, *pepel*, *sestra*, *testo* . . . *r*-jevski zlogi: *brdo*, *hrbet*, *mrtev*, *prsi*, *skrben*, *stržen*, *trpeti*² . . .

Prim. s.: kon-, krog (predl.); -krat, trans.; drug; država, Hrvat; b.: doba, sod-išče = -nija, svoboda; Francoz, francoski, prav,³ -ica, ravno,³ sam, slava, stranka, vlada, (v)torek (torek, I., § 1., 2.); finance, minister; slučaj, sub-; dežela, glede (na), peticija; vrhu . . .!

Opomba. a) Včasi zadostuje sprednjik sam brez samoglasnika, in to zlasti eno- in dvozložnicam, ako sledi samoglasnik *e* prednji zložek, n. pr.:

cvet, *kmet*, *knez*, *smeh*, *gnezd*, *pšen-o*, -ica, *ščetina*; *ječa*,⁴ *geslo*, *vera*; *ščuvati* (*šču*-vam = -jem) . . .

b) toda za zložki s končnim sogl. *r* je treba večje opreznosti, da ne nastane zamena z *r*-jevskimi zlogi, in to velja zlasti za domače enostavne besede, n. pr.:

breme: *brdo* . . .,

vendar pa krajšamo včasi, n. pr.:

sreča, *sreda*;

v sestavah (§ 4. B, 2.) in v brzopisnih okrajšavah opuščamo večkrat označenje samoglasnika *e* za takimi *r*-jevskimi zložki.

Prim. s.: blizu, brez-⁵ človek, črez- (čez)-⁵ hoč-, je (glag.): je (z.), -kdo,⁵ mnogo- (mnogo), se, skoz, to; b.: cesar, gospod, leto, mnenje, moj, reč, red, (v)sled, sred-a, -i, stran, svoj, števil-ka, -o, tvoj, -več⁵ in več- . . .!

2. Dvo- in večzložnice, ki začenjajo s samoglasnikom, krajšamo prilično pravilu pod 1. z začetnim samoglasnikom in naslednjim soglasniškim znakom, redko s samim samoglasnikom, n. pr.:

angel, *ocean*, *organ*, *osat*, *id-eal*, -ila, *učenec*, *ulica*, *usnje*; *oko*, *okno*, *uho*, *ujec* . . .

Prim. s.: *impak*, in: *iz*; b.:⁶ *ime* . . .!

¹ Zaradi večje jasnosti in točnejšega čitanja pogosto radi podaljšamo (gl. pod 3.) *na*-, *do*- in *po*-zloge; prim. predloge *na*, *do* in *po*!

² = zg. *t*; sp. *t* pišemo le v nekaterih brzopisnih okrajšavah (§ 13. B: 49, 50, 157).

³ Prim. združenke, kakor: *če prav*, — *ravno* . . .!

⁴ V *e*-jevskih zlogih navadno nadomestujemo začetni sen. *j* s tenkim kakor v korespondenčnem pismu (§ 13., e, II.); prim. pod 3., *a*!

⁵ t. j. le v sestavah in združenkah (I., § 15., A).

⁶ Prim. b. pod 7.: *ar*; *ab*- (*abs*-), *ad*, *ob*!

3. Nekatere začetne okrajšave, zlasti okrajšave daljših enostavnih besed, lahko podaljšujemo z naslednjimi znaki, odnosno zlogi, bodi si da jih hočemo ločiti od enakih okrajšav drugih besed, bodi si da podaljšana okrajšava ni mnogo zamudnejša, pač pa tem jasnejša od nepodaljšane,¹ in sicer a) z naslednjim znakom, ki tvori ali konec prvega ali pa začetek drugega zloga, n. pr.:

dolg, polh, polž, solza, tolšča, tolmač, -iti, vošilen, želez-o, -en, žerjav, -ica, agitacij-ski: agrar- = agrar-, bojevati se: boriti se, deliti: debeliti, deški: dekliški, maslo: mašča, matere: mačehe, peticij-a, -ski: penzij-a, -ski, pisar-ski: pivar- . . .;

naslednji glasnik zlasti radi pridevljemo α) tenkemu *j* kot namestniku² senčnatega *j* z naslednjim *e*, n. pr.:

ječmen, jegulja, jelša, jetika, jermen, jetra, jetrn, jezik . . .

β) kadar se da naslednji glasnik, zlasti ten. *j*, s prednjim zlogom vred v enem potegljaju napraviti, n. pr.:

baj-ta, -ka, majhen, mej-dan, -nik, mojster, sojka, vojsk-a, -ovati se; materija, megla, metulj, veter, šepet, binškošten, biskup, gimnazij-a, -ski, monštranca, akadem-ija, -ijski, -ik, -ičen, elektri-ka, -čen; element: elektrika . . .

γ) *e*-jevskim zlogom,³ in sicer zlogom s prednjimi *r*-zložki, n. pr.:

hrepenim, krepelj, srebrn, trebuh, trenutek = trenotek . . .

zlogom s prednjimi prostimi znaki *k, r, g, p, h, f, t, št*, n. pr.:

kemij-a, -ski, red-nik, -itelj, reš-eto, -itelj, gen-eral, -etičen, -etiv, pekarski, pelhek, herbarij, ferdal-en, -izem, fenomen, federa-list, -tiven, tempera-ment, -tura, tepež, štedilen . . .;

b) s celim drugim zlogom, odnosno s celim drugim in tretjim zlogom, in to večinoma le v četvero- in peterozložnicah; okrajšave z začetnimi tremi zlogi so redke, n. pr.:

karavana, naknad-a, -en, regulacija, republi-ka,⁴ -kanec, -kanski, -čan, -čanski, tolovaj, valuta, veljava, zakrament; evangelij⁴; kolova-tura, makula-; balada: baklada; baraka: barikada, tolaž-ba, -ilo: tožba, tolažiti: tožiti, avdi-tor, -enca = -encija: avtor . . .

Prim. b.: četrtek, diplom, februar, januar, katastrof, -rski, -ralen, mesec, petek, resnica, rožnik, s(o)kota (I., § 13., o, II.), velik, železnica . . .!

4. Lastna imena⁵ krajšamo na isti način in jih navadno podčrtujemo, n. pr.:

¹ Umeje se samo ob sebi, da se morajo na ta način podaljšane okrajšave nadomeščati z jasnejšimi, t. j. sestavljenimi, včasih morda tudi s končnimi okrajšavami, ako bi ne bile brzotečne in vkljub podaljšanju nič jasnejše.

² Gl. 1. a, op. a!

³ V mnogih slučajih označenje naslednjega soglasnika ni zamudnejše kakor pa označenje prostega *e*.

⁴ Prim. § 3., 7.; § 4., B. 2.!

⁵ Isto velja o njih pridevnikih; tudi te okrajšave podčrtujemo, kadar koli nam je do večje jasnosti, naj dotične pridevnike v kurentni pisavi pišemo z veliko začetnico ali pa tudi ne.

Dunaj, Ljubljana; Amerika, Afrika, Azija, Avstralija : Avstrija (s.), Belgija, Bistrica, Bukovina, Bolgar, -ija, -sko, Gali-cija = -ško, Hesensko, Holand-ija, -sko, Lotaringija, Turingija = Tur-čija, -ško . . . Aleksander, Jakob, Janez = Janko, Ludovik, Matjaž, Mihael, Nikolaj . . .

Prim. s.: Avstrija (gl. pod 2.); b.: Dalmacija, Dolenjsko, Gorenjsko; Goriško, Evropa, Francosko, Italija, Koroško, Kranjsko, Notranjsko, Štajersko . . .

5. Predloge spajamo¹ z začetnimi okrajšavami mnogo redkeje kakor pa v korespondenčnem pismu, in to le v prav jasnih, nedvornih slučajih; pogosto jih pa združujemo v brzopisnih² okrajšavah (§ 13.).

6. Končnike, t. j. pripone in končnice, spajamo le s samoznaki in z brzopisnimi okrajšavami, ako se ni bati nejasnosti;³ take oblike prištevamo sestavljenim ali mešanim okrajšavam, n. pr.:

človek-a (: član, 7., c), -u, človeški, drugih; cesar-ski, -stvo, francoski, letnica, moj-im, velik-ih (= velih), -anski, -ost (= velost), železnicah; večkrat . . .

7. S sprednjikom v obče ne krajšamo

a) enozložnic s končnim samoglasnikom, n. pr.:

tla, rja; zna . . . dne; gre, sme; hči, kri, psi; tli, zdi . . . dno; pno, tro . . . dnu . . .⁴

b) enozložnic z začetnim samoglasnikom, n. pr.:

um, up . . . ; toda prim. s.: in; b.: ar; ab- (abs-), ad, ob!⁵

c) enozložnic,⁶ pri katerih bi si prihranili⁷ edino le brzotečne znake *j, k, l* (= *lj*), *n, nj, s, v*, zlasti za prednjim samoglasnikom *e*, n. pr.:

lek, vek, rok, slok, sok; pek, pok, rek, tek, krik; sel, vel, bol, dol, sol, stol, vol; kol, pol, spol, strel, vrel; člen, len, ban, sin, slon; hren; vonj; les, ves, čas, gnus, nos; kres, pes; lev, hlev, liv, lov, rov; kriv; čaj, klej, lij, tuj; boj, broj, gnoj, kraj, loj, roj, sloj, stroj, voj;

ravno tako ne krajšamo oblik, kakor:

nag, nem, nov; nas, naš . . .

vendar pa rabimo okrajšave, kakor:

mak, mrak, vik, član, kljun; kraj, krak, skok, trak, kralj, Kranj panj, kras; črn, drn, trn, strn . . .

Prim. s.: in (: in-), kon-; b.: moj, tvoj, svoj; dan v zvezi s prid. današnji in s prisl. danes!

¹ Isto velja o spajanju predlogov z mešanimi okrajšavami; s srednjimi in končnimi okrajšavami predlogov nikdar ne spajamo. — Zgledi so v «Vajah».

² I., § 21., 8.: brez dvojbe (dvoma), na desn-i (= -o), po imenu, h kratu = kraju, ob kratkem, v —, pred kratkim, k letu, ob —, po pravici, v resnici, po vrhu = vrsti . . .

³ Prim. I., § 17., 5. A, a in b!

⁴ § 6. ⁵ Prim. pod 2.!

⁶ Enakih oblik ali sploh ne krajšamo ali pa rabimo srednje ali končne okrajšave.

⁷ Prim. § 3., 2. in 3., in § 4., A, 3.!

8. S sprednjikom¹ krajšamo, kadar končnik jasno sledi iz besedne zveze.

9. Prav mnoge začetne okrajšave niso nič drugega kakor prehodne¹ okrajšave, n. pr.:

ju-tro,² *ma-ti*, -ter, *gr-lo*, *kri-lo*, *da-r*, *sta-r*, -rina, *tr-n*, *bra-na*, *sr-na*, *stru-na*, *zr-no*, *ja-ta*, *tr-ta*, *če-ta*, *ži-to*, *zla-to*, *žr-tev*, *os-at*, *di-m*, *ra-ma*, *bre-me*, *pi-vo*, *mła-ka*, *ka-men*, *ru-men*, *plu-g*, *stru-ga*, *sna-ga*, *slu-h*, *vra-ta*, *us-n-je*; *meg-la*, *mas-lo*, *met-ulj*, *os-t-er*, *sved-er*, *tes-ar*, *beg-un*, *trep-et*, *šep-et*, *sved-ok*, *ječ-men*, *kok-oš*; *velja-va* . . .

Opomba. Začetne okrajšave so v obče krajše kakor pa prehodne (§ 1., 6., op.), n. pr.:

pas-tir, *sed-lo*, *bis-t-er*, *hrab-er*, *pis-mo*; *je-tra*, *sme-h* . . .

V. 1. o. Tudi nadloga je od Boga. Grem na božjo pot. Železo je najpotrebnejša kovina. Jaz ti svetujem, varuj se one tovariš-ije: onega -a. Kaj boš to govoril (§ 13., B)! Sila uči moliti. Dete še ne more hoditi. a. Med ali baker ima rdečo barvo. Huje je umreti za žejo ko za lakoto. Človek kaže v mladosti,³ kaj bo v starosti.³ Papež Leon XIII. Delavec je vreden plačila. Sodnik bodi pravičen! Huda strast nas dela živini enake. On je strasten igralec. On strastno igra. Večina (I., § 23.; § 13., B) je za vladni načrt. Ključ od vrat. Kruha jim manjka. i. Debela knjiga. Ne godi se mu nobena krivica. Dobrota se mu bere na licu. Pesništvo delimo v epiko, liriko in dramatiko: epično (epsko), lir-ično (= -iško, -sko) in dramatično (= -iško). Turka je prišlo kakor listja in trave v naše kraje. Daj mi vina piti! Ljubi svojega bližnjega kakor sam (I., § 19.) sebe! Prirodno zlato ni nikoli čisto. Bil sem čisto sam. Hodil sem hitro. Hodil sem hitreje kakor sem mislil. Orel leta visoko. Čas hiti. Zvezde migljajo. u. Po njem ni duha ne sluha. Konflikt med vlado in papeževim nuncijem je poravnani. Leta 1520. je nastopil vlado najsilnejši turški sultan Solejman II. Zdravnik govori o nekem interesantnem slučaju. Islandija ima mnogo žvepljenih studencev. Pod hribom šumlja bister studenec. Reka ima zelo globoko strugo. Danes je volitev novega župana. Instalacija novega župnika. Kresnica je ponočna žuželka. Lubadar je škodljiv žužek. Bili so hudi časi. Če nečeš, pa pusti. e. Prvak med vsemi dragimi kameni je demant. Dal mi je besedo. Mož je bil gostih besed (= -í). Nima brata in ne sestre: bratov in ne sest-er (= -rí, -rá). Šli smo rajši po ozki stezi skoz gozd kakor po prašni cesti. Danica je med vsemi zvezdami najlepša. Prodaja na drobno in na debelo. Ne vem, kam bi se dejal: del (§ 3., 2.). Medved urno teče, dobro pleza in plava. Nevarnosti nam prete. r. Vrste se holmei in brda z malimi ravninami in dolinami. To je moja skrb. Bil sem v skrbeh. Nimam človeka pod milim nebom, da bi zame skrbel. Oči so zrcalo človeškega srca. Ribe dihajajo s škrgami. Strnad je podoben škrgjancu in ima rumene prsi. Mladenič prijaznega lica in brhke rasti. On je ves mrtev na denar. Ravnal je prav grdo s svojim bratom. Mož je sicer priletel, a še trden. To vem za trdno. Glagoli prve ali korenske vrste so brez vrstne spona. Steza drži v bližnjo vas. Bliska se, grmi in treska. Vse le nekoliko časa trpi. Bolnika je po vseh udih trgalo.

Opomba a in b. Na Kosovem polju je popadal cvet srbskih junakov. Po leti rad bivam na kmetih. Lastovica gnezdi pod streho; gnezdo naredi iz blata. Dete se drži na smeh. V gorskih krajih zapade po zimi večkrat debel sneg. Svinja je namesto za dlako pokrita s ščetinami. Mož je varčen in ščed-ljiv (šted-). Grešnik se mora pokoriti za svoje grehe. To ne boče našemu narodu ne v čast in ne v srečo. Stali smo v sredi.

¹ Prim. § 1., 2. in op.! ² Prim. Š., str. 205—252. ³ Gl. pod 5.!

2. Prišel je smrtni angel. Angelsko češčenje. Sestanek gledaliških *igrav-cev* (= -k). Gledališčna igra. Italijanski kralj. Govedo nam daje *kožo* za *usnje*. Mesec sveti v sobo skoz okno. Nebo je čisto ko ribje oko. Noč ima ušesa, dan pa oči. Materinemu bratu pravimo *ujec*.

3. a) Agitacijsko sredstvo. Agrarske operacije. Ves je v dolg-eh (= -ih, -ovih). Nekatere ptice imajo tenke in dolge vratove. Boj krvavi že dolgo bije za krščansko vero. Penzijski fond: peticijski odsek. Udrle so se ji solze po licu. Padel je velik sneg. Volilni mož. Svinec je težji od železa. Pri nas sejejo ječmen in pšenico. Umrj je za jetiko. Knjiž-ni (= -evni) jezik. Poleg ceste stoji lesena bajta. Sam Črtomir se z majhnim tropom brani. Vojaki gredo na vojsko. Vojaki so se hrabro voj-skovali (= -evali), bojevali: borili. Bilo je o binkoštnih praznikih. Resolucija glede na razširjenje nižje gimnazije ljubljanske. Gimnazijsko ravnateljstvo. Orel ima ostre kremplje. b) Jezuitski samostan. Lov na krokodile je zmerom jako nevaren. Ministri so se bavili z vprašanjem o regulaciji valute. Francoska (pod 6. in § 13., B) republika. Zedinjene države so republikanska zveza mnogih in bogatih dežel. Delitev svetih zakramentov.

4. Hanibal je prišel črez Alpe v Italijo. Donava teče v Črno morje. Puščava Sahara se razteza med Egiptom in Atlant-skim (= -iškim) oceanom. Brazilija je največja republika v Južni Ameriki. Triglav, najvišja gora na Kranjskem, stoji v kotu med kranjsko, koroško in goriško deželo. Svetovna razstava v Parizu bo brez dvojbe (= dvoma) velikanska (pod 6. in § 13., B). Srbski narod slavi v pesnih junaškega kneza Lazarja in vrlega junaka Obiliča. Biskup Strossmayer. Največ otokov ima Avstralija. Pesni o kralju Matjažu so zelo stare. Car Nikolaj II.

B. Besede, sestavljene s predponami. 1. Besede, sestavljene¹ s predponami, se dajo pogosto krajšati samo s predponami. V teh slučajih pa moramo proste predpone jasno označevati, da ne nastane dvoumnost; tako n. pr. ne smemo po I., § 1., 2. nadomeščati polnih predpon *iz-* in *vz-* z obrušeno predpono *z*, odnosno *s*; *pre-* se označuje s samoznakom ali se pa prideva zložku *pr* končni *e*; predpon *u-* in *v-* pa tudi tu ne razlikujemo in pišemo *u* (po izreki) s svojim abecednim znakom kakor v korespondenčnem pismu, nikoli pa simbolno s predpotezo pod osnovnico; predponam *ob-*,² *sub-*, *kata-*, *meta-* spisujemo ali pa opuščamo končne glasnike; predpono *ab-* (*abs-*) označujemo kakor v korespondenčnem pismu (§ 15., C); z besedami, ki so sestavljene s predpono *pa-*, ravnamo večinoma kakor bi bile enostavne.

Pri sestavljenih predponah ni treba tolike natančnosti; pisati smemo, n. pr.: *izpo-* = *izpo-* in *spo-*, *izpod-* = *izpod-* in *spod-*, *izpre-* = *izpre-* in *spre-*, *izpred-* = *izpred-* in *spred-*, *neiz-* = *neiz-* in *nez-*; *na-u-*, *na-v-*, *ne-u-*, *ne-v-*, *po-u-*, *po-v-*, *za-u-*, *za-v-* . . . pišemo navadno pod osnovnico, zaradi jasnosti pa tudi na osnovnici z abecednim končnim znakom *u*, prim I., § 7., 1. in 2. b; *vz-po-* = *vzpo*, *vz-pre-* = *vzpre*, redkeje *spo-*, *spre-* . . .

¹ § 3., 8. ² t. j. domača in tuja predpona.

Opomba 1. Predpone *naj-*, *ne-*, *s-* (*z-*) so preveč splošnega pomena in zato ne morejo nadomeščati besed, s katerimi so sestavljene; dodevati jim moramo v pojasnilo še naslednji sprednjik (gl. pod 2.!).

Opomba 2. Tudi besedne samoznake, sestavljene s predponami, smemo označevati edino le s predponami (§ 3., 5.).

Prim. b.: *de-bata*, *eks-celenc-a* (= *-ija*), *iz-vz-emiš*, *kat'-oličan*, *-oliški*, *na-čin*, *-men*, *na-vz-oči*, *-očen*, *o-zir*, *po-gled*, *-goj*, *-men*, *-ročilo*, *-slanec*, *pod-laga*, *-pora*, *-stava*, *pod-od-sek*, *pod-pred-sednik*, *pre-pri-čanje*, *pre-vz²-višenost*, *pred-log*, *-met*, *-sednik*, *pri-ča*, *-lika*, *-ložnost*, *-mer*, *-mera*, *raz-log*, *-prava*, *vele-po-sestnik*, *-sestvo*, v ob-če,³ *vz-rok*, *za-deva*: *-kon...*!

2. Ako pa ne zadostuje označenje predpone same, odnosno označenje vseh predpon, tedaj zaznamujemo še nastopni sprednjik po pravilih, navedenih v § 4., A; z nikalnico *ne* ravnamo kakor s predpono tudi tedaj, kadar stoji samostojno in torej ni združena z glagolom (prim. § 3., 8., op. 2. a!), n. pr.:

eks-propriacija, *do-kazati*, *od-ličen*, *iz-ključiti*, *nad-ležen*, *izvrsten*, *ev⁴-angelij*; jaz mu *ne* branim, če kdo *ne* u-tegne...

Opomba. Sestavljenkam označujemo za predponami (odnosno za določilnicami, § 4., C) pogostoma samo naslednji znak, odnosno naslednji zložek, zlasti ako sledi v prvem debelskem zlogu samoglasnik *e* ali *o* ali *i*, prim. § 4., A, 1., op.; podaljški so mnogo redkejši kakor pa pri enostavnih besedah, n. pr.:

a-mnestija, *de-krēt*, *do-jdem*, *e-fekt*, *-iven*, *eks-akten*, *-pedicija*, *enciklika*, *iz-na-jd-ba*, *-em*, *-nesek* (= *znesek*), *-pisek*, *-reden*, *kon-krēten*, *na-sled-ek*, *-nji*, *-nik*, *-ovati*, *ne-o-snovan*, *ne-reden*: *-resničen*, *-sreč-a*, *-en*, *o-bramba* (: *o-brana*: *-bran*), *-snov-a*, *-an*, *-ati*, *-srednji*, *ob-vez-en*, *-nica*, *po-ne-srečiti* se, *per-fekt*, *-iven*, *pre-o-snova*, *pri-spev-ati*, *-ek*, *raz-red*, *s-kleniti*, *-klep*, *-plošen*, *u-rad-en*, *-nik*, *u-red-iti*, *-nik*, *-speh*, *-spešen*, *za-htev-a*, *-ati*, *-hval-a*, *-iti*, *-stopnik*...

Prim. s.: *poleg*, *zraven*; (v)štric, (v)zlic, na(v)zlic; b.: *do-kaz*, *-kler*, *iz-lahka*, *-lepa*, *-početka*, k večemu, kljub [= (v)kljub], *kvišku*, *mimogred-e*, *-oč*, *na-lašč*, *-posled*, *-sredi*, *-vzkriž*, *nedelja*, *nepristranski*, odnosno, *okraj*, *ozir-oma*, *ponedeljek*, *popoln-*, *po-sredi*, *-vrhu*, *-jutrišnjem*, *-mladi*, *po pravici*, *spomladi*, *svrha*, z imenom: po (v) imenu, z(j)utraj, *zmerom* in *zmirom*, *zmisel* (= *smisel*), *zveza*, *zapisnik*, *-ar*, *zaradi*...

V. a) Domače predpone. 1. Tako dolgo sem čakal, da sem ga dočakal. Na nečuten način. Tega zamudnega dela sem se že naveličal. Učitelj je imenovan za nadučitelja (... imenovan nadučiteljem). Stanujem v drugem nadstropju. Bil je skrben oče svojim otrokom. Železna peč se hitro segreje, pa tudi hitro ohladi. Vsa južna Evropa je bila pod rimsko oblastjo. Obtoženec je bil obsojen na 5 let težke ječe. Adjunkt je dobil dva meseca odpusta. Tega nadležnega človeka se ne morem odkrižati. V slovenščini je genitiv zelo obširne rabe in jako različnega pomena. Nimam človeka, kateremu bi svojo

¹ = kataster... § 4., A, 3. b.

² Predpona *-vz-* odpada!

³ Prim. I., § 16., III. 15.; § 1., op., § 4., A, 9.!

⁴ § 4., A, 3. b.

nadlogo potožil. Nekateri hišni posestniki so dobili od vlade izdatne podpore. Amerika ima ob Amazonskem veletoku neizmerne pragozde. Cimon je premagal Perzijane na suhem in na morju. Učni predmet. Gledališka predstava. Bila sva si dobra prijatelja (I., § 15., A). Bilo je meseca prosinca. Lakomnik bi še lastnega brata prodal. Človek ima razum in prosto voljo. Vlada namerava državnih zbor razpustiti in nove volitve razpisati. Računanje z decimalnimi in navadnimi ulomki. Hranilnične vloge. Strašen boj se vname. Ob solncem vzhodu. Solnce vzhaja. Ni vedel, kaj bi odgovoril; bil je v veliki zadregi. Porotniki so stavljeni vprašanje zanikali, in obtoženec je bil oproščen.

Bodi odločen in brezobziren v branitvi narodnih pravic! Razkril je brezobzirno: brez ob-zira (= o-) vse skrivnosti. Brat me je prijetno iznenadil. Vse mi je izpodletelo. Deček se je ves izpridil. Slavna rodbina Babenbergovcev (-žanov) je izumrla v moškem kolenu s Friderikom II. Konflikt je neizogiben. Ne more ne živeti, ne umreti. Do nevtetega 24. decembra. Vse stranke so z vladno predlogo nezadovoljne. Kovač ima klešče, da si rok ne opeče. Revež si ne more opo-magati = -moči (§ 4., B, 1., op. 2.). Več delavcev se je ponesrečilo. Cesar Franc je povzdignil majorja Vega med barone avstrijskih dednih dežel. Pravilo je treba prenarediti. Bil je z delom preobložen. Predpretekli čas. Slovenci so morali bavarsko vrhovno oblast (b. nadoblast) pripoznati. Sestra mi je neko tajnost razodela. Gledališče je razprodano. Tako se je izpremenil, da ga nisem mogel spoznati. Naenkrat so se z bajoneti spopri-jeli (spri-). Med strankama se ni doseglo nobeno sporazumljenje. Z velikim navduš-enjem (: veliko -enostjo) so ga spre-jeli (= vzpre-). Predlog je bil soglasno sprejet. Moral sem 500 K na posodo vzeti. Rodovitna ravan se razpro-stira (= -stre) na vzhodni strani mesta. Desetero božjih zapovedi.

2. On živi brezskrbno: brez skrbi. Ne hodi tako hitro, ne morem te dohajati: dohiteti: doiti. Mislim, da je to jasno dokazano: jasen (§ 1., 3.) dokaz. Glagoli so dovršni ali nedovršni.¹ Deček se mi je hvaležnega izkazal. Ne more se iz svojih dolgov izkopati. Predsednik je izvrsten govornik (izvrstno govoril). Neverniki so se izpreobrnil in sprejeli sveto vero. Kam pridemo, ako homo deželi vedno bremena nakladali! Sraka se nauči žvižgati in govoriti. Mož je nad-ležen: -ložen. Našim pradedom je bila vera najdražja vetinja. Planinski orel spada med najdrznejše in najmočnejše roparje. Železo je najkoristnejša kovina. Lúbadar je ena najškodljivejših žuželk. Čase turških vojsk (= -á) smemo brez ugovora prištevati najslavnejšim dobam slovenske preteklosti. Mož je čisto nedolžen. On je nedoleten, nedoras-el (= -tel), neodločen, neposlušen. To je nedosledno, nedovršeno, nenaravno, nenavadno, neresnično, neugodno, neutemeljeno, nezasluženo. Slovenci glagol delimo na podlagi nedoločnikovega debla v šest vrst. O tem se danes ne govori. Računski sklepi² se odobre. Tega čina ne morem odobravati. Volilni okraj. Koruzno zrno je okroglo. Tvojih dokazov ni mogel ovreči. Nad bolnikom smo že obupali. Prišla je vsa izbegana in obupana domov. Ne morem se odločiti, da bi se odpovedal: odrekel svojim pravicam. Sin je očetu podoben. C. kr. kmetijska družba ima svoje podružnice. Vlada hoče pogodbo obnoviti. Treba je, da je vlada od svojih organov natanko poučena. Otrok je še; treba ga je poudčiti, kako se ima vesti. Ne daj se mu pregovoriti! To se ne more prenarediti: prenašati. Poslanec N. predlaga, naj se o vseh vladnih predlogah sumar-no (= -ično) obravnava. Truma ljudi je prihrumela: prihrula. Prijatelj je za gotovo (- trdno) obljubil, da nas obišče o priliki: priložnosti. Prošnji morate priložiti vse potrebne priloge. Proračunska razprava.² Imovinske razmere. Rimljani so Kartagino popolnoma razdejali: razrušili. Njiva je globoko raz-orana. On je razjarjen, razkačen, raztrgan: raztresen. Pogodba je sklenjena. Udje so se mu sključili. Poveljnika so obdolžili izdajstva, češ da se je dal

¹ I., § 23., 2. b. ² § 13., B.

podkupiti od sovražnika. Slovenci so se udeležili (= -evali) vseh bojev za domovino. Morali so se sovražniku umakniti. Ljudje so žeje umirali. Danes so se predstavili politični uradniki novemu deželnemu predsedniku. Davčni urad (= -nik). Uradni list. Odgovorni urednik. Domnevanje se je uresničilo. Vreme se ne more ustanoviti. Tat je skušal preiskovalnemu sodniku vse utajiti. Pisava te oblike ni utemeljena. Učitelj nam je vcepil v srce ljubezen do domovine. Jaz vzamem to na znanje. On je odločen in vztrajen. Stranki se ne moreta zediniti. Odšli so zapored (= -oma). Tako dolgo sem od-kladal: -lagal (= -lašal), da sem obrok zamudil. Nikomur ni na čelu zapisano, kar ima v srcu. Zapuščinska obravnava. Delavec je ves svoj zaslužek zapravil. Zaslužena kazen mu ne odide. Pridobil si je veliko zaslug: velike zasluge.

b) Tuje predpone. 1. Kristus in njegovi apo-steljni (= -stoli). Brillant je na poseben način izbrušeni diamant. Cesar je sprejel v avdiencijski ekscelencio ministra N. Hipotekarni izpisek. Minister ni mogel odgovoriti na vse interpelacije. Krščanski nauk ali kat-ekizem (= -elizem). Potresna katastrofa. Beseda v prenesenem pomenu rabljena ali metafora. Izpodnebna prikazen ali meteor. Glavna člena v stavku sta subjekt in predikat. Stevilo, katero dobimo z množenjem, imenujemo produkt. Indirektni davki se morajo povišati. Liberalci in klerikalci so sklenili kompromis. Zastopnik ali reprezentant.

2. Doba za amortizacijo je določena na šest mesecev. Prijetnost je abstrakten samostalniček. General in njegov adjutant. Prva adventna nedelja. Advokat je dobil pravdo v drugi instanci. Jasna definicija. Na Dunaju so se primerile velike demonstracije. Minister ni hotel sprejeti deputacije. Eksekucijski red. Potene-e (= -ije) istih eksponentov. Eksaktna znanost. Indukcija je sklep. Konkreten slučaj. Odseki se konstituirajo. Sklepčnost se konstatira. Avstrija je okupirala Bosno. Opozici-jnska (-onalna) stranka. Nemškonacionalna stranka je pričela z obstrukcijo. Vega je bil profesor matematike v topničarski šoli na Dunaju. Referent je poročal o reorganizaciji muzeja. Volilna reforma. Luter in njegova reformacija. Reformator Luter. Poslanci so sprejeli vse predloge in vse resolucije.

C. Besede, sestavljene¹ z imeni. 1. Imenski sestavljenki spisujemo prvo besedo, določilnico, a drugo, osnovnico, krajšamo po pravilih § 4, A, odnosno B; prim. § 3., 8., A, op. 1., a do c in I., § 17., 5., A!

Vmesne glasnike, odnosno veznike *o*, *i* (*e*, *u*) in pripone označujemo, kadar koli se nam zdi njih označevanje potrebno zaradi večje jasnosti in točnosti, pa tudi tedaj, kadar označevanje ni zamudno (prim. I., § 14.; § 1., 5.!), n. pr.:

o: božjepot-en, -nica, -nik, delokrog, etimolog, -ija, -ijski, etimološki, filolog, istodoben, kaži-pot, parobrod, -en, -stvo, patolog, teolog, vratolom, -en; peš polk = -pot (= pešpolk, pešpot); srbsko-bolgarska² vojna... **a**: arhi-mandrit, aristokrat, -ija³ (= aristokracija), biograf,⁴ birokrat, -ija,³ -ski,

¹ v širšem pomenu, t. j. sestavljene v ožjem pomenu (n. pr.: vratolom, sivoglav...), in sklopljene (n. pr.: kaži-pot, blagosloviti...); semkaj prištevamo tudi sklopljenke z vezajem (n. pr.: Avstro-Ogrska, mož-beseda...).

² § 4., A, 4.: bolgarski narod.

³ Navadnejše so pisave (= meš. okr.), navedene v I., § 16., III., 7.

⁴ Navadnejše so brzopisne okr., § 13.

-stvo, demokrat . . . ; hribolazec, istoznačen, manufaktur-a, -en, -ist, pan-slav-ist, -izem, radodaren, samoglas-en, -nik, -niški = -glav, -en, -ec, starodav-en, -niki, -nost, teleskop, -en, -ski, telovad-ba, -ec, -en, -iti, trdoglav, -ec, -en, -nost, trdovrat-en, -než, -nica, -nost, vinograd, -en, -nik . . . i: aerodinam-ičen, -ika, avtodidakt, benefic-ij, -iat, metafiz-ičen, -ik, -ika, rektifikacija,¹ zemljevid, -en . . . u: blagoduš-en, -je, -nost, bogoljub, -en, -je, -nost, domoljub . . . ; hudomuš-en, -nik, -nost . . . e: blagovest, -en, -nik, gostobesed-en, -nost, knjigoveš-ki, -tvo = -vez, -nica . . . r: isto-krven, -vrsten, knjigo-trštvo, -tržec . . . ; milosrč-en, -nica, -nik, -nost, trdosrčen . . .

atmosfer-a,² -en, -ski, časopis . . . ; častivreden, fiziognom, -ija . . . ; letopis, rokopis, samostoj-en, -nost: samost: samostal-en, -nik, slavohlep-en, -je, -nost, vojskovod, -ja, -stvo, zemljeknjizen = zemljiškoknjizen, zemljepis . . . ; životopis, žalibog . . . ; dem-agog,³ hier-arhij-a, -ski, hudour-en, -nik, monarh,⁴ -ija, patriarh, -alen, -ija, -ijski, -ovstvo, ped-agog, -ičen, -ika, pedagoški, vseučilišč-e, -en, -nik, vseučiliški . . . ; hudodel⁵-ec, -en, -nik, -ski, -stvo; dvomesečen; dem-agog . . . ; Baben-bergovec⁶ (= -berzan), Hamburg, Maribor, Sedmograško . . . ; verski mir augsburški, babenberška rodovina, brandenburški knez, kralj neapolitanski, vestfalski mir; nemško-nacionalna stranka . . . ; car-Lazarjeva⁷ vojska, kralj-Matjaževa nevesta . . .

Opomba. Zaradi jasnosti ločimo drugi del od prvega; prim. I., § 14., n. pr.:

magnetoelektrični stroj, termoelektrični elementi, istoimenski (= -imen); miroljub, -en . . . ; nemško-francoska vojska . . .

Prim. b.: enako-prav-en, -nost, ravno-, ono-stranski, to-, vse- . . . !

2. a) Ako je osnovnica sestavljena s predpono, jo lahko krajšamo po § 4., B, 1., odnosno 2., n. pr.:

jugovzhod, -en, južnovzhoden, severovzhod, -en, verodostoj-en, -nost, veroizpoved, -anje; jugozahod, -en = jugozapad, -en, severozahod, -en = severozapad, -en; dvonadstropen; grško-katoliški,⁸ rimsko- — . . . ; blagoklonjen, -ost . . . ;

b) označenje enostavne (redko sestavljene) osnovnice popolnoma opuščamo, ako sledi iz označenega prvega dela; umevno je, da na ta način redkeje krajšamo domače besede kakor pa tujke, katere čutimo v takih slučajih kot enostavne besede, n. pr.:

nadvojvod-a, -ina . . . ; pamflet (§ 3., 7.), particip, -ialen, žandar = žandarm . . .

Prim. b.: vinotok, listopad, verifikacij-a, -ski odsek, stenografski zapisnik . . . !

3. Ako je ugodnost večja, lahko krajšamo določilnico (§ 3., 8., A, op. 1.) in jo pišemo zaradi jasnosti tesno poleg označene osnovnice; v sestavah s pogostnimi določilnicami: dolg o-

¹ Navadnejše so pisave (= meš. okr.), navedene v I., § 16., III., 7.

² § 4., A, 1., op. in B, 2., op. ³ § 4., A, 2.

⁴ = monarh . . . , § 3., 7.

⁵ Glede podaljškov gl. § 4., B, 2., op. in § 4., A, 3.!

⁶ § 4., A, 4.

⁷ Prim. naslednjo op.!

⁸ Prim. § 1., 5. in § 4., A, 9.!

kratko-,¹ samo-, široko-,¹ veliko-,¹... smemo spajati prvi krajšani del z drugim nekrajšanim kakor v brzopisnih okrajšavah, n. pr.:

elektrodinamika, elektromagnet, -izem...; dolgo-časen, -časili smo se, -leten, -trajen, kratko-časen, samo-stan, -ski; široko-listen,² -usten, veliko-dušen (= veledušen, I, § 14., 4.), blagohoten...; francosko-ruska zveza, latinsko-grški izvir...

Prim. b.: ljudskošolski, normalno-, srednje-...!

4.³ Ako je eden del sestave samoznak, krajšamo drugega (§ 3., 8., A, op. 1.); glede spajanja obeh delov prim. I., § 17., 5., A, c, e, f, n. pr.:

človekoljub, -en, -je, dobroduš-en, -nost, dobrosrčen, državnopraven (= b.: državni pravdnik, d. pravdnništvo), mnogo-besed-en, -cveten, -stranski, -številen, -zlož-en, -nica, -nost; bogočlovek, lahkomišljen...; narodnogospodarstven, narodo-ljub, -pis, -pisen, -praven...; pravomočen, lahko-misel, svobodo-, blagoslov, bogoslovec, Jugoslovan, leposlovstven, stihoslovje...; italijansko-francosko-avstrijska vojska, avstrijsko-prusko-italijanska vojska...

Prim. b.: neštevilno-krat (= nešteto-), več-, največ-, že večkrat; mnogo več, veliko —; Avstro-Ogrska, avstro-ogrski...!

5.⁴ a) V jasnih slučajih krajšamo določilnico in osnovnico; okrajšano določilnico stavimo tesno poleg okrajšane osnovnice; b) ako se ni bati nejasnosti, smemo oba sprednjika tudi spajati, in to velja zlasti o brzopisnih okrajšavah, n. pr.:

a) blagodušen, -glasen, -voliti, -voljen, dinamoelektrični princip, elektrodinamični učinki, elektrolitični baker, galvanoplastični aparat, predavanje o elektrodinamiki, magnetoindukciji in galvanoplastiki; Habsburg, -ovec = Habsburžan, habsburški; železnica Ljubljana-Vrhnika, ljubljansko-kamniška železnica, špansko-amerikanski konflikt... b) prof. dr. Aronov elektroštevec; samostal-en, -nik, -nost, samostoj-en, -nost, veliko-tržec (= vele-)...

Prim. b.: južnoštajerska mesta, kranjsko-koroški (= Kranjsko in K.), — štajersko (= Kranjsko in Št.)...!

Opomba. Po zgledu okrajšav, navedenih pod 1. in 3. do 5., krajšamo zaporedne pridevnike (prim. § 3., 9!), n. pr.:

a) dekadični številni sistem, kranjski meščanski sinovi, liberalna volilna reforma, mestni volilni okraj, pozitivna električna telesa, pravilne glagolske oblike, priredni relativni stavki...; jutranja služba božja, občinski svet ljubljanski... b) ljubljanski občinski svet, dolgotrajni turški boji... c) južne avstrijske dežele, tostranska državna polovica, medsebojna potencialna diferena, osebni dohodninski davek, slovenski katoliški shod, Slovensko planinsko društvo, — pisateljsko —... d) deželni plačilni urad, južni italijanski kraji, okrajna bolniška blagajna, splošna volilna pravica, vladni korespondenčni bureau, pritisk združenih opozicijskih (= opozicionalnih) strank...

α — δ) carinska in trgovinska pogodba, duhovska in deželska oblast, protivno in ločilno priredje, samostalniška in glagolska debela...; deželni in državni poslanci...; skrženi in skrajšani stavki, trgovski in obrtni stan...

¹ Prim. I., § 14., 4!

² Prim. § 1., 5., § 4., A, 9. in I., § 14., 4!

³ Nekateri okrajšave pod to točko so mešane, t. j. sprednjiške (§ 7., 1., V.).

⁴ Okrajšave pod to točko so mešane, t. j. sprednjiške (§ 7., 1., V.).

V. Predsednik zatrjuje, da stoji vlada nepremično na stališču popolne ravnopravnosti. Prodaja manufakturnega blaga. Slovenščina nima dvoglasnikov. Aerodinamični paradokson imenujemo tudi negativni tlak. Specifična teža in gostota se izpreminjata s temperaturo. Slomšek je bil velik rodoljub. Slovenskemu rodoljubnemu občinstvu. Sv. Ciril in Metod, slovanska blagovestnika, sta začetnika slovanskega slovstva. Vse polje okoli Akvileje je polno raznovrstnih starin. Za Marije Terezije so pretile naši očetnjavi vsestranske (§ 13., B) nevarnosti. Istovrstni členi. Po smrti Albrehta I. je vladal Friderik Lepi avstrijske vojvodine. Akvilejski patriarhi¹ so izpreobrnilo večino Slovencev k sveti veri. Dovršil je svoje študije na dunajskem vseučilišču. Avstrija je največja srednjeevropska država. Zračni tlak merimo po atmosferah.² Bilo je na dan Kristusovega Vnebohoda. Bil je praznik Vnebovzetja³ Marije Device. Ruski pesnik Puškin je umrl še le drugi dan po nesrečnem dvoboju. Jugovzhodna državna železnica. Cesar-Ferdinandova železnica pelje na severovzhodno stran. Dolgoličen človek. Maša z dvema blagoslovoma. Mnogovrstne vaje. Po zemljepisni legi prištevamo avstro-ogrsko monarhijo³ državam srednje Evrope. Druga doba avstrijske zgodovine sega od začetka Babenbergovcev do nastopa Habsburgovcev. Leopold I. je bil začetnik babenberške vladarske rodbine v Avstriji. Njegovo Veličanstvo je blagovolilo⁴ odgovoriti. Avstro-Ogrska je pod habsburško rodovino. Cesar Franc Jožef⁵ I. je iz rodovine habsburško-lotarinske. Prebivavci avstro-ogrške monarhije so po veroizpoved-i (= -anju) najmnogoštevilnejši katoličani.

II. Srednje okrajšave.

§ 5. Enozložnice (večzl.), s srednjikom *a*, *o* ali *u*. 1. S srednjikom krajšamo, kadar hočemo jasne, iz besedne zveze lahko umljive pojme prav kratko zaznamovati, zlasti pa tedaj, *a*) ako sta sprednjik in končnik za krajšanje manj prikladna ali celo neporabna, n. pr.:

čas, hrast, grof, škof, grozd, grušč, hrušč ...

b) ako se beseda ponavlja.⁶

Srednje okrajšave nam tedaj nadomeščajo začetne in končne okrajšave in večkrat tudi enačaja.

2. Samostalnik, ki je v edn imenovalniku enozložen in ima v sredini *a*, *o* ali *u*, krajšamo s srednjikom; sredinske samoglasnike *a*, *o* in *u* stavimo na nadčrto, n. pr.:

ban = bran, brat, car, čas, čast, član, dan, dar, fakt, fant, gad, gaz, glad, glas, grad, hlad, hram, hrast, kal, kap, karp, klas, kralj, kras, kvar, kvas, last, laž, mrak, mraz, nrav, pas, past, plast, plašč, prag, psalm, rast, slap, slast, sram, stan, stas, strah, strast, svak, svat, škaf, tal,⁷ takt, tast, tat, trak, vrat, znak, zrak, žar ... bob = bog, brod, brom, bron, cmok, čoln, dolg, dom, drob, dvom, drozg, fond, gost, gozd, grob, grof, grom, grozd, hlod, holm, hrošč,

¹ = patriarhi = patriarhi, § 3., 7.

² § 4., C, 2. b. ³ § 3., 7.

⁴ Prim. § 11., II., V. 4. in 5. stavek! ⁵ § 13., B.

⁶ Prim. I., § 23., 2. a! Srednji okrajšavi dajemo prednost zlasti tedaj, ako se je enačaja že porabil za označenje kake druge daljše besede, n. pr. Globoko in globoko (=) so kopali, preden so odkrili grob za grobom.

⁷ t. j. tal, gen. tala, vendar tudi = gen. tal (: nom. tla).

klop, konj, kost, kov, krop, log, lok, lom, lov, most, mošt, mozg, mož, mrož, nos, nož, plod, polh, polž, post, prod, proš, shod, slog, spol, stol, stolp, storž, strok, strop, škof, toč, tok, trop, volk, vonj, voz, zbor, zlog, zob, zvon, žolč . . . brus = čuk, čut, duh, gnus, gruč, gumb, hrum, hrup, hrust, hrušč, jug, kurz (kurs), kruh, plug, plušč, sluh, stud, šum, trud, trušč, tur, vnuk, žulj . . .

3. Imenovalnikova okrajšava nadomešča tudi one sklone, v katerih postane enozložni samostalnik dvo- ali večzložen, ako je sklon jasen iz besedne zveze, n. pr.:

razvaline starega grad-a = -u = -ova, v starih grad-ih = -eh = -ovih . . .

4. V jasnih slučajih krajšamo s srednjikom tudi a) pridevnike, ki so v nedoločni obliki enozložni, n. pr.:

drag = star, tal, zdrav, zlat . . . ; gost = hrom, slok . . . ; gluh = hud . . .

b) redkeje enozložne dvojinske in množinske roditeljske samostalnikov, ki sicer v edn. imenovalniku niso enozložni, n. pr.:

žab (žaba), šol (šola), burk (burka); prim. tal (tla) . . . !

c) včasi odmetavamo pridevnikom, izpeljanim od samostalnikov pod 2., pripono *-(en)* po § 1., 3. in krajšamo deblo kakor samostalnik pod 2. (prim. pod 3.!) n. pr.:

glad- = straš-, dolž- = post-, hrup- = sluš-, trud- . . . ; toda nikoli: groz-en (groza), poš- (pošta), društv- (društvo) . . . Razlikuj počasi¹: počasno, za časa: začasno . . . !

5. Ako nam je na voljo krajšati s sprednjikom ali s srednjikom, dajemo večinoma prednost začetni okrajšavi, ako je sprednjik enostaven mali ali srednji znak, n. pr.:

kurz,² kup, lup, sum . . . duh . . . = kurz . . . duh . . . ;

vselej pa ima prednost začetna okrajšava v začetku stavka.

6. Enozložnic s končnim *j* navadno ne krajšamo s srednjikom, ker nas spisovanje brzotečnih oblik *-aj*, *-oj*, *-uj* ne stane mnogo časa (§ 6., A, 2. c).

7. S srednjikom ne krajšamo³ a) enostavnih enozložnic s sredinskim *e* ali *i*⁴ (§ 6., A, 2. c), b) členkov, n. pr.:

mar, naj; -kaj, -prav in prav;⁵ kraj (vode); straš-no, par-o-ma . . .

Opomba. Umevno je, da v obče ne smemo krajšati besed zaporedoma z istim samoglasniškim srednjikom razen v stalnih zvezah, n. pr.:

hrušč in trušč, ni duha ne sluha (gl. V., 4. do 7.!) . . .

¹ § 8., op. 2., e.

² Ravno tako v sestavah, n. pr. konkurz = konkurz . . .

³ Prim. § 4., A, 7.!

⁴ Samoglasnika *e* in *i* na nadčrti uporabljamo le kot končni okrajšavi za eno-, dvo-, redkeje za večzložne samostalniške in glagolske oblike. Število takih eno- in zlasti dvo-zložnic je pa v slovenščini jako veliko. Ako bi tedaj rabili *e* in *i* tudi kot srednji okrajšavi, bi ta pogostna dvojna raba več ali manj ovirala hitro in točno čitanje.

⁵ Gl. § 4., A, 1. (b.!)!

V. 1. in 2. Starček belih las. Smem si v veliko čast šteti. To je jasno kakor beli dan. Smrtna žetev vsak dan bolj dozori. Bil je leto in dan bolan. Obšel nas je velik strah. Kozolec je pogorel do tal. Vrnimo se vsak na svoj dom! Reservni fond iznaša 4.000.000 K. Njegov oče je bil prav pošten mož. Pokaži tujcu pot! Zagnali so velikanski hrup. Strihnin je hud strup. Celjski grof Ulrik II. je bil vnuk Hermana II.

3. Črez malo časa. To so bili zlati časi. Pri ožji volitvi je dobil N. 200 glasov več kakor njegov protikandidat. Turki so posedli vse obmejne grad-ove (= -e, -i). Od zore do mraka. Ves se tresem od strahu. Dež gre, kakor da bi iz škafa lil. Odpeljem se s poštnim vlakom. Nima pod milim Bogom nič opraviti. Grob se za grobom¹ vrsti.² Na Goričanah so nekdanj (§ 13., B) stolovali mejni grofje kranjski. Jezdec skoči s konja. Obsojen je bil zaradi raznih tatvin na osemletno ječo, poostreno s postom. Sedeli smo kakor slanki v sodu. Celjski grofje so imeli tudi na Hrvaškem obširna posestva. Samostalnik ženskega spola. Ni mogla jezika za zobmi držati. Človek ima petero čutov: vid, sluh, vonj (voh), okus, tip.

4. do 7. Deček je zdrav kakor riba v vodi. Siromak je hrom na nogah. Ne kriči tako, saj nisem gluha. Vname se hud boj. Bili so hudi časi. Obiskovanje ljudskih šol je v raznih deželah kaj različno. V mlaki je vse polno žab. Ni tako hud kakor strašen. Dal mi je častno besedo. Vidra je dobra postna jed. Naredila sva pri notarju dolžno pismo. Aktivna ali tvorna doba. Bil je mož zelo bistrega duha. Strašno lije. Bil je strašno grd. Oni čas je bil še član «Slovenskega planinskega društva». Tako je strašljiv, da si ne upa po noči črez prag svoje hiše. Ni kruha brez truda. Važen čut je sluh. Na prvi sluh se vam morda čudno zdi. V teh nevarnih časih je bilo hrvaškimi banom naročeno, da sleherno sovražno pomikanje nemudoma sporoče na Kranjsko in Štajersko. Kralj moravski trudno glavo nagne, njega silni duh k očakom ide. Toliko (I., § 21., 6., I., 4.) ga je sram kakor volka strah. Za njim ni duha ne sluha. Ne ugaja mi svetni hrušč in trušč. Mož je na desno uho gluha. Na dan sv. Treh kraljev.

III. Končne okrajšave.

§ 6. Splošna pravila. 1. a) Končnik kot končno okrajšavo stavimo na nadčrto, in sicer pišemo velike znake v skrajšani obliki med nadčrto in zgornjo skrajnico, dolgi znaki pa ohranijo svojo lego in velikost ($t,^3 c, z, st, h; \check{s}, \check{z}; \check{s}\check{c}, \check{s}t$).

b) končniki, v katerih je u simbolno označen, stoje pod osnovnico. Prim. lego začetnih okrajšav z začetnim u -jevskim zlogom!

2. Črko v pišemo v končnikih z malim⁴ znakom, posamič stoječi z z zg. velikim, posamič stoječi c večinoma z začetnim, redkeje s končnim⁵ c in posamič stoječi $\check{s}$ s prvim znakom. Prim. zglede pod 6.!

3. S končnikom krajšamo, kadar nam ne zadostuje niti začetna niti srednja okrajšava, zlasti pa kadar je treba zaznamovati

¹ V korespondenčnem pismu bi tu lahko stavili enačaj (§ 23., 2. a).

² § 3., 8., A, op. 2.

³ Prim. pod 5. b! ⁴ Prim. s. slov-! ⁵ Prim. b.: zbornica!

in ločiti *a*) pripone, ki nam služijo pri tvoritvi samostalnikov in pridevnikov, n. pr.:

grob, -en, -išče, -lja, -ljšče, -nik, hval-a, -en, -ežen, -ežnost, bit-ka: -va: -ev, boj: borba, cvet-ka: -ica: -lica, has-ek: -en, holm: -ec, pesmi: pesni, pevka: pevcica, širina: širjava, tolaž-ba: -ilo, uč-itelj: -enec: -enik, vino: vince: vinčce, zvezd-a: -ica . . .

b) sklonila ali končnice, ki jih pritikamo deblu na razne sklone, osebila ali končnice za posamezne osebe, naklonila za posamezne naklone in pripone deležij, t. j. nedoločnika, namenilnika in deležnikov, n. pr.:

strel-a, parcel-a, -e, -i, -am, -ah, na vrtu: vrlih, z besedo: besedami, dela-m, -š, -j, -jte, -ti, -joč . . .

4. Končnim okrajšavam smemo opuščati končnice in pripone, ako te jasno slede iz besedne zveze; z okrajšanim sed. deblom lahko včasih zaznamujemo druge oblike, ki se tvarjajo iz istega debela, zlasti pa 3. os. mn., ako je osebek jasno označen (prim. I., § 17.!), n. pr.:

bije = *bijejo*, *vojskuje* = *vojskujejo* . . .;

okrajšava edn. imenovalnika lahko nadomešča vse druge sklone (prim. I., § 18., 2.; § 5., 3.), n. pr.:

čast = *časti*, *častjo*, *častem*, *časteh* . . .; *stroj* = *stroja*, *stroju*, *strojem*, *strojev* . . .; *velikaš*: *velikaša*, *velikašu* (I., § 1., 16.), *starši* . . .; v teh *dvombah* = *dvobjah*: *dvojbah*: *dvomih* . . .;

izmed pripon opuščamo zlasti *-ski*, *-en*, *-ov*, *-ji* (*-ij*), sestavljenim glag. oblikam, zlasti z zač. *a*-jevskim zlogom (nedoločniku in deležnikoma na *-l* in *-n*) *-ti*, *-l*, *-n* (prim. § 1. in § 5., 4.), n. pr.:

častna služba, *grofovski stan*, *škofijska cerkev*, *škof-ovska*, *-ova palica*; *-stati*, *-žgati*; *-stal*, *-znal*; *-gnan*, *-žgan* . . .

5. *a*) V koliko naj se označuje končnik, ali samo s končnim samoglasnikom, odnosno soglasnikom, ali naj se dodevajo končnemu znaku še prednji pomočni znaki, o tem odločuje dolžina besede in stenograf sam, ki krajša po potrebi in individualnosti; *b*) nekateri končniki so za krajšanje bolj, drugi manj prikladni in zato tudi več ali manj nerabni, n. pr.:

-f, *-zd*, *-ja*, *-šča*, *-šta*, *-je* . . .

6. *a*) Končniške zloge¹ (končnike) označujemo v obče kakor v korespondenčnem pismu; *b*) neoznačene končniške glasnike ali skrajšane končnike moramo po potrebi jasneje zaznamovati; *c*) končnikom, ki sestojijo iz prednjih malih ali srednjih (odnosno malih in srednjih) in naslednjih velikih znakov, pišemo naslednje velike znake na nadčrti² kot preneseni osnovnici po I.,

¹ Znak *lj* nadomeščamo z *l* kakor v korespondenčnem pismu.

² Prim. samoznake, ki imajo *staln* o *lego*, kakor: *narodnost*, *slovesnost* . . .; znake *t*, *š*, *ž* potegnemo v tem slučaju nekoliko pod osnovnico.

§ 1., 10. ali pa dvigamo prednje znake v višino do zgornje skrajnice po I., § 3., 1. b, op.; v obče pišemo na prvi način enozložnice, na drugi način pa dvo- in večzložnice, odločujeta pa tudi jasnost in brzotečnost; končnik *-et*¹ stavimo redno do skrajnice. Prim. zglede k *a*, *b* in *c* pod I. do XI!

I. Končnik *K + a*: bi-ba, hi-, ši-, svetlo-, cvetl-ica, večern-, stvarn-: stvarca, goli-da, pirami-, gra-ja, ta-, že-, ho-, stru-, sanke-ija, agitac-, mater-, poez-, tovariš-, fone-tika, gimnas-, poli-, idi-la, kliente-, viš-ina, plat-, sati-ra, literatu-, fakulteta, ste-za, gro-... II. Končnik *K + e*: grmov-je, zborovan-, maščevan-, cvet-, stavb-išče, stal-, gra-je, ta-, že-, šte-, poezi-, bri-, ho-, po-, sto-, stru-, glasu-, mašču-, potu-, praznu-, škodu-, žrtvu-, grad-ove, dolg-... III. Končnik *K + i*: pastir-ski, brambov-, trgovin-, historij-, zborniški, starši, gra-ji, ta-, že-, poezi-, stro-... IV. Končnik *K + o*: ravnatelj-stvo, župnij-, dru-štvo, siroma-, gori-jo, šteje-, čuje-... V. Končnik *K + u*: hramu, znaku, jubileju, cvetju, talentu, teritoriju... VI. Končnik *a + K*: meridian, akcionar, bogat-aš, velik-, cit-at, magistr-, škrl-, mand-, form-... VII. Končnik *e + K*: kraj-ec, moriv-, stoječ, strateg, jubilej, -a, čita-telj, kroti-, časti-, krsti-, sarka-zem, sofi-, ideali-, zborni-čen, politi-, dogmati-, teoreti-, sentimental-en, parlamentar-, stra-šen, gre-, ak-uten, servit-, ljube-zen, gola-, hvaležen, pat-ent, testam-, cv-et, magn-, plan-, hrb-, žvenk-, voli-tev, tvori-, volitvah, sramo-titev, čas-, vitez, lakomnež... VIII. Končnik *i + K*: privilegij, -a, praznik, korist, tovariš, temelj-it, kamen-, dinam-, arhiv, motive... IX. Končnik *o + K*: šte-joč, žrtvu-, grof, agitator, mlad-ost, vesel-, dolžn-, stvar(n)-, škodljiv-, verjetn-, sentimentaln-, kokoš, bankrot... X. Končnik *u + K*: strah-uj, spošt- (§ 3., 6.), datum, medium, stat-us, fisk-, čut, statut... XI. Končnik *r* (zlogotv.) *+ K*: obrt (§ 3., 6.), smrt...

Opomba 1. Sklonilu *-ih* samoglasnik pogosto odpada, da nam ni treba z znakom *h* prekoračiti zgornje skrajnice (prim. I., § 1., 12. c in § 13., i, II., 3. c), n. pr.:

vodnjak-(i)h, dreves-, bolezn-, prs-, shod-, ptič-, starš-...

označuje se pa, kadar koli nam je do večje jasnosti, zlasti ako hočemo razlikovati, n. pr.:

grob-eh: -ih; stvareh: zborih...

Opomba 2. Zaimka *se* in *si* natikamo (I., § 19., 6. b) tudi na končne okrajšave, n. pr.:

služba se, smeja —, maščuje —, šteje si...

7. Razdelitev in pregled končnih okrajšav:

A. Enozložnice 1. s samoglasniškim končnikom, n. pr.:

a) tla; zna... dne; gre, sme, žge... dni; spi... dno; žgo... dnu, snu... b) tla; šla... dne... dnu...

2. s soglasniškim končnikom, n. pr.:

a) meč, ptič, prt, čast, hčer... b) čast, takt... c) brat, dvom, gnus; strel; smem, smeš, smel; hrib; spim; črv, smrt... d) dneh, tleh, dnem, tlem; -šljem, znal, znam, znan...

¹ Prim. I., § 3., 1., op. 1.!

B. Dvo- in večzložnice. 1. s samoglasniškim končnikom n. pr.:

a) srca; srce; nese, piše; zemlji; gori; nebo, geslo; neso; srcu... b) doba, breme, srce, duri, blago; dobe... srca... durih... blaga... c) dvomba, šiba, blokada, korporacija; dvombe...

2. s soglasniškim končnikom, n. pr.:

a) goreč, konec, teden, kamen, mater, sever, jezik, tovariš, dolžnost... (gorečega, koncem, tednu, materi, jeziku, tovarišev, dolžnostim...) b) končaj, temelj, papir, brlog, tribut... (končaje, temelju, papirjem, brlogu, tributa, nebes, telet, bremen...) c) siromak, cigan, civilen, književen, koledar, nacionalec... (siromaku, ciganih...).

Opomba. Navedena razdelitev nima po vsem slovniške podlage, ker se oziramo le na zunanjo obliko, t. j. na končne glasnike, odnosno na končne zloge, s katerimi krajšamo posamezne oblike, a ne ločimo natanko debela (korena) od končnic (osebil), odnosno od pripon. Z ozirom na točko 3. in 5. bi morali deliti končne okrajšave 1. v okrajšave s končnicami (osebili), 2. v okrajšave s priponami, 3. v okrajšave s končnicami (osebili) in prednjimi pomočnimi znaki, 4. v okrajšave s priponami in prednjimi pomočnimi znaki. Zdi se, da je naša mehanična razdelitev bolj pregledna, zato ji dajemo prednost; vrhu tega bi bilo stenografu, ki nima slovnice v polni oblasti, večkrat prav težko pravilno krajšati na podlagi oblikoslovja in besedoskladja.

8. Oblikovne okrajšave pod *A*, 1. so edino mogoče in najkrajše, okrajšave pod *A*, 2. nadomeščajo deloma začetne, deloma srednje okrajšave, okrajšave pod *B*, 1. in 2. so nadomestnice večinoma začetnih, pa tudi sestavljenih okrajšav, ako so krajše in ravno tako jasne.

A. Enozložnice. 1. Enozložnice s samoglasniškim končnikom, ki v slovenščini niso mnogoštevilne, krajšamo a) s končnim samoglasnikom, in sicer previdneje samostalniške oblike kakor pa glagolske, n. pr.:

tla = tal, dna = dan, psa = pas, rja, zla, sla, sna (imen. sen); zna (posebno v sestavah -zna) = -zna(ti), -zna(l), -zna(n)... dne; gre, mre, -pne, -pre, sme, spe, tre, vre, zre, žre; zdé... hči, kri; bdi, spi, zdi... dno, zlo... dnu, psu, snu, zlu... Prim. s.: si (glag.), so, ta;

b) včasih pridevamo končnemu samoglasniku prednji pomočni (zlasti mali) znak, ako je sprednjik zložek, n. pr.:

tla; šla... dne; šle = -šlje... dnu, zlu... Prim. s.: sva, sve, sta, ste, smo!

2. Enozložnice s soglasniškim končnikom krajšamo a) s končnim soglasnikom, in sicer 1. enozložnice s pripono *t*, n. pr.:

čast = last, plast, strast, tat, vrat, -čet, pest, svest, svet,¹ vest, zet, čist, list, ščit, gost, most, polt, tolst, žolt, čut, krut... tujke: akt = pakt, takt, trakt, -cept, -cert, -fekt, -jekt, -kret, tekst, -flikt, -likt, -skript...

¹ § 13., B, 161.

2. enozložnice s sredinskim zlogotv. *r*, n. pr.:

grb = skrb, *grd* = trd, *trg*, *grm*, *trn*, *krst* = prst, -črt, hrt, krt, smrt, -žrt...

3. enozložnice s sredinskim *e*,¹ *i*, *a*, redkeje s sredinskim *o* ali *u*, n. pr.:

vek, *člen* = plen, *hčer* = mer, smer, zver, *hleb* = žreb, meč, *med*, *sneg*, *greh* = meh, smeh, knez, *kriek* = vik, *sin*, *zid* = žid, *hip* = ščip, *grič* = ptič, križ... *mrak* = tlak, znak, *tal* = stal, spal, žgal, *dan* = član, stran, *panj*, *kvar* = star, čas = stas, *glad*, *hram*, *rok*, *konj* = vonj, *bor* = -bor, -mor, -por, *kljun*... Prim. s.: bil, bod-, moč in moč-, mog-, mor- (mor-e-m: mor-a-m), moz-, mož-, sem, slov-, tak; ker; b.: sklep, svet, stvar, zbor (§ 3., 6.), -graf = paragraf (§ 3., 6.), -škof (v stalnih zvezah, § 13.);

b) s končnim zložkom, t. j. končnemu soglasniku dodavamo še prednji pomočni znak, s katerim tvori končni soglasnik zložek, n. pr.:

časť = pest, gost; *krst*, *prst*, *polť*, *pakt* = takt, *tekst*, -fekt = -fikt... gen. plur.: *hramb*, *čenc*, *strank*... Prim. s.: *misť*!

Opomba 1. Poluglasni *e*, ki se vstavlja med soglasnike na koncu besed, lahko izpada, n. pr.:

tvor(e)b (tvorba)...

Opomba 2. Končnemu soglasniškemu znaku, odnosno zložku, pridevujemo *r* prednjega zložka, gl. pod *c* in prim. s.: *pr(e)d!*

c) s končnikom in srednjikom, t. j. končnemu soglasniku (gl. pod *a!*), odnosno zložku (gl. pod *b!*) dodajemo še prednji pomočni znak *a* (redkeje), *o*, *u*, *e*, *i* ali zlogotv. *r*, n. pr.:

štab, hlad, *frak* = tlak, trak, zrak, *hlam* = hram, tram, *kvav* = stas, *hrast*, *brat* = gnjat, plat, škrat, vrat... *drob* = grob, zob, *brod* = hlod, shod (§ 3., 6.), *grof* = krof, škof, *zlat* = krog, boj = broj, gnoj, kroj, sloj, stroj, znoj: noj (§ 3., 2.), *čok* = tok, zvok, *stol*, *žolč*, *čoln*, *stolp*, *tolst*, *žolt*, *brom* = dvom, grom; dnom, tlom, sklon = zvon, *fond*, *čop* = klop, krop, strop, šop, top, trop, *dvor* = klor, štor, *post* = prost, *hrošč*, *plot*, *krov*... prim. s.: *na-rod* (§ 3., 6.); *gruj* = tuj, *hrum* = šum, *hrup* = strup, *tur*, *brus* = gnus, *hrust*, *čut*... *breg*, *evke* = tek, *tekst*, *bel* = cel, del, smel, strel, vrel, zrel; štel, zdel; *hmelj*, *šlem* = dnem; *grem*, *smem*, -šljem, *člen* = hren, plen, *brenk* = cvenk, klenk, žvenk, *hlep* = ščep, žep, *gres* = kres, pes, ples, tres, *bleske* = tresk, *brešt* = mrest, svest, zvest, *cvet* = klet, kmet, svet, ščet, *cev* = gnev, hlev, zev... prim. s.: -del, -delj (večidel, zategadelj); *hrīb*, *klic* = stric, *grič* = krič, ptič, *zid* = žid, *žig*, *dih* = tih, *čil* = gnil; cilj, *dim*, *cin* = čin, klin, plin, *cink*, *hip* = ščip, tip, *gips*, *mir* = tir, vir, žir, *blisk* = tisk, vrisk, *čist*, *kít* = svit, ščit, *kriv*, *friz* = griz, križ... prim. b.: živ; *grb* = skrb, *grd* = trd, žrd, vrč, *trg*, *štrk*, *vrl* (: vrel) = čmrlj, škrlj, *grm* = strm, *črn* = drn, strn, trn, *trv*, *brst* = čvrst, prst, trst, *hrt* = prt, smrt (§ 3., 6.), *vrt* (: vrel), *črv* = vrv...

d) včasi s končnikom, srednjikom in prednjim pomočnim znakom (*l*, *n*), n. pr.:

zlat, *tleh*, *tlem*; *znak*, *znam*, *vnuk*, *dneh*, *dnem*... prim. pod *A*, 1.; 2. *d!*

¹ zlasti v besedah na -eb, -eh, -er, -ez, -ež..., v katerih se samoglasnik ne da brzotečno spajati z naslednjim soglasnikom.

Opomba 1. Enozložnice krajšamo tedaj na štiri načine: 1. s srednjikom: *strah, list, bog, sluh, breg, trg* ... 2. a) enozložnice s sredinskim *a, o, u* s srednjikom: *kralj, grob, hrup* ... b) enozložnice s sredinskim *e, i, r* s končnikom: *meč, ptič, grb* ... 3. s srednjikom in končnikom: *škrat, dvom, trup, stric, strel, čvrst* ... 4. s končnikom, srednjikom in prednjim pomočnim znakom: *zlat, tleh, znak, znal, znan, dnem, vnuk* ...

Opomba 2. S srednjikom in končnikom lahko krajšamo enozložni dvojniski in množinski rodilnik samostalnikov, ki so sicer v ed. im. dvozložni, ako hočemo jasno zaznamovati sklon in število, n. pr.:

žab, trat; žog, boj (boja), hojk, šol, tolpa, dvomb, host; šum (šuma); smrek, cest, čet, črev; hīb = šib, ptič = žic, žlic, krič = milj, špilj, krink; grb (grba), škrg, črč, zrn, črt = trt, vrst ...

Opomba 3. a) Ako postane enozložnica vsled sklanjatve dvo- ali večzložnica, potem jo krajšamo po potrebi kakor vsako drugo dvo- ali večzložnico (pod *B*), in sicer 1. s končnico, zlasti s samogl. *a, i* ali *u* (pod *A*, 1.: *dn-a, dn-e, dn-o, dn-u*; pod *A*, 2. *c*: *dn-em, tl-om*), n. pr.:

noč-i, sneg-u = dnev-, svet- ...

2. s končnico in prirastkom (*-ov, -ev*), n. pr.:

dn-ev-a, dn-ev-e, grad-ov-i = dolg- ...

ali s končnico in prednjim debelskim soglasnikom, odnosno s prednjim zložkom, n. pr.:

zraku = veku, članu = členu, daru = tiru, zboru, krovu; strani, stvari, nravi = vrvi, smeti = smrti, celi, zdravi; člane, hčere, zdrave, cele ... grehov, skrbeh; svetega, svetemu, trdih, trdem ... fakta = takta, tisku ...

3. s končnico (odnosno s končnim prirastkom), zadnjim deb. sogl. (odnosno z zložkom) in sredinskim samogl. (odnosno z zlogotv. *r*), n. pr.:

cilja, hrība, čute, stroje, shode, stroji, dvomu, zvonu, grobeh, stricem ... strojev, grofov = škofov ... teksta, holmi, cinku, hrustu ... grbu, grdemu, trdih ...

b) Enozložnici lahko prirašča ena ali več pripon, in tako nastaja po izpeljavi dvo- ali večzložnica; ako hočemo to jasneje krajšati, tedaj pišemo razen končnika prvotne enozložnice, kateri se je pripona pritaknila, tudi še sredinski samogl. *a* (redkeje), *o, u, e, i*, odnosno zlogotv. *r*, n. pr.:

zrak-ast, zrač-en, grob-ek, -en, -išče, zob-ast, -en, grof-ica, -ija, -ov, spol-en, čoln-ar, -ič, dvom-ba, -en, zvon-ar, -ec, dvor-ec, -en, -išče, hrošč-ek, -ev, hrum-en, -eti, trup-en, strel-a, -ba, -ec, -en, tresk-ati, cvet-ica, kmet-ica, -ija, hrib-ast, -ec, gnīl-ina, -oba, -ost, ščit-im, živ-al, -alca, -alski, -alstvo, -ec, -elj, -eti, -ež, -ilo, -ina; -ljenje,¹ -ot,¹ skrīb-en, -eti, trd-en, -ina, -ost,

¹ Gl. pod *B*, 1., odnosno 2.!

-ota, čvrst-ost, smrt-en, črv-ad, -iv . . . toda stvar-ca,¹ -en, -ilen, -itelj, -iteljen, -itev, -im, -jenje, -nica, -nik, -nost, zbor-en,¹ -išče, -nica (= b., § 13., B), -ničen, -nik, -niški, -ovanje.

B. Dvo- in večzložnice. 1. Dvo- in večzložnice s samoglasniškim končnikom. a) Dvo-zložne, redkeje večzložne oblike, končujoče se na -e, -i, -o, -u, krajšamo v jasnih slučajih s končnim samoglasnikom, n. pr.:

srce, vreme, zemlji, geslo, delo, žito, srcu, svetu; jezero; nese, plete, tepe, peče, piše, bere; goré, učé; vrtí, leži . . . prim. s. tudi!

b) in c) Označenje končnega samoglasnika pa pogosto niti dvo-zložnicam ne zadostuje. Dvo- in večzložnice krajšamo tedaj (b) z zadnjim «zlogom», t. j. končnemu samoglasniku pridodavamo še prednji stenogr. znak, soglasnik ali samoglasnik, n. pr.:

dogma, cesta, aloa . . .

Ker pa imamo mnogo besed z enakimi končniki, nastaja lahko dvoumnost, katere se je treba ogibati. V tem slučaju pridodemo (c) takemu zadnjemu «zlogu» prednji pomočni znak, n. pr.:

hčerka . . . stroka . . .

Opomba 1. Krajšanje z zadnjim «zlogom» in s prednjim pomočnim znakom zadostuje dvo-zložnici, mnogokrat tudi večzložnici, a ne vselej. Ako hočemo torej tudi večzložnico² jasneje krajšati, nam je rabiti ali sestavljeno (mešano) okrajšavo, pri kateri mora roka pisanje pretrgati in se povzpeti z osnovnice na nadčrto ali celo do zgornje skrajnice, ali pa moramo končno okrajšavo z označenjem prednjih znakov podaljšati, t. j. več pomočnih znakov dodejati, kar se lahko zgodi, ne da bi nam bilo treba pisanje pretrgati. Vendar pa pri krajšanju daljših večzložnic — ako krajšamo s končnikom — ne gremo čez tri zloge [t. j. stenogr., n. pr. mahinac(ij)ami . . .] nazaj proti sprednjiku. Ako je pa v zlogih, s katerimi bi hoteli zaznamovati končno okrajšavo, več velikih ali zloženih pismenk, tedaj dajemo prednost mešani okrajšavi.

Opomba 2. Končniki (odn. pripone) so zaradi lažjega pregleda urejeni po abecednem redu. Manj jasnim okrajšavam slede jasnejše. Samo ob sebi se pa razume, da se vsaka posamezna beseda ne da samo ravno tako krajšati kakor je v nastopni zbirki označena, kajti krajšanje sploh se ravna po potrebi in individualnosti (§ 2., 2.).

¹ Gl. pod A, 2. a, 3.; glede na izpad vmesnih pripone, prim. pod 6.!

² Večzložnice s končniki -ica, -ija, -ina, -ura, -stvo . . . se dajo jasneje krajšati mešano (§ 7. in 9. do 11.).

Končnik *K* + *a*: *doba* = *draž-*, *glo-*, *go-*, *gr-*, *služ-*, *so-* [*-bana*], *stav-* [*-ben-*, *-bina-*, *-binski*], *tož-*, *ža-*, *godba* = *so-*, *va-*: *-ba-*: *-da*, *dvobja*, *bomba* = *bra-*, *dvo-*, *hli-*, *tro-*: *-ba-*: *-blja-*: *-benta*, *borba* = *to-*, *tvo-*, *biba* = *h-*, *r-*, *š-*, *koliba*, *gnusoba* = *zvest-*, *hudoba*; *s*: *treba* ... *senca*, *stvarca*, *bił-anca*, *rom-*, *monštranca* = *tole-*, *tend-enca*, *sent-*, *žica* = *žli-*, *dani-*, *opi-*, *justica*, *not-*, *mrzl-*, *stol-*, *prepel-* = *vesel-*, *stolnica* = *greš-*, *pes-*, *žit-*, *cvetica* = *črt-*, *zlat-*; *b*: *zbornica* ... *grča* [*-st-*, *-v*] = *sre-*, *igra-*, *palā-*; *čistoča* = *težk-* ... *brada* [*-t*] = *čre-*, *gre-*, *kre-*, *kriv-*, *mo-*, *so-*, *garda* = *peta-*, *helebarda*, *rotunda* = *lege-*, *dividenda*, *brigada*, *barikada* = *blō-*, *balada* = *bak-*, *če-*, *čoko-*, *armada* = *gr-*, *kanonada* = *nak-*, *sere-*, *maškarada* = *pa-*, *fasada* = *pali-*, *piramida* [*-len-*, *-st*], *škoda* = *jag-*, *opr-*, *svoboda*; *b*: *metoda*, *perioda* (§ 3., 6.) ... *harfa*¹, *tarifa* [*-en*] ... *pega* = *še-*, *škr-*, *slo-*, *slu-*, *ostr-oga*, *-iga*, *pridiga* ... *bolha* = *mače-*, *plō-*, *stre-* ... *graja*, *hoja*, *struja*, *ideja* = *korif-*, *livr-*, *m-*, *moš-*, *pr-*, *sm-se*, *soar-*, *trof-*, *v-*, *ž-*, *funkcija* = *lekc-*, *sankc-*, *leg-*, *lil-*, *bast-*, *poez-*, *penz-*, *až-*, *beraćija* = *doma-*, *ko-*, *trage-dija*, *štipen-*, *grofija* = *šk-*, *biblija*, *akademija* = *biga-*, *dekanija* = *kolo-*, *ma-*, *ag-onija* = *cerem-*, *harm-*, *hegem-*, *furija* = *se-*, *pisa-*, *slepa-*, *bate-*, *galante-*, *lote-*, *mate-*, *pedante-*, *artilje*² = *gale-*, *kavale-*, *scene-*, *histo-* = *kalo-*, *teo-*, *fasija*, *bogatija* = *homa-*, *kme-*, *penzija* = *poe-*, *fanta-*, *agitacija* = *argument-*, *gravit-*, *lament-*, *licit-*, *punkt-*, *situ-*, *lokaliz-*, *mobiliz-*, *organiz-*, *senz-*, *likvid-* = *oksid-*, *publik-*, *farm-*, *mahin-* = *ordin-*, *dekor-* = *gener-*, *korpor-*, *oper-*, *garan-cija*, *avdien-*; *b*: *-grafija*³ ... *barka* = *bur-*, *čr-*, *dir-*, *dla-*, *kli-*, *sli-*, *šču-*, *epi-*, *fizi-*, *logi-*, *trafi-*, *stro-*, *cvet-*: *-ica*: *-lica*, *hčer-* = *zbir-*, *tvrd-*, *piščal-*, *deska* = *ma-*, *pra-*, *voj-*, *tre-*: *bli-*, *gospo-*, *rejenka* = *uč-*, *žuželka*, *žveplenka*, *pastorka*, *bazilika* = *dup-*, *dinamika*, *arnika* = *bota-*, *teh-*, *biblioteka* (§ 3., 7.), *didaktika* = *fone-*, *sta-*, *poli-*, *akus-* = *statis-*, *stilis-* ... *bala* = *ga-*, *hva-*, *ig-*, *ska-*, *ša-*, *krogla* = *me-*, *bakla* [*-da*], *morala*, *strela* = *dež-*, *gaz-*, *kam-*, *kap-*, *nov-*, *pare-*, *sard-*, *tab-*, *čeb-*, *flan-*, *klientela* = *kura-*, *žila* = *id-*, *kob-*, *šola* = [*-nik-*, *-ski-*, *-stvo*], *št-*, *bus-*, *par-*, *pišt-*, *vij-*, *gond-*, *štula* = *klavz-*; *kaplja*² = *mrav-*, *česjp-*, *grob-*, *bute-* = *dete-*, *floti-* = *kadri-*, *gomo-*, *truu* ... , *birma* [*-nec-*, *-nka-*, *-nski-*, *-ti*], *dog-*, *dra-*, *fir-*, *fleg-*, *for-*, *glu-*, *ja-*, *krč-*, *kr-*, *tru-*, *ži-*, *flegma-*, *pasma* ... *brana* = *ce-*, *hra-*, *mre-*, *see-*, *voj-*: *-ska*, *kasar-* = *pisar-*, *dvora-*, *karava-*, *mašina* = *trih-*, *globina* = *tur-*, *rod-*, *dolina* = *kis-*, *vio-*, *starina*: *stana-*, *platina* = *šče-*, *disciplina* [*-ren*], *želez-nina*, *perot-*, *šol-* = *štol-*, *dom-ovina*, *trg-*, *citrona* [*-st*] = *kol-*, *matr-*, *harpuna* = *lag-*, *štac-* ... *črešnja* = *go-*, *grož-*, *kroš-*, *stop-* [*-njat-*, *-njatev*], *blaginja* = *bog-*, *drag-*, *stop-* ... *grapa* = *hri-*, *ste-*, *tro-* ... *fara* = *go-*, *ope-*, *sest-*, *hid-*, *kole-*, *sati-*, *labo-*; *broš-ura* = *fig-*, *literat-*, *cenz-*, *tonz-*, *faktura* = *mon-*, *parti-*, *tink-*, *štuka-*, *titula-* = *makula-*, *koloratura* = *lite-*, *tempe-* ... *skorja* [*-st*, *-t*, *-v*, *-vec*] ... *klobasa*, *pra-ksa* = *ta-*, *cipresa*, *ku-lisa* = *me-*, *glosa* ... *ce-sta* = *ho-*, *nevesta* ... *čaša* ... *tolšča*¹ ... *če-ta* = *čr-*, *tra-*, *kant-ata*, *freg-*, *so-nata* = *gra-*, *tangentā*, *paleta*, *vinjeta*, *fakul-teta* = *pie-*, *formali-*, *š-ota* = *cel-*, *gork-*, *kras-*, *per-*, *sir-*, *top-*, *gorkota*, *sramota*, *kaj-uta* = *per-*, *pol-*, *val-*, *minuta* ... *barva* [*-n*, *-nje*, *-ar*, *-arski*], *nižava*: *nižina*, *čreva*, *da-ljava*: *-ljina*, *pla-njava*: *-nota* = *nina*, *ši-rjava*: *-rina*, *aktiva* = *ak-tiva*, *alterna* ... *bron-za* = *bre-*, *fa-*, *fra-*, *pav-*, *sol-* [*-zen*], *ste-*, *žle-* [*-zast*], *gr-oza* = *pr-* ... *gri-ža* = *stra-*, *blama-* ...

Končnik *K* + *e*: *žrebe*, *srce*, *breme* = *ple-*, *vre-* [*-menski*]; *soln-ce*: *-čece*, *vin-ce*: *-čece*, *jajce*, *jajčece*, *drevce*: *drevesce* ... *cvetja*,⁴ *bičje* = *ovo-*, *dejanje* = *kame-*, *življe-*, *zname-*, *trplje-*, *strelja-*, *treska-*, *hrepene-*, *godova-*,

¹ § 6., 5. b. ² lj = l (§ 6., 6.). ³ Prim. b., § 13., B!

⁴ Piši tenki j! Prim. § 6., 5. b!

zbor(o)va-, maščeva-, snopje = -stro-, barje = mo-, močvirje, trsje, cvetje = lis-, dreveje = dež-, brod-ovje, grm-, železje, študi-je, personal-, stav-bišče, sklad-, dvor-, stal- = zemlj-, gledal-, stanoval-, graje, žeje, akcije, stroje, struje, dvigne = dvigne, taje, greje = sm-, št-, bije, stoje, čuje = hr-, šč-, boj- se, kup-, škod-, žrtv-, dvignete, pletete = fakul-, štejete, čujete, škod-, žrtv-: čujte; b.: -letje...

Končnik K + i: sani, duri, prsi, graji, žeji, akciji, stroji, volčj-i¹ (-a, -e), -ega...), krazji, bližnji, birm-ski, dvor-, pastir-, tabor-, mojstr-, barbar-, birman-, cigan- = pogan-, časnikar-, vladar-, gospodar-, angel- = dežel-, kazen- = teden-, graščin-, stavbin-, materin-, domovin-, trgovin-, dolenj-, gorenj-, planin-, loterij-, historij-, brambov-, trgov-, bratov-, grofov-, književ-, hlapčev-, hvali, gori, taji, stoji, bežati = hvali-, igra-; b.: -grafski, -zborski, nemški...

Končnik K + o: čudo, blago, zrcalo, steblo, steklo, pismo, truplo, žezlo, žrelo, drevo, žveplo, bandero, govedo, jabolko, krdel-o: -ce, koleno = po-... črnilo = sklon-, glas-, krm-; berilo: berivo; črnilo, gorivo, gradivo, strelivo, sredstvo = bi-, dej-, plem-; gospo-, gospodar-: vladar-, kralje-, mornar-, starejšin-, župnij-: župan-; ravnatelj-, društvo, svobodni-: svobodnja-, dela-jo, gori-, hvali-, čujejo = kup-... nese-mo, hvali-, šteje-, čuje-...

Končnik K + u je pogosten v zavisnih sklonih, v imenovalniku zelo redek,² n. pr.:

golobu, strnadu, signalu, temelju, taboru, plemstvu, kandidatu, hrbtu, nominativu, davku, tednu, bolniku, tiranu...

2. Dvo- in večzložnice s soglasniškim končnikom. a) Dvo- in večzložnice te vrste krajšamo v jasnih slučajih s končnim soglasnikom, odnosno zložkom, in sicer navadno le za prednjimi samogl. a, e, i, sam. s pripono -ost, tv.-sed. del. II. ... n. pr.:

ideal, material, meščan, sultan, kostanj, oltar, mejaš, božj-ast = fant-, mut-... jastreb, goreč, oreh, konec, Nemeč, traged, teden, minuend, semenj (§ 3., 6.), seženj³, ag-ent = pat-, reg-, sev-er = več-, vet-, mojst-, papež, sedež... božič, kraljič, oksid, menih, jez-ik = ep-, fiz-, tovariš, korist,⁴ alt-ist,⁵ sof-... mil-ost⁴ = mlad-, modr-, star-, dolž-nost = hudob-; cvet-oč = rek-, tek-... obrt (§ 3., 6.)...; b.: sklepčnost.

b) in c). Kar velja o dvo- in večzložnicah s samoglasniškim končnikom (B, 1. b in c), isto velja tudi za dvo- in večzložnice s soglasniškim končnikom.

Končnik a⁶ + K: bahač = kroj-, snub-, tolm- = dom-... suhlj-ad, strn-, zelezj-, močer-... klicaj = konč-, teč-, toč-, vez-, stež-, strež-; dihlj-, miglj-, tolov-, strelj-... graščak [-inja] = dij-, roj-, voj-; belj-, kor-,

¹ Pripone -in, -ji, -ov (-ev), -ski (-ški) uporabljamo redko kedaj s a me v označenju posameznih svojilnih pridevnikov.

² Prim. tujko «zebu»!

³ = nje, gl. B, 1. (K + e)!

⁴ Prim. pod A, 2. a in b!

⁵ Tujk s pripono -ist ne krajšamo s samim t.

⁶ Samoglasniku a pridevljemo večinoma prednji, zlasti mali ali srednji znak. O besedah s priponami -kast, -kljast in -kljat velja isto kakor o priponah -in, -ji, -ov, -ski. Prim. § 8., B, op. 2. d!

jun-, tob-, sirom-, korenj- = vodnj-... ideal = materi-, lok- = vok-, kan- = arzen-, sign-, origin-, gener- = miner-; stop-, vaz-; izp.: fizikalen, radikal-ec, -en, -izem, nacio-nalen, origi-, -natnost, racional-en, -ist, -izem, federal-ist, -izem, generalen, liberal-ec, -en, -izem, moral-en, -nost, fevdal-en, -izem, gledališče, krepčalen, minimalen... peg-am = trg-, vlad-, neg-iram, simul-... bol-an, deželj-, far- = luter-, tir-, veter-, mahomed- (mohamed-), cig- = pog-, farm- = rom-, žup-, tulip-, meridi-; izp.: dvorana, luteran-ec, -ski, -stvo, toleran-ca, -ten, cig-anski = možg-, gorj-... trafikant, jubil- = brilj-, lajtn-, kvadr-, komedij-... satrap... oltar = jant-, not-, zlat-; davk-, tisk-, cirku- = formul-, tal-, den- = mlin-, akcion- = misijon-, gus- = tes-, barb-, zid- = žand-, koled-, krm- = rom-; biljard, monarh, žandarm; izp.: literaren, ordinariat, barbar-izem, -ski, mes-arija = tisk-, -arina, -arna... modr-as; atl-, jerb-... božjast = fant-, mut-, klin-, greben-, grb-, gimnast [-ika, -ičen]; črn-kašt, rdeč-... mejaš = bogat-, plemenit-; velik-... citat = leg-, magistr- [-aten], novici-, op-, ordinari-, orn-, pas-, peč-, plagi-; fizik-, škrl- = kril-, gran- = magn-, listn-, skaln-; karbon-, liter- = magistr-, gor-, celib-, sold- = kandid-, mand-, hidr- = kvadr-, form- = prim-, kosm-... črnkljast... črnkljat, rdečkljat, zelenkljat... grb-av, gnid-, šeg-, drem-, hrap- = hrip-, lišp-, grč-... topaz, gomaz [-en, -ina]... bombaž [-ast, -evina]...

Končnik e + K: kraj-ec¹ = plebej-, zaj-, kon- = znan-, učen-, dvor-, hlap- = slep-, jazb-, vrab-, žreb-, briv- = delav-, piv-, star-, god-, brat-, šumev-, toživ-, želod-, trpot-, radikal-, dominikan-, nacional-, liberal-, luteran-, brinjev-, lažniv-... bol-ec, gor-... gov-ed, jagn-, trag-[-edija]... strateg... fariz-ej² [-ski, -stvo], jubil-, mavzol- = petrol- (§ 3, 7.)... glad-ek, gor-, šib-, trenot-, trenut-, stroš-... or-el = voz-; mod-, pep-; kop-, plev-; tem-elj³ [-en, -it, -itost] = kaš-, temp-, žreb-, krep-... pisa-telj-, ravna-; čita-⁴ kroti-, krsti-... rit-em [-ski], pes-, tres-; teor- = jar-, tres-, dvign-, štej-, škoduj- = škoduj-, žrtvuj-; b.: sistem... sarka-zem = pleona-, sof-izem, ideal-, fevdal-⁵... zel-en, greb- = drob-, dražb-, glasb-, čarob- = hudob-, sreč-, politič-⁶, dogmatič-, hvalj- = hval, ceplj-, žvepl-, fevdal-, formal-, personal-, liberal-, maščeval-, dežel-, častil-, frivol-, fenomen = ječ-, perga-, stre-, lako-; pis-, popularen, lazur-en = sig-, has-, celot-, servitut-, korist-, dražest-, dušev-, pasiv-, gospodarstv-, federativ-, bolezen, hvaležen; dividend... talent = tal-, argu-ment = ce-, ele-, frag-, mo-, tempera-, testa-, zakra-... cilind-er, sufl-, guvern-, karakt-, manev-... alfab-et = bajon-, kabin-, magn-, plan-, son-, šep-, trep-, atl- = pamfl- (§ 3, 7.), hrb-, žam-... žr-tev, sklanja-, tvori-; časti-⁷, sramoti-... čud-ež, lakomn-...

Končnik i + K: privileg-ij [-i(j)a], geru-ndij = štipe-, sekundarije... kler-ik⁸, fiz-, bolnik = bra-, muče-, uče-, vod-; služab-, glas-, praz-, kano-

¹ I., § 9., j. I., 2.

² Končniku -ej navadno dostavljamo prednji znak, ako ne sledi noben glasnik. Prim. tvoritve s prip. -je!

³ § 6., 6. ⁴ I., § 16., III., 10. b.

⁵ Sestavljene okrajšave gl. § 11.!

⁶ Tujke na -tičen, -stičen, -ističen... krajšamo redko s končniki; prednost dajemo pisavam, navedenim v I., § 16., III., 15., ki so večinoma sestavljene okrajšave; prim. b.: -grafičen!

⁷ I., § 16., III., 11. a.

⁸ Mnogoštevilnim samost. na -ik dostavljamo navadno prednji znak.

historik, fana-tik = fana-, statis- = statis-, matema-; s.: kolik... dakt-il = salic-; krokod-, pasko-... oč-im; hval-... cek-in = delf-, petel-, rub-, trp-; spom- (§ 3., 6.), mater- = glicer-, stear-, rožmar-, žen-, petel-, labirint... particip (§ 3., 7.); b.: princip... bank-ir, kromp-, ofic-, pap-, past-; bank-, juvel-, močvir [-en, -je, -nat]... narc-is, turk-; bazilisk = obe-; alt-ist = sof-, tur-... tovariš¹... dendr-it = gran-, kred-, malah-, srd-; karmel-, plemen-, sider-, dinam-, ognjev-... arh-iv, pas-, škodlj-... ak-tiv, nomina-...

Končnik o + K: golob [-ar, -ček, -ica], otrobi... cvet-oč, gred-, štej-, škoduj- = škodu-, žrtvuj-... gospod [-ar, -aren, -arski] = žel-, velbl-... brlog = ostr- (§ 3., 6.), pedagog (§ 3., 7.), tal- (tel-)... hboj = pok- (§ 3., 6.)... oblok [-ast] = otr- (§ 3., 6.), sved-, tar-, glob-, šir-, vis-... fiziol (frž-) = oh-, sob-, sok-, top-, glag-, alkohol-; b.: protokol = simb- (§ 3., 6.)... mozolj (§ 6., 6.), gom-... aksiom = fant-, simpt-... balkon = bal-, bar-, batalj-, dijak-, misij-, sal-, škorpj-, vag-; horizont [-alen]... konop [-ec, -en, -lja]... avditor = avt-, blag-, bram-, flu-, dokt-, grah-, jamb-, jav-, hum-, lap-, maj-, mram-, past-, prap-, šat-, tab-; agitator = test-, regul-, meteor; izp.: laporast = mram-, doktorat = maj-, meritorien = mram-, tov-, humorist = ten-, šatorišče = tab-, top-, lapornat = mram-, doktorski = tab-, fluorid, žuborjenje, meteorit... kaos = los-, mit-, pat-...;

mnoškoštevne samostalnice s končnikom -ost in -nost, redkeje s končniki -avost, -ivost, -ljivost krajšamo v jasnih slučajih s samim končnikom t (gl. pod B, 2. a!), samostalnice s končnikom t + x + t (I., § 16., III., 18., 4.) pa z dvema t; kadar pa to kratko označenje ne zadostuje, dostavljamo še prednje pomočne črke, večinoma pa dajemo prednost jasnejšim sestavljenim okrajšavam (§ 11.), n. pr.:

mlad-ost, slab-, ohol-, vesel-, hrom-; dolž-nost, božan-stvenost = нрав-, strupen-ost; formal-nost, maščeval-, stvar-, sigur-, hrip-avost, zved-, črv-ivost, ljubezn-, ščedlj- (= štedlj-), škodlj-; čist-ost = zvest-, košat-, robot-, jedrnat-, temeljit-, hribovit-, plodovit-; umetn-, celotn-; krat(k)-, hit(r)-... kokoš... bankrot = desp-, fag-, groh-, idi-, per-, prapr-, rop-, zel-, živ-... grob-ov, grad-, močerad-, dolg-, strateg-, greh-, greben-, kandidat-, magnat-, jubilant-... gramoz = motv-, rog-, virtu-...

Končnik u + K: debeluh = kož-, skop-, treb-... kupuj = strah-, imen-, škod-... kobul = konz-, min-, molek-... kragulj = met-... datum = fakt-, penz-, spektr-; triumf... baršun = rač-... avgur = meh-... bambus = cenz-, glob-, kap-, mod-, stat-; cir-kus, fis-; čeljust... bismut = per-, plav-, servit-, stat-, trib-...

Končnik r (zlogotv.) + K (redko): obrt, postrv = postrv...

V. A. 1. a) Mrtva se zgrudi na tla. Nič ne ve in nič ne zna. — Od belega dne do trde noči. Bilo je dne 15. kimavca. Daj vsakemu, kar mu gre. To ne sme biti. — Na stare dni. Brankovičeva hči Katarina je bila žena zadnjega celjskega grofa Ulrika II. Na brezštevilnih bojiščih so prelivali naši pradedje kri za domovino. Dete sladko spi. Znan se mi zdi. Zdi se mi potrebno. — Ladja je zadela na dno. Tega ti ne morem v zlo šteti. — Vse je šlo po zlu. b) Izprazni čašo do dna! Padali so na tla kakor muhe. Za belega dne. Ladja gre k dnu.

¹ = starš(i), ako i po I., § 13., i, II. izpade; prim. § 6., 4.!

2. a) (1.) Čast, komur čast' (gre). Jeza ali kaka druga grda strast ji nikoli ne kali veselega obraza. Občinski svet ljubljanski. Sestra me je vprašala za svet. Na tem in na onem svetu. V tem oziru nima posebno tenke vesti. Domovinski list. Vladni list. Uradni list. Pod streho so našli več starih aktov. (2.) To je moja skrb. Bil sem v velikih skrbih. Mnogo je pil; ni čuda, da je bil že malo (I., § 21., 6., I., 4.) trd. Turki so ropali po mestih, trgih in vaseh. On mi je trn v peti. Boji se dneva kakor krt. Umrta je nagle smrti. Kristus je vstal od smrti. (3.) Apostolska vera ima 12 členov. Tiger je zelo nevarna zver. Miloš je bil oženjen s hčerjo kneza Lazarja. Žena nam prinese velik hleb črnega kruha. Turki so pokončali vse z ognjem in mečem. Sladek je ko med. Padel je debel sneg. Smrtni greh. Sili me smeh. — Asfaltni tlak. Čist zrak. Društvo šteje nad 200 članov. Krenili so na desno stran. Nimaš pojma o teh stvarih. Vinski hram. Bil je še le 20 let star. — Zagnali so strašen krik in vik. Živel je svoje dni oče, ki je imel tri sin-e (= -i, -ove) in dve hčeri. Bleda je kakor zid. Človek je vsak hip v nevarnosti. Luna gre v ščip. Luna je v ščipu. Najboljši pevci med ptiči imajo priprosto obleko. — Uradni list ničesar ne poroča o občnem zboru c. kr. kmetijske družbe. b) Na čast njegovoga rojstnega dne. Šteje si v veliko čast. Tega ne more živ krst povedati. Črna prst. Kapelnik bije takt. c) Drevo je v cvetu. Dan mineva za dnem. Po leti rad živim na kmetih. Bralno društvo priredi svojim članom veselico s plesom. Top pri vsakem strelu nekoliko odskoči. Vse človeštvo po svetu je po krivem potu hodilo. Ima lase kakor ščet. — Cilj in konec našega življenja. Moj stric je na smrt bolan. Luna je v ščipu. Ikiokrat je vvedel majhen ščit in daljši meč. Rimski legijski vojaki so bili oboroženi s kopjem, mečem in ščitom. Voz teče po tiru. Gnil les. Sadje je gnilo. Nisem ga videla svoj živ dan. Ne morem nu priti do živoga. — Poveljnik razpostavi svoje čete na visokem holmu. Pozitivni pol: tok. Zaupni možje narodne stranke so imeli shod. Razstava parnih in električnih strojev. Svetloba se hitreje širi nego zvok. — Črez drn in strn. Grenka smrt. Omahljivi trst. — Viteška mu hoja in vitešk mu je stas. — V gostih trumah udarijo Tatarji za kristjani s strašnim krikom in hrupom: hrumom. d) Vrne se v dveh dneh domov. Pred dnem. Srd me popada in gnus. V znak posebnega spoštovanja. Ni vedel in znal, kaj bi storil.

Opomba 2. Strune od črev dajejo višje tone nego strune od žic. Knjiga ni brez hib. Svetloba naredi v vsaki sekundi približno pot 42.000 zemljepisnih milj. Lastovica se prišteva pticam selivkam. Imamo več vinskih trt, ki se ločijo po obliki in kakovosti jagod. Število ljudskih šol. Prišli so do mestnih vrat.

Opomba 3. (1.) Voda goni mline. Mati je prebedela cele noči. Delali so tir s plugom po snegu. Telesa se raztezajo na vse strani. Pomislite, da je minljivo vse na svetu. (2.) Življenja dnevi so kratki. Po dnevi: po noči. Namesto imetka zapuščajo roditelji svojim otrokom dolgove. V sedanjih časih. Orel je bil v starodavnih časih kot kralj vseh ptičev v velikih časteh. Varujte se greha: grehov! Sovražne trume stoje na griču: gričih. Žerjavi lete v podobi klina. Vojska kneza Lazarja. Učenec se izključi, ako ni plačal šolnine ob roku. Pesen preganja človeku skrbi. Po gorah je še veliko snega: velik sneg. Nobeden človek ne vzdigne neposredno 1000 kg težkega bremena; s pomočjo strojev mu je to prav lahko. Vse stvari se vesele svojega življenja. Voltava se po 420 km dolgem teku izliva pri Melniku v Labo. Bila je 20 let stara. Učenci so prejeli na dan svetega Alojzija prvo sveto obhajilo. Ležali smo na trdem. Naši pradedje so uživali še dneve zlate svobode. V sklenjenem Voltovem členu kroži pozitivni tok od bakra po polarni

¹ Prim. I., § 23., 2. a in § 5., 1. b!

žici proti cinku. Delali so, kakor so najbolje vedeli in znali. (3.) Zveri imajo bistre čute. Na holm: holmu. Vojaki so napravili črez reko most: -ove. Medved ima na prstih dolge in močne kremplje. Turki so požigali mesta in vasi, morili ljudi brez razločka starosti, spola in stanu. Po volilnem shodu: po volilnih shodih. V razstavi sem videl parne in električne stroje. Srednja hitrost zvoka v zraku je 333 m.

B. 1. a) Ta stvar nima nobene cene. Bil je nagle jeze. Za dežjem pride solnce. To me v srce bolj. Naredilo se je lepo vreme. — Solzne oči si briše. V nebesih in na zemlji. Človek je enak dimu na strehi. — Človek je ustvarjen za delo. Lipa je bila našim prednikom najsvetejše in najdražje drevo. Naše geslo = gaslo bodi: Vse za vero, dom, cesarja! Blejsko jezero. Stolno mesto Ljubljana. Mesto Ljubljana: — Ljubno. Jaro žito. Staro in mlado, vse je teklo gledat. Pri njem so vse besede bob ob steno. Bog daj srečo! Žalost ga je spravila pod zemljo. Bog je ustvaril nebo in zemljo. Voda ugasi žejo. Kralj Juri Poděbrad je dal ogrskemu kralju Matjažu svojo hčer Kunigundo za ženo. — Stal je vojski na čelu. Dobrota se mu bere na licu. Na suhem in na morju. Težko mi je pri srcu. — To mu sega do srca. Star kakor zemlja.

Kupčija cvete. Ne vem, kdo te članke piše. Reka teče proti jugovzhodu. Ali grmi ali se zemlja trese? — Voda kolo goni: žene. Bliska se in grmi. Smrt reši človeka vsega trpljenja. Zemlja se vrti: suče okoli svoje osi.

b) in c): $K + a$: O tem ni nobene dvombe: dvojbe: nobenega dvoma. Nastreljen pes se strelbe: strela boji. Tema se umakne svetlobi. Modremu očetu ni treba šibe strahovavke. Nisem rekel ne besede: besedice. Ptice pevke: pevčice: ptiči pevci. Zvezda repatica: vodnica. Po vodi se je bliskalo vse polno rib in ribic. Balade in romance so pripovedne pesmi (= pesni). Nobene stvarce: stvari nima v hiši. Noč na nebu zvezde: zvezdice prižiga. Postregli so nam z jedjo in pijačo: z vinom in pivom. Starodavniki so mislili, da je zemlja velika in dolga plošča: ploska: ploskev. Romance in balade. Posebna pavrstva pravljic in pripovedek so bajke in legende. Nevihta je napravila veliko škodo: škode. Lastovica gnezdi pod streho. Pegasta sova se nahaja celo po mestih pod strehami. Učenec je graje: hvale vreden. Truden je od hoje. Tri ure hoda. Brodniki so vozili žito v ladjah: barkah. Prireditev efektne loterije. Benediktinska opatija. Komisija za agrarne operacije. Prešernove poezije prijažo omikanim in preprostim Slovencem. Pragmatična sankcija. Vest je obudila veliko senzacijo. Pesnik nove struje. Imenik vseh udov lavantinske škofije. Hujše je žeje (za žejo) umreti nego pod mečem pasti. Zmagali so po hudi bitki: bitvi: borbi: hudem boju. Deklice nabirajo po vrtu: vrtil pisane cvetice: cvetlice: cvetke. Mehaniko delimo v statiko in dinamiko. Statistika avstro-ogrske monarhije: avstrijska politika. To je dalo povod dolgotrajni vojski: vojni. Ded nam pripoveduje o turških vojskah. Nabirati začno voje po deželi: deželah. Naša zemlja ima obliko krogle. V dolini je pok pištole jačje slišati kakor na visoki gori. Zida si hišo na skalo: skali: na živo¹ skalo: živi¹ skali. Žal mi je, da ne morem ustreči tvoji želji. Smrt ozdravi vse bolečine: boli: boleti: bolezn. Pila sta bratovščino. Šli so v boj za domovino: domovje: dom. Gorovje, ki je višje od 1800 m, pripada planinam. V Avstriji imamo razen platine vse druge kovine. Pred Celjem stoje na višini: visočini razvaline gradu mogočnih grofov celjskih. Kmetovavec ima v svojem hlevu debelo živino. Na nizki stopinji izobraženosti. Na najvišjih stopnjah. Otroci si delajo kratek čas z igrami: igračami. Večerna lista poročata, da je N. umaknil svojo kandidaturo za državni zbor (§ 13., B). Primož Trubar, začetnik slovenske literature, je bil tudi začetnik nove vere na Slovenskem.

¹ Pridevnika «sivo, sivi» bi spisali (§ 3., 2.).

Prešernova «Nova pisarija» je najboljša in najduhovitejša satira v naši literaturi. Strašno je metlo; po cestah in ulicah se je kadilo od snega. Turški boji so večkrat zedinili Slovence in Jugoslovane v eno celoto. Dovršil je svoje študije na teološki fakulteti. Telesna lepota je minljiva. Opere in operete (operetke) prištevamo dramam: dramatični pesništvu. Castna obleka ne pokrije sramote. Živina se pase po planjavah: planotah: planinah. Sahara je velika puščava. Ogrske puste: pustinje. Vsak človek ima svoje križe in težave. Južne cvetice polnijo zrak z vonjavo: vonjem. Bilo nas je strah in groza. Ministrska (§ 13., B) kriza je neizogibna.

Se ne veš, kakšna sreča te čaka. Po gorah grmi in bliska: treska. Bljska se, grmi in treska. Noč se dela. Smeja se mi: smehlja — —. Sneg se taja. Žeja me. Kratek čas so jim delale. Po domu je hrepenela. Kravvo se je maščevala nad svojim sovražnikom. Veliko dobrega mi je storila: storil. Vsa vojska je štela: imela 24.000 mož. Stvar se jima je sumljiva zdela.

K + e. Drevo je v cvetu: cvetju. Z besedo in dejanjem. Dejanje in nehanje. Mlado drevce: drevo: drevesce lahko upogneš. Pri včerajšnji predstavi je bilo gledališče: gledišče popolnoma razprodano. Dolina loči visoko hribovje: visoke hribe (gorovje: gore). Latinščina ima 24 pismen: pismenk. Lisček se hrani s semenjem: semenom. Z odličnim spoštovanjem (§ 3., 6.). Konec l. 1890. je bilo pri občni ljudski štetvi: občnem ljudskem štetju vseh ljudi v Avstriji nad 41 milijonov. Ob solnčnem vzhodu se zbuja vse stvarjenje. Smrt reši človeka trpljenja. Žalost in veselje se menjavata v človeškem življenju. Rad pije sladko vince: vinčice: vino. Dela se k hudemu vremenu. Ni trdnega zdravja. Dam ti na znanje. Nima veliko znanja.

Obtoženci trdovratno vse taje. — Kača se rada greje na solncu. Kače se rade grejejo (§ 6., 5.) na solncu. Oglej ali Akvileja, majhno mestece blizu italijanske meje in ne daleč od morske obali, ne šteje sedaj več nego 940 prebivavcev. — Vse to name bije. Veter brije. Njega že hladna zemlja krije. Truplo v zemlji gnije. — Zvon poje. Vrata stoji odprta. — Bojuje se najmlajši med junaki. V vročini strup hitreje deluje kakor v mrazu. Danes v eno mer dežuje. Bog plačuje in kaznuje (= kaznuje). Češki klub ne glasuje za vladni načrt, pač pa glasujejo (§ 6., 5.) Poljaki. Sestra Alencija se maščuje nad sovražnikom, ki ji je umoril brata. Sramuje se kakor kmetiška (kmetska) nevesta. Oče svetuje sinu. Vojskuje se zoper rodna brata. Finančni odsek danes ne zboruje. Po domu žaluje. Lev stanuje po planjavah in gorah Afrike in toplejše Azije. Starši se žrtvujejo za svoje otroke. Ne žalujte po domu! — Stoletna aloa pri nas le redko kedaj cvete. Ali grmi ali se zemlja trese? Lastovice love žuželke: žužke letaje po zraku. Kaj boš stoji slovo jemal!

K + i. Kroglja mu je predrila prsi. Časte ga po božje. Bil je knežjega stanu. Kravje mleko. Ptičja (= mravljinčja) jajca. V volčji obleki. Zabje ragljanje. — Ljubi svojega bližnjega: bližnjika kakor sam sebe! Dan današnji. Današnji dan. Do današnjega dne. V srednjem veku. — Deželska oblast. Gospodarske: vladarske razmere. Materna: materina ljubezen. Materinske dolžnosti. Klub nemških liberalcev. Otroška: otročja leta. Pastirski list avstrijskih škofov. Republika Svica je večji del planinska dežela. Stavbinska parcela št. 7. Carinska in trgovinska pogodba. Trgovinska pogodba: trgovski stan. Na zemeljskem površju. Legendi ni potrebna zgodovinska resničnost. Domovinsk-a pravica, -i list. Cesar Ludovik IV. Bavarec je povzdignil Sovneke v grofovski stan. Skof-ijski (= -ovski) urad. Škofov-a (= -ska) palica.

Gnusi se mi: studi se mi greh. Dobro blago se samo hvali. Železo rjavi. Listje rumeni: drevje zeleni. Mladost hrepeni po veselju. Taka revščina je pri nas, da se Bogu smili. Obraz se mu sveti od veselja. Svetloba se širi hitreje nego zvok. On je to storil, pa vse taji. Domača ovca živi po vseh delih sveta.

Škrjanček poje, žvrgoli, se bel'ga dneva veseli. — Daj mi kruha jesti: — vina piti. Lenuh neče delati. Pes pomaga lovcu loviti. Sila uči moliti. Pomagali so nalogo reš-iti: —evati. Ze dolgo časa ni bilo o njem slišati. Groza je bilo videti boja.

K + o. Košeniljka daje izvrstno barvilo: barvo. Nabral je bogato zbirko slovenskih besed in besedil. Lirsko pesništvo nam razodeva čuvstva in misli. Premog je koristno gorivo (= kurivo: kurjava): palivo. Po očetu prevzame sin gospodarstvo. Volk je nevaren tudi goved-u: —om: —i. Kraljestvo italijansko. Pred mestom Celjem. Bog je stvarnik nebes: neba in zemlje. V nebesih in na zemlji. Jabolko ne pade daleč od drevesa. Svetloba se širi v enem in istem sredstvu premočrtno. Od rame do stegna ga prekolje. Stopinja toplote kakega telesa je njegova temperatura ali toplina. Bolniku je treba zdravila. Mesto Bruck ima živahno kupčijo z železom in železnino.

Leva imenujemo kralja vseh živali. Nepotrebni reči nikar ne kupujmo! Spoštujmo (§ 3., 6.) stare ljudi! Ptice potujejo (§ 6., 5.) črez hribe in doline. Hudi mrazi škodujejo setvi in drevju.

2. a) Ne vem, kakšen konec bo to imelo. Misli na konec! Smeja se kakor norec. Vseh darov najlepši dar je materin jezik. Nakopal si je bolezen. Ima trdo srce kakor kamen. Narodna pesen. Danes teden. Solnce je zahajalo; bil je lep večer. Bilo je v nedeljo zvečer. Štejem si v prijetno dolžnost. Delam za občno korist. Boga ljubiti je največja modrost. Postrezi svojemu očetu na starost! Za veseljem pride žalost. — Zdaj sem pri koncu. K ujedam prištevamo tudi jastreba, ki je ena največjih in najmočnejših ptic: roparic. Cesarški patent (§ 13., B). Z narodno pesnijo. Pripovedka o Rabeljskem jezeru. Deček gre z očetom in materjo v mesto. Voltava izvira v Češkem lesu ter teče najprej proti jugovzhodu, potem pa proti severju. Prevažali so blago brez prenehanja (§ 13., B) od jutra do večera. Smrt kraljeviča Marka. Z občno koristjo. Tebi in tvojim tovarišem (= staršem). Varujte se slabih tovarišev: tovarišij! Rožice cvetoče (= cveteče). Dekle cvetočih lič. Z gorečo molitvijo. Tekoč-e leto (§ 13., B), —i račun. Do konca tekočega leta. Človek kaže v mladosti, kaj bo v starosti. Za spoznavanje našega ljudstva so narodne pesmi največje važnosti.

b) in c) *a + K.* Rogač je eden največjih domačih hroščev. Do mesta imamo še dva streljaja: lučaja daleč. Vidra napravi večkrat veliko škodo v rekah in ribnjakih. Minuli teden: minulo jesen je bila tolika suša, da nam je zmanjkalo vode v vodnjakih. Pomagajmo po svojih močeh ubogemu siromaku: ubogim sirotam! V vodi živi več živali in živalec (= živalic) kakor pa na kopnem. Smeja se kakor cigan belemu kruhu. Stari Slovenci so bili v predkristjanski dobi pogani. Največ židov je v Galiciji, namreč dobro 10% vseh deželjanov. Pes uboga svojega gospodarja: gospoda na migljaj. Ta človek govori bedasto. Avstrijski Slovani bivajo veči del po goratih deželah. On ima kosmato vest. Od mestnega magistrata ljubljanskega. Poslanec kmetskih občin se je odpovedal mandatu. Govornik priporoča, naj se notariat podržavi.

e + K. Poveljnik razpostavi svoje čete na visokem holmu: holmcu. Medvedu kosmatincu je težko ulti. Cilj in konec našega življenja. Danes dele obleko revnim učencem in učenkam. Ladja pluje po grmečih valovih. Dohodki so davku podvrženi. Ako stoji kozarec vode dalje časa (§ 13., B) na gorkem, nabere se na steklu veliko število zračnih mehurčkov: mehurcev. Nekaj trenutkov (trenotkov) je bilo vse tiho. Kos se hrani z jagodami in žuželkami: žužki. Finančni ravnatelj. Gimnazijsko ravnateljstvo. Pravičnost je temelj državam. Filozofična fakulteta ne šteje mnogo slušateljev. Domovina je kraj, kjer je tekla naša zib-el: —elka. Mladina je veselega srca. Balade in romance so pripovedne pesmi: pesni. Drevesa so še zelena. Vzrok električnosti dotikajočih se teles imenujemo galvanizem. Gimnazijski ravnatelj naznani učencem naloženo disciplinarno kazen. Poslanec govori o nalaganju pupilarnega denarja.

Bolnik je slab: —oten. Mesto leži na severni (= večerni) strani. Priroden magnet. Velik talent. Važen moment. Krasen monument. Pri volitvah je bila huda borba med obema strankama. Latinščina šteje petero skla-nj: -njatev: -njav.

i + K. V vodi so našli dva mrliča: mrtveca čisto drugačne postave in barve od navadnih ljudi. V deželni bolnici je izpraznjeno mesto sekundarija. Vprašanje je prišlo v nov stadij. Grenek kakor pelin. Divji petelin. Stvar mi je še v dobrem spominu (§ 3., 6.). Čestitali smo ženinu in nevesti. Razen Švice je Avstrija najhrib-ovitejša: najgor-dežela v Evropi. Klerikalna stranka zahteva temeljite reforme v šolstvu. Potrebna bi bila banka, ki bi skrbela trgovcem in obrtnikom za kredit. Ljubljanska kreditna banka. Nekateri živali so človeku koristne, druge pa škodljive.

o + K. Pomnik nekdanjih dni cvetočih. Čiči, stanujoči blizu kranjske meje, govore slovenski jezik. Minister je imel nad celo uro trajajočo avdiencijo. Jezus in Peter prideta, potujoč po svetu, do krasnega poslopja. Črni talog (= telog) je huda strupena rastlina. Oče skrbi za otroka: otroke: otročiče: otročičke. Hudobni otroci so krvava šiba svojih staršev. Igrali so tarok. V naših krajih je Sava sicer široka, pa ne globoka. Na visokih gorah. Padel sem, kakor sem dolg in širok. Naš obzor ali horizont je tem večji, čim višje je naše stališče. Za časa turških bojev je bilo po Slovenskem mnogo utrjenih taborov. Taborski poveljnik. Davek na sladkor. Sladkorni davek. Za blagor: blaginjo domovine. To je storil iz same hudobije: hudobe: zlobe: hudobnosti: zlobnosti. Svetloba se razširja z veliko hitrostjo. Babenbergovec Leopold VI. je zedinjal v sebi vse izvrstne lastnosti: bil je slaven junak, izveden politik, skrben gospodar (: vladar) in človek blagega srca. V noči se nam dozdeva vsak ropot jačji kakor pa po dnevi. Ako je cesta v slabem stanu, je treba gramoza.

u + K. Spoštuj očeta in mater! Varuj se slabe tovarišije! Ako mi nečeš koristiti, mi vsaj ne škoduj. Minula je maša. Minuli teden. To je faktum, ki se ne da utajiti. Mravlja delavka je brez kril in se pozna po močnih čeljustih. Modus vivendi. Volilni cenzus. Državni zaklad ali fiskus. Vlada ni potrdila novih statutov.

Sestavljene (mešane) okrajšave.

§ 7. Razdelitev, pisava in uporaba. 1. Razdelitev. Sestavljene ali mešane okrajšave sestojе

I. iz sprednjika in srednjika (začetnosrednje okrajšave); sprednjik je pripona ali ime (določilnica), srednjik pa samoglasnik *a, o, u, e* ali *i, n*. pr.:

u-mor, samo-mor . . .

II. iz sredinskega samoglasnika *a*, odn. *u* in končnika¹ *-a*, odn. *-ija* ali *-ura* (srednjekončne okrajšave), n. pr.:

stava, funkcija, kultura . . .

¹ Enozložnice s sredinskimi samoglasniki *a, o, u, e, i* ali z zložogotv.^r, katere krajšamo s srednjikom in naslednjim končnikom, bi smeli ravno tako prištevati sestavljenim okrajšavam kakor enostavnim, in sicer končnim, med katere smo jih vvrstili oziraje se edino le na končni zlog, § 6.; njih sestave bomo tedaj obravnavali med začetnokončnimi, a ne med pretrganimi okrajšavami.

III. iz sprednjika, sredinskega samoglasnika in končnika (pretrgane okrajšave); sprednjik tvori ali predpona ali ime (določilnica) ali pa debelski zlog; srednjik in končnik kakor pod II., n. pr.:

se-stava, de-dukcija, pro-kuratura, agri-kultura, argumentacija...

IV. iz sprednjika in končnika¹ (začetnokončne okrajšave); sprednjik tvori ali začetni debelski znak² ali debelski zlog brez podaljška ali s podaljškom (§ 4., A, 3.) ali pa pripona, odnosno več pripon z debelskim sprednjikom v krajši ali daljši obliki ali pa ime (določilnica); končnik se označuje v krajši ali daljši obliki (prim. § 4., B!) po pravilih končnih okrajšav; večzložnicam moremo tedaj po potrebi poljubno raztegniti ali sprednjik ali končnik ali pa oba, n. pr.:

jezerce, germanizem, dolžina, dolžnost = dolgost, odbor = -mor, umotvor, nedolžnost, galerija, mahinacija...

Opomba. Ako bi med okrajšavama z enakima sprednjikoma in končnikoma nastala nejasnost in bi se ti ne zdelo umestno podaljšati niti sprednjik niti končnik, tedaj veljaj sestavljena, odn. enostavna okrajšava za daljšo, odnosno manj brzotečno obliko, a krajšo, odnosno bolj brzotečno obliko pa do cela spisuj, ako ti ne zadostuje niti začetna niti končna okrajšava, n. pr.:

dolžnost: dolgost, globočina: globina, lokalizacija: lokacija, stanarina: starina, visočina: višina, izdajavec: izdavec, od-kaže: -kazuje...

V. iz sprednjikov določilnice in osnovnice (sprednjiška okrajšava); te okrajšave smo obravnavali v § 4., C, 4. in 5.

Opomba. Sestavljenkam nikoli ne krajšamo določilnic s samim srednjikom, s končnikom pa le tedaj, ako je določilnica brzopisna (končna) okrajšava, n. pr.:

živinoreja (prim. narodopis I., § 18., 4!), toda častivreden = časti vreden, trudapoln = truda poln...

2. Pisava. Srednjik in končnik spisujemo tesno s sprednjikom, da moremo na tesni pisavi lahko spoznati, da tvori srednjik, odnosno končnik, s sprednjikom eno celotno obliko, in sicer pišemo

a) srednjik *a* tesno poleg končnega *a* na nadčrti, n. pr.:

hrana...

¹ Semkaj spadajo tudi okrajšave onih sestavljenk, katerim krajšamo le določilnico s sprednjikom, gl. § 4., C, 1., op.!

² Samogl. *e* navadno ne označujemo za znaki, s katerimi se ne da pisati v enem potegljaju (*k, r, g, p, h, f, t, št*; senčnati *j* nadomeščamo s tenkim); opuščamo ga pa včasih tudi za *š, ž, zd, šč* in celo za *r*-jevskimi zložki, ako se ni bati zamene z *r*-jevskimi zlogi, v teh slučajih radi pišemo namesto samogl. *e* naslednji mali ali srednji soglasnik, prim. § 4., A, 1., op. in 3.!

b) v sestavah stoji srednjik, odnosno srednjik in končnik, ravno nad predpono in nad določilnico, odnosno nad koncem ali tesno poleg prvega dela besede na nadčrti, in to zlasti za zgornjimi velikimi in dolgimi znaki, n. pr.:

u-mor, pro-daja, samo-mor, biro-krat, proti-kralj, -kot, vz-hod, na-pis, samo-kres; narodo-kaz, -ljub (I., § 1., 10. in 11.) . . .

c) ako sledi za navzg. *t* mali ali srednji znak, tedaj se piše srednjik, odnosno srednjik in končnik, pod mali, odnosno pod srednji znak, n. pr.:

mojster-skaza, proti-do-kaz, staro-daven, Stani-slav . . .

d) enako kakor pod *b* in *c* stavimo končnik nad prvi del, odnosno nad konec prvega dela besede ali tesno poleg njega (I., § 1., 10. in 11.), n. pr.:

bogati^{ja}, horizont, stavitelj, prostoren, nedolžnost, vztrajnost, protikandidat; narodo-pisen, -znanstvo . . .;

končnik, v katerem je *u* simbolno označen, stoji pod osnovnico (§ 6., 1. b), n. pr.:

mašč-ujem, -uje¹, praznuje¹ . . .

e) tujkam označujemo sprednjikov ali sredinski *u* simbolno v končnikih *-ija* in *-ura*, katera stavimo pod osnovnico; ako je sprednjik označen, tedaj se stavita končnika ravno pod sprednjik, odnosno ravno pod konec sprednjikov ali tesno poleg sprednjika v nižini, n. pr.:

funkcija, kultura; makulatura (= manufaktura), dedukcija, prokuratura, agrikultura, deželnokultur(en), gestikulacija; produkcija, subsumpcija . . .

f) včasih spajamo² končnik s sprednjikom, in sicer *α*) končnik, ki začenja z dolgim znakom *šč* ali *št*, n. pr.:

sodišče, vojaštvo . . .;

β) v besedah, kakor:

amortizacija, avtenticeta = avtoriteta, avtentičen, avtoritativen, aritmetičen, dinas-tičen, este-, estetik-a, -ovati, justica; ministr-ski, -stvo, prijatelj (I., § 15., A), -ski, -stvo . . .

ako spajanje ni jasnosti na kvar; *γ*) stalno v pogostnih sestavah z brzopisnimi kot končnimi okrajšavami *-graf*, *-grafičen*, *-grafski*, *-grafija* proti pravilu pod *b*, n. pr.:

steno- . . .

¹ Končnik *-uje* (t. j. *e* pod osnovnico) se razlikuje od črte, s katero zaznamujemo zaradi jasnosti začetne okrajšave lastnih imen (*Marija*, *Mačkovec*, *Maribor*, *Prapreče* . . .), po dolgosti in včasih tudi po legi; črta je namreč daljša kakor *e* pod osnovnico in leži vselej ravno pod sprednjikom.

² Tu je treba previdno in varno ravnati. V obče spajajmo le tedaj, ako tvorijo končnik taki soglasniki, ki besedo že sami dovolj označujejo.

δ) pogosto v samoznakih in drugih brzopisnih okrajšavah; prim. I., § 16., II., B, op. 1, III., 7. in § 18., 4. a in b; § 4., A, 5., § 4., C, 1., op. in § 13.!

g) sprednjik določilnice pišemo tesno poleg sprednjika osnovnice, n. pr.:

dinamoelektrika . . .

včasi združujemo oba sprednjika (§ 4., C, 3.).

Opomba. Zaimka *se* in *si* natikamo na končnik kakor enostavnim končnim okrajšavam, a nikdar na srednjik, n. pr.:

maščuje se, spoštujete —, razveselim —, spodobi —, napravlja si . . . ; prim. b.: je treba, treba je (§ 13.)!

3. Uporaba. a) Sestavljene okrajšave se uporabljajo pri enostavnih in sestavljenih večzložnicah, zlasti ako je treba zaznamovati in razlikovati sprednjik in končnik in bi torej niti začetna niti končna okrajšava ne zadostovala jasnosti (§ 3., 3.), n. pr.:

dekadentizem: despotizem, dolžina: dolžnost (= dolgost), dokonč-am: -avam: -ujem, globočina: globina: globokost, goličava: gošč-ava: -avje: gostota, grd-oba: hud-, grd-oben: hud-, glob-okost: šir-: vis-, har-monija: hege-: cere-, kancel-ija: kavaler-, kolera-tura = korek-: litera-, korpo-racija: konfede-, licita-cija: likvida-, lokal-izem: -izacija: lokacija, magnet-izem: material-, militar-: mehan-, mučen-ec: -ik, pust-ina: -inja: -ota: pustost: pušč-ava: -oba, senza-cija: sekvestra-, tonz-ura: tort-, viso-kost: -čina: viš-ina: -ava: -avje, vis-očina: glob- . . .

b) Okrajšave pod I. do III. nam nadomestujejo enostavne začetne in končne okrajšave večzložnih besed in stoje glede na jasnost in uporabo na isti stopinji kakor srednje okrajšave, ki nam ravno tako nadomeščajo enostavne začetne in končne okrajšave enozložnih besed.

c) Okrajšave pod IV. so v obče jasnejše, včasi tudi krajše¹ nadomestnice a) enostavnih začetnih in končnih okrajšav večzložnih besed in β) jasnejše nadomestnice sestavljenih okrajšav pod I. do III., ki le pogojno nadomeščajo enostavne začetne in končne okrajšave večzložnih besed.

I. Začetnosrednje okrajšave.

§ 8. Enozložnice sestavljene A. s predponami in B. z imeni. Enozložne samostalnike s sredinskim samoglasnikom *a*, *o*, *u*, *e*² ali *i*, sestavljene s predponami ali z imeni, označujemo prav pogosto s predponami, odnosno z imeni (določilnicami) in s sredinskimi samoglasniki.

¹ t. j. ako sprednjik in končnik prav na kratko zaznamujemo, n. pr. *nedolžnost: nedolžnost = nedolžnost* . . .

² Ne krajšamo pa na ta način oblik z gibljivim *e*, n. pr. *pójem* (pojma), *pósel* (posla) . . .

A. Predp. + sred.: 1. epigram 2. iz-kaz, -raz 3. kon-takt, -trakt 4. na-glas, -klad, -pad, -val 5. nadoblast 6. nečast 7. ob-lak, -last, -raz 8. po-jav, -raz, -šast, -zdrav 9. prevrat 10. preobrat 11. pri-staš, -stav 12. pro-gram, -pad, -past 13. protikralj 14. raz-glas, -kaz, -kralj, -pad 15. sestav 16. so-brat, -mrak 17. u-kaz, -rad, v-staš 18. zaklad¹ . . . 19. apo-stol, -strof 20. dia-log 21. do-hod, -nos, -stop, -tok, -vod, -voz 22. eksport 23. iz-hod, -stop, -voz 24. izprevod (= sprevod) 25. katalog 26. na-klon, -por, -skok, -stop, -zor 27. -log: -loga 28. nadškof² 29. o-tok, -trok 30. ob-roč, -rok, -zor 31. od-hod, -lok, -mor, -por 32. po-lom, -vod 33. pragozd³ 34. pre-mog, -rok 35. pred-log: -loga 36. pri-hod, -zor 37. pro-log, -stor 38. proizvod 39. proti-kot 40. raz-dor, -hod, -kol, -log, -por (: raz-or) 41. transport 42. u-lom = v-, -mor, -por, v-voz, -zor 43. vz-hod, -rok 44. za-por, -stop, -stor, -ton, -vod . . . 45. adjunkt 46. kon-kurz, -sum, -zul (= ko-stum iz con-suetudo) 47. odpust 48. po-gum, -sluh 49. poizkus (= po-skus) 50. produkt 51. protistrup 52. za-kup . . . 53. adverb 54. apostelj 55. diadem 56. efekt 57. eksces 58. iz-ber, -gred, -let 59. kompleks 60. kon-cept, -cert, -gres, -tekst 61. medmet 62. na-men, -met, -pev, -svet 63. neuspeh 64. ob-jekt, -seg 65. odsek 66. pamet 67. praded 68. prapaded 69. perfekt 70. po-greb, -men, -štev, -vest 71. pod-odsek 72. spo-red (= vz-po-red) 73. predmet 74. pro-blem, -ces, -jekt, -met, -rek, -test 75. raz-gled, -red 76. sosed 77. subjekt 78. u-gled, -spéh 79. za-vest . . . 80. dopis 81. dovtip 82. kon-flikt, -vikt 83. na-čin, -gib, -pis, -tisk (-tis) 84. napoved 85. nemir 86. o-klic, -pis, -zir 87. opomin 88. prepis 89. predpis 90. priziv 91. razpis 92. reskript 93. v-pliv, -tisk, -tis 94. vzklik 95. zavist . . .

Opomba. V jasnih slučajih krajšamo na ta način tudi sestavljene 1. pridevnike s sredinskim samogl. *a, o, u, e* ali *i*, 2. deležnike in nedoločnike s sredinskim *a, n*. pr.:

1. ne-zdrav = -znan 2. u-bran 3. za-span 4. pri-prot 5. u-bog 6. pre-hud; 7. iz-dan, -dati = -gnan, -gnati 8. na-stlan 9. po-slan = -zvan 10. raz-klan 11. za-žgan 12. izdal 13. postal = -znan 14. zažgal . . .

B. Določ. + sred.: 1. aristokrat 2. avto-krat = -mat 3. beloglav 4. blago-dar, -stan 5. brzo-jav, -vlak 6. demokrat 7. homeopat 8. kolovrat 9. monogram 10. polu-brat, -mrak 11. samo-glas, -stan, -znak 12. sarkofag 13. severozapad 14. tele-graf, -gram . . . 15. astro-log, -nom 16. bariton 17. belo-nog, -rok, -zob (toda ne: belo-ok) 18. bratomor 19. brzo-nog, -rok 20. delo-krog 21. filolog 22. fosfor 23. grobokop 24. kamenolom 25. kaži-pot 26. kolo-dvor, -voz 27. ladjelom 28. mono-log, -pol 29. parobrod 30. peš-polk, -pot 31. polnoč, polu-bog, -konj, -krog 32. psiholog 33. tele-fon, -skop 34. teolog 35. tri-kot, -nog, -nom, -zob 36. trudapoln = truda poln 37. umotvor 38. vodo-toč, -tok, -vod 39. vnebohod 40. kardinal-škof . . . 41. blagočut 42. črnokljun 43. domoljub 44. mesopust 45. viadukt . . . 46. bakrorez 47. blagovet 48. brzo-tek 49. knjigovez 50. manifest 51. samo-spev, -svest, -tež . . . 52. časopis 53. hieroglif 54. manuskript 55. pravopis . . . 56. narodo-kaz, -ljub . . .

Opomba 1. V jasnih slučajih krajšamo poleg osnovne besede tudi določilnico (prim. § 4., C, 2. in 3!), n. pr.:

1. dolgo-krak, -vrat 2. jugozapad 3. elektro-for, -skop, -tok, -vod 4. jugo-vzhod, -zahod 5. dolgo-kljun, široko- 6. dolgo-pet, -rep 7. slavospev 8. pre-stolonaslednik . . .

ali pa samo določilnico, n. pr.:

elektro-for, -skop . . .

¹ Prim. b.: § 9., A.1. ² Prim. b.: § 13.!

³ tudi = prapor, praprot (kor. porporu in paportu, M., EW. p. 231 in 259).

Opomba 2. Ravno tako krajšamo *a)* sestavljena lastna imena, katera zaradi jasnosti navadno še podčrtujemo, n. pr.:

Bogdan, Božidar, Cari-grad, Petro-, Pod-, Solno-, Vele-, Bole-slav, Ladi-, Belovar, Kolovrat, Kronstadt; Brani-bor, Rati-, Samo-, Teodor, Preddvor, Inomost, Neapol, Niko-, Svetopolk, Helespont, Cherbourg, Augsburg, Peterburg, Frankfurt; Marenberg, Tugomer, Artakserks; Kazi-mir, Vladi-...

b) besede tujega izvira, ki so nastale iz sestavljenk, n. pr.:

bi-skup (stvn. biscop, ἐπίσκοπος), het-man (Hauptmann, M., EW. 5), pam-flet (pamphlet iz palme + feuillet)...

po analogiji smemo krajšati na isti način oblike, kakor:

mon-arh (μόν-αρχος), ped-agog, dram-at-urg (δραμα in kor. Φεργ) žan-d-ar = žan-d-arm (gendarme iz gens d'armes)...

kakor da bi osnovne besede začenjale s soglasniki, a ne s samo-glasniki;

c) dvojsinske in množinske rodilnike samostalnikov, kakor n. pr.:

doklad: doklada, predlog: predloga, pregreh: pregreha... gl. § 5., 4!

d) pridevnike s priponomi *-kast*, *-kljast*, *-kljat*, n. pr.: zelenkast, črnkljast, rdečkljat; rumenkasto-siv, zelenkasto-...; sam-binkošti¹ (πεντη-κοστή)...

kakor da bi bili drugi deli osnovne besede, a ne pripone.

e) prislovne oblike (združenke), ki nam veljajo kot brzopisne (§ 13.) okrajšave, n. pr.:

bržčas, dolg čas² (= dolgčas) in dolgo časa (I., § 21.), predolg čas² = predolgčas, ta čas (= tačas), dalje časa,² že — —; počasi: počasno (§ 5., 4., c), za časa = začasa: začasno; poldan, o-³, po-: popolnoma, pred-; dosega mal (= malu) = dosegamal, -u, do sih mal = dosihmal, od — —, po — —; malo-kdaj, marsi-, ne-, od nekda, redko kdaj = redkokdaj, vsakdaj; ni-kdar, vse-; do sih dob = dosihdob, od — — = odsihdob; polnoč, do polnoči,³ o polnoči = opolnoči, po polnoči = popolnoči, pred polnočjo; nikjer, toda kjer koli = kjerkoli, kjer (si) bodi = kjersibodi... s.: namreč.

Opomba 3. V jasnih slučajih odmetavamo pridevnikom pripone (zlasti *-en* in *-ski*) po § 1., 3. in krajšamo deblo kakor samostalniki (prim. § 5., 4!), n. pr.:

vzroč(ni) stavek, na protest(nem) shodu; poslan(ska) zbornica, brzojav(ni) promet, dvonadstrop(na) hiša, ves dopoldan(ski) čas, zadnja popoldan(ska) predstava, telefon(ski) aparat, telegraf(ske) priprave... **b.:** poslan(ec).

V. A. Ni mogel ovreči naših dokazov. Prvi, ki je rabil računске izraze v dušeslovju, je bil Herbart. Desetodstotni šolski naklad na davke. Slovenske dežele so morale same skrbeti za svoj (= svojo) obran: svojo obrambo. Prosim te, sporoči mu moj srčni pozdrav: moje srčne pozdrave. Vse velevlasti so

¹ Prim. »binkošten«, § 4., A: V., 3. a!

² Samoglasnik stavimo nad konec prvega dela (§ 13., A, 1. a).

³ Pisavam na drugem mestu dajemo prednost (§ 13., B).

ukazale svojim admiralom, naj prično z blokado atenskega pristanišča. Avstralija ima največ otokov. Zavezal se je poravnati svoj dolg v mesečnih obrokih. Naši pradedje so zidali tabore, v katerih so se branili turških naskokov (napadov: navalov). Nujnost samostalnega predloga je podprta. Pod Karolom V. je zasedla habsburška rodovina španski prestol. Amerika ima ob Amazonskem veletoku neizmerne pragozde. Ni mogel navesti nobenega tehtnega vzroka: razloga. Solnce se je nagnilo proti zatonu (= zahodu): zapadu. Dramatično društvo si je nabavilo mnogo novih kostumov. Občinstvo se ni hotelo izpostaviti napadom in insultom. Bolečine so telesni občuti. Odbor izvoli posamezne odseke. Branil se je hrabro, toda brez uspeha. Predlogi so po svojem izviru: izvoru pravi ali nepravi. Zgrešil je svoj poklic.

Prešernove poezije so ravno tako umetne kakor preproste. To je bil zanj prehud udarec. Reč je dognana. Sicilija je od vseh strani z morjem obdana. Zatoženca sta h kazenski razpravi pozvana. Prepričan sem, da zaradi te afere ne bo prišlo med obema državama do konflikta. Noč je nastala. Palica se mi je razklala. Letošnjo zimo smo veliko drv požgali. Strela je užgala hišo.

B. Socialni demokratje so priredili več shodov, na katerih so protest-irali (= -ovali) proti volilni reformi. Odpelje se nocoj opolnoči z brzovlakom v Maribor. Poljski kralj Boleslav II. je delal pokoro do svoje smrti v osojskem samostanu. Reka teče proti severoza-hodu: -padu. Stari Slovenci so častili Triglava kot vladarja nebes in zemlje. Vlada je razpustila društvo, ker je prekoračilo po pravilih odmerjeni delokrog. Čuti se vonj po fosforu. Srečali smo otroke, ki so bili bosopeti in razoglati. Spev v kantati je dvospev, trispev ali četverspev. Črt ali Črnibog je bil starim Slovincem začetek vsega zla, Svetovit ali bog svetlobe pa izvir vsega dobrega. Ptiči dolgo-kraki (= -vrati). Sovražniki so se obrnili proti jugoza-padu: -hodu. Električno nihalo je najenostavnejši elektroskop. Kovine so dobri elektrovi. Na vodilu električnega kolovrata dobivamo velike množine elektrike. Poskus (= poizkus) z električnim kolovratom. Lastovnice imenujemo zaradi razklanega kljuna in širokega zijala širokokljune. Brezdelnost je mati vseh pregreh. Kačji strup je rumenkasta tekočina brez vsega duha in skoraj brez okusa. Sokol selec ima rdečkastobel trebuh, njegove perutnice so črnkaste. Postopaču je dolg čas (= dolgčas). Lenuh od dolgega časa ne ve kaj početi. Veliko sveta sem prehodil, ali kaj takega nisem videl nikjer. — Besedica «bi» je naklonski členek. Odhodno spričevalo. Prestolni govor. Prihodnji čas. Sorodna misel. Adverbiale izraz. Predmetov stavek. Priredni stavki. Načelnik konsumnega društva. Oskrbnik konkurzne imovine. Hodili smo ves čas po kolovozni poti. Začeli so polagati vodovodne cevi v Kolodvorski ulici. Velikonočni teden. Interurbanska telefonska zveza. Aristokratsko mišljenje. Birokratska natančnost. Samostanska šola. Vinogradske zadruge. Železniške telegrafske priprave. Herostratski čin. Kralj je poklical brzojavno ministra v mesto.

II. Srednjekončne okrajšave.

§ 9. A. Dvozložnice z dvema *a*. 1. Dvozložne samostalnike, imajoče v vsakem zlogu *a*, krajšamo z dvema *a*, katera pišemo tesno enega poleg drugega na nadčrto, n. pr.:

baba = brada, brana, čaša, drama, fara, fraza, glava, harfa, hrana, jama, jata, kajža, kaša, kava, krava, kvarta, ladja, maša, nafta, paša, plača, pravda, rama, skala, stavba, stranka, škatla, tlaka, trata, vrata, vraža, zarja, žaba; skaza,¹ sprava, zgradba, zmaga . . . *b.*: zaklad, toda *slava*, *vlada* (§ 4.).

¹ § 3., 6.

2. Imenovalnikova okrajšava nadomešča v jasnih slučajih tudi druge sklone z dvema, odnosno s tremi *a* (prim. sred. okr., pod 3!), n. pr.:

stranka = strankam, strankah, strankami; strankama . . .

3. Dvozložnice z dvema *a* krajšamo na ta način z istimi pogoji kakor označujemo enozložnice s sredinskimi samoglasniki *a*, *o*, *u*; te okrajšave uporabljamo kot krajše nadomestnice začetnih in končnih okrajšav, včasih pa tudi namesto enačaja; prim. § 5., 1.!

4. Ne krajšamo pa na ta način besed, kakor

a) atlas, aga, ajda, ambra . . . bahač, barbar, damast, magnat . . . graja, staja, vaja (§ 6.) . . .

b) zavisnih sklonov enozložnic:

časa (čas), kraja (kraj) . . . dvozložnic: blaga (blago), jajca (jajce), prava (pravo), sadja (sadje) . . .

c) kasarna, maškara; karavana . . .

d) pridevnikov in enostavnih glagolskih oblik, n. pr.:

drag-a, prav-a, zal-a . . . bahav, grapast . . . gladn-a, mračn-a . . . padam, pada, padal, vladan . . .

B. Večzložne tujke s samogl. *u* v prvem zlogu in s končnikom *-ija* ali *-ura*. Tem besedam označujemo *u* simbolno v končnikih *-ija* in *-ura*, katera stavimo pod osnovnico; glede samogl. *a* v končniku *-ura* gl. I., § 13., a, II.; § 6., 5.; ravno tako smemo *a* opuščati v končniku *-ija*; imenovalnikove okrajšave, kakor *funkci(j)(a)*, *kultur(a)* . . ., lahko nadomeščajo vse druge sklone (§ 5., 3. in § 9., A, 2.), n. pr.:

1. *funkc-ija* (: *sekcija*) = lunac-, munic-, punktac-, kulminac-, numerac-, publikac-, fluktuac-, fur-; muzikalije . . . Sestavljenke: fruktifikac-, jurisdikc-, multiplikac- (§ 11., B, II., b) . . . 2. *kult-ura* (: *literat-*) = skulpt-, strukt-, nunciat-, stukat- . . . b.: učitelj, -evati, -ica, -išče, -iščnik, -ski, -stvo.

V. A. Gad je strupena kača. Divja mačka je po hrbtu rumenkastosiva. Odprite nam vrata! Liberalna in konservativna stranka. Vlada mora stati nad strankami. Leva, kralja vseh živali, prištevamo mačkam. Pri zadnji volitvi se je vnela huda borba med obema strankama. Živina se pase po logih in tratah: travnikih (po travnikih in tratah).

B. Matematične funkcije. Čas od mlaja do mlaja imenujemo lunacijo. Ni moj namen zasledovati tok in fluktuacijo premoženja po gotovih simptomih. Trgovina s knjigami in muzikalijami. Glasbena Matica je dobila podporo za izdajanje muzikalij. Jugoslovanom je pripadala naloga, da rešijo evropsko kulturo pogina, pretečega ji od divjih Turkov. Na stenah pompejskih poslopij so našli lepe stukature in slike na presno. — Funkcijska doklada. Gimnazijski ravnatelj dobiva 1000 K funkcijske doklade. Poslanec proča o računskih sklepih deželnokulturnega zaklada. Narodnokulturne zahteve.

III. Pretrgane okrajšave.

§ 10. A. Sestavljene dvozložnice z dvema *a*, n. pr.:

1. do-klada = -laga, -plača 2. iz-java 3. izob-razba 4. na-grada = -kana, -prava 5. ne-snaga 6. o-bramba = -brana 7. ob-java 8. para-fraza 9. po-raba = -stava, -trata 10. pri-prava = -stava 11. pred-stava, -straža 12. raz-prava 13. re-klama 14. se-stava 15. sin-taksa 16. u-prava, -stava = v-stava 17. upo-raba 18. za-bava, -hvala 19. Poddraga 20. postaja: ¹ postava, vstaja: ¹ ustava (= vstava) 21. naklada: naklad, obrana: obran, priklada: priklad; sestava: sestav 22. zloraba 23. Zorislava 24. laket-brada, mojster-skaza, Hasan-paša 25. brzojav: brzojavka . . .

Opomba. V jasnih slučajih krajšamo na ta način tudi 3. os. ed. sestavljenih² glagolov z dvema *a*, ki je enaka sed. in ned. deblu; s to okrajšavo lahko nadomeščamo vse druge glagolske oblike, zlasti pa nedoločnik, delež. na *-l* in *-n*, 3. os. sed. mn., n. pr.:

-maga- = -maga, -ti, -l, -n, -jo . . . -javlja- = -klada-, -laga-, -maha-, -pada-, -plača-, -pravlja-, -rablja-, -ravna-, -stavlja-, -vlada-, -znava- . . . toda nahaja-¹, razgraja- . . . ostaja-: ostavlja, po-: po-, v-: v- . . .

B. Sestavljene tujke, navedene v § 9., B.

1. 1. deduc-ija = -nunciac-, -putac- 2. diskus- 3. enunciac- = -rupc- 4. ekskluz- 5. iluminac- = -lustrac-, -luz- 6. induke- = -dustr-, -krustac-, -struk- 7. interpunktac- 8. komunikac- 9. konfuz- = -gruenc-, -jugac-, -junkte-, -struke-, -tamac-, -tuz-, korupe- 10. okultac- = okupac- 11. obduke- = -struk- 12. produkce- 13. remunerac- 14. subsumpc- 15. ekskomunikac-, rekonstrukc-, -produkte- . . .

2. konjunkt-ura: -jekt-¹, prokurat-: -ced- = -fes-; agrikult- . . .

Opomba. Enostavnim tujkam, ki nimajo samoglasnika *u* v začetnem zlogu, ampak v sredini, in se končujejo na *-ija* ali *-ura*, označujemo poleg končnika in sredinskega *u* navadno še debelski sprednjik, da ločimo te okrajšave od sličnih okrajšav onih tujk, ki imajo *u* v začetnem zlogu (§ 9., B). Zaradi večje jasnosti označujemo debelski sprednjik tudi sestavam, kadar koli se nam zdi potrebno razlikovati sestavljenke te vrste od sestavljenk pod 1., n. pr.:

1. 1. argumentac-ija, artikulac- 2. bifurkac- 3. cirkulac- 4. figurac- 5. formulac- 6. gestikulac- 7. halucinac- 8. kapitulac- 9. kopulac- 10. liturg- 11. manipulac- 12. modulac- 13. populac- 14. regulac- 15. sekularizac- 16. situac- 17. spekulac- 18. vinkulac- 19. fluktuac- (§ 9., B) 20. alokuc- 21. evoluc- 22. eksekuc- 23. insinuac-, intabulac- 24. konfigurac- 25. resoluc-, revoluc- 26. instituc-, kon- . . .

2. 27. makulat-ura, titulat- 28. manufakt- . . .

V. A. Aktivitetna doklada. Samostojna naklada na opojne pijače. Francoska sintaksa. Prijetna zabava. Na poslopju vihra zastava s frankfurtskimi barvami. Pri denarnih nagradah je upoštevati le pridne delavce. Občinstvo je nezadovoljno z novimi deželnimi nakladami. To nam gre po božjih in človeških postavah. Gostilničar mora plačevati užitnino z deželnimi prikladami vred. Poslanec poroča o začasnem pobiranju deželnih priklad. Pripovedka ima zgodovinsko podlago. Leta 1593. je oblegal Hasan-paša mesto Sisek s 30.000 možmi. Pripoveduje se o Hasan-paši, da je bil nekdaž menih.

¹ § 11., B, I. ² § 9., A, 4., d. Prim. § 6., 4.!

Leposlovna literatura nam predstavlja v umetni obliki to, kar je dobro in lepo, in je namenjena duševni zabavi. Posestvo pripada najstarejšemu sinu. Hlapci pokladajo (= polagajo) živini. Vsi ga pripoznajo: -znava je kot vestnega delavca. Svoje razprave je objavljaval v Novicah. Žlepo sta se poravnala. Spanje me je premagalo. Nepristranost mu bodo vsi priznali: -znava. Sovražniki niso nikomur prizanašali: prizanesli. Mislim, da je to jasno dokazano: jasen dokaz.¹ Škoda je do zadnjega krajcarja poravnana (= poplačana). Rimljani so bili pri Kanah popolnoma premagani. Obtožencu niso mogli dokazati tatvine. Tvoji lenobi ne morem več prizanašati: prizanesti. Najtežje je sebe samega premagati.

B. Črnili so nas z ostudnimi lažmi in denunciacijami. Minister ni mogel sprejeti deputacij: -e.² Hipotekarna banka bi ugodno vplivala na razvoj naše industrije.³ Knjiga obsegaj glede na gradivo in metodo bistveno vse, kar se v instrukcijah zahteva. Nemškonacionalna stranka je pričela z obstrukcijo. Na zahtevanje finančne prokurature.

Izgubil je vse svoje premoženje z nesrečnimi spekulacijami. Menjavo glasov imenujemo modulacijo. Bil je v prav neprijetni situaciji. Zanimiva je bila njegova razprava o rasti in fluktuaciji narodnega premoženja. Poslanci so sprejeli vse predloge in resolucije.³ Različni so bili vzroki francoske revolucije. Tiskovine, ki nimajo več nobene vrednosti, porabljam za makulaturo. Prodaja manufakturnega blaga.⁴ Znana trgovina z manufakturnim blagom je napovedala konkurz.

IV. Začetnokončne okrajšave.

§ 11. Enostavne večzložnice in sestavljenke. A. Enostavne večzložnice.⁵ I. z začetnim o-jevskim zlogom, n. pr.:

1. boga-stvo: -tija, 2. božanstven 3. bolezen: bolehnost 4. bolnišč-nica: bol- (I, § 16.) 5. doc-ent, dokum- 6. dominikanec 7. goljufija 8. grozovit-ost = -nost 9. homatija 10. horizontalen 11. koloni-alen, -ja 12. mobilizacija, 13. modulacija (§ 10., B, op.) 14. monštranca 15. mornarstvo 16. poez-ija, polie-, polarizac- 17. policaj (= položaj, B, I., a) 18. postulat 19. pozitivizem 20. rožmarin 21. soareja 22. social-en, -ist, -istiški, -izem, -ističen 23. sod-nik, -niku, -ništvo (= soštvo) 24. stopnjevanje 25. topl-ina: -ota: gork- 26. topničar = topilničar, -ski 27. tož-ba: tolaž-: -ilo 28. trofeje 29. voja-štvo: vojni-...

II. z začetnim a-jevskim zlogom, n. pr.:

1. baklada = barikada 2. bratranec 3. čistit, -ost: čistnost, čistit-ljiv: -ljivost 4. daja-nje, darova- 5. draginja, dragotina 6. fakulteta 7. fantazija 8. francoščina (I, § 16., II, B, op. 2; 4., op. 1. in 4.) 9. garanc-ija = garniz- 10. glasovanje 11. graščina 12. gravitacija 13. hranil-nica, -ničen (I, § 16., II, 4., op. 1. in 4., III, 5. in 15.) 14. hvalež-en, -nost 15. kancel-ar, -ist 16. kapitulacija (§ 10., B, op.) 17. karakter-istika, -ističen, -iziram 18. karikatura 19. krače-nje

¹ § 4., B: «V. a, 2» (3. stavek).

² § 4., B: «V. b, 2.»

³ Gl. zadnji stavek v «V.» k § 4., B, b, 2.!

⁴ Gl. drugi stavek v «V.» k § 4., C!

⁵ Splošna pravila gl. v § 7. Umeje se, da se dajo navedene okrajšave v več slučajih ali skrečiti ali pa raztegniti. Med zgledi je tudi nekaj sestavljenk, s katerimi smo tudi že sicer ravnali kakor z enostavnimi besedami (§ 3., 6. in 7.). Poleg okrajšav piši tudi polne oblike!

= krate-: krajša- 20. latin-ica, -izator 21. mahomedan-ec, -ski 22. maškara 23. mater-ija: magnez- 24. napoleonski 25. naturalizem 26. parlamentar-en, -nik (I, § 16.) 27. patriarh (§ 3., 7. in § 4., C, 1.) 28. pra-por, -prot 29. pravič-en, -nost 30. raciona-len: radika- 31. rastlin-a, -stvo 32. slavlj-en-ec, -je, slavnosten 33. sramežljiv, -ost 34. stan-arina: član- 35. starejšinstvo 36. strahovitost: strašno 37. strankar-ski, -stvo 38. tragedija 39. znamenit, -ost 40. žandarmerija . . .

III. z začetnim *i*-jevskim zlogom, n. pr.:

1. bliž-ina, -nji, 2. cirkulacija (§ 10., B, op.) 3. činitelj 4. čist-oča: -ota 5. didakti-čen, -ka 6. dija-štvo = divja- 7. diktator (= direktor [B, I, b]), -ski, diktatura 8. dinast-ija, diplomat-, -ski 9. disciplin-a, -aren, 10. diurnist 11. dividenda 12. finan-cielen: -čen 13. liberal-ec, -izem 14. ministrant 15. ni-ž-ava, -avje, -ina 16. piar-ist, piet- 17. prioriteta (I, § 15.) 18. siromašnost 19. situacija 20. spiritualizem 21. tinkt-ura: titulat- 22. tiskarstvo 23. viteštvo 24. vizitacija . . .

IV. z začetnim *u*-jevskim zlogom, n. pr.:

1. buditelj 2. duhov-it, -itost, -nija, -nik, -ništvo, -ščina 3. fluktuac-ija (§ 9. B in § 10., B, op.) 4. funkcionar 5. hudob-en, -nost 6. human-ist, -izem 7. humorist, -ičen, 8. judikatura 9. ključal-ica (= ključar-, ključn-), -ičar, -ičarski, -ičen (I, § 16.) 10. luksuriozen, luteran-stvo = lutr- 11. nunci-atura, -j, -ju 12. publikacija 13. rumen-kast, -kljast, -kljat 14. rustikalen 15. ruš-avec: -ivec, -itelj 16. skulptura 17. slušatelj, -stvo 18. služab-en (= služben), -nica, -nik = -ništvo, služb-a, -arina, -ovanje, služab-nost = služ- 19. studenčnica 20. tuberkulozen 21. žurnalist, -u, -ika . . .

V. z začetnim *e*-jevskim zlogom, n. pr.:

1. bedastoča 2. beletrist, -ičen 3. bene-diktinec, -ficiat, -ficij 4. beračija 5. čestit-anje, -ka 6. dekoracija (= deklarac-, B, I, b) 7. delav-nica, delov-, delež-, denar- 8. delničar, -arski 9. federal-ist 10. german-ski: -izatorski, -izem 11. gerundij, -a 12. gled-ališče = -išče 13. hegemonija 14. herald-ičen, hermenevt- 15. jegulja, jerebica, jezero, jezik, -u 16. kesnost 17. klerikalen 18. legitimacija 19. lepotic-ar, letovišč-, levič- 20. mehkuž-en, -nost 21. melioracij-a, -ski 22. memorandum 23. nemščina (I, § 16.) 24. perot-nica, perut-, pes- 25. pesnik 26. pesimist 27. reč-ca, -ica, -nica, red-nica, -ovnica, rej-nica, res-, resica 28. redi-telj, reši- 29. resničnost 30. redovnik 31. regulator 32. sekv-est-er (= semester), -racija 33. sentimental-en, -nost (I, § 16.; § 7., 2. f) 34. servitut 35. specia-len: spektra- 36. svečanost 37. sveč-enik, -nik, svetnik 38. svedoč-ba, svetlo- 39. svetinja 40. ščetina 41. tendenciozen, teritorij 42. trepetanje 43. vegetacija 44. železnič-ar, -en, želez-nina, -ništvo 45. ženitovanje . . .

VI. z začetnim *r*-jevskim zlogom, n. pr.:

1. brd-ovit: breg- 2. drz-nost: -ovitost = -ovitnost 3. hrbt-anec, -enica 4. krdelce 5. mrgole-nje, mrmra- 6. mrtvač-nica = mrtvašč- 7. prstan 8. srč-eece 9. -nost: srditost 10. trgovin-a, -ski, trdnjava 11. trga-tev, -tve 12. trga-nje = trgova-, trpinče-, trplje-, žrtvova- . . .

VII. z začetnim samoglasnikom, n. pr.:

1. abeced-a, -en 2. agitacij-a, -ski, agitator (I, § 16.) 3. akadem-ičen, -ija, -ijski, -iški 4. akustika 5. alegor-ičen, -ija 6. alkohol, -nat, -ovina 7. alternativa 8. argumentacija (§ 10., B, op.) 9. artiljer-ija 10. avdienc-a = -ija, avditor 11. avspicije . . . 12. ekonomija 13. ekvator, -ialen 14. evangel-jski = -ijski, -ist . . . 15. igravec 16. iskrenost . . . 17. ofi-ci-alen, -elen, -ozen 18. -r, -irski

19. ohol 20. oksidacija 21. operacija 22. optim-ist, -izem 23. ordinariat 24. organizacija, -em, -irati, -ovati 25. ornamentika 26. orožništvo 27. ostr-iga: -oga 28. otrok = otok, otročja: -ška igra 29. ožina ... 30. uzurpator ...

Opomba 1. Komparativnim oblikam s končnikom *-ej* + *ši* odmetavamo pripono *-ši* (prim. I., § 16., III., 19.; § 6., 4., § 8., A, op. in § 10., A, op.!), n. pr.:

bogat-ejši, drobn-, gork- = gost-, pozn-, rodovitn-; pametn-, sladk- = slavn-; bistr-, bridk-, čist-; ljubezniv-; mehki-, plemenit-, vesel-, grenk-, krepki-, redki-; brhk-, srčni-: srečni-; imenitn- ...

Opomba 2. Glagolskim oblikam označujemo *u* v končnikih po § 6., 1., *b* (§ 9., B, § 10., B; § 6., 4. in § 10., A, op.), n. pr.

gost-ujem (god-), -uješ, -uje (§ 7., 1., IV. in 2., d), -ujeva, -ujete, -ujemo, -ujejo (§ 6., 4.); -uj, -ujve, -ujte, -ujmo; -ujoč; argument-uje, germaniz-, kmet-, mašč- = maš-, modr-, organiz-, pamet-, pot-, prazn-, strah-, vojsk-, žrtv- ... hudujem se, hudujete se: hudujte se, huduje se, hudujejo se (§ 6., 4.) ...

Prim. b.: central-a, -en, -izacija, cerkev, cesar-ski, -stvo, današnji (dan), desnica, evropejski, letnica, levica, ministrstvo, samo, sod-išče, -nija ...!

V. Umrli je po dolgem bolehanju: dolgi bolezní. Junaci domačije mirno smrtno spanje spe. Gospod predgovornik sam priznava, da vse trpi vsled razpora med narodnima strankama: društveno, družinsko in socialno življenje. Jaz vam svetujem, varujte se onih tovariš-ij: -ev. Ne hodi med slabe tovariš-ije: -e. — Delajmo z združenimi močmi domovini v korist in opustimo vse nepotrebne strankarske prepire! Tradicionalno slovstvo je najzvestejše merilo za kulturno stanje vsakega naroda. Pravi se, da je mnogo denarja v državnih blagaj-nah: -icah: v naših d. blagaj-nah: -icah. — Hodili smo v mesto po bližnjicah. — To je storil iz same hudob-ije: -nosti: zlobnosti. Kresnico prištevamo ponočnim žuželkam: žužkom. — Zgradba deželnega gledališča je stala čez 300.000 gl. — Zmešnjave so prikipele do vrhunca: vrha. Vlada je izgubila vso avtoriteto.

Železo je koristnejše nego zlato. Ni potrebnejše in koristnejše kovine kakor je železo. Zlato je mehkejše od srebra. Navedena oblika se mi zdi prvotnejša in pravilnejša. Večina poslancev je za to, da bi se § 3. jasnejše: jasneje določil.

Bog dobro plačuje in hudo kaznuje. V tretjo glagolsko vrsto štejemo one glagole, katerim se končuje nedoločnikova osnova na «e», za šumniki na «a». Zlato kristaliz-uje: -ira v kockah, a kristali so jako redki. Ne maščujete se nad svojimi sovražniki! Prijatelj praznuje: prijatelja praznujeta: prijatelji praznujejo obletnico (§ 13., B). Žrtvuj se za svoje!

B. Besede, sestavljene I. s predponami a) domačimi, n. pr.:

brez- 1. -domovinec 2. -čut-nost = -strast-, -takt-, -vest- 3. -obzir-en (= -ozir-); do- 1. -hod-ek, -nina 2. -polnilne (barve): -polnitvene (volitve) 3. -stojanstv-o, -en, -enost 4. -vol-j-enje, -itev, -im: -ujem; iz- 1. -dajatelj: -dava-: -da- (§ 7., 1., op.) 2. -obraz-ba, -obraže-nje, -vanje, -valen, -nost 3. -podkopuje: -podkoplje; na- 1. -črt 2. -haja se 3. -mestništvo 4. -pis = -tis: -tisk 5. -raščaj 6. -tančen (I., § 16.); nad-komisar; ne- 1. -dolž-nost = -var- 2. -do-raslost: -letnost (I., § 16.) 3. -ločnik 4. -zгода; o- 1. -botavljanje, 2. -deruštvo 3. -dobrenje: -dobravanje 4. -dobr-uje, -hranj-, -krepč-, -srč-, -sreč-, -škod- 5. -kročnica 6. -škod-im: -ujem; -iti: -ovati 7. -ziralen 8. -znan-im: -jam: -jujem (§ 6., A, 2., d); ob- 1. -čuje = -čuduje

2. -hajilo 3. -jav-i se: -lja se: obotavlja se 4. -orož-i: -uje, -enje 5. -sodba na smrt, -soditi: -soj-ati: -evati 6. -staja = -haja: -stoji: -stavi: -stavlja (= objavlja) 7. -šir-en = -zir-, -nost 8. -tož-ba, -nica 9. -zor, -je; od- 1. -govor-nost: -iti 2. -kloni = -zvoni: -klanja = -zvanja: -klada 3. -kup-i: -uje (§ 7., 1., IV., op.) -laš-a: -uje, -prav-i (-zdravi): -lja 4. -škodnina; **po**- 1. -dob-a, -en (s.: potreb-a, en) 2. -družnica 3. -gaja-nje = -roča-, -sredova-, -stopa-, -svetova-, -trje-, -trplje- 4. -sveče: -svečeva- 5. -glav-en: -iten, -glavje 6. -godba (= -škodba): -goj 7. -jasn-ilo, -roč-, -vrač- 8. -koj-nina, -pot- = pot-, -troš- 9. -kritje 10. -oblaščenec 11. -množi: -množuje 12. -samez-en, -nik (I., § 16.) 13. -smrten 14. -speš-evavec, -itelj 15. -svet-uje, -ostr-, -speš- 16. -štejem: -števam 17. -trdi se: -trj-a se: -uje se 18. -tres-a: -tres-e: -tresuje (: -suje): -trosi 19. -vzdigovanje 20. -zna-m: -vam; -zna: -znava = -zna-ti-, -l: -znava-ti, -l (§ 8., A, op. in § 10., A, op.); **pod**-stara; **pra**- 1. -dom-ovina, -zgod- 2. -gorje, -gorovje; **pre**- 1. -iskava 2. -pričan, -pričan; **pred**- 1. -lagatelj 2. -sed-nik, -ništvo, -stven, -stvo (= predstven, predstvo) 3. -stoj-nik, -ništvo; **pri**- 1. -hodnji, -hodnost 2. -manjkljaj 3. -peti se 4. -tož-iti se: -evati se 5. -ziv; **pro**- 1. -vz-roč-i: -a: -uje, -itelj: -nik; **proti**-zavarovalen; **raz**- 1. -po-šljem: -šiljam 2. -sod-ba, -en, -išče, -ništvo, -nost, -svetljava 3. -umeje: -ume: -umi: -umeva 4. -um-en: -even 5. -voj: -vitek; **s**- 1. -kupščin-a, -ar 2. -piše: -pisuje 3. -podobi se 4. -pozna-nje: -vanje; **se**- 1. -stavlj-en, -enka 2. -stoječ 3. -stradan; **so**- 1. -čuv-stvo, -meščan-, -rod- 2. -del-ovanje, -žal- = -žalenje: -žalje 3. -deluje 4. -odnosnost 5. -poroštvo 6. -rodni-štvo, -vra- = sodni- 7. -delež-nost, -glas-, -mer-, -rod-, -vraž-, **u**- 1. -delež-ba 2. -pravitelj, -stvo, 3. -rad-nik, -red-, -rad-ništo, -red-, -rad-ovanje, -reja-nje, -reje- 4. -ravn-a: -ava: -uje 5. -službljenec 6. -stanav-lja (= -stanov-): -stanovi 7. -stanova: -stava (= vstava): vstaja; **v**-pliv, -en, -ati; **vz**- 1. -ajemnost 2. -drževa-nje (-država-) 3. -gojnina 4. -hoden 5. -roč-nost, -traj-; **za**- 1. -čel = -rastel: -spal, -stal 2. -družništvo: -drug-a: -arstvo 3. -pisnik, -stopnik 4. -pustim: -puščam 5. -seda-nje, -stopa-, -varova- 6. -struplje- 7. -tajeva-, -trjeva- 8. -stop-ništo, -stven, -stvo, 9. -trjuje se 10. -varoval-en, -nina

Prim. s.: nekateri, nekoliko, poseben, potreb- (a, -en, -ovati), povesod, ne morem . . . **b**: okol-i, -ica, -nost (I., § 21.), odbor, obletnica, ustanovitev = ustavitev . . .!

b) tujimi, n. pr.:

a- (= ab-, ad-, apo-) 1. -dres-a, -en 2. -fektacija 3. -hromatičen 4. -kcept 5. -kumulator 6. -literacija 7. -mnestija 8. -mortiz-acija, -irati (§ 7., 2., f), -parat 9. -pelacijski 10. -pozicija 11. -sistent 12. -sociacija 13. -tei-st, -zem 14. -tentat 15. -tom 16. -tribut, -iven 17. -n-arhija, -arhist, -alfabet 18. -f-orističen, -orizem; **ab**- 1. -solut-en, -izem 2. -strak-cija, -ten; **ad**- 1. -jutum 2. -miral 3. -vent 4. -vokat-ura: -breviat-; **amfi**-teater; **ana**- (prim. a-, 17.) 1. -fora 2. -litika 3. -logija: -tomija; **ant**-agonizem, -arktičen; **ante**-cedencije; **anti**-patija; **apo**- (prim. a-, 18.) 1. -loget 2. -stelj, -stol 3. -strof 4. -tekar; **de**- 1. -ficit 2. -finitiven 3. -fravdant 4. -klam-acija 5. -klar- 6. -legat 7. -monstr-acija (I., § 16.) 8. -moraliz- 9. -poziten; **des**-infekcija; **di**-ferenc-a (-ija), -rektor, -strikt; **dia**-bolus, -lekt; **dis**-pozicija; **e**- 1. -nunciac- 2. -ventual-en, -nost; **eks**- 1. -ekutor 2. -emplar 3. -pedicija 4. -periment 5. -propriacija; **en**-tuziazem; **epi**-lepsija, -theton; **hipo**-honder, -tenuza; **in**- 1. -fanter-ija 2. -stalac- = -tabulac- 3. -stitucija 4. -stitut 5. -tendant 6. -ventar, -ski 7. -vestic-ija, -vestitura 8. -telektuelen, -teligenc-a (-ija); **inter**- (prim. in-, 8.) 1. -nacionalen 2. -pelirum; **kata**-strofa; **kat**-ehet (-eket), -ekizem (-ehizem); -olicizem (I., § 16.), -oličanstvo (I., § 16.); **kom**- 1. -entar 2. -isar: -isionar (§ 3., 6.); **kon**- 1. -cept, -cert, -tekst, -trakt 2. -cesija 3. -cil 4. -cipient, -kurent 5. -glomerat 6. -gregacija 7. -gres 8. -jekt-ura, kolekt-, korekt-: -junkt- 9. -sekventen

10. -servativ-ec, -en 11. -sorcij, -zistorij, kolegij 12. -stituc-ija, -ionalen (= -venc-), -ionalizem; ko-operator; meta-fizika, -morfoza; met-onimija; o- 1. -fenziven 2. -kult-ac-ija, -kup- 3. -pozic-, -ijski, -ionalen; ob-jekt, -ligacija, -ligaten; para-fraza, -frazirati; per-fekt; peri-ferija; pre- 1. -cedens 2. -ciz-en, -nost 3. -pozicionalen 4. -zidij; pro- 1. -cedura = -fesura 2. -ces 3. -fesor 4. -memorija 5. -paganda 6. -tektorat 7. -test, -testant, -ovski = -ski, -test-irati, -ovati; re- 1. -akc-ija, -soluc-, -viz-, -voluc- (§ 10., B, op.) 2. -d-akc- 3. -cept, -skript 4. -ferat, -sultat 5. -form-a, -iran 6. -kriminacija 7. -organizacija; se-paratizem: senzualizem; sim-patija; sin-onimen; sub- 1. -stantiv, -en (I, § 16.) 2. -vencioniran (I, § 16.); trans-cendentalen; ultra-montanec; uni-forma, -verzalen

Prim. b.: administra-cija, -tiven, individualen, iniciativa, konstitucional-en, -izem . . .

V. Pomota glede na čas se imenuje anahronizem. Apostolska vera ima 12 delov ali členov. Admiral je najvišji dostojanstvenik pomorskega vojaštva. Galci so preprečili Cezarjevim vojakom dovažanje: dovoz. Dam ti na iz-biranje: -ber: -bir: -bor: -biro. Čitalnica priredi danes teden svojim članom koncert s petjem. Opozicijski stranki se ni posrečilo strmoglaviti ministra N. Samostalniški stavki so osebkovi, dopovedkovi in predmetovi. Stare narodne običaje je treba pustiti kakor staro listje na steblo dreves. Mestni odbornik poroča o ofertih za asfaltne tlake. Kaj je smoter in konec mojega obširnega besedovanja? Narod se obupno bori: bojuje za svoj ob-stanek: -stoj. V romanu se rišejo mnogovrstni ljudski in kulturni odnošaji. Otvoritev¹ sibirske železnice odpira velikanske perspektive. Že stari Grki in Rimljani so sadili ciprese na pokopališčih. Županstvo prosi podpore: -pornine za -pravljanje boln-iščnice: sirot-. Ladislav Posmrtnik (Postumus). Uradnik pride zaradi protipravnega postopanja v disciplinarno preiskavo. Obtoženec je bil obsojen zaradi prestopka: -stopa lahke telesne poškodbe na pet dni zavora. Mož je potrpežljiv kakor angel. Učitelju (§ 13., B) je treba potrpljenja: -trpežljivosti. Dogodek zbudi: zbujajo občno pozornost. Južna Amerika ima popolnoma namorsko podnebje. Škodljivost podzemeljskih črvov. Krajni šolski svet ugovarja nameravani premestitvi: -vanemu premeščanju našega učitelja. Slomšek je bil velik rodoljub in prijatelj mladini. Vlada je bila gluha za vse naše pritožbe. Tu ni prostora za toliko ljudi. Dialektika je znanstvena metoda modroslovskega razmotr-avanja (= -ivanja). Nimam mnogo prostega časa na razpolaganje: -lago. Mi nismo krivi razpora (prepira) med narodnima strankama. Borili so se v ljutih bojih proti sovražnik-u: -om. Bil je star, čemerikast: čemereren ukazovavec. Habsburžan Rudolf Utemeljitelj je ustanovil Novo mesto.

Vse to dokazuje njegovo predrznost. Davorin Trstenjak je nabiral narodno blago ter ob enem dokazoval: -kazal, kolike važnosti so naše pravljice v bajeslovnem smislu. Dajte, da to reč dokončamo: -ženemo. Daj, da to reč doženeš: -ženeva. Smrtna žetev vsak dan bolj dozori. Vse svoje dolžnosti vestno izpolnjujete! Strah nas izpreleti: -letuje. Sklepi so se natančno izvršili: -vrševali. Predsednik proglasi (konstatira, -statuje) sklepčnost,² pozdravi navzočne in otvori sejo (zborovanje)¹. Brat danes odpotuje, in jaz ga nadomeščam: -mestujem. Na gorah nahajamo lepih cvetic. Ni dvoma, da bode ta nadarjeni učenec vse druge nadkrilil: -kriljal: -kriljeval (§ 6., 4., § 8., A, op. in § 10., A, op.). Toliko časa nas nadlegujejo, da jim moramo ustreči. Tega moja čast ne dopušča: -pusti. Groba ne prodere jok. Opazovavec opazi: -paža: -pazuje. Te navade ne smete opustiti: -puščati. Ne opustimo: -puščajmo dobrih del! Z vsemi ljudmi enako prijazno občujemo. Mestna hranilnica ljubljanska obrestuje hranilne vloge po 4% in plačuje rentni davek sama. Čakaj, da ti vrata

¹ § 13., B. ² Prim. § 13.: 147.!

odprem. Turške trume prodero kristjanske vrste in poplavijo vse pokončujoč celo deželo. Oderuhi posojujejo denar na visoke obresti. Težko sem se premagal: —magoval, da mu nisem povedal resnice v obraz. Najtežje je sebe samega premagati: —magovati. Ako se ne vrnem do 8. ure zvečer, nikar me ne pričakujte! Pripoveduje se na drobno, kako se je godilo. Obtoženec sam prizna: —znava; ni hotel ničesar priznati: —znavati. Na rastlini razlikujemo: —ločujemo korenino in deblo. Na zapadni: —hodni strani mesta se razprostire: —stira velika ravan. Spoštujte¹ stare ljudi! Vi ne spoštujete starih ljudi. Tako se je izpremenil, da ga nisem spoznala. Slovenci so se udeležili: —deleževali vseh bojev za domovino. Zemlja se ob potresu zdaj vzdiguje, zdaj upada. Kanja ustrahuje gada in ga požre. Poročevavec ima besedo, da utemeljuje nujnost. Škrjanec se vzdigne: —diga: —diguje pevajoč v višave: višine. Starši so nas strogo vzgojili: —gajali: —gojevali. Kaj mi je začeti: —čel? Zadnji čas je, da začnemo. Kdor zaničuje se sam, podlaga je tujčevi peti. Brat brata naj nikdar ne zaničuje! Naj ga nihče ne zasmehuje: —sramuje! Razni listi zatrujejo, da je politični položaj zelo resen. Minister je rekel: «Armada 100.000 mož je potrebna, da se zavaruje notranji mir». Danes sta zgorela dva kozolca, polna sena; sumi se, da je kdo nalašč zažgal.

II. z imeni a) domačimi, n. pr.:

1. blagoslav-en, -je, -nost 2. blagoroden 3. bogaboječ 4. bratomor-en, -ski 5. brzojav-en, -i: -lja, -ka 6. -pisen: -soden 7. časopisje 8. črkostavec 9. črnokril 10. čudotvoren 11. davkoplačevavec 12. dvojob 13. enakopnost² 14. hribolazec 15. hudodel-ec, -nik 16. inozemstvo 17. klativitez 18. knjigotrštvo, -tržec, -vodstvo (= -tiskarstvo, -znanstvo) 19. kolodvorski 20. lepoglasje = -pisje 21. oživotvorim 22. paro-broden, -brodstven, -stroj 23. rado-dar-nost = -ved- 24. ravnoprav-² 25. resnicoljub- 26. rokodelc 27. samomorec 28. samo-stalen (= -voljen): -stojen, -stal-nost: -stoj- 29. -zatajevanje 30. severo-vzhoden, -zahoden, -zapaden 31. smrtonosen 32. starodav-en, -nost, -nik 33. strmoglaviti 34. svetohlimba, -hlincec 35. škodoželj-en, -nost 36. telovadba 37. temnozelen 38. tihotap-ec, -iti 39. trdoglaven, -srčen, -glav-nost = -srč-, -vrat-en, -nost 40. trozveza 41. verodostojen, -znanstvo 42. visokošolec, vratolomen 43. zemljepisen 44. zločinstvo 45. živino-rejec, -zdravnik . . . 46. dobro-del-nost = -duš-, -srč-, -volj- 47. -hot- 48. -del-en = -volj-, -želj- 49. -dej- 50. -srč- 51. -živec 52. državo-pisen, -znanstven 53. narodopisen 54. slotovoren 55. svojevolj-en, -nost 56. vseučilišče . . . 57. blagostanje 58. bogokletstvo, -tajstvo 59. Črnogorec, črnogorski 60. dolgo-čas-en, -traj- 61. jugo-vzhoden = južno-, jugo-zahoden = južno-: -zapaden 62. lahkokril, -živ 63. pravosod-en, -je 64. prestolonaslednik 65. samo-stal-nost: -stoj- 66. velikotržec . . .

Prim. b.: sto-letje, -letnica . . .!

Opomba 1. Enako krajsamo prislovne oblike (združenke), n. pr.:

poldne, do-, o-, po-, pred- (= dopol(u)dne . . .); do popoldne; marsikje, nekje; malo kje, redko — (= malokje . . .); ako sicer, ali —, in —, in tudi —, ker —, ker bi pa —, tudi —; sicer bi: ker bi, sicer bi pa: ker bi pa, sicer pa: ker pa . . .

Opomba 2. S prislovi, ki so tvorjeni s pripono *-ma*, ravnamo kakor z imenskimi sestavami (prim. § 8., B, op., 2., d!); deblo smatramo za prvi del in ga po potrebi spisujemo, večinoma pa

¹ Prim. § 3., 6. in pisavo «spoštujmo» v «V.» k § 6., B, K + o!

² § 4., C, 1.; I. § 14., 4.

krajšamo po pravilih § 4., *A* in *B*, pripono kot drugi del krajšamo s končnim samoglasnikom (glede pisave prim § 7., 2., *b*!), n. pr.:

blisk-o-ma, cel-, curk-, del-, hip-, hot-, kup-, mah-, nepre-*stan-*, -*trg-*, neuteg-, par-, s-- , polag-, pot-, med-- , primer-, razmer-, red-, zapo-, sil-, skok-, na-- , skorenin-, skup- = skupin-, strah-; *tih-*,¹ na-- , po-- ; tik-, trum-, večin-, ved-, ne-- , vid-, ne-- , zlag-, zvišk-, zvrh-... pripona večkrat odpada (I., § 21., I., op.; § 1.) n. pr.:

nemud-, nepreneh-, ozir-, popoln-...

razlikuj, ako se ti zdi potrebno, n. pr.:

izjem-: izjemno, iznenad-: iznenada, križema: križem, kvišk-: kvišku, nagl-: naglo, nanagl-: na nagle, nehot-: nehot-e, nenad-: nenadno, neutrud-: neutrudno, počas-: počasi: počasno, podolg-: po dolgem, pogost-: pogosto (= pogostno), povečema: povečem, predplačil-: predplačilno, približema: približno, scel-: scela, skratk-: skratka, urad-: uradno, vrh-: vrh, -u, po-- : povrh, -i, -u...

b) tujimi, n. pr.:

1. aerodinam-ičen 2. alegor-ičen 3. arhangel, arhi-dijakon, -mandrit, -tekt, -tektura 4. aristokrat, -ija (= -kracija), -ski 5. atmosfer-a, -en, -ski 6. avto-mobil, -nom-en, -ija (= avtopsija), -ist 7. bibliograf 8. certifikat 9. etimo-logijski: -loški 10. epopeja 11. falzifik-acija, -at 12. fidejkomis 13. geograf, -ski, -ija, -ičen 14. geometer, -metrija, -metrijski, -metričen (I., § 16.) 15. hierarhij-a 16. jurisdikcija 17. klasifikacija 18. kozmopolit 19. manifest, -acija 20. manufaktur-a, -en, -ist: manuskript 21. melanholija 22. mistifikacija 23. mizantrop 24. ortografija 25. panslavist = -teist, -teizem 26. particip, -ialen (§ 4., *C*, 2. *b*) 27. pontifikalen 28. portfelj 29. psihiater 30. ratificiran 31. rektifikacija 32. reciprociteta 33. somnambulizem 34. steno-graf: -gram: -gramu 35. telegraf: -gram: -fon 36. teokratija, -logija 37. verifikator 38. žandarmerij-a, -ski... 39. alkoholometer 40. elektro-for (= -motor), -skop, -tok, -vod, -magnet, -izem, -en, -ičen, -mobil, -dinamika, -tehnika 41. enciklopedija 42. habsburški 43. juridičen 44. patriarh (§ 11., *A*, II.) 45. specifičen...

Prim. *b*.: filozof...

V. Z barometrom merimo zračni tlak. Bil je osemdeset let star beloglavec: -glavček. Prosim, blagovolite mi naznaniti. Njegovo Veličanstvo je blagovolilo odgovoriti.² Prijatelj je blagovoljno odgovoril. Mož je častihlepen, -lakomen, -željen (= časti hlepen...). Sultan je podelil črnogorskemu knezu visok red. Gostilnica je bila polna dobrovoljnih gostov. Slovenec je dobrovoljec, raduje se v prijateljski družbi in čišla poštene veselice. S pomočjo elektroskopa lahko natančno določimo, ali je kako telo dober ali slab elektrovod. Slovenske dežele, zlasti stajerska in Kranjska, so bile vsled geografske (geografične) lege izpostavljene napadom bosenskih begov. Skupino dveh verzov, zlasti pentametra in heksametra, imenujemo distihon. Obtoženec je bil obsojen zaradi hudodelstva požiga na pet let težke ječe. Goriški metropolit ima pod seboj štiri škofe (sufragane). Izpoved mora biti natančna in odkritosrčna. Njegovo delovanje se mi zdi pogubonosno. Dosegel je velike uspehe v poljedelstvu. Bilo je lepega popol(u)dne. Popoldanska služba božja; popoldanska³ ljudska predstava. Glasniki so z ozirom na izreko samoglasni: -glasniki ali soglasni: -glasniki. Beseda prijetnost je abstrakten samostalnik. Vzrok samomoru

¹ Zaradi brzotečnosti smemo pisati začetni zlog *tih-* kakor v končnikih, gl. I., § 13., i, I! ² Prim. ta stavek v «V.» k § 4., *C*! ³ § 3., 9., *a*; § 8., *B*, op. 3.

ni znan. V stenografiji je treba ločiti kratice in okrajšave od samoznakov. Uporaba telefona in telegrafa. Poslanec je telegrafiral (brzojavil): —foniral, da bo uspeh konference negativen. Trmoglavci si ne dajo nič dopovedati. Narodna pesen slavi tudi Lavdona, zmagonosnega: —slavnega naskakovavca Belega grada. — Poroka italijanskega prestolonaslednika s črnogorsko princesinjo. Za dobrodelne namene. Elektromotorska sila. Geografska milja. Manufakturno¹ blago. Slovesna pontifikalna maša. Stenografsko društvo. Telegrafska² črta. Zelezniške telegrafske² priprave. Telefonski² aparat. Interurbanska telefonska² zveza.

V. Sprednjiške okrajšave (§ 4., C, 4. in 5.).

Smiselne (logične) okrajšave.

§ 12. Splošna navodila.³ 1. V stavkih, katere krajšamo po pravilih, navedenih v §§ 4. do 11., nadomešča pogosto en sam znak celo besedo; izurjeni stenograf pa si dopolnjuje s pomočjo logične zveze vse one zloge, katerih nismo označili, in čita lahko in točno, kakor če bi bili označili besedi vse posamezne glasnike. Kakor pa nadomeščamo posamezne besede le s posameznimi znaki, ravno tako moremo zaznamovati stavke le s posameznimi besedami, izpustivši vse one besede, ki so same ob sebi umevne. Tudi v teh stavkih, v katerih nismo označili nekaterih govornih razpolov ali besednih plemen, si bo jezikovno izobraženi stenograf, ako mu je tvarina do cela jasna, dopolnil izpuščene besede iz smisla posameznih stavkov ali pa iz logične zveze celega sestavka in bo čital, kakor če bi bili zaznamovali vse posamezne besede.

2. Z izpuščanjem besed, katere se dajo na omenjeni način dopolnjevati, si delo precej olajšamo; vrhu tega pa si pridobimo tudi čas, da moremo tem točneje zaznamovati pojmovne besede, katerih nam v obče ne kaže krajšati (§ 3., 4.).

3. Smiselne okrajšave so v prvi vrsti, in sicer v veliko večji meri kakor pa ostale okrajšave, zavisne od jezikovnega in stvarnega znanja; umevno je tedaj, da se ne morejo dati stalna in občeveljavna pravila. V obče veljaj pravilo: ne izpuščaj besed, od katerih zavisijo stavkov smisel.

4. Besede, katere smemo izpuščati, so: 1. oblike pom. glag. biti (zlasti v 3. os. sed.); 2. zaimki, zlasti povratni in oziralni; 3. redkeje členice.

Opomba 1. Redko se izpuščajo samostalniki in pridevniki, in to so: samostalniki, ki pomenijo čas (n. pr. leto, mesec, dan, ura), v zvezi z določ. števniki; samostalnik gospod pred naslednjim samostalnikom; v zvezah kakor «noč in dan, krik

¹ Prim. «V.» k § 4., C in § 10., B! ² § 8., B, op. 3. in «V.» ³ § 2., 3.

in vik... na dolgo in široko...» smemo včasi izpuščati zadnjo besedo na koncu stavka. Ravno tako redko izpuščamo druge glagolske oblike (razen pom. glag. biti) in to večinoma le na koncu stavka.

Opomba 2. Zaradi jasnosti ne smemo opuščati vejic pred neoznačenimi oziralniki in členicami.

V. (Jaz) sem mislil: (jaz) bi mislil, (da se) to samo ob (sebi) razumeje. Boj se tistih ljudi, (ki se ti) v obraz sladkajo in (te) črez mero hvalijo. To pride samo od (sebe). Rekla sem sama pri (sebi). Dan (se) dela. Dan (se je) delal. Dan (se je) storil. Vsaka reč ima (svojo) dobro in slabo stran. Storil sem, kolikor (je bilo) v (moji) moči. To (so) razlogi, (ki) me nagibajo, (da) glasujem proti predlogu. Upam, (da bo [= bode]) predlog brez izpremembe vzprejet. Večina (je) za to, (da bi se) paragraf¹ 3. premenil: (da se) § 3. premeni. In kdo (je) kriv, (da se je) to zgodilo? Veselite (se) z menoj, ker našel (sem) ovco, (ki sem jo bil) izgubil. Ne zabi jezika, (katerega te je) mati učila! Dobro mora (biti) podkovan, (kdor) hoče na Triglav. Se zdaj je takšen, (kakršen) je bil. Dovoljujem (si) predlagati. Storil sem samo to, (kar) je bila moja dolžnost. Hujša (je) žeja (ko [= kakor]) glad. Nič ni lepšega, (ko je) strah božji. Ni (ga) večjega bogastva (mimo [= od]) poštenega srca. Prešernove poezije (so) ravno tako umetne (kakor) preproste. Sram ga (je) toliko, (kolikor) volka strah. Kakor seješ, (tako) žanješ. Kakor kdo živi, (tako) umrje. Kolikor glav, (toliko) misli. Čim više kdo stoji, (tem) niže more pasti. Kjer (je) obilnost, (tam je) presilnost. Vsaka ptica rada tja leti, (kjer se je) izvalila. Koder teče bistra Sava, (ondi) živi krepek rod slovenski. Truplo (se) vrne tja, (od koder) je bilo vzeto. Domovina (je) kraj, (kjer je) naša zibel tekla. Kadar (je) vojska, (tedaj so) nebesa odprta. Nakaznica (na) 5 gl. Misli (na) konec! Oče (je) na smrt bolan. Oče (so) na) smrt bolni. Otroci (od) prve žene. Drevo (se) šibi (od) sadja. Jemali (so) konec (od) lakote. Mestna hranilnica ljubljanska obrestuje hranilne vloge (po) štiri (od) sto. Marsikateri hrepeni (po) časti. Z dežja (pod) kap. Bilo je (v) soboto dopoldne. Sin vpraša očeta (za) svet. Oče skrbi (za) otroke. Priče pričajo zoper: za zatoženca. Ko je bil Krpan premagal velikana in (ko je bil) od cesarja prejel zaslužen darilo, (se je) povrnil (v svojo) domovino. Lovili (so) ga, (pa) niso ujeli. Pav ima lepo perje, (pa) grde noge. Grda je, (pa) bogata. Ubogi smo, (pa) pošteni. Vsi obmolknejo: (tedaj pa) vstane župan in začne govoriti. Če si vedel, (pa) bi bil povedal. Ostani ali (pa) pojdi, kakor (se ti) ljubi. Nima denarjev, (pa) vendar dobro živi. On (je sicer) priden, (pa) kaj pomaga, ker nima dobre glave. Konj ni le hiter, (ampak tudi) močan. Kos poje ne le glasno, (ampak tudi) prijetno. Čista voda nima niti barve, (niti) duha. Cesar Franc Jožef I. (je) nastopil vlado (dne) 2. decembra (leta) 1848. Patent (z dne) 12. decembra. Bilo je na 5. (dan meseca) vinotoka (ob) 3. (uri) popoldne. (Gospod) predgovornik. (Gospod) poslanec N. Ptice potujejo črez hribe in (doline). Delali so noč in (dan). Dan za (dnevom). Leto na (letu). Teci, (kar) najhitreje (moreš). Beseda mi ne more na misel (priti).

¹ = b.

Dodatek.

§ 13. Brzopisne okrajšave. A. Splošna navodila.¹ Večina brzopisnih okrajšav je tvorjena po pravilih debatnega pisma (§ 1., odnosno §§ 4. do 11.); te pisave so tedaj ali prehodne ali začetne ali srednje ali končne ali mešane okrajšave. Druge pisave te vrste so samovoljne tvoritve, narejene proti pravilom debatnega pisma. V nekaterih določenih (stalnih) zvezah se kaže samovoljnost zlasti v dveh točkah, v katerih se razlikujejo brzopisne okrajšave od nestalnih (prostih) okrajšav §§ 4. do 11., in sicer 1. v združenju v celotno obliko in 2. v legi, odnosno v obliki nekaterih samoznakov in nestalnih okrajšav.

1. a) Samostalnik pogosto združujemo s svojim pridevkom v celotno² obliko in krajšamo navadno oba, samostalnik in pridevek (§ 3., 8., B, b); ako ima samostalnik več pridevkov, tedaj združujemo pridevke (krajšane ali nekrajšane) med seboj, včasih pa tudi vse pridevke z naslednjim okrajšanim samostalnikom; b) samostalnikoma, ubranima s prirednim veznikom, izpuščamo veznik in ju združujemo; c) oblike povratnega zaimka spajamo tudi z okrajšanimi oblikami pridevnika *sam*, kadar koli je to spajanje ugodno; d) predlog (spisan, samoznak ali okrajšava) združujemo³ z naslednjo okrajšavo, ki je ali samostalnik ali pridevnik ali zaimek; e) členke združujemo med sabo (združenke, I., § 21., 8.); f) členek s prednjim pridevnikom; g) členek z naslednjim imenom⁴; h) glagolske oblike s členki in z imeni.

2. a) Zaradi brzotečnosti preminjamo lego samoznakom, kakor *bodi, je, ni, sem, slovenski, treba*, okrajšavam, kakor *-graf, -grafski...*, *paragraf, škof, zbornica...* in jih stavimo na osnovnico, na kateri jih spajamo s prednjimi in naslednjimi oblikami; b) obliko in lego preminjamo samoznakom *mogoče*, ki ga krajšamo s končnim zlogom in stavimo na osnovnico; samoznak *ta* spisujemo, *a* pa izpuščamo po I., § 13., a, II. Prim. § 3., 5.!

¹ § 2., 4. a, b, c.

² Na ta način lahko razlagamo pisave, kakor «deželni zbor, državni zbor...», v katerih pišemo okrajšani samostalnik ravno nad pridevkom, kakor bi bila to sestava; prim. b. (§ 8., B, op. 2.): dolgo časa, dalje — ...!

³ Prim. § 4., A, 5.!

⁴ Gl. n. pr. pisavo «dalje časa», v kateri stoji okrajšani samostalnik ravno nad koncem prednjega členka, kakor bi bila to sestava; gl. pod 1. a!

Opomba 1. Glede natikanja in odpadanja pripon in končnic prim. I., § 17., 4.; § 1. in § 4., A, 6.; glede odpadanja predpon, določnic, odnosno osnovnic, § 3., 6. in 7.

Opomba 2. Umeje se samo ob sebi, da bi se dal nastopni zaznamek brzopisnih okrajšav izdatno razširiti glede na razne stroke (§ 2., 2.); pri tej priliki se nam ne zdi neumestno še enkrat poudarjati, da brzopisne okrajšave niso obvezne (§ 2., 4. a), ampak da se njih raba samo priporoča.

B. Zaznamek brzopisnih okrajšav:

1. ab- (abs-), ad-, I., § 15., C; § 4., A, 2. in 7. b.
2. administra-cija, -tiven, § 11., B, b; prim. I., § 16., III., 6.!
3. ar, I., § 22.; § 4., A, 2. in 7. b
4. Avstro-Ogrska, avstro-ogorsk-i, -a monarhija, § 4., C, 4.
5. bodi: — si da, kakor si —, kamor si —, kateri si —, kjer si —
6. brž ko brž, — ko ne, najbrž = -e, kar najbrže, I., § 21.
7. central-a, -en, -izacija, -izem, -izirati, -izovati, § 11., A.
8. cerkev (§ 11., A), katoliška —, rimskokatoliška —, cerk-ven (-oven), -venopraven, -venozboren
9. cesar, — in kralj = c. kr. (= ces. kr.), -ica, -jev, -jevič naslednik, -ski, -ska naredba, -ski patent, -stvo, -stven, § 4., A, 1., op. in 6., § 11., A.
10. čas: dolg — (dolgčas) = dolgo časa, dalje časa, že — —, I., § 21., 8.; § 8., B, op. 2., e.
11. češ da, — — bi, — ker, I., § 21., 8.
12. četrtek, § 4., A, 3.
13. čim manj = -ši (I., § 21., 8.), — više = višji: — več (prim. 173!).
14. Dalmacija, dalmatinski, § 4., A, 4.
15. dan današnji, d. dan, dan danes, § 4., A, 7., prim. § 6., V.: K + i; I., § 21., 8.; dan za dnevom, § 12., V.; -dan (116)
16. debata (§ 4., B, 1.), brez d., današnja —, generalna —, nadrobna —, specialna —, splošna —
17. desna stran, na desn-o = -i, I., § 21., 8., desnica (= deca), § 11., A.
18. dežel-a (= debata), § 4., A, 1., -ni budget, — glavar, — odbor: — odbornik, -no posojilo, -na postava (= -ni poslanec), -ni predsednik, — red: dnevni red, -no sodišče = sodnija in deželnosodnji, višje — — (§ 4., A, 1. a), d. stolno mesto, — zbor (gl. A, op. pod črto!), visoki — — (§ 4., A, 1. a), d. šolski svet, deželnozbor-en, -ski
19. diplom, § 4., A, 3.
20. -dne, § 11., B, II., op. 1.
21. doba: do te d., od — —, v tej dobi = to dobo; dosihdob, odsihdob, § 8., B, op. 2., e.
22. dobro na desni = desnici, d. na levi = levici
23. dokaz (= -ilo), § 4., B, 2.: — temu (tega, za to), v d. —
24. dokler (§ 4., B, 2.): dotle, d., I., § 21.
25. Dolenjsko in Gorenjsko (= -a in -a), G. in D.: gori in doli, § 4., A, 4.
26. ekscelenc-a = -ija, § 4., B, 1.
27. enakoprav-en, -nost, § 4., C, 1.; I., § 14., 4.
28. enoglasno, § 5., 4., c.
29. Evrop-a, -ec = -ejec, -ski = -ejski, § 4., A, 4. in 6.
30. filozof, -ija, -irati, -ovati, -ski = -ijski, § 11., B, II.
31. finance, finančni odsek, § 4., A, 1. b.
32. Francoz, francoski, § 4., A, 4. in 6.
33. glede na, ne — —, g. na to, ne — — —, § 4., A; I., § 21.

34. gospod, -ar, -arim, -arski, -arstvo, -arstven, -ujem, gospo-ski (= gospod-), -ska (= gospod-), -stvo (= gospod-), -ščina (= gospod-), § 4., *A*, 1., op. in § 7., 2., *d* in *f*.
35. govor, govor-, govarj-, I., § 23.
36. . . . graf, -ski (= -ijski), -ija, -ičen, -irati, -ovati, I., § 16., III., 7. in 17.; § 6., *A*, 3. in § 7., 2., *f*; § 11., *B*, II., *b*.
37. ime: po imenu, v —, § 4., *A*, 2. in *B*, 2.; z imenom, § 1. ali § 4., *A*, 2. in *B*, 2.
38. individual-en, -izacija, -nost, § 11., *B*, I., *b*.
39. iniciativ-a, -en, § 11., *B*, I., *b*.
40. Istra (= Istrsko) in Dalmacija, — — Gorišk-o (= -a), — — Kranjsk-o (= -a)
41. Italija, italijanski
42. iznesek: v iznesku, § 4., *A*, 5. in *B*, 2., op.
43. izvzemši, § 4., *B*, 1.
44. je še, — že, I., § 21.
45. Jezus, — Kristus, I., § 23.
46. Jožef, I., § 22.
47. Jugoslovan, jugoslovanski, § 4., *C*, 4.
48. južnoštajerski, § 4., *C*, 5.
49. kakor bi mahnil, — — mignil, — — trenil (§ 4., *A*, 1. *a*), kakor pravi = pravijo, — se samo ob sebi (raz)umeje (= . . . po sebi; razume), — sem govoril, — — omenil, — — pravil, — — trdil, kakor sem že govoril . . .
50. kar pravi = pravijo, — se (pa) tiče, — — (pa) mene —, — — (pa) tega —, — sem govoril, omenil, pravil, trdil, — sem že govoril . . .
51. kataster, -ski, katastralen (§ 4., *A*, 3.) = katoličan, katoliški, § 4., *B*, 1.
52. -kdaj (-kedaj): malo-, marsi-, ne-, od nekdanj, I., § 21; § 8.
53. -kdar: ni-, vse-, I., § 21.; § 8.
54. kljub (= vkljub, v k.), — temu, I., § 21.; § 4., *B*, 2.
55. -kje: malo-, marsi-, ne-, redko-, § 11., *B*, II., op. 1.
56. kjer koli, — si bodi; nikjer, I., § 21.; § 8.
57. knez in škof (= knezoškof, -ijski, -ovski), — in nadškof (= knezo-nadškof), § 6., *A*, 2., *a*.
58. konstituci-ja (§ 10., *B*; I., § 16.), -onalen, -onalizem; prim. § 11., *B*, I., *b*!
59. kraj: do kraja, h kraju = hkratu, od kraja, pri kraju.
60. Koroško, Kranjsko in Štajersko, Koroško in Št., Koroško in Kr. (= Kokra)
61. Kranjsko in Primorsko, kranjsko-koroški, -štajerski, § 4., *C*, 5.
62. kratek: na kratko: na Kranjsk-o = -em; ob kratkem, v —: večkrat, pred kratkim, I., § 21.
63. Krist-us, kristjan . . ., I., § 23.
64. kvišk-oma: -u (§ 4., *B*, 2.), na kvišku; prim. 173: k večemu!
65. lahko (lehko), prav —, I., § 21.
66. leto (§ 4., *A*, 1. op.; I., § 22.), — na — (§ 12), lansko leto (= lanskega l.), letošnje —, minulo —, prejšnje — (= prejšnjega l.), preteklo (= pretečeno) —, prihodnje —, tekoče (= tekočega, tega = t. l.) —, šolsko —, tekoče š. —, k letu, ob —, v —: letih, na leto: leta, za leto, pred letom: leti
67. -letje: deset-, sto-; letnica: ob-, sto-, I., § 20.
68. leva stran, leвица
69. listopad, § 4., *C*, 2.
70. maksimum, § 7., 2., *f*
71. -mal = -malu: dosega-, dosih-, odsih-, § 8.
72. mesec, § 4., *A*, 3.; I., § 22.
73. mnenje (§ 4., *A*, 1., op.): po mojem mnenju

74. metoda, § 6., *B* in § 3., 6.

75. mimogrede, § 4., *B*, 2

76. minimum (= minem), § 7., 2., *f*

77. minister: domobranski —, finančni —, justični —, naučni — (m. za bogočastje in uk), notranji — (= m. notranjih del, zadev, za n. stvari . . .), poljedelski —, pravosodnji —, trgovinski —, vnanji (zunanji) —, vojni —, železniški —; ministerialen, ministr-ov (= -stev): -ski, — predsednik; ministrstvo: domobransko —, finančno —, justično —, naučno — (m. za bogočastje in uk), notranje — (= m. za n. stvari), pravosodnje — (= m. za pravosodje), poljedelsko — (= m. za poljedelstvo), trgovinsko — (= m. za trgovino), vnanje — (= m. za v. stvari), vojno —, železniško — (= m. za železnice)

78. mogoče: je —, ni —, I., § 17.; ako [je, bo, bode] —, če [. . .] —, ako [. . .] le —, če [. . .] le —: človeče, brž ko [. . .] —, prej ko [. . .] —, kakor hitro [. . .] —, kar najprej —, kolikor [. . .] —

79. moj, § 4., *A*, 1., op. in 7.; I., § 19.

80. način (§ 4., *B*, 1.): na drug (= (-i) —, na kakšen —, na kakršen koli —, na kateri —, na nikak —, na noben —, na ta —, na tak —, na vsak —, na vse načine, na — mogoče —

81. nalašč, § 4., *B*, 2.

82. namen (§ 4., *B*, 1.): v ta —, s tem namenom

83. namestnik: načelnik-ov = -a n., § 4., *B*, 2. in § 11., *B*, I.

84. naposled, § 4., *B*, 2.

85. navzkriž = -em, § 4., *B*, 2.

86. navzoči (navzoč, -en), § 4., *B*, 1.

87. nedelja, § 4., *B*, 2., op.

88. nedostat-ek, -en, -nost, § 7., 2., *f*; I., § 16.

89. nekam drugam, § 1.; I., § 21.

90. nemški, § 6., *B*

91. ni nič, — nihče, — nikdo, — nikdar, — nikoli, — treba, I., § 19. in § 21.

92. Njegov-a Cesarska Visokost, — Prevzvišenost (§ 4., *B*, 1.; ena predpona odpade), -o Veličanstvo (presvetli) naš cesar

93. -noč, § 8.

94. Notranjsko in Dolenjsko, — in Gorenjsko

95. občē: v — § 1. ali § 4., *B*, 1.; občina (I., § 16., III., 13.); katalna —, kmetska —

96. od kod drugod, — prvega do zadnjega, I., § 21.; § 12., 4., op. 1.

97. odbor, -nik, -ništvo, -ski, § 11., *B*, I.

98. odnosno, § 4., *B*, 2.

99. odobrenje (= potrjenje): Najvišje —

100. odsek (31., 117., 176.)

101. okol-i, -ica, -nost, I., § 21.; § 11., *B*, I.

102. okraj = -en, okrajn-i glavār, -o sodišče = o. sodnja: okrožno sodišče = o. sodnja

103. otvoritev, I., § 16., II., *B*, op. 1.; § 7., 2., *f*; prim. 171. in 172.!

104. ozir (§ 4., *B*, 1.): brez ozira, — — na, — — na to, v drugem oziru, v finančnem —, v formalnem —, v nekem —, v tem —, z ozirom na, z — — to, z — — —, ker; oziroma, § 4., *B*, 2.

105. paragraf, § 6., *A*, 2. *a*.

106. perioda, § 6., *B* in § 3., 6.

107. petek, § 4., *A*, 3.

108. peticij-a, -ski

109. podlaga = podstava (§ 4., *B*, 1.): na tej podlagi (= na to p.), na podlagi tega

110. podpora (§ 4., *B*, 1.): državna —

111. pogled (§ 4., B, 1.): v tem pogledu = pomenu
112. pogoj (§ 4., B, 1.): s pogojem, s tem —
113. pojutrišnjem, § 4., B, 2.; I., § 21.
114. pomladi, spomladi, § 4., B, 2.
115. ponedeljek, § 4., B, 2., op.
116. popolnoma: popoldan, § 11., B, II., op. 2. in § 8.
117. poročilo (§ 4., B, 1.): letno —, odsek za — —, ustno —
118. poročevavec, § 7., 2., f in § 11., B, I.
119. poslanec, § 8., B, op. 3.; § 4., B, 1. (v zvezah): deželni — (= d. postava, 18), državni —
120. prav: — za prav, ako —, če —, ravno — = ravnoprav-en, -nost (§ 4., C, 1.)
121. pravica: volilna —, po pravici (§ 4., A, 5.)
122. predlagati
123. predlog (§ 4., B, 1.): na —, samostalen —; prim. 179: predloga!
124. predmet (§ 4., B, 1.): o tem predmetu = predlogu
125. predsednik, pod-
126. prej: čim —, naj-prej: -prvo: -naprvo, naprej, zanaprej, I., § 21.
127. prenehanje: brez prenehanja, § 4., B, 2., op.
128. prepričanje: do prepričanja, po mojem p.
129. prilika, priložnost, priča, § 4., B, 1.: o priliki = priložnosti, pri prvi — = —, pri tej — = — = priči, pri vsaki priliki = priložnosti
130. primer: na pr. = n. pr., I., § 22.
131. princip, -ielen, § 6., B.
132. proračun, -ska razprava
133. protokol, -iran, § 6., B in § 3., 7.
134. ravno: — isti, — tisti, — tako; ako —, če —, da —, dasi —, I., § 21.
135. razlog: iz tega razloga, s tem r.
136. razprava: nadrobna —, proračunska —, splošna —
137. reč (§ 4., A, 1., op.): o nobeni reči, o tej —, pri — —, pri vsaki —
138. red (§ 4., A, 1., op.): deželni —, dnevni —, opravljeni — (opravilnik), poslovni —, volilni —
139. redko kateri, — kdaj, — kdo, — kje, I., § 21.; § 8. in § 11., B, II., op. 1.
140. resnica (§ 4., A, 3.): v resnici, za resnico = zares, I., § 21.
141. sam s seboj (sabo), — se, — sebe, — sebi, — si, — svoj, — za se, — — sebe, samega sebe, sami med seboj, — (s) —, — se, — sebe, — sebi, — si, § 4., A, 1.; I., § 19.
142. samo (§ 11., A): ampak —, ne —, toda — (I., § 21.); samo ob (po) sebi se umeje (raz-; razume), to se samo ob (po) sebi — (— —), umeje (raz-; razume) se samo ob (po) s.
143. se je še, — — že; prim. 44.!
144. sicer (v združenkah), § 11., B, II., op. 1.
145. simbol = protokol
146. sistem, § 3., 6. in § 6., B.
147. sklep: računski —; sklepčnost, § 3., 6.; § 6., A, 2., a in B.
148. skupaj (vkup): vse —, vsi —, I., § 21.
149. slav-a, -en
150. slovenski narod, slovensko-nemški, nemško-slovenski
151. slučaj: v tem slučaju, I., § 21.
152. smisel (zmysel): v smislu, v istem —, v tem —, § 4., B, 2.
153. s(o)bota, I., § 13., o, II.; § 4., A, 3.
154. sod-išče = -nija, nad-, deželno s., — nads., okrajno s., okrožno —, najvišje —
155. sreda (§ 4., A, 1., op.) = sredi, na-, po-

156. stališče: na -- = stališču, na tem --: na to stališče, s tega stališča
 157. stran (I., § 22.; § 4., A, 1., op.), onostran (onstran) = onostranski, tostran = tostranski, zastran, iz mnogih strani, na vse --, od --, od one --, po --, po eni -- . . . po drugi --, v stran, z ene strani . . . z druge strani, z mnogih --, nepri--stranski, vse--
 158. stranka: stran, narodna stranka: od strani
 159. stvar, § 3., 6. in § 6., A, 2. a: o tej stvari, o vsaki --, pri nobeni --, pri vsaki --
 160. sub-, § 4., A, 1.
 161. svet¹ (159): -i dan; vesoljni svet; občinski --
 162. svoj (79)
 163. šola: deška = deželna --: dekliška --, dvorazredna -- (dvorazrednica), kmetijska --, ljudska --, meščanska --: mestna --, nadaljevalna --, nemška --, obrtna --, slovenska --, srednja --, strokovna --, trgovska --, velika --, visoka = vinarska --; šolski: deželni --, krajni --, okrajni -- svet, ljudsko--šolski, normalno--, srednje-, § 4., C, 3.
 164. Štajersk-o (= -a), štajerski
 165. števil-ka, -o (§ 4., A, 1., op.), hiš. = h. št., oprav. = opr. št., parc. št., vlož. = vl. št.; neštevilnokrat (= neštetokrat)
 166. tak: po tem takem, pri -- --; tako dolgo, -- hitro, -- rekoč, I., § 21.
 167. točka: prva -- = 1. -- . . .
 168. treba: -- je, je --, ni --, I., § 21.
 169. tvoj (79)
 170. učitelj, -ev, -evati, -ujem, -uje: -e, -ica, -išče, -iščnik, -ski, -stvo, § 9., B.
 171. ustanovi-telj, -tev = ustavitev, § 11., B, I. in § 7., 2., f.
 172. utemelj-evanje, -itelj, -itev (171); -iti, § 4., B, 2., op.
 173. več (-ji, -i), § 4., A, 1., op.: -- ali manj, -- kakor, -- nego; čim --: viš-e (-ji), mnogo --, nič --: ničev, nikoli --, tem --, veliko --, vendar --; marveč, največ, po-, preveč: prve; večkrat, -en, največkrat, po večkrat: po več krajih, še večkrat, že --; po večem (pov.): povečema: po več, k večemu (kv.); večin-a, -oma
 174. veleposest-nik, -niški, -vo (= veliko posestvo).
 175. velik (= vel), -anski, -okrat (velikrat), § 4., A, 3. in 6.
 176. verifikac-ija, -ijski, verifikator, v. odsek, (§ 3., 7)
 177. ves svoj: vid, I., § 19.
 178. vinotok, I., § 22.; § 4., C, 2. in § 3., 7.
 179. vlad-a (-en), cesarska (= centralna) --, deželna -- = deželnovladen, osrednja --, visoka --; vladna predloga, vladni zastopnik, ljudovlada, nadvlada, narodovlada
 180. vojvodina (§ 4., C, 1.) Kranjska, -- Štajerska
 181. vpraš-, I., § 23.
 182. vrhu (vrh, -i): po -- (pov.) = po vrsti, I., § 21.
 183. vrsta: v to vrsto = v tej vrsti, v prvi vrsti . . . v drugi --, I., § 21.; § 12., 4., op. 1.
 184. vse križem (148)
 185. vsled (§ 4., A, 1., op.): -- tega, -- -- ker, -- teh, I., § 21.
 186. vtorek (torek)
 187. vzrok: iz tega vzroka, s tem vzrokom
 188. začetek: v začetku; iz početka
 189. zadeva (§ 4., B, 1.): domače zadeve, občinske --; v zadevi, v tej --, o tej --

¹ = k. sventü, svít, vè- 2. (s + vè-t), M., EW. 329, 332, 387.

190. zaklad (§ 9., A, 1.): amortizacijski —, deželni —, deželni posojilni —, deželnokulturni —, garancijski —, melioracijski —, muzejski —, normalnošolski —, penzijski —, učiteljski pokojninski —, ustanovni —

191. zakon (§ 4., B, 1.; prim. 188, 189, 190!): deželni —, državni —, kazenski —, občinski —, osnovni —, temeljni —, državni temeljni —, tiskovni —; zakon-ik, -it, -itost (nezakon-it, -itost), -ski; zakono-dajec = -davec = -dajavec, -dajen = -daven, dajstvo = -davstvo (= -znanstvo: zakonstvo)

192. zapisnik (191): stenograf-ski, -ični —

193. zaradi (§ 4., B, 2.): — tega, — — ker, I., § 21.

194. zbor (159): cerkveni —, deželni —, državni — (gl. A, op. pod črto!), občni —, pevski —, učiteljski —, veliki —, volilni —; zborn, deželnozboren (-ski), državnozboren (-ski), zbor-išče; -nica (§ 6., 2. in B): advokatska-, gosposka-, notarska-, trgovska (trgovinska) —, visoka —; zbor-ovanje, -ovati, -ujem

195. zdi (vidi) se mi

196. zjutraj, § 4., B, 2.

197. zlasti: — ker, — pa, — pa tudi, — tedaj, — tudi

198. zmerom, zmirom, § 4., B, 2.

199. zveza: v zvezi

200. železnica (§ 4., A, 3.), južna —

201. živ, -al, alski, -ec, -elj = -el, -eti, § 6., A, 2. c.

V. Boj proti cerkveni in državni avtoriteti. (Gospod) poslanec N. predlaga konec debate. Sedanje deželnozborno (= -sko) zasedanje. Zgodovina minulih deželnozborskih volitev. Došle peticije (se) izročé finančnemu odseku. To bo v škodo deželi in narodu v gospodarskem in kulturnem oziru. Kar se tiče resolucije (gospoda) poslanca Kluna i. t. d. Kar se mene tiče, (je) trditev (gospoda) poslanca Kersnika neopravičena. Z dovoljenjem prečastitega ljubljanskega knezoškofijstva. Gmotno stanje naše dežele v letošnjem letu ni ugodno. Izredno zasedanje deželnega zbora v lanskem letu. Ministrski svet (je) imel včeraj popoldne važno sejo pod cesarjevim predsedstvom. Trgovinsko ministrstvo (je) v sporazumu z železniškim ministrstvom določilo, (da) naj (bodo) vsi telegrami za pomoč brezplačni. Jaz hočem kolikor mogoče miren ostati. Ribiško društvo (je) dobilo 400 K državne podpore. Prosim (gospoda) zapisnikarja, (da) prečita imenik poslancev. Na podlagi cesarske naredbe (z dne) 17. julija 1899. Premoženje v obveznicah je ostalo v primeri s prejšnjim letom enako. Vsi poslanci narodne stranke bodo glasovali za prehod v nadrobno razpravo. Zadnje deželnozborske volitve so bile gotovo najznamenitejše, kar (jih je) še imel do zdaj slovenski narod na Kranjskem. Peta točka dnevnega reda (je) utemeljevanje samostalnega predloga gospoda poslanca Fr. Povšeta in tovarišev glede osnove kmetijskih zadrug. Poslanci kmetijskih občin so se združili s poslanci veleposestva. Na dnevnem redu (so) naslednje točke: naznanila deželnozborskega predsedstva, volitev dveh verifikatorjev, volitev verifikacijskega odseka sedem članov, volitev odseka sedem članov za deželnega odbora letno poročilo. Boj za nadvlado. Deželni glavar pozdravi pri otvoritvi deželnega zbora visokorodnega gospoda deželnega predsednika (kot) zastopnika visoke vlade. To ste v prvi vrsti sami zakrivili. Računski sklep normalnošolskega zaklada. Na podstavi (= podlagi) paragrafa 19. tiskovnega zakona. V smislu paragrafa 9. deželnega reda mora deželni glavar obljubiti, (da bo) zvest in pokoren cesarju, (da se bo) držal zakonov in (da bo) vestno izpolnjeval svoje dolžnosti. Predsednik konstatira sklepčnost visoke zbornice. Zaveza jugoslovanskih učiteljskih društev. Namesto brezuspešnih jezikovnih zakonskih načrtov.

§ 14. Stenogrami v posnetku. 1. Kakor razločuje stenograf v posameznih stavkih bistvene besede od nebistvenih, da more varno krajšati po § 12., ravno tako se mora navaditi, da loči v dolgih in hitrih govorih, razpravah... bistveno tvarino od nebistvene, da si po potrebi zaznamuje samo to, kar je bistvenega, vse drugo pa da izpušča. Po dolgem in hitrem pisanju se utruji roka, in lahko se pripeti, da nam vkljub uporabi logičnega krajšanja (§ 12.) ni več moči jasno pisati; v takih slučajih storimo bolje, da si jasno zaznamujemo le napovedne (glavne) besede, t. j. da stenografiramo v posnetku, kakor pa da bi pisali vse, a nerazločno, ker nam je lažje sestaviti logično zvezo na podlagi jasno pisanega posnetka kakor pa iz obilice nejasno pisanih bistvenih in nebistvenih stavkov. Umeje se samo ob sebi, da se razlikuje tudi posnetek vsestransko izobraženega stenografa od posnetka, ki ga napravi jeziku in tvarini manj večš stenograf.

2. V posnetku stenografiramo pa zlasti tudi tedaj, kadar nam ni do tega, da bi točno pisali od besede do besede, bodi si da sploh ne potrebujemo dobesednega stenograma (kakor n. pr. za časniška poročila...), bodi si da lahko sami dostavimo neoznačene besede in stavke (kakor n. pr. v zapisnikih...); stenograf izpušča zlasti razne naslove, stereotipne fraze in stavke, katere dostavi potem sam, kadar prenese stenogram v kurentno pisavo.

Opomba. Naslednje «V.» sestojе iz stavkov, ki so posneti iz «Stenografičnih zapisnikov deželnega zbora kranjskega v Ljubljani, 1895/6»; ti stavki so v stenogramu z malo izjemami zaznamovani le v posnetku

V. 1. [Navzočni¹ so: Predsednik: deželni glavar Oton Detela; vladni zastopnik: c. kr. deželni predsednik baron Viktor Hein in c. kr. okrajni komisar baron Viljem Rechbach; vsi člani razen: eksclenca knezoškof dr. Jakob Missia...; zapisnikar: deželni tajnik dr. Fr. Zbašnik.]

2. [Seja se začne (= začetek seje) ob 11. uri 5 minut dopoldne.]

3. Deželni glavar: Potrjujem sklepčnost visoke zbornice in odpiram sejo. Prosim gospoda zapisnikarja, da prečita zapisnik zadnje seje.

4. [Tajnik dr. Fr. Zbašnik bere zapisnik III. seje z dne 4. jan. 1896 v slovenskem jeziku.]

5. Deželni glavar: Želi kdo gospodov poslancev kak popravek v ravnokar prečitanem zapisniku? [Nihče se ne oglasi.] Ker se nihče ne oglasi, izrekam, da je zapisnik zadnje seje potrjen.

6. Deželni glavar: Došle so deželnozbornskemu predsedstvu naslednje peticije:

Ravnateljstvo c. kr. državne gimnazije v Kranju prosi podpore revnim učencem.

[Izroči se finančnemu odseku.]

¹ Le besede z razprtimi črkami so označene v stenogramu.

Gospod poslanec Ivan Hribar in tovariši so mi izročili naslednji samostalni predlog: [bere:]¹

Utemeljevanje tega samostalnega predloga bom postavil (= pride ...) na dnevni red ene prihodnjih sej.

7. Gospod poslanec cesarski svetnik Murnik ima besedo.

Deželni glavar: Prosim gospode poslance, ki priznavajo (= podpirajo ...) nujnost ravnokar prečitanega predloga, naj izvolijo vstati. [Nujnost predloga se podpira (= priznava).] Nujnost predloga je podprta (= priznana). Gospod poročevavec ces. svetnik Murnik ima besedo, da utemelji nujnost svojega predloga.

Zeli kdo gospodov poslance besede k predlogu, ki² ga je ravnokar prečital g. poročevavec ces. svetnik Murnik? [Nihče se ne oglasi.] Ker se nihče ne oglasi, prosim glasovati (= prosim, glasujemo; prosim, da bi glasovali ...). Gospodje, ki se strinjajo s predlogom, ki¹ ga je ravnokar prečital g. poročevavec ces. svetnik Murnik, naj izvolijo vstati. [Obvelja.] Predlog je sprejet.

8. Sedaj prestopimo (= preidemo) k 3. točki dnevnega reda, to je: ustno poročilo finančnega odseka o računskem sklepu kranjskega učiteljskega pokojninskega zaklada za leto 1894.

Otvorjam splošno razpravo (debatu). Zeli kdo besede v splošni razpravi (debatu)? [Nihče se ne oglasi.] Ker se nihče ne oglasi, prestopimo v nadrobno razpravo, in³ prosim gospoda poročevavca, da prične svoje poročilo.

Ker se v splošni razpravi ni nihče oglasil za besedo, preidemo takoj na glasovanje.

Prosim torej gospode, ki pritrjujejo računskemu⁴ sklepu učiteljskega pokojninskega zaklada za leto 1894, naj izvolijo vstati.

9. Gospod poslanec kanonik Kalan se je oglasil k besedi za (= v) faktični popravek.

10. Resolucija je zadostno podprta in je torej v debati (razpravi).

11. Predlog je zadostno podprt in pride torej na glasovanje.

12. Gospodje, ki pritrjujejo odsekovemu predlogu, naj izvolijo obsedeti.

13. Splošna debata je končana, prestopimo tedaj v nadrobno razpravo.

14. Prekinem sejo za 10 minut, da se odseki³ konstituirajo. [Po prestanku 10 minut.] Naznanjam, da⁴ so se odseki konstituirali, in sicer odsek za letno poročilo si je izvolil za načelnika gospoda poslanca Grassellija in za načelnikovega namestnika gospoda poslanca grofa Ervina Auersperga.

15. Ker smo dnevni red končali, naznanjam, da bo prihodnja seja v četrtek, dne 9. jan. t.l., ob 10. uri dopoldne. Sklepam sejo. [Konec seje ob 2. uri 15 minut popoldne.]

¹ Stenografu ni treba pisati (pismenih) predlogov, peticij, dopisov ..., ki se čitajo; taki spisi se mu izročé po seji.

² Ta relat. stavek, ki se da sicer posneti iz zveze, je označen zaradi večje jasnosti, toda samo z daljšim enačajem (I., § 23., 2. a).

³ Veznik <in> bi na več mestih lahko izpuščali, a staviti bi morali vejico zaradi jasnosti; v takih slučajih rajši označujemo <in>.

⁴ Prim. op. pod 2.!

§ 1. V. e. cha. v. by. p. p. y. the. ref. to. d. 7. p. l.
 e. a. y. a. y. a. - 7. 2. b. - y. n. k. n. l. y. 7. b. - a. v.
 i. y. - w. e. l. - v. e. b. y. p. i. r. e. - b. n. - v. y. - d. e. n.
 (= b. n.) - v. y. - e. t. h. ? - y. a. - s. e. l. o. f. - b. y. e. - v. e. e. n.
 v. e. g. - w. a. - 7. s. 2. e. - w. a. g. a. d. i. s. p. d. - 7. 7. - 1. 7.
 v. e. y. s. - e. l. e. o. o. n. d. a. r. (v. t.) - i. e. r. e. d. i. a. b. i. n. e. n.
 2. 1. 7. p. (= y. l. y. - g. l. - v. e. y. (= e. p.)) - v. b. - v. e. n. - v. e. b. - d. u.
 a. v. - o. u. r. - s. o. u. l. - b. o. d. y. (= y.) - s. v. e. y. v. f.
 (= v. f.) - e. n. - v. e. s. x. e. - v. e. l. y. 7. e. - v. e. - 1. 7. p. e. -

e. v. a. b. e. r. o. v. o. n. - v. e. v. x. e. v. - '83 (= 1683) - 7. 2.
 b. l. o. y. a. (= a. n.) - b. - e. v. v. - e. v. o. l. u. e. - v. y. y. f. - ? - b.
 e. v. h. - v. a. (= v.) - a. g. - v. i. v. y. a. - v. e. b. d. - o. n. (= n.)
 v. o. o. n. - b. o. p. - R. h.

a. g. v. h. - y. f. d. e. h. - v. y. p. v. - v. l. - y. p. - 2. 7. v. (= v. v. b.) - 2. 7. v. a.
 y. f. d. e. h. - R. v. a. (= v.) - v. e. n.

v. v. l. / ? - ? - v. e. h. v. y. e. v. s. e. : v. s. e. - v. e. : v. e. a. (= e.)
 : e. e. n. - y. v. v. d. : v. e. t. - v. e. y. : y. e. v. e. t. (= v. e. l.) - b. : e. e. v. o. l.
 v. v. v. v. v. v. d. : v. e. l. : v. e. v. v. - v. x. (= v. x. : v. x.) - v. e. v. v. v. v.

§ 4. A. V. 1. O., v. e. e. n. v. e. t. - y. f. - v. u. r. - v. e. l. e.
 v. e. n. l. : v. e. l. - v. y. / v. (:) - v. e. l. e. - e. t. y. v. v. - a. v. e. i. a.
 e. l. - 2. - v. s. y. v. s. - b. y. p. - v. e. b. - v. u. r. b. - e. l. e. v. e. r.
 v. e. v. 7. - v. e. l. v. e. g. v. - v. e. l. v. - v. e. l. v. - C. (= d. h.) - v. e. l. l.
 v. e. e. - v. a. r. - i. - e. - v. - v. e. v. v. v. - v. o. v. v. v. - v. o. f.

eror, ie: v(10), ie. luy m sil yu - evru
 uer u mo - uer sil - ala - Re²D - Re²D m²o - u
 Si - bD - ofu - u. uer²o - u² u e, u² i² m -
 1320 b e a b l o s u z - p u r u m u² o y - o x a z g s
 b - u R z b l f - u a a l - e o d n e y - u d n e y - u d f
 n l y - u i g r e y - u b - l y, n - e. q u e u e n e
 e v i - y z l - u l n o : u n o - g u r a o l a o m
 r y f - e f u a e n² (u) - u e i n e - u e r u b e :
 e - u e u l l, u z i z - u x a z - u. f² u² i l u u u i e
 l u o - u - u l u u u a u o - u d l y p a - u d o g
 l e u e n g i a u r - u d u o s i l b - u b e l u u u r
 o e d - y l u g l - l a t - u z - u b b e o n - u e c u o
 u o o, z i l - o u b o l - u u r d e l -

Op. a in b. u o r i m e l u o l, - y e o r z f²
 z u l. z u u i b - e t e a - u l u e u e u e a - u p s
 e u d o f - y u h i f (f) - u p o r u s e z - l e y e l f
 u l a - b l a -

2. y u - u l f - b e z e p s - u s s - l u - u e n e
 u s p - u e p o u - u t r u - u l p e n - u² y f u -

3. a. u a b - u u f - e e - u l t i e s - u y e u s x
 c - u p e : z u o - u² o r u - u e a - c y - u y e y -
 u o r l i z - u s - y f - u l l o u - u l l i e u -
 e u e e - u l l e u e - u o r - u f z u y z - u

no. u. u. b. v. b. s. (b) ab. en. v. u. h. e. i. v. o. e. s. ?
u. u. g. u. u. h. u. e. u. o. d. v. i. e. e. d. e. s. -

4. U. y. b. c. l. e. k. l. e. r. o. b. v. u. e. r. i. s. y. s. t. e. m.
c. i. a. b. e. r. u. n. l. i. t. e. r. u. r. i. e. s. i. b. e. r. u. m. u. o. n. i. a.
p. a. r. t. i. c. u. l. u. s. u. c. e. l. l. u. s. u. m. u. n. i. t. a. t. e.
L. u. 2.

B.V.a.1. u. e. h. e. i. e. u. b. u. r. p. h. e. e. z. u. v. u. e. r.
s. e. (u. e. e.) - p. u. e. - o. l. e. r. - p. u. b. l. i. c. a. 2. D. (=) - u. o.
1. o. u. e. u. - y. f. u. n. s. p. - u. t. e. i. z. e. - p. y. b. u. e.
e. f. i. s. y. u. i. h. o. l. i. t. - u. l. i. c. e. r. - u. f. i. u. e. e. d.
u. a. a. u. a. d. u. r. - h. u. i. (2) u. o. i. e. - l. e. - r. e. p. e. -
s. i. - e. r. - u. r. y. p. l. - l. a. s. i. b. e. - e. u. e. d. i. s. i. n. e. d. s.
h. u. s. e. i. e. s. - h. u. s. - h. u. s. - u. o. l. f. - o. f. - u. e. u. o. r.
u. e. s. - u. i. g. u. s. i. y. f. i. -

u. a. h. u. h. u. e. l. i. g. - u. u. b. u. o. u. f. - u. i. v. a. - u. u.
u. e. (= u. e.) - e. h. i. s. i. - o. u. u. u. (= u. u. u. u. y.) , (= u.) p. y.
u. o. p. l. 2. - u. i. n. - u. f. (= u.) - e. u. (= u.) 24 l. - o. h. i. s. e. e. u.
y. - d. i. s. t. r. i. b. u. - u. i. n. (= u. : s.) - d. e. l. i. c. i. t. - u. f. i.
u. r. o. u. e. u. o. l. l. e. - u. i. n. - s. e. u. - u. (= u.) b. - u. i.
u. e. (u. (u. e. i.) u. - o. u. i. n. t. o. u. - u. e. f. i. s. - i. s. y. (= 2. u.) e. z.
u. o. u. - u. i. s. u. u. o. u. (2. u.) - u. h. u. e. - u. o. u. u. o. - s. d. u. (= u.)
: u. u. i. y. (= 2. u.) - u. i. s. o. u. - u. i. s. o. u. u. f. - u. e. u. o. u. u. f. i. h.
u. o. - o. u. u. -

v. o. h. h. v. z. h. b. d. (=0), 1 (1-2) - f. e. s. y. n. 7. r
er' z. u. i. n. o. n. h. n. v.

2. u. s. r. e. n. o. b. v. t. f. (=1) a. b. z. i. n. e. 1 (=4) -
z. o. r. e. - e. t. e. z. e. r. b. (=r) - t. a. g. (=g) - n. o. i. n. a. a.
(=a) - v. i. q. e. - o. u. e. z. p. b. o. i. - o. a. p. - e. o. n. - n. o. l. -
e. r. y. (=r) - o. n. f. r. o. - i. s. e. - n. h. - n. o. l. p. l. e. s. t. -
o. z. (=7) v. e. l. i. g. n. e. - y. n. h. u. r. o. - e. y. - l. i. n. e. y. -
y. f. - n. o. l. q. o. e. i. o. o.

C. 1.0) y. r. = y. r. e. r. h. e. j. e. b. y. f. = y. r. n. l. r. h. e.
j. y. u. c. ... a) n. h. b. v. s. v. r. e. n. R. e. b. y.
n. o. e. e. a. e. b. l. o. r. h. e = h. e. p. e. p. e. n. r. ... i) n. l. e.
- t. y. v. i. n. t. n. o. ... u) w. e. = e. e. e. e. R. e. ...
e) e. z. z. z. ... v) b. b. y. = i. v. a. p. a. ...

R. l. o. b. = f. p. l. n. a. b. : q. : a. b. o. d. o. a. n. =
a. n. a. n. f. f. ... e. o. R. e. R. e. z. u. = v. i. t. = r. r. o. s. l. ...
R. e. z. o. e. v. ... u. e. R. e. v. r. ... o. v. v. n. u. i. e. o. v. e. n.
v. n. o. v. n. u. h. n. ... h. e. c. o. v. l. e. o. b. ...

Op. v. t. C. h. e. y. h. e. = b. v. = v. r. ; y. c. a. ...

2. a. p. f. y. f. g. a. e. a. n. = a. o. i. ; g. e. y. ; z. e. ; v. v. ...
w. z. ... b. e. ; n. v. j. ...

3. e. n. o. v. e. a. t. e. a. t. ... e. l. o. e. l. b. e. e. y. = e. l. v. a.
b. b. f. f. e. p. e. n. ... p. a. d. l. e. i. o. ...

4. l. e. s. a. e. r. u. i. z. y. y. y. ; l. e. = l. e. ; n. = n. ...

b, c = e, g, h... f, r = e, c, b, l, t, - = n, l, p... f...
ca, n/c...

5. a. 6e, 6z, 6c, 6r, 6h, 6v, 6u, 6w, 6x, 6y, 6z =
wre, 22, 21, 20, 19, 18, 17, 16, 15, 14, 13, 12, 11, 10, 9, 8, 7, 6, 5, 4, 3, 2, 1... b. 7^u = e = f, ob, ob, y, d...

Op. a) e, l, f, b, v, o, y, (-2) o, e, u, c, y, p, c, u, b, u, h, o,
p, z, w, u, v, b, i, f, o, l, u, o, d, ... b). u, o, d, e, l, u...

c) 1, e, f, e, r, d, e, o, r, t, p, o, e, d, e, r, a, (-u, o) n, b, e, u, z, e, u,
e... d) e, z, u, l, v, u, u, e, r, z, c, j, c, u, - w, u, y, p, s, h, u...

a - d) h, u, i, n, s, t, a, n, c, e, p, i, e, h, e, b, i, z, e, u... e, e, r...
a, i, a, b, l, i, u, b, ...

U. e, a, r, t, e, l, e, c, t, o, r, p, l, e, t, m, u, s, - r, e, u, y, w, - f, u, r, 22 - 22 -
n, e, u, e, u, n, i, t, a, t, i, o, n, - p, o, p, u, l, a, r, - a, g, r, i, c, u, l, t, u, r, -
d, i, v, i, s, i, o, n, e, s, - s, t, a, t, e, - s, u, n, d, e, r, - s, u, n, d, e, r, -
d, i, s, t, r, i, c, t, - p, l, e, n, t, i, t, u, d, i, n, e, - n, i, p, t, h, e, a, n, d, -
e, e, f, f, e, c, t, - i, n, d, e, e, - a, l, l, t, h, e, r, - t, - n, e, x, t, -
p, r, i, n, c, i, p, l, e, - o, r, - i, n, t, e, r, n, a, t, i, o, n, a, l, - p, r, i, n, c, i, p, l, e,
l, e, g, i, s, l, a, t, i, o, n, - r, e, - n, o, n, - i, n, t, e, r, n, a, t, i, o, n, a, l, -
o, r, - r, e, d, u, c, t, i, o, n, - n, e, i, s, t, i, t, u, t, i, o, n, -
d, i, s, t, r, i, c, t, - i, n, t, e, r, - d, i, s, t, r, i, c, t, - p, r, i, n, c, i, p, l, e,
i, n, t, e, r, n, a, t, i, o, n, a, l, -

§ 5. U. 1-2. d, i, v, i, s, i, o, n, - a, c, c, i, p, t, o, n, i, - v, o, l, u, n, t, a, r, i, u, m, -
p, r, i, n, c, i, p, l, e, - s, i, c, u, t, - i, n, t, e, r, - n, a, t, i, o, n, a, l, -
e, (-u) 4, n, - e, l, i, t, - n, y, v, o, l, u, n, t, a, r, i, u, m, -

Louwa-ha: 3. bu-lyc u 20 u u
 v-u u u u u u u u u u
 of-u u u u u u u u u u
 fo-u u u u u u u u u u
 u, u u u u u u u u u
 4-7. di-u u u u u u u u u u
 u-u u u u u u u u u u
 -u u u u u u u u u u
 (=) u u u u u u u u u u
 f-u u u u u u u u u u
 u u u u u u u u u u
 bu-u u u u u u u u u u
 u-u u u u u u u u u u

§ 6. 1. a. u u u u u u u u u u

6. I. u u u u u u u u u u
 du-u u u u u u u u u u
u u u u u u u u u u
u u u u u u u u u u
u u u u u u u u u u
u u u u u u u u u u
 II. u u u u u u u u u u
u u u u u u u u u u
 C. u u u u u u u u u u
 2... III. u u u u u u u u u u

IV. $u^b = u^b$:
 $u^b = u^b$

V. $u^b = u^b$:
 $u^b = u^b$

VI. $u^b = u^b$:
 $u^b = u^b$

VII. $u^b = u^b$:
 $u^b = u^b$

VIII. $u^b = u^b$:
 $u^b = u^b$

IX. $u^b = u^b$:
 $u^b = u^b$

X. $u^b = u^b$:
 $u^b = u^b$

XI. $u^b = u^b$:
 $u^b = u^b$

Op. 1. $u^b = u^b$:
 $u^b = u^b$

Op. 2. $u^b = u^b$:
 $u^b = u^b$

V. A. 1. a. $u^b = u^b$:
 $u^b = u^b$

2. a. (1) $u^b = u^b$:
 $u^b = u^b$

dō' - (2.) / 2' - 2' d' - 2' v. ~ be p' - L' ~ 1726' ; ~ v
 ~ 4 - 10 e m' - 2' 2' - x p' e' - (3.) 17 12 ~ k' e m' - v
 y o' d' - j u a h o c' h' - L' ~ n l o s s i' - o e' r' e' - x
 a' - v' - o' - p' - p' - g' - h' - e' f f e' 2' - w' l e' - y m' s' -
 h o' - g' 2' o' t' - s a v' g' - j' e' i' l' r' 3' ~ 2' - e' m' - l' o' r'
 r e p' - a' c' - a' c' - u' s' t' e' l' o' p' e' - l' o' s a l' u' i' d' v e'
 b. ~ s' a b' - f' c' c' - p' y' g' b' e' - h' - s' u' u' - c. e' e'
 c' - a' v' e' s' - y' e' p' - l' e' f' u' e' o' ~ o' o' - (11) a' (10) ~ w' e' o'
 o' f f' 7' 7' v' o' - n o m' - i' n' p' p' - v' d' - l' e' - a' c' -
 u' p' e' r' - e' p' - u' s' c' h' - m o m' - i' - d' l' i' - o' - e' -
 v' e' c' e' - m' e' - s' a' o' b' e' l' u' o' r' - w' o' - p' - u' -
 a' e' - s' o' m' i' e' - e' t' i' g' - v' - b' n' - z' - s' b' - d' i' - d' i'
 v' - p' (e' r' h' s' x' o' g' - i' - d. w' o' l' e' e' - e' - e' e'
 n e' - c' ~ w' o' s' o' f' - ~ a' i' ~ l' -

Op. 2. h e e' y' ~ s - e' - v' - e' - d' ~ s' o' o' s' u' 1426
 m' i' d' i' o' - n' d' a' o' i' e' l' a' w' i' n' q' u' e' - f' o' t' - g' r' e' p' -

Op. 3. (1) e e 2 - v' - u' e' l' (=) - e' w' o' p' 7' - L' o' t' h' e'
 e' - i' e' v' t' o' ~ (2.) g' u' e' ~ - 7' e' - 7' (=) - s' p' o' s' i' f' e'
 e' l' e' (= 2) - e' o' b' (= e' l' i') - u' c' b' o' v' i' d' e' e' t' - a' p' o'
 b' - o' h' c' - l' - p' y' r' e' u' - c' o' s' - h' i' - ~ g' u' e' i' - w' o' r'
 h' - w' i' g' a' : c' (= a) - u' b' j' r' a' i' p' p' o' l' e' o' i' a' r'
 o' w' o' e' g' - d' 7 420 n e' 3' w' o' w' e' d' - z' o' l' (=) - h' p' y'
 ~ b' - 2' d' (= d) - g' u' e' e' (= e) - y' p' e' g' g' e' l' e' - c' o' m' - e' r'

Handwritten text in a cursive script, possibly a list or a set of instructions, including the number (3.) and some symbols.

B. 1. a. Handwritten text starting with 'B. 1. a.' and containing various symbols and characters.

b in c: K + a. Handwritten text starting with 'b in c: K + a.' and continuing with a long sequence of symbols and characters.

c. n. n. d. h. e. r. e. l. a. n. d. h. e. r. e. h. l. f. v. i. c. e. u.
 d. n. o. r. t. h. p. a. r. t. U. e. n. s. i. v. l. u. d. u. b. l. e. n.
 n. e. t. s. e. (= e. v.) - n. y. l. u. d. h. a. n. s. = n. e. n. h. o. r. z. p. r. e. v.
 n. e. t. (= r. e. h. y.) i. g. - h. y. v. i. b. i. n. e. l. a. - p. r. u. g. h.
 w. i. c. e. n. (= w.) - e. e. c. h. e. y. - l. e. a. v. e. n. t. (i. f. u.
 : h. e. r. e. l. b. u. n. e. t. (= t.) - g. r. o. v. e. l. : s. d. (w. l.) - b. e. c. e. -
 s. a. v. i. - a. b. r. e. d. - y. p. m. a. s. r. e. : - v. o. d. i. - v. o. (v. o.) s. u.
 g. y. m. a. l. t. - v. r. z. i. a. : - v. o. v. z. i. - n. b. - v. o. b. u. a. d.
 - n. s. i. n. u. - r. e. i. n. e. - e. s. e. e. e. o. - c. e. v. v. : l. - o. c. a. : n.
 246° - b. r. b. o. -

K + e : e. e. i. t. h. e. s. t. e. i. - e. h. i. - e. e. t. : e. e. t. p. y.
 i. h. e. e. y. : f. n. s. t. - e. v. l. o. t. : o. t. (e. v.) - f. n. 24^u w.
 (= e. v. w.) - f. o. h. o. u. e. (= ~) : a. n. - o. - s. e. l. e. - ~ n. i. 90^t
 u. e. : u. e. t. b. c. e. 41° - e. o. l. f. o. v. o. s. - v. y. l. h. - p. p. 10
 v. e. l. y. r. - e. n. o. e. r. t. : l. i. - e. o. n. t. e. r. - y. e. s. - e. v. l. - r. a. -
 G. y. p. e. o. - s. b. e. - n. - d. o. u. e. (= ~) n. - e. - n. v. t.
 e. h. a. - n. e. l. e. e. o. n. - e. a. n. 9407 - b. e. t. - d. t. - n. y. p. h. e. t.
 b. e. t. - g. - d. e. r. - o. - v. e. i. - s. h. l. l. - n. i. - e. v. e. n. -
 e. s. t. - = - h. y. n. n. - s. e. a. l. - d. h. - (= ~) w. - d. e. t. - e. o. e. n. s.
 r. i. - e. o. n. t. (v. i.) - l. - b. - o. o. t. h. e. t. - j. e. l. o. v. e. - v. e.
 - e. v. e. l. - r. y. - l. e. a. - p. p. e. - e. u. - n. s. t. e. r. - f. i. h. o. r. h. e.
 t. - z. o. s. b. - e. e. - v. - s. i. g. - n. y. - e. n.
 K + i : v. e. r. v. e. b. f. 7 - s. n. e. v. e. l. v. e. l. e. r. - v. e. n.

§ 7. 1. I. 5, a II. ., ., III. 5, 6, 7, 8, 9, IV. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100.

2. a) b) 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100.

3. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100.

§ 8. A. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Op. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

B. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

9. u 10. v 11. a 12. o 13. a j 14. l i ... 15. b 16. w = u 17. l (: l u r
 = l u r) 18. v 19. o 20. e 21. j 22. j o 23. v 24. n 25. y 26. n 27. e
 28. v 29. u 30. j 31. v 32. o 33. l i 34. u 35. l = z 36. e 37. r 38.
 e 39. n 40. v h ... 41. w 42. u 43. e 44. w = z 45. h ... 46. v
 47. w 48. o 49. v 50. w 51. a ... 52. b = b' 53. h' 54. v' 55. q' ...
 56. e' (= e), e' (= e) ...

Op. 1. 1. e 2. j 3. i 4. j 5. e, j 6. e 7. o, j, o ; 9. y, o n -

Op. 2. a) u, y, l, r, x, o, i, u, e, i, u, v, n ; w, s, a,
 h, e, n, n, s, e, o, g, o, o, r, m, u, v, s, r, s, e' ...

b) u, j = j, n, u, x, e, j, i ... c) e : e', e' : a, j : j' ... d) i
 = u b ; h = u b ; e = h ; u i o, u i o ; v ... e) j, e = e' in
 e b = e r ; v, " = b, e, j, i, i = h : h, s = h o : h b ; i, n =
 j, n = n : n = n u, e r = e i ; e o, e b ; e b ; h ; u, v s,
 i, e i, v i, o ; i, o ; e b, e b ; v, e r = e i, n = j, n =
 n, e r = e i ; v : v, r, r ...

Op. 3. j o, n j e, i w, o j, z e j, o e i b, s n i b, l i
 w, l i q ...

V. A. ... e r a s e i : e d - w l o n h r a d i : r a d i - o i
 n e r a, n h s e l j o j - b r e l i - e d o m e e v i -
 y j e r e n o l y p l i (n : e) - v o e' n n - n n
 5 s o b l j o j - r r a n d o n e n i - n e p n r j f : o -
 o' n a r i : s - e l e o n e r d i - v o l' o k n e r, n - h

Loui. èi u u e - w o l l e b e n - e r e i : i q - > - e j e t
 zue u u n d n i j - t e j e l - d e - F e d e r u i
 t y p i (= r) d o n q i - j i e s t y u e u e e r - d i
 w a s - d e u a s i - l i j - B . b e i u e d e n
 w i t e y - e n o l i s t e u - n o i i z e m e e t u o
 a i - u k t e j : e j - b a p f z - l i n e o i - e o e f . i n l
 r a p e u e - b e n j o - a l t e r n e o i a i - e n t 2 , 3
 - 4 - l . h u r a p f l i s . e . u u r i o k - l e i - e o u t p i
 : i s - d e l i n e u e - e n - r u e - e n - e h r i e o
 a r g e - i s e r i - F u n k t i o n i g t e j - l e p v d i j -
 d e r i t h b o e i o n b u - o u r e l i c h . e n t l i - h l
 e - d e e i e n v l - e d e p e n n e e n - u e l u n
 l u - e p e a - j : - i b - o o - i i - e b - i b - d u r i e f - u
 r i e - d e o r n u t - d e w a c e l e c r u p - e t - n
 l i s t - b e - u n f - a i g - n i e r - y (= j j j) l i q - l i
 h - v n p d v (= b) p -

§ 9. A. " = u ...

B. , = , , , , u , v , n , d = j u n t , j u n t ... 1 . j u n t ... =
 , : o l = ' , w a u = L ... j u n t = j i , n = i , v l = i ... 2 . u =
 u : u = u ...

V. A . x e l u n : e r " r l (- r u) j u i s - e y u " -
 u n i r " - e b e " - e d e f u " - i e c l o n e r e u e n " -
 j o r t (= u) i " : " (r u i ") - B . v l - b e r e =

8. $\tilde{u} : \tilde{u} : \tilde{u} = \tilde{u} \text{ ob-}$: 1. $\underline{u}$ 2. $\tilde{u}$ 3. $\tilde{u} : \tilde{u} : \tilde{u}$ 4. $\underline{u} : \underline{u}$, $\underline{u}$
 5. $\underline{u} : \underline{u} : \underline{u} : \underline{u}$ 6. $\tilde{u} : \tilde{u} : \tilde{u} : \tilde{u} = \tilde{u}$ 7. $\underline{u} : \underline{u} : \underline{u}$ 8. $\underline{u} : \underline{u} = \underline{u}$
 9. $\tilde{u} : \tilde{u} \text{ od-}$: 1. $\tilde{u} = \tilde{u} : \tilde{u}$ 2. $\tilde{u} : \tilde{u} = \tilde{u}$ 3. $\tilde{u} : \tilde{u} : \tilde{u}$
 4. $\tilde{u} = \tilde{u} : \tilde{u}$ 5. $\tilde{u} : \tilde{u} = \tilde{u}$
 6. $\tilde{u} : \tilde{u} = \tilde{u}$ 7. $\tilde{u} : \tilde{u} = \tilde{u}$ 8. $\tilde{u} : \tilde{u} = \tilde{u}$ 9. $\tilde{u} : \tilde{u} = \tilde{u}$ 10. $\tilde{u} : \tilde{u} = \tilde{u}$ 11. $\tilde{u} : \tilde{u} = \tilde{u}$ 12. $\tilde{u} : \tilde{u} = \tilde{u}$
 13. $\tilde{u} : \tilde{u} = \tilde{u}$ 14. $\tilde{u} : \tilde{u} = \tilde{u}$ 15. $\tilde{u} : \tilde{u} = \tilde{u}$ 16. $\tilde{u} : \tilde{u} = \tilde{u}$ 17. $\tilde{u} : \tilde{u} = \tilde{u}$ 18. $\tilde{u} : \tilde{u} = \tilde{u}$ 19. $\tilde{u} : \tilde{u} = \tilde{u}$ 20. $\tilde{u} : \tilde{u} = \tilde{u}$
 21. $\tilde{u} : \tilde{u} = \tilde{u}$ 22. $\tilde{u} : \tilde{u} = \tilde{u}$ 23. $\tilde{u} : \tilde{u} = \tilde{u}$ 24. $\tilde{u} : \tilde{u} = \tilde{u}$ 25. $\tilde{u} : \tilde{u} = \tilde{u}$ 26. $\tilde{u} : \tilde{u} = \tilde{u}$
 27. $\tilde{u} : \tilde{u} = \tilde{u}$ 28. $\tilde{u} : \tilde{u} = \tilde{u}$ 29. $\tilde{u} : \tilde{u} = \tilde{u}$ 30. $\tilde{u} : \tilde{u} = \tilde{u}$ 31. $\tilde{u} : \tilde{u} = \tilde{u}$ 32. $\tilde{u} : \tilde{u} = \tilde{u}$
 33. $\tilde{u} : \tilde{u} = \tilde{u}$ 34. $\tilde{u} : \tilde{u} = \tilde{u}$ 35. $\tilde{u} : \tilde{u} = \tilde{u}$ 36. $\tilde{u} : \tilde{u} = \tilde{u}$ 37. $\tilde{u} : \tilde{u} = \tilde{u}$ 38. $\tilde{u} : \tilde{u} = \tilde{u}$ 39. $\tilde{u} : \tilde{u} = \tilde{u}$ 40. $\tilde{u} : \tilde{u} = \tilde{u}$
 41. $\tilde{u} : \tilde{u} = \tilde{u}$ 42. $\tilde{u} : \tilde{u} = \tilde{u}$ 43. $\tilde{u} : \tilde{u} = \tilde{u}$ 44. $\tilde{u} : \tilde{u} = \tilde{u}$ 45. $\tilde{u} : \tilde{u} = \tilde{u}$ 46. $\tilde{u} : \tilde{u} = \tilde{u}$ 47. $\tilde{u} : \tilde{u} = \tilde{u}$ 48. $\tilde{u} : \tilde{u} = \tilde{u}$ 49. $\tilde{u} : \tilde{u} = \tilde{u}$ 50. $\tilde{u} : \tilde{u} = \tilde{u}$

B. $\underline{u}$ - : 1. $\underline{u}$ 2. $\underline{u}$ 3. $\underline{u}$ 4. $\underline{u}$ 5. $\underline{u}$ 6. $\underline{u}$ 7. $\underline{u}$ 8. $\underline{u}$ 9. $\underline{u}$ 10. $\underline{u}$ 11. $\underline{u}$ 12. $\underline{u}$ 13. $\underline{u}$ 14. $\underline{u}$ 15. $\underline{u}$ 16. $\underline{u}$ 17. $\underline{u}$ 18. $\underline{u}$ 19. $\underline{u}$ 20. $\underline{u}$ 21. $\underline{u}$ 22. $\underline{u}$ 23. $\underline{u}$ 24. $\underline{u}$ 25. $\underline{u}$ 26. $\underline{u}$ 27. $\underline{u}$ 28. $\underline{u}$ 29. $\underline{u}$ 30. $\underline{u}$ 31. $\underline{u}$ 32. $\underline{u}$ 33. $\underline{u}$ 34. $\underline{u}$ 35. $\underline{u}$ 36. $\underline{u}$ 37. $\underline{u}$ 38. $\underline{u}$ 39. $\underline{u}$ 40. $\underline{u}$ 41. $\underline{u}$ 42. $\underline{u}$ 43. $\underline{u}$ 44. $\underline{u}$ 45. $\underline{u}$ 46. $\underline{u}$ 47. $\underline{u}$ 48. $\underline{u}$ 49. $\underline{u}$ 50. $\underline{u}$

①. suw al: so l. u. u. - 76 w^h d. - e d h^o w^o r.
 w^o d. y. m. i. n. j. u. (= m...)- 5° r. e. l. o. n. i. e. 7°
 - m. i. 7. - 5° 1° 0° 1° (= 1°) e. p. i. b. y. 5° - 6° l. o. n. i. e. k.
 - m. h. i. o. i. - a. o. e. s. f. i. n. o. e. n. o. (u. l.) - 6° m. e. r. e. a. o. l.
 u. - 2° p. 2. o. s. w. i. 7° - 5° 1° o. a. n. e. i. n. s. p. - 7°
 7° m. e. o. 4° (2°) - 6° 1° s. t. e. l. t. (= e. d. o. l.) - e. e. n. a. i. n.
 e. o. u. e. 2° - m. n. - n^o (- n^o) y. u. n. o. e. - e. a. r. h. u. m.
 a. a. o. o. - w. e. l. t. - a. i. - f. r. a. i. r. (= m) - c. h. y. (= h.
 = h. = h) - c. h. y. o. i. n. e. a. - m. e. t. i. c. y. - w. o. l. t. (= l. = l. y.
 8°): l. u. e. i. n. 7° p. o. s. t. - h. e. e. l. e. s. - 6° a. e. - 7° a. i. n.
 w. o. - m. h. o. s. t. r. o. o. l. - s. i. n. - i. o. - n. y. v. - u.
 w. - a. n. - l. y. (= h. o. r) e. l. - l. y. 7° - l. u. m. - 7°
 l. u. e. l.

§. 12. ①. 2°: i. o. / a. i. s. - 1° f. a. b. o. n. b. u. b. - l. e.
 a. e. - n. o. i. a. i. - e. e. - e. e. - e. i. (= l.) - m. e. r. e. i. o. l. - C. u. r. o.
 c. l. - l. a. s. 2. u. d. 7° e. - m. e. b. 7° 9 (= p) - d. h. s. 3. p. w.:
 3. p. m. - i. n. e. 7° / a. e. - c. o. p. m. i. n. g. e. l. 7° - y. e. h. 7° l.
 1° w. a. n. 7° l. i. - y. 7° m. i. - e. e. - C. u. r. o. l. - i. - 7° - e. e.
 l. 7° y. 7° - 7° d. e. i. f. a. - y. 7° m. i. n. p. 7° - a. o. i. t. e. n.
 - m. o. y. 7° y. - m. e. i. 7° - e. e. - h. e. l. l. e. 7° y. 1° - 7°
 u. p. 7° - m. h. e. t. y. 7° - e. e. l. l. e. 7° 7° - m. e. a. - h. e. u. t. f.
 e. o. r. 7° y. t. h. - e. e. a. 7° - m. o. e. 7° - m. d. 7° 3. 2. - 7° - l. l. e. u. l.
 l. e. - 7° 7° - e. p. o. e. - 7° - 7° 7° - 7° 5. 4. 7. - w.

21. $\bar{u}$ - $\bar{u}$ $\bar{u}$ - $\bar{u}$ $\bar{u}$ - $\bar{u}$ $\bar{u}$ - $\bar{u}$ $\bar{u}$ - $\bar{u}$ $\bar{u}$: $\bar{u}$ $\bar{u}$ - $\bar{u}$ $\bar{u}$
 $\bar{u}$ $\bar{u}$ $\bar{u}$, $\bar{u}$ $\bar{u}$ $\bar{u}$, $\bar{u}$ $\bar{u}$ - $\bar{u}$ $\bar{u}$, $\bar{u}$ $\bar{u}$ - $\bar{u}$ $\bar{u}$, $\bar{u}$ $\bar{u}$ - $\bar{u}$ $\bar{u}$,
 $\bar{u}$ - $\bar{u}$ $\bar{u}$, $\bar{u}$ - $\bar{u}$ $\bar{u}$, $\bar{u}$ $\bar{u}$: - $\bar{u}$ $\bar{u}$, $\bar{u}$ $\bar{u}$ - $\bar{u}$ $\bar{u}$, $\bar{u}$ $\bar{u}$ -
 $\bar{u}$ $\bar{u}$, $\bar{u}$ $\bar{u}$ - $\bar{u}$ $\bar{u}$, $\bar{u}$ $\bar{u}$, $\bar{u}$ $\bar{u}$ - $\bar{u}$ $\bar{u}$, $\bar{u}$ - $\bar{u}$ $\bar{u}$
 $\bar{u}$ $\bar{u}$, $\bar{u}$ - $\bar{u}$ $\bar{u}$ $\bar{u}$, $\bar{u}$ - $\bar{u}$ $\bar{u}$ $\bar{u}$ $\bar{u}$ $\bar{u}$ $\bar{u}$ $\bar{u}$ $\bar{u}$ $\bar{u}$ $\bar{u}$ $\bar{u}$ $\bar{u}$ $\bar{u}$ $\bar{u}$ $\bar{u}$
 $\bar{u}$ $\bar{u}$ $\bar{u}$ - $\bar{u}$ $\bar{u}$ - $\bar{u}$ $\bar{u}$ - $\bar{u}$ $\bar{u}$, - $\bar{u}$ $\bar{u}$, - $\bar{u}$ $\bar{u}$ - $\bar{u}$ $\bar{u}$,
 $\bar{u}$ - $\bar{u}$ $\bar{u}$ $\bar{u}$ $\bar{u}$ -

§. 13. P. Kaznamek brxor. okrajšov :

2. $\bar{u}$, $\bar{u}$ $\bar{u}$ 4. $\bar{u}$, $\bar{u}$ $\bar{u}$, $\bar{u}$ $\bar{u}$ 5. $\bar{u}$, $\bar{u}$, $\bar{u}$, $\bar{u}$ 7. $\bar{u}$, $\bar{u}$,
 $\bar{u}$, $\bar{u}$, $\bar{u}$ = $\bar{u}$, $\bar{u}$, $\bar{u}$ 8. $\bar{u}$, $\bar{u}$ = $\bar{u}$, $\bar{u}$ = $\bar{u}$, $\bar{u}$, $\bar{u}$, $\bar{u}$
 9. $\bar{u}$ ($\bar{u}$, $\bar{u}$, $\bar{u}$ ...), $\bar{u}$, $\bar{u}$, $\bar{u}$, $\bar{u}$, $\bar{u}$, $\bar{u}$, $\bar{u}$, $\bar{u}$ 12. $\bar{u}$ 14.
 15. $\bar{u}$, $\bar{u}$ = $\bar{u}$, $\bar{u}$, $\bar{u}$ 16. $\bar{u}$, $\bar{u}$, $\bar{u}$, $\bar{u}$, $\bar{u}$, $\bar{u}$, $\bar{u}$, $\bar{u}$
 17. $\bar{u}$, $\bar{u}$ = $\bar{u}$, $\bar{u}$ 18. $\bar{u}$, $\bar{u}$, $\bar{u}$: $\bar{u}$, $\bar{u}$, $\bar{u}$, $\bar{u}$, $\bar{u}$: $\bar{u}$,
 $\bar{u}$ (= $\bar{u}$: $\bar{u}$), $\bar{u}$, $\bar{u}$ ($\bar{u}$, $\bar{u}$, $\bar{u}$), $\bar{u}$, $\bar{u}$, $\bar{u}$, $\bar{u}$ (= $\bar{u}$: $\bar{u}$)
 19. $\bar{u}$ 21. $\bar{u}$, $\bar{u}$, $\bar{u}$; $\bar{u}$, $\bar{u}$ 22. $\bar{u}$, $\bar{u}$ 23. $\bar{u}$, $\bar{u}$ 25. $\bar{u}$,
 $\bar{u}$: $\bar{u}$ 26. $\bar{u}$ 27. $\bar{u}$ 28. $\bar{u}$ 29. $\bar{u}$, $\bar{u}$ 30. $\bar{u}$, $\bar{u}$ ($\bar{u}$),
 $\bar{u}$, $\bar{u}$ 31. $\bar{u}$, $\bar{u}$ 32. $\bar{u}$, $\bar{u}$ 34. $\bar{u}$, $\bar{u}$, $\bar{u}$, $\bar{u}$, $\bar{u}$, $\bar{u}$, $\bar{u}$, $\bar{u}$, $\bar{u}$,
 37. $\bar{u}$, $\bar{u}$, $\bar{u}$ 38. $\bar{u}$, $\bar{u}$, $\bar{u}$ 39. $\bar{u}$, $\bar{u}$ 40. $\bar{u}$, $\bar{u}$ 41. $\bar{u}$ 42. $\bar{u}$
 43. $\bar{u}$ 43. $\bar{u}$ 49. $\bar{u}$, $\bar{u}$, $\bar{u}$, $\bar{u}$, $\bar{u}$ (- $\bar{u}$), $\bar{u}$, $\bar{u}$,
 $\bar{u}$, $\bar{u}$, $\bar{u}$, $\bar{u}$, $\bar{u}$, $\bar{u}$, $\bar{u}$, $\bar{u}$ 50. $\bar{u}$, $\bar{u}$, $\bar{u}$, $\bar{u}$,
 $\bar{u}$, $\bar{u}$, $\bar{u}$, $\bar{u}$, $\bar{u}$, $\bar{u}$, $\bar{u}$, $\bar{u}$ 51. $\bar{u}$ 57. $\bar{u}$, $\bar{u}$
 58. $\bar{u}$, $\bar{u}$, $\bar{u}$ 59. $\bar{u}$, $\bar{u}$, $\bar{u}$ 60. $\bar{u}$, $\bar{u}$, $\bar{u}$ 61. $\bar{u}$
 $\bar{u}$, $\bar{u}$ 62. $\bar{u}$: $\bar{u}$ ... 64. $\bar{u}$: $\bar{u}$, $\bar{u}$ 65. $\bar{u}$ ($\bar{u}$), $\bar{u}$

66. e, s, u, u, v, p, k, k, g, h, r, l, p, s, v: n, s, e: g
68. l, p 70. r, r 72. v 73. m 74. e 75. r, r 76. v, r 77. v, e, v, u, p,
(v), s, n, p, k, o (p), c, v, p; v, v = e: v, v e; v,
e, v, v, v, v (v, v), s, p, v, v, v, v, v, v, p 78.
s, l, l, l, l, l: l, l, l, l, l, l, l, l, l 80. r, r, r,
r, r, r, r, r, s, s, s, s, s, s, s, s 81. v 82.
s, b 83. u 84. v 85. v 86. f 87. e 88. e, e, e, e 90. p 92.
f, e, f 94. s, s 95. p, v, v, v, v 97. e, e, e, e 98. e 99.
v 101. e, s, p 102. v, v, v: v 103. f 104. k, k, k, k,
e, e, e, e, e, s, s, s, s, s; s 105. f 106. e 107. v 108. l
109. s, s 110. e, e 111. s 112. b, b 113. v = v 114. v, v 115. v
116. n: n 117. s, s, s 118. v 119. i = i, e, e 120. n, v, h, v
121. c, v, v 122. e 123. v, v, v 124. s 125. e = e, v, v 127. v 128.
e, v, v 129. v, v, v, v, v 130. v 131. v, v 132. v, v 133. v, v 135. s,
b 136. s, v, v, v, v 137. v, v, v, v 138. e, e, v, (v), v,
c, v 141. o, o, o, o, o, o, o, o, o, o, o, o, o, o, o 142. b, v,
o, e, o, o, o, o 143. v, v 145. v 146. v 147. v; 149. o 150. e, v,
v = v 152. v, v, v 153. d 154. o = o: o, v, o, v, v, v,
v, v 155. a, v, v 156. v, v: v, v 157. l, v, v, v, v,
v, v, v, v, v, v... v', v, v... v', v, v, v, v 158. l: l, l
: v 159. s, v, v, v, v 160. o 161. !: e, v, v 163. e, v: e, v,
v, v (v), v, v, v: v, v, v = v, v, v, v, v, v,
v, v; v, v, v, v, v, v, v 164. f 165. f, v, v, v,

u'ea, t, r'(-h), ep, pome' - e' i' d' - sed, wof
(-) of - p' v' p' r' p' n' -

§. 14. 1. [j, e, d, g, l, v, s, or v, ma -]
2. [sl 11, 5] - 3. ea, z', i, o, r, m, n - 4. [k, u, m, a] 5. =,
p, n - [r, l] - i, n, m, r - 6. =, e, g, 2, z, v, m, r - [p, l] -
R, (are [u] ... T, a, r, i, s - 7. m, l ... ea, r, i
(m) v, b - [m, (i)] - v, m, r (r) - r, l, l, v, b ...
p, l, r, e = [r, l] - i, n, r, z - v, h, o, e =, b - [e] 9 -
s. r, z, b, l, s, i, 94 - I, r, o (e, l) - p, l - [r, l] - i, n, r, e, s
, r, r, l, l - ... i, r, l, ~ - r, !, l =, b - 9. m, s, j
n - 10. v, m, r, l, l (e, r) - 11. e' m, r, i, ~ - 12. v, l, e' e',
l - 13. e, l, r, r, e, s - 14. m, r, 10, e' r, d - [10] r, d, =,
e' l, r, e, s, r, e, s - 15. v, h, r, r, i, ~ 9/1, 10 - or - [2, 15] -

Autografical prof. Fos. Mach.

